

C:\Users\Plazma\Desktop\300\Stanice u Moře dešťů (2. rozšířené vydání).pdb

PDB Name: Untitled
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 1.2.2009
Modification Date: 1.2.2009
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

STANICE U MOŘE DEŠŤ(antologie)

Současná vědeckofantastická literatura se rozvětvila do mnoha typů a žánrových forem. Záleží hlavně na tom, která složka její struktury je autorem zdůrazněna a která ustupuje do pozadí. Jsou autoři, pro něž vědecký a technický nebo kvazivědecký a kvazitechnický předpoklad jsou jen záminkou, jež jim umožňuje uvést do pohybu důležité společenské síly a řešit sociální konflikty a rozpory. Jiní se naopak snaží předvídat řešení technických a vědeckých problémů a sociální problematika je zajímavá jen potud, že se jí při řešení závažných a podstatných technických proměn nemohou zcela vyhnout.

Karel Čapek, jehož dílo patří k první skupině, nepřemýšlel příliš o tom, jak jsou sestrojeni jeho roboti (R. U. R.). Zato však zkoumal vzniklé reakce na jejich existenci ve společnosti a přemýšlel o tom, jak by se zachovali lidé, kdyby se takový světoborný vynález uskutečnil, jaké by to mělo nedozírné následky. Nezajímali ho sami roboti, ale lidská společnost.

Naproti tomu americký autor Isaac Asimov v knize Já Robot podrobně rozpracoval zákony techniky výroby robotů, jimiž se musí jejich konstruktéři řídit. Tyto zákony mají technický i etický základ: 1. Robot nesmí nikdy ublížit člověku ani svou nečinností dopustit, aby člověk utrpěl újmu. 2. Robot musí poslechnout příkaz člověka s výjimkou případů, kdy by tento příkaz byl v rozporu s prvním zákonem. 3. Robot musí udělat vše pro své vlastní bezpečí, pokud to není v rozporu s prvním a druhým zákonem. Asimov tak sestavil technicko-etický základ konstrukce robotů, který od něho přejímá většina autorů vědeckofantastické literatury, ale sociální problematika u něho zůstává stranou.

V současné vědeckofantastické literatuře se s problematikou robotů setkáváme v nejrůznějších podobách: jako vzpoura robotů, která mnohdy končí zánikem lidské společnosti a nastolením řádu robotů; jako problém biologických robotů, tj. vlastně umělých lidí, kteří trpí svým podřazeným místem ve světě; jindy se nahrazení člověka robotem pojednává jako ztráta citové sféry u člověka, nebo naopak jako vznik citových emocí u robotů; v satirickém podání to může být zobrazení zamilovaného robota apod. Zatím stále jsou to problémy ryze spekulativní, protože bezprostřední zaplavení světa roboty podobnými lidem zatím nehrozí.

Také v tomto našem sborníku současných sovětských autorů se setkáváme s náměty o robotech - spíše však v oné technické, vědeckoprotektivní podobě: v povídkách Stanice u Moře dešťů, Teorie pravděpodobnosti i v Toborovi Prvním. Zejména poslední povídka nás uvádí do nepředstavitelně složité práce spojené s konstrukcí samostatně myslících strojů. Tobor je, pravda, robot daleké budoucnosti, s výkonem, jaký si zatím můžeme představit jen ve velmi fantastických vizích, ale jako odrazový můstek autorovi posloužila složitá práce na programování současných počítačů a jiných výkonných kybernetických strojů. Ostatně všechny povídky této sbírky bezprostředně navazují na problémy, které zajímají současnou vědu a techniku: Balabuchova povídka Rovnováha vychází ze současných bojů o zachování nezníčeného životního prostředí a ekologické rovnováhy, které mezi sebou svádějí představitelé různých technických odvětví. Šajch navazuje na problémy současné medicíny, která se snaží maximálně prodloužit lidský život. Autor si však klade otázku, zda by mnohonásobné prodloužení života jedince nemělo za následek zánik lidstva jako celku? Nejvíce otažité je problematika poslední velké prózy Guljakovského Zakázaná zóna. Má však také reálný základ v současném pronikání člověka do kosmu. Nicméně je příliš vzdálena obvyklým tématům kosmických cest plných dobrodružství, jak je známe z dřívějška. Dobrodružství je zde přeneseno do oblasti myšlenky a zkoumajícího rozumu. Autor tuší a ve fantastické podobě chce dát také čtenáři pocítit, jaké obrovské vypětí lidského rozumu bude nutné k překonávání chaotických, živelných sil vesmíru, který člověk teprve začíná poznávat.

Čtenář má možnost seznámit se v tomto výboru s vědeckofantastickou tvorbou, směřující k navození a k řešení problémů vědeckých a technických. Je to tvorba seriózní, bez náznaku satiry. Upoutává neotřelými náměty nebo novým přístupem k řešení témat již ve vědeckofantastické literatuře vyzkoušených (např. téma robotů). Jejím základem je převládající vědeckotechnické myšlení autorů, kteří vesměs patří ke generaci odchované v myšlenkovém proudění a názorech současné vědeckotechnické revoluce.

Miroslava Genčiová

STANICE U MOŘE DEŠŤ
MICHAİL MICHEJEV

Roboty TUB (Typizovaný univerzální biotokový program) vyráběl jeden jediný závod na celém světě - Ústav vyšší kybernetiky.

Byly to skutečně vynikající stroje. Nesmírně složité, předurčené k doprovodu kosmických výprav na ty nejtěžší planety, kde se stávaly neocenitelnými pomocníky kosmonautů v boji s nebezpečím, na Zemi neznámým. Dokonce i noviny jim nejednou věnovaly celé první strany.

"...Kosmonauté stačili postavit ochrannou kopuli nad stanicí, aby je bránila před rozkacenými živly sverepé planety. Zásoby vody, potravin a kyslíku se ztenčily na minimum. Lidé byli nesmírně unaveni. Nastal nejvyšší čas opustit nehostinnou Venuši.

Na planetě měl zůstat pouze jeden TUB. Akumulátory měl nabity, motory spolehlivě pracovaly, nepotřeboval vodu, jídlo ani kyslík.

Bude čekat na přilet další expedice.

TUB stál za stěnou z ochranného omega-skla a sledoval start a odlet kosmické lodi.

Čtyři bělostné sloupy ohnivých plamenů se skučivým řevem udeřily do povrchu planety. Spodek lodi zmizel v ohnivém mračnu, TUB zapnul polarizační videolokátory. Ohnivou stěnou upozoroval, jak se kosmická loď nepatrně pohnula, připravena vzlétnout... V tom okamžiku jedna z opěr sklouzla do trhliny, která se ve skále rozestoupila tím obrovským žárem.

Kosmická loď se naklonila na stranu.

Trhlina sice nebyla velká a raketa se vychýlila jen o několik málo stupňů, ale start z této polohy byl absolutně vyloučený. Vysvobodit uvízlou oporu znamenalo nasadit jeřáb, což ovšem nebylo možné při spuštěných motorech. Vypnout motory také nešlo, protože na druhý start se už nedostávalo paliva a kosmonauté by zůstali v zajetí planety. A pomoc ze Země by mohla přijít pozdě.

TUB se rozhodl ve zlomku sekundy. Opustil ochrannou kopuli stanice, zapnul na maximum chlazení svého trupu a vstoupil do ohnivého víchru, který zuřil pod lodí. Metaplastik trupu se i přes intenzivní chlazení v mžiku zahřál nad kritickou teplotu, ochranné relé signalizovalo „Nebezpečí“ a zavedlo do obvodu kyberlogiky příkaz „Zpět!“

TUB vypnul ochranné relé.

Rozkročil se nad trhlinou a metaplastikovými prsty sevřel rozpálenou opěru. Stačil ještě na plný výkon zapnout silový motor, a potom už přetížená kyberlogika vysadila...

Když loď přešla do zóny klidného letu, vystoupil do kosmického prostoru mechanik ve skafandru. Našel na opěře visícího TUB. Prsty měl tak pevně zaklíněny, že se je za žádnou cenu nepodařilo rozevřít. Už nereagoval na příkazy. Aby jej mohl vyprostit, musel mechanik vyříznout plasmovým hořákem část opěry."

Na předdiplomní praxi byl student Institutu kosmotechniky Sergej Aljoškin právě v Ústavu vyšší kybernetiky.

Technologii výroby a konstrukci TUB ovládal výborně, a snad také proto si u snídaň přčetl tento článek v ranním vydání novin. Četl jej ovšem bez nějakého zvláštního vzrušení. TUB se přece rozhodl přesně tak, jak se to od tohoto inteligentního stroje, programovaného na vysoké úrovni, očekávalo.

Aljoškin však nemohl tušit, že popisovaná příhoda bude mít tak bezprostřední vliv na jeho další osud...

Když po obhajobě držel Sergej Aljoškin v ruce červený diplom, doufal, že se dostane mezi členy expedice na Venuši. Anebo v nejhorším aspoň na Mars. Ale když se dověděl, že letí na Měsíc, měl pocit, že se k němu štěstí obrátilo zády. Kdo by také dnes toužil po tom, létat na Měsíc. Už několik let na něm kromě lunochodů pracuje MVVS (Mezinárodní vědecká a výzkumná stanice), která operuje na široké bázi. Každé dva měsíce se mění její obsazení...

Co je dnes Měsíc. Něco jako dávno obydlená planeta, kousek odtud, vlastně hned za rohem. Člověk je na něm za patnáct hodin. Všechno tam je už prozkoumáno. Těžkosti a nečekané události neexistují, je to prostě kosmické sanatorium. Někdy tam, pravda, padají meteority, ale podle teorie pravděpodobnosti je nebezpečí, že tě takový meteorit zasáhne, nepatrné...

Ve dvaceti letech přemýšlí člověk o svém místě v životě jinak než v šedesáti. Aljoškinovi bylo jen něco málo přes dvacet, netoužil po klidné práci, chtěl... prostě měl tajné přání. Proto když dostal žlutý měsíční formulář jmenování, a ne modrý nebo skořicově hnědý, které šťastně svírali v dlaních jiní (účastníci expedicí na Mars a Venuši), Aljoškin jej, dříve než odešel od stolu rozmísťovací komise, několikrát rozladěně otočil v prstech.

Děkan, který rozdělával umístěnky, měl již šedesátku za sebou. Starý meziplanetární letec ihned poznal, co se v Aljoškinovi děje, a soucitně se usmál.

Snad i kvůli sobě.

Potom řekl: "Tuto umístěnku považujte za uznání svých schopností."

Aljoškin se právem domníval, že ho děkan jen utěšuje, a teď už se nepokrytě zamračil. Po chvíli mlčení však přece jen promluvil: "Vynasnažím se...", ale větu nedokončil.

Děkan pokračoval: "Vaším šéfem bude signor Pappino. Je jmenován velitelem stanice LUNA 38. Znáte ho asi jako vynikajícího kosmofyzika. Požádal, aby do jeho expedice byl zařazen i inženýr-kybernetik. Studoval jste na výbornou, a tak vědecká rada jednomyslně doporučila vás!"

"K čemu potřebuje signor Pappino kybernetika?" nechápal Aljoškin. "Pokud vím, na Měsíci nikdy kyberové nepracovali."

"Máte pravdu," souhlasil děkan. "Prozatím... Signor Pappino vám všechno osobně vysvětlí. Přeji vám ve vaší práci hodně úspěchů."

A děkan potřásl Aljoškinovi rukou.

Na kosmoport přiletěl Aljoškin ráno.

Městečko ležící u kosmoportu bylo nevelké. Kdysi, v epoše počátků pronikání do kosmu, tady stál experimentální raketodrom. Místo to bylo skutečně ideální. Kolem se rozprostíraly širošíř kazašské stepi a starty orbitálních raket nikoho neohrožovaly. Právě z těchto stepí byl vypuštěn první Sputnik, a potom i koráb Vostok s Jurijem Gagarinem na palubě.

Nyní zde stál Ústřední kosmoport, ze kterého startovaly kosmické lodě ke všem planetám sluneční soustavy. Městečko samozřejmě žilo zájmy i prací kosmoportu. Není tedy divu, že hlavní ulice nesla název třída Mléčné dráhy a devět postranních bylo pojmenováno podle planet, a to tak, že nejbližší ke kosmoportu byla ulice Merkura, nejvzdálenější zase Pluta.

Na rohu třídy Mléčné dráhy a ulice Venuše byla restaurace Galaktika.

Tohle všechno Aljoškin moc dobře znal, po dobu studií tady nejednou pobýval. A přestože byl zvědavý, proč signor Pappino potřebuje pro expedici právě kybernetika, rozhodl se, že nejdříve lehce posnídá, a tak se vydal směrem ke Galaktice.

Na rozdíl od většiny ostatních restaurací neměla Galaktika automatickou obsluhu. Jako číšnice tady pracovaly studentky místní pobočky Institutu kosmotekniky. Profesionální návyky z přípravy a servírování jídel patřily do programu výuky, vždyť to byl i jejich úkol na kosmických cestách. Mužové se jako kosmičtí stevardové objevovali jen velice zřídka.

Stolek, u kterého se Aljoškin usadil, obsluhovala jedna jeho známá z minulého roku. Chvilí si povídali o všem možném. Potom jí Aljoškin pomohl vyřešit úlohu z gravitometrie a ona mu na oplátku doporučila specialitu mistra kuchaře, pirožek Fobos plněný ořechy. Jako každá pořádná restaurace měla i Galaktika na jídelním lístku několik vynikajících specialit, mezi něž se počítala i vajíčka Saturn. Byl to žloutek s různobarevnou oblohou. Zmrzlina Asteroid i názvy dalších jídel svědčily o tom, že i mistr kuchař zcela propadl kouzlu kosmu.

Když si Aljoškin pochutnal na zmrzlíně, sešel do vestibulu ke stereovideofonu.

Znal astrofyzika Pappina jen podle vidění. Chodil totiž na jeho přednášky, přenášené z Bologně intervizí. Vědec se okamžitě objevil na obrazovce. Chvilí si Aljoškina nedůvěřivě prohlížel a potom se s pochybami zeptal: "Tak to jeho, signora Aljoškina, doporučil institut jako vynikajícího kybernetika?"

Signor Aljoškin se pyšně začervenal.

Italština byla jedním z jazyků, které musel ovládat každý kosmonaut, a tak Aljoškin se silným ruským přízvukem odvětil, že k charakteristice institutu nemůže nic dodat, ale pokusí se dokázat, že byla správná. Je docela možné, že s jeho ruským přízvukem zněla fráze dost ostře, ale ve tváři signora Pappina se nepohnul ani sval. Řekl jen, že se těší na setkání ve služební sekci kosmodromu dnes v sedm večer. A vypnul stereovideofon.

Aljoškin byl na kosmodromu o čtvrt hodiny dříve.

Pappina nikde neviděl. Vyjel tedy výtahem do nejvyššího patra a zašel si do kavárny.

Zasklenou stěnou viděl celý kosmodrom jako na dlani. Byla to rovná planina táhnoucí se až k horizontu, porostlá trávou, do které se ostře zařezávaly bílé cesty, směřující k podzemním skladům. Na několika místech, jakoby náhodně rozesety po celé ploše kosmodromu, se rozkládaly startovací plochy, ukončené kruhovými "náměstíčky". Vzdušné, jakoby průsvitné příhradové konstrukce se vzpínaly nad žebrovitými střechami šachet pro rakety Blízkého kosmu.

Lidí bylo v kavárně málo, všichni to byli zaměstnanci pozemního personálu v šedých uniformách. Aljoškin přistoupil k pultu. Na vysokých barových stoličkách tam seděly dvě dívky a povídaly si: "Líbí se ti?" - "Moc." - "No tak co?" - "Když on je meziplanetární a pořád jen někam létá..."

Všimly si Aljoškina a zmlkly.

Když si naléval pohár Tropica, spatřil Aljoškin nad přistávací plochou osobní raketoplán nadzemní služby kosmické stanice. Pomalu klesal, vracel se tedy z kosmu. Brzdící motor už nepracoval a bílá kuželovitá kabina sestupovala jako vrtulník, lopatky hlavní vrtule se záblesky prořezávaly vzduch. Silný poryv větru zanesl kabinu trochu stranou, ale pilot naklonil vrtuli, šikmo se snesl a měkce přistál.

Umí! ocenil v duchu jeho manévry Aljoškin.

Z kabiny vyskočil pilot v modrém skafandru pracovníků Blízkého kosmu. Za ním vystoupili tři kosmonauté, dva v oranžovém, jeden v šedém. Na oranžové čekaly ženy, na šedého nikdo.

Aljoškin si moc dobře pamatoval, že v době, kdy končil střední školu, to je před takovými sedmi lety, vítaly kosmonauty pokaždé spousty lidí. Každý návrat z vesmíru byl událostí. Teď se stalo naprostou samozřejmostí, že z vesmíru přilétali lidé. Jenom expedice ke vzdáleným planetám se vítaly slavnostně.

Aljoškin dopil Tropico a pohlédl dolů. Stál tam Pappino. Ruce sepnuty za zády, vypadal, jako by tam postával už nevimjak dlouho, i když ještě před pěti minutami ho nikde nebylo vidět.

Aljoškin seběhl dolů. Jakmile ho signor Pappino spatřil, kývl na něj a beze slova odešel k nejbližšímu východu, kterým sestupoval do podzemí. Gesto mohlo znamenat, aby ho Aljoškin následoval. Ale stejně dobře mohlo znamenat, aby tady na něj počkal.

Aljoškin si v duchu hodil korunou a vykročil.

Proti nim jela automatická nákladní plošina, přibrzdlá a uhnula trochu stranou. V automaticce měla zabudován bioanalyzátor a v blízkosti lidí se pohybovala velice obezřetně.

Ve skladu bylo chladno. Jasně tam svítily zářivky a ve vzduchu bylo cítit palivo pro rakety Blízkého kosmu.

A právě tady stál signor Pappino a upřeně hleděl na podlahu. Aljoškin hned nepoznal, co to tam leží. Přistoupil blíže a podíval se pozorněji. Potom poklekl na jedno koleno.

"Veliký Jupiter!" řekl s neskrývaným údivem. Před ním ležel TUB. Celý pokrytý začmouzenými jazyky sazí a šedavými stopami roztavené žuly. Anténky lokátorů byly zmačkané a zdeformované. Ochranné roletky, spuštěné přes objektivu videolokátorů, připomínaly pevně sevřená oční víčka. Pravá ruka, vyrvaná z kloubového závěsu, byla k tělu připoutána

drátem. Na prstech zůstaly zbytky startovací opěry kosmické lodi. Byl to právě ten TUB... Bez sebemenší naděje na úspěch stiskl Aljoškin hlavní vypínač, potom vyzkoušel i páčku bioovládání.

"Dostal co proto," řekl zadumaně.

"Dostal?" nepochopil signor Pappino.

No ovšem, s ruštinou na tom nebyl zrovna nejlíp, a tak mu Aljoškin zopakoval větu italsky.

"Ano," souhlasil potom Pappino, "pořádně se zřídil. Odepsali ho ze stavu stanice na Venuši."

"Musí se odvézt do ústavu," pokračoval zamyšleně Aljoškin. "Tam už ho dají do pořádku."

"To se rozumí," souhlasil signor Pappino. "Tam už ho dají do pořádku."

Řekl to ale takovým tónem, že Aljoškin hned pochopil: čekala se od něj jiná odpověď. A chápal rovněž, že zničený TUB, který teď ležel u jeho nohou, je onou příčinou, proč signor Pappino požádal institut o inženýra-kybernetika.

"Mám snad obnovit značně poškozeného TUB primitivním způsobem?" nedokázal Aljoškin skrýt údiv.

"Ovšem," přisvědčil klidně Pappino. "Když ho opraví v ústavu, nikdy se už nedostane do sestavy stanice LUNA 38.

Prostě nám ho nedají. Ale on by nám opravdu hodně pomohl. V tomto půlroce se na Měsíci očekávají silné meteoritické deště a pancíř TUB přece malé meteority nepoškodí..."

Tohle všechno Aljoškin moc dobře věděl.

Nu což, vzdychl si v duchu. Nezbude mu asi nic jiného než potvrdit charakteristiku institutu a pustit se do toho...

Signor Pappino pokýval spokojeně hlavou a potom řekl, že Aljoškin si prozatím může pro sebe zabrat rodinný domek, který je vyčleněn pro členy expedice LUNA 38 a ve kterém ještě nikdo nebydlí. Má připraveného i Kentaura. Nástroje a potřebný materiál mu vydá technické oddělení kosmodromu, všechno je již domluveno.

Přijel autojeřáb, zvedl nehybného TUB, dopravil ho na stanoviště a lehce zasunul na zadní sedadlo Kentaura. Aljoškin srovnal utrženou ruku TUB a chtěl se rozloučit se signorem Pappinem, ale ten mezitím už odešel.

Několik desítek typizovaných domků, sestavených z různobarevných panelů, tvořilo poslední ulici městečka, ulici Pluta. Pásky hybridních cypřišů chránily ulice před žárem stepi i před zimními fujavicemi. Atriové domky byly prostorné. Místa mělo městečko stále ještě dostatek, zatím se nezačalo vzpínat vzhůru jako rostlina, které se nedostává slunce. Dům, o kterém mluvil signor Pappino, byl až na konci ulice, obklopený nevelkou zahrádkou s kvetoucími plaménky, kanami a hybridními keři. S uspořádáním bytu byl Aljoškin rovněž spokojen. Z prostorné haly vedly dveře do čtyř pokojů. V ledničce, která stála ve veliké kuchyni, byl bohatý výběr hotových jídel, a vedle fonovizoru dokonce ležel seznam telefonních čísel jednotlivých oddělení místního obchodního domu, odkud vám obratem dodali na objednávku do domu všechno, zubním kartáčkem počínaje a osobním elektromobilem konče.

Za domem stála rozlehlá garáž. Aljoškin se po prohlídce celého objektu rozhodl, že si v ní zřídí laboratoř. Kentaur může stát zatím pod oknem.

V garáži objevil Aljoškin jízdní kolo. Jak se dostal tento staříčkový dopravní prostředek do mladého moderního městečka, to Aljoškin nevěděl. Snad ho tam zapomněl někdo z předcházejících výprav na Měsíc, pro které byl dům vyčleněn. Na motocyklu už Aljoškin jezdil, ale na kole ještě nikdy. Ihned na něj usedl..., a když se vydrápal z prvního keře, který mu stál v cestě, rozhodl se, že příště bude s výukou pokračovat na ulici.

Odtáhl s těžkým funěním pracovní stůl doprostřed garáže, vysavačem pečlivě očistil stěny i podlahu, přes stůl přehodil bílou fólii z plastické hmoty. Vrátil se ke Kentaurovi a s námahou vyvlekl těžkého TUB ze zadního sedadla vozidla.

Uchopil ho za hlavu - takhle to bude nejjednodušší - a přitáhl do garáže, kde tu hromadu zkompletovaných součástek, nevzhledný mechanický trup, převalil s heknutím na stůl.

"No nic," zhluboka si oddechl a dlaní přejel po metaplastiku. "Však ještě ožiješ, neboj se. Já už tě pořádně rozhybu."

Aljoškin si moc dobře uměl představit problémy, které na něj čekají, až začne TUB opravovat, až začne hledat poruchy ve funkčních obvodech, kde je nespočet křehkých detailů, které neuvidíš bez silné lupy a neuchopíš bez mikromanipulátoru. Ale už se tak na tu práci těšil, že si ani nezašel do Galaktiky na oběd, ale jen narychlo pojedl párky z ledničky.

Potom upevnil nad "operačním stolem" dvě silné luminiscenční lampy. Oblékl si čistý pracovní plášť a čepičku. Připojil k plynové bombě plasmový hořák. Pro štěstí na něj plivl a otevřel hrudní dutinu TUB.

Jako pokaždé uprostřed léta se po vydatných deštích step kolem kosmoportu pokryla pestrým kobercem vonících květů. Večer zanášel tichý větřík nad městečko silnou medovou vůní. Rodinné domky ve městě byly většinou prázdné, jejich obyvatelé odjeli na dovolenou. Aljoškina nikdo nenavštěvoval, signor Pappino odjel a vrátí se až těsně před odletem na Měsíc. Aljoškin seděl v garáži.

Nad otevřený trup TUB instaloval širokoúhlé zvětšovací sklo. Opatrně vyjímал svorkami mikromanipulátoru křehoučké krystalky a drátky, hledal přerušené obvody, vyměňoval detaily a součástky, které už byly k nepotřebě. Od neustálých starostí s mikrodetailem se mu ke konci týdne nervózně třásla ruce a dřevěněl mu zátylek.

Aby se uvolnil, jezdil na kole.

Po cestíčkách ve stepi, když se neustále musel vyhýbat silným motocyklům, zajížděl až k prvním signálním majákům, vzdáleným sedmáct kilometrů, a vracel se až pozdě v noci. Potom si dal voňavou sprchu a vydatně povečeřel.

Nakonec si připravil velkou sklenici silného indického čaje, vhodil do ní polovinu citrónu a vyšel na terasu před domem. Usedl na hladké a chladivé schůdky, pomalu upíjel ze sklenice chutný čaj a s uspokojením se díval na oblohu, která se temněla nad cypřiši.

Před spaním si ještě asi hodinku četl.

Knihovna v hale byla vybavena kompletními vydáními klasiků. Ovšem nechyběla ani série sci-fi románů a povídek i několik desítek detektivek.

Ráno vstával s prvními slunečními paprsky. Vybíhal na malou planinku, jakoby zvlášť připravenou pro ranní rozcvičku. Ze zásob v lednici si připravil vydatnou snídani. Potom odešel do garáže. Sejmul z TUB bílou plastickou fólii. Pečlivě nastavil lupu, položil prsty levé ruky na ovládací mikromanipulátoru, a začal další pracovní den.

Týden před odletem zařezával poslední slaboučký drátek v poškozeném obvodu. Rukou si nepotíráš, vždyť jakápak to byla tvůrčí práce, jen docela obyčejná oprava porouchaného systému. Rozhodl se, že nejdříve prověří kyberlogiku. Protože ztratí-li TUB analyzáční schopnosti, je jeho osud zpečetěn. I kdyby byla kyberlogika jediným poškozeným systémem, nedá se obnovit ani v ústavu. Takto poškozený TUB je demontován, protože se nedá vyloučit možnost, že by mohl být při práci nebezpečný. Aljoškin ustavil akumulátor a pomocí osciloskopu prověřil všechny obvody. Rychlost pochodu "příkaz - vyplnění" byla pomalá, do dálného kosmu by takového TUB docela určitě nepustili. Ale Měsíc byl už dávno vyřazen ze seznamu těžkých a nebezpečných planet.

Aljoškin usadil na místo hrudní štít a přichytil ho několika bodovými svary. Tázavě pohlédl na hlavní vypínač... ale zatím ho ještě nestiskl.

Odešel k umývadlu a pečlivě si omyl ruce. Potom se docela pomalu vrátil k pracovnímu stolu a zadumaně si broukal pod vousy staříčkou píseň kosmonautů: "... na prašných stezkách vzdálených planet zůstanou jen naše stopy..."

Dýchl si na palec pravé ruky a rozhodně stiskl vypínač.

V mohutném těle TUB se sotva slyšitelně rozezvučel vibrátor, to tedy znamená, že jeho mechanismy jsou připraveny k činnosti. Hlava ležící na stole se pohnula a zaujala patričnou polohu. Roletky videolokátorů se zvedly a Aljoškin spatřil v objektivěch svůj zmenšený obraz.

"Vstaň!" přikázal.

TUB se pomalu zvedl a opíral se přitom o zdravou ruku. Klouby zaskřípaly. Tady nemohl Aljoškin nic dělat, působením extrémních teplot došlo k deformaci třecích ploch. Bude muset přidat o něco víc mazacího oleje...

TUB nepohnutě stál a upíral na Aljoškina namodralá světla videolokátorů.

"Vyjmenuj měsíce Marsu!" TUB přesně splnil úkol.

Zvukový modulátor sice trochu chraptěl, ale to bylo to nejmenší. Hlavně aby pracovala kyberlogika, opakoval si už poněkolkáté v duchu Aljoškin.

"Vyřeš úlohu," přikázal potom. "Raketa s palivem váží jedenáct tun. Palivo je o deset tun těžší než raketa. Kolik váží raketa?"

"...pět set kilopondů..." zachrptěl TUB.

Aljoškin se spokojeně a s ulehčením usmál.

Kropicí automat před chvílí projel ulicí Pluta. Cypřiše teď setřásaly na Aljoškinovu hlavu chladné kapky vody. TUB šel vlevo a o kousek pozadu, jak vždycky chodí automaty, když doprovázejí člověka. Jeho pravá podešev přesně zakrývala stopu levé Aljoškinovy nohy. Lehce kulhal, ale neopožděl se ani o jediný centimetr.

Naleštěný metaplastik lehce probleskoval. Stopy promáčeklin na trupu připomínaly jizvy.

Byla to jeho první procházka po obnovení.

Aljoškin se rozhodl, že prověří funkci kyberlogiky na náhodných událostech.

"Náhdera," vykřikl nadšeně. "To je vzdoušek, co, TUB?"

Řekl to jen tak, samozřejmě nečekal odpověď, vlastně jen vyslovil nahlas své myšlenky. Ovšem kyberlogika TUB okamžitě převedla abstraktní otázku do oblasti přesných fyzikálních pojmů.

"...tlak tisíc devadesát šest... teplota plus osmnáct... vlhkost sedmdesát osm... jihovýchodní vítr, čtyři metry za sekundu..."

"Ale o tom já nemluví, odsekl Aljoškin. "Chci jen říci, že je nádherné ráno, chápeš?"

"...nádherné... chápu..."

"A co chápeš?" bavil se Aljoškin.

TUB se na téměř nepostřehnutelný okamžik zarazil, Aljoškin pochopil, že kyberlogika se snaží najít odpověď a zapojila bloky abstraktních pojmů.

"...východ je celý pokryt narůžovělou září... v dáli za řekou hasne ohýnek..."

"No, to už je něco jiného," pochválil ho Aljoškin a dodal: "Ti tví programátoři jsou skutečně chlapíci, jen co je pravda." Došli ke křižovatce a uhnuli z aleje na cestu. Aljoškin poslal TUB dopředu, ten se však na rohu zarazil.

"Kupředu!"

Rázně jako voják zahrnul TUB za roh a Aljoškin ho na okamžik ztratil z očí. První budovou na hlavní ulici byl obchod s látkami a dvě ženy, které právě procházely kolem, se samozřejmě dívaly do výkladu, a ne na cestu. První z nich se TUB stačil elegantně vyhnout, prošla kolem něho a ničeho si nevšimla. Druhá kráčela za ní a najednou uviděla TUB. S pohledem upřeným na jeho mohutný trup žena vyjekla. Potom přejela očima po skořicově hnědé masivní postavě a opravdu se vylekala. Téměř upadla, ale Aljoškin, který se objevil právě včas, ji stačil zachytit za paži.

"Promiňte nám, prosím," omluvil se.

Žena se opřela zády o výklad a nespouštěla z TUB oči. Najednou se rychle otočila a odešla, spíše utekla. TUB se nehýbal, sledoval ženu jen videolokátory. Kyberlogika ho upozornila, že se stalo něco neobvyklého a třeba bude nutná jeho pomoc. Ale žena už zmizela za rohem. Protože nedostal dodatečné informace, otočil se k Aljoškinovi.

Samozřejmě že TUB nenese na příhodě žádnou vinu. Zarazil se na rohu, protože v blízkosti zaregistroval člověka.

Kdyby nedostal okamžitý příkaz, opatrně by roh obešel.

Aljoškin pochopil svou chybu.

Do Galaktiky už dorazili bez obtíží. Jen jeden mladý řidič Kentaura se na ně s podivem zadíval a zavadil kolem o obrubník chodníku. Přestože stroj ihned vyrovnal, Aljoškin věděl, že dopravní inspektorát dostal signál nárazu a na kolech zůstaly stopy izotopů z chodníku. Řidič bude muset své počínání vysvětlit Dopravní službě.

Aljoškin nechtěl nechat TUB samotného na chodníku, a tak vstoupili do restaurace společně.

Hostů tady bylo v tuto ranní hodinu málo, a tak všechny čtyři číšnice ihned TUB obklopily. Přišel i šéfkuchař a Aljoškin musel přednést takovou malou improvizovanou přednášku o robotech. Mezitím se v kuchyni spálil celý plech křupavých rohlíčků.

Dívka v bufetu TUB požádala, aby jí přinesl ze dvora novou lednici, kterou sice právě přivezli, ale zatím ji ještě nestačili instalovat.

Lednice vážila určitě přes půl tuny a Aljoškin měl zpočátku obavy. TUB však splnil úkol bez sebemenšího zaváhání, dokonce s jistou elegancí. Přinesl lednici sálem, o nic nezavadil, postavil ji do rohu a vysloužil si od přítomných potlesk.

Aljoškin tedy s klidným svědomím přenechal TUB obdivovatelům a odešel posnídat. Když se však nedočkal číšnice, vrátil se do kuchyně, kde našel svého mechanického druha v zajetí smějících se dívek.

Když se vrátili po snídani domů, poslal Aljoškin TUB zalévat květiny a sám zavezl Kentaura do uvolněné garáže.

Potom vešel do domu.

A spatřil na věšáku bledě modrý plášť.

Nevěděl o budoucí sestavě stanice LUNA 38 vlastně nic, ale to, že plášť na věšáku je dámský, poznal docela přesně.

Proto když vešel do přijímacího salóňku, řekl hlasitě: "Haló!" Potom zaklepal na dveře jednoho pokoje, druhého, pootevřel dveře a zůstal stát...

"Promiňte!"

"Jen můžete dál, prosím jich!"

Vešel. Dívka stála u okna a rozčesávala si rozpuštěné dlouhé vlnité vlasy. Rusky mluvila bídne, Aljoškin by ji to stěžl dal za tři. Ale hlas měla příjemný. I její oči, šedavé s hnědými skvrnkami, se mu líbily.

A usmívala se také docela mile.

"Vy Aljoškin? Mně pohovořil mister Pappino. Já May Jackson, kosmická geolog."

Aljoškin se nepatrně uklonil.

"Já rychle," promluvila opět. "Budu za jeden okamžik..."

"Aha!" řekl na to Aljoškin.

Udělal krok ke dveřím, ale May ho poprosila, aby jí přinesl kufr, "nebude-li mu to těžko."

Nebylo mu to těžko... Našel v předsíni kufr, kterého si předtím nevšiml, a přinesl jej do pokoje. Dostalo se mu ještě jednoho okouzlujícího úsměvu, uslyšel: "Já děkovat!" a odešel, aby pomohl TUB zalévat květiny.

May vyběhla do zahrady... a zkoprněla. Šeptem se zeptala Aljoškina: "To on je skutečný?"

"Ovšem," ujistil ji Aljoškin. "Úplně skutečný. A nemusíte šeptat, stejně všechno uslyší. Nebojte se, neurazí se. Neumí se totiž urážet, nenaučili ho to. TUB, pojď sem! To je May Jacksonová."

TUB udělal nemotorný pohyb, podobný úkloně.

"No podívejte se na něj," užasl Aljoškin. "Mně se nikdy neklaněl."

"O!" vykřikla nadšeně May. "On tak výborně... se vidí."

Aljoškin musel chvilku přemýšlet, než mohl souhlasit: "Ano, vypadá výborně. Vypadá prostě skvěle. Když jsme někde spolu, dívky si mě ani nevšimnou. Mají oči jen pro něj. Docela určitě ho co nejdříve ze žárlivosti zabijou."

"Jeho možné je zabít?"

"No... vypnu mu akumulátory."

Technice May také příliš nerozuměla, ale na TUB si zvykla rychle. Ovšem měla k němu jen respekt jako k inteligentnímu stroji, žádný opravdový zájem v ní nevzbudil. Zato jako pravá Angličanka milovala sport, a jakmile spatřila bicykl, který vlastně zatím znala jen z pláten kin, ihned se chtěla projet. Odvahy měla dost, a tak Aljoškinova pomoc spočívala v tom, že jí pomáhal vymotávat se z keřů a vytahovat odtud bicykl.

Nakonec se raději přesunuli ze zahrady na silnici. Tam už to šlo lépe, dokud se rozdováděná May nerozhodla projet mezi dvěma keři. Větvička ji šlehla jen asi centimetr od oka. Aljoškin jen poznamenal, že znal jednoho člověka, chytrého a energického, ale jen s jedním okem, a do kosmu ho nikdy nepustili...

May pochopila varování a odešla si objednat videofonický rozhovor s rodiči.

Večer se spolu dívali na televizi. Dávali kosmickou komedii, ve které se pozemský robot zamiloval do velkooké Martanky. Zpočátku vypadalo všechno docela legračně, robot neohrabaně klesal na kolena a vztahoval toužebně kloubové ruce. May i Aljoškin se nejprve smáli, ale potom jim bylo nešťastného robota líto.

Druhý den ráno zavolal Aljoškin meziměstským videofonem signora Pappina. Ten měl svou podmračenou tvář a klidně vyslechl zprávu o úspěšném obnovení TUB, jako by ani nic jiného nepředpokládal. Řekl jen, že přiletí na kosmoport večer a zajde se na TUB podívat.

Zase to vypadalo jako nedůvěra ve schopnosti inženýra-kybernetika Aljoškina, ale ten už se přestal urážet.

A tehdy se vrátila May z projížďky.

Bicykl přinesla na rameni, z předního kola byla perfektní osmička.

Aljoškin se nejdříve podíval na kolo a potom na odřená kolena May. Odešel pro lékárníčku. Když lepil růžovou náplast na štíhlou dívčinu nohu, tvářil se, jako by to byla metaplastická noha TUB. A dokonce to vypadalo docela věrohodně... Ovšem, jak proceduru přijímala May, to Aljoškin netušil.

Po snídani jí řekl o inspekci signora Pappina a ona hned projevila obavy.

"Proč?" podivil se Aljoškin. "Já se ničeho nebojím."

"Já mluvím ne o vás."

"Ach tak, ovšem," zabručel Aljoškin. "Taky mě to mohlo hned napadnout."

"Jemu bude hodně těžký."

"Těžko," opravil ji Aljoškin.

"On může něco udělat ne tak a nelíbit se signoru Pappino."

"Nebojte se, on všechno udělá tak," smál se Aljoškin.

Ale May si stejně zavolala TUB do pokoje. Pečlivě ho prohlédla, od čochek videolokátorů až po silné gumové podešve. Potom mu nařídila, aby jí ukázal dlaně, a čichla k nim. Aljoškin to udělal také.

"May," řekl, "je cítit zahradou. Pomáhá mi zalévat květiny. Ale včera jsem ho myl..."

May neposlouchala Aljoškinovy omluvy a zavedla TUB do koupelny. Aljoškin se tam sunul rovněž, ale vyhnala ho, jen mu přikázala, ať přinese prášek na nádoby.

Navečer přijel signor Pappino. Chvilí se zabýval TUB a zřejmě byl spokojen, přestože nahlas neřekl nic. Později přijel i poslední člen posádky stanice LUNA 38, lékař a astrobiolog, Francouz Moreau.

Posádka stanice LUNA 38 byla připravena ke startu.

Měkké přistání na Měsíci sice neznamenalo pro zkušeného pilota žádné větší potíže, přesto však vyžadovalo soustředění i pozornost a pokaždé probíhalo za měsíčního dne.

Ještě ze školních lavic Aljoškin věděl, že přitažlivost je na Měsíci šestkrát menší než na Zemi. Jestliže tedy na Zemi skočil do výšky metr osmdesát, tady by klidně přeskočil kopuli MVVS, která byla vysoká přes šest metrů.

Avšak něco jiného bylo tohle všechno vědět a něco jiného pocítit na vlastní kůži.

Když v neforemném skafandru vystoupil z průlezu, nejdříve ho zaplavil příjemný pocit lehkosti, s nímž se zdvihaly nohy vězicí v botách z plastické hmoty. Každá z nich na Zemi vážila deset kilogramů. Sestoupil po žebříku upevněném na opěře lodi, vstoupil na povrch podobný penze a udělal první energický krok, lehce se vznesl a proletěl několik metrů. Trénink a těžké boty mu umožnily udržet za letu rovnováhu, takže docela měkce přistál.

Byl to vzrušující pocit. Aljoškin udělal další krok a uslyšel ve sluchátkách hlas pilota: "Opatrněji! Nenechte se unést nadšením. Dívejte se dopředu a pod nohy. Mohl byste spadnout do trhliny."

Aljoškin se až zastyděl za své nesolidní chování. Proč tady poskakuje jako nějaký školák? Otočil se k lodi právě včas, aby spatřil, jak přímo na něj letí May a zoufale při tom mává rukama. Aljoškin ji chytil do náruče a jen s vypětím všech sil se udržel na nohách. Velikost inerčního momentu je totiž na Měsíci stejná jako na Zemi.

Stáli vedle sebe a rozhlíželi se.

Obklopovala je načernalá kamenitá pustina. Byla rozrytá mělkými krátery, posetá kamenitými úlomky a místy pokrytá ostrovy prachu. Táhla se až k horizontu, který byl nezvykle blízko. Vypadalo to, jako by hned vedle padal do neskutečně černé propasti vesmíru.

Potom se Aljoškin zahleděl do dálky a ukázal May světle šedou kopuli MVVS. Nad ní se otáčela mřížka telelokátoru. U vchodu stál průzkumný tančík, který svým ochranným pancířem připomínal slunéčko sedmítečné.

Čtyři postavy ve světlých skafandrech jim měkkými skoky spěchaly vstříc.

Když převzala od LUNY 37 veškeré zařízení i rozdělanou práci, začala stanice LUNA 38 svou činnost. Celá MVVS se na zvláštních housenkových pásech posunula podél Moře dešťů, aby byla blíže Duhovému zálivu. Ale byly to všechno jen překrásné názvy. Stejně jako na starém místě se tam rozprostírala podobná rozbrázděná, prашná a kamenitá pustina.

Tři muži a jedna žena žili a pracovali pod ochrannou kopulí MVVS a jen zřídka ji opouštěli při sběru neobvyklých geologických prvků. Tehdy je pokaždé doprovázel TUB.

A když ho nikdo nepotřeboval, stál u vchodu a čekal.

Jeho mechanismy ve vzduchoprázdnu pracovaly přesně, kladné ani záporné teploty mu nemohly uškodit. První ze všech také "přivykl" na sníženou přitažlivost. Prostě zapínal své motory jen na jednu šestinu výkonu.

Meteority zatím nikdo nezpозoroval, i když Země předpovídala jejich výskyt. Očekávalo se velké mračno malých meteoritů. Jednotlivé menší meteority sice dopadaly na povrch Měsíce neustále, ale jen zřídka se je někomu podařilo spatřit. Kopule z litého skla a vrstva pevného plastiku bezpečně chránila obyvatele stanice před malými meteority a pravděpodobnost zásahu velkým byla nepatrná.

Avšak rychlost i těch nejmenších meteoritů byla kosmická a skafandr by jen těžko vydržel takový náraz. Proto platily na stanici obvyklé bezpečnostní předpisy. Delší procházky byly povoleny jen v tančíku. Pěší vycházky zase jen v dohledu stanice, a navíc za doprovodu TUB.

Dvuměsíční služba pomalu končila.

Za dva měsíce spotřebovali lidé dva kubické metry vody a čtyři tuny potravin, TUB zase sto dvacet kilowatthodin energie svých akumulátorů.

Ten den se Aljoškinovi nic nedařilo.

Všechno zlé začalo tím, že když kontroloval motor pumpy vzduchového regenerátoru, zasáhl ho elektrický proud. Popálil si palec. Zkrivil tvář do bolestné grimasy, v duchu zaklel, ale nahlas neřekl ani slovo... Inženýr-kybernetik a dostal ránu... ostuda!

Aby na sebe zbytečně neupoutával pozornost a vyhnul se všetečným a uštěpačným otázkám, nešel do lékárníčky, a už vůbec ne za lékařem, ale jednoduše si na poraněný palec plácl kus izolace, jak to obvyčejně dělali v institutu, a pokračoval v přerušené práci. Ale palec ho bolel a znesnadňoval mu manipulaci s miniaturními detaily, takže Aljoškin upustil na zem krystal termoregulatoru. Když ho hledal, tak na něj šlápl.

Musel sestavit nový, byla to zdlouhavá, piplavá a nudná práce. Když se potom chystal, že zapíše pro May vnější

teploty, zjistil, že je někde přerušeno spojení s distančními teploměry, které stály asi sto metrů vzdáleny od stanice. May se vysmála jeho přesné a neomylné technice, on nepochopil žert a neuctivě se vyjádřil o malé efektivnosti jejích geologických průzkumů. Oba sice najednou zmlkli, ale Aljoškinovi to na náladě nepřidalo. Ovšem poškozený kabel musel najít a opravit. Oblékl si skafandr a vyšel ze stanice. TUB mu vykročil vstříc. Aljoškin nikdy nebyl hádavý, ale špatná nálada se musela nějak vybit. "Co se tady poflakuješ?" zeptal se podrážděně. "Člověku se nic nedaří, ale tobě je to úplně jedno. Na co myslíš ta tvoje metaplastiková palice?"

Věty šly "mimo" TUB, a tak neodpověděl. Cvičit si na něm ostrovtip bylo naprosto zbytečné. Aljoškin se raději hned vydal k distančním teploměrům. Kus měsíčního kamene, velký asi jako fotbalový míč, mu ležel v cestě. Vzpomněl si, jak hrával levé křídlo v mužstvu institutu, a s rozběhem nakopl kámen špičkou těžké boty. Kámen opsal velký strmý oblouk, dopadl v pěkné dálce a zvířil mračno prachu.

"To je dálka!" pochválil svůj výkon Aljoškin.

"...devadesát dva metry..." řekl ihned TUB.

"S tebou se nikdo nebaví," odsekl nakvašeně Aljoškin.

Potom si ale představil fotbalový zápas na Měsici, vzdálenost mezi brankami tak asi půl kilometru, a trochu ho to rozveselilo.

Distanční teploměr byl sice v pořádku, ale kabel byl přerušen asi půl metru od sloupku, na kterém byl teploměr připevněn.

"No jasně," usoudil Aljoškin, "žes tady coural?"

Okuláry TUB se stočily dolů, díval se pod nohy. Potom ukázal rukou: "...šel jsem tam..."

"A tady jsi nebyl?"

"...ne... tady jsem nechodil..."

"Tak mi tedy vysvětlí, kdo asi mohl přervat ten kabel?"

TUB to nevěděl, proto mlčel. Kdyby mu byl Aljoškin uvěřil a raději si pozorně prohlédl okolí, mohl uchránit sebe i May mnoha nepříjemností. Kdyby se rozhlédl, uviděl by nedaleko od místa, kde teď stáli, řídké prachové fontánky. Padaly meteority.

Kabel byl rovněž přerušen meteoritem, ale to Aljoškina nenapadlo. Musíme mladého kybernetika omluvit, teoretické znalosti měl sice výborné, avšak chyběly mu zkušenosti, které se získávají jen pobytem ve vesmíru.

Se zájmem se podíval na TUB: "Kabel je přerušen, a ty tvrdíš, žes tady vůbec nebyl. Nelžeš náhodou?"

V programu kyberlogiky pojem "lež" nebyl, a tak TUB opět mlčel.

"To je ale zajímavé," bavil se teď docela dobře Aljoškin. "Snad se u tebe dokonce nevyvinul lidský reflex - lež jako způsob sebeobrany. No to je něco, stroj, který se naučil lhát! K zbláznění!"

Najednou si vzpomněl, že se blíží čas odečtu teplot a honem si přisedl na bobek, aby kabel opravil. Deset kroků za ním vzplál a pohasl prašný pahorek.

Aljoškin to neviděl, ani neslyšel ránu. Zato lokátor TUB přesně zaregistroval směr letu i místo dopadu meteoritu. Poslušen základního zákona vždy chránit člověka, obešel Aljoškina a zaštitil ho.

"Uhni!" řekl Aljoškin. "Stíniš!"

TUB stál nehnutě dál.

"...nebezpečí... meteority..." zachraptěl. Aljoškin mžikem obhlédl okolí, ale samozřejmě nic nepozoroval.

"Žádné nebezpečí nehrozí," řekl potom klidně. "Uhni!"

TUB poslušně ustoupil o krok. Ale v tom okamžiku ho nevelký meteorit zasáhl do zad.

Pevný metaplastik náraz vydržel, ale pomalejší reakce kyberlogiky už nestačila udržet rovnováhu. TUB se zakymácel, jako by o něco zakopl, a upadl přímo na sloupek s distančním teploměrem.

"Opatrně!" vykřikl zoufale Aljoškin. Ale už bylo pozdě.

Aljoškin rychle vyskočil, vznesl se asi tři metry vysoko, zřítíl se z té výšky přímo na vstávajícího TUB a opět ho srazil na zem.

Potom, to už vstával opatrně, sundal přístroj ze sloupku. Křehký teploměr byl na placku.

"Tak se podívej, cos udělal!"

TUB stál a mírně se houpal v kolenou. Kyberlogika stále ještě vyrovnávala rovnováhu, a on si nedovedl vysvětlit, proč upadl.

"Kolikrát jsem ti to říkal," vztekal se Aljoškin. "Když chodíš, dívej se pod nohy!"

TUB spustil lokátory a poslušně zachraptěl: "...rozumím... dívat se pod nohy..."

"Nic jsi nepochopil! Na čem to k sakru zase stojíš?! Na kabelu!"

A Aljoškin rozhořčeně odstrčil TUB pevnou rukavicí: "Táhni k čertu!"

Protože byl rozkaz potvrzen gestem, TUB se poslušně vydal do pustiny. Udělal několik kroků, dokud kyberlogika nepotlačila impuls nepochopitelného příkazu. Zastavil se, otočil a vrátil k Aljoškinovi.

"...nerozumím...", řekl.

Aljoškin právě instaloval nový teploměr, byl ještě rozčilen a na TUB se ani nepodíval: "Jdi ke vchodu do stanice!"

TUB se opět trochu opozdil s odpovědí: "...rozumím..."

A teprve potom se vydal ke stanici, při chůzi vysoko zvedal nohy a opatrně překračoval ležící kabely.

Ze stanice vyšla May v lehkém skafandru. Protože TUB plnil rozkaz, nezastavil se a prošel mimo ni. Podívala se vyčítavě směrem k Aljoškinovi a všechno jí hned bylo jasné.

"Chudínek TUB! Za co on ti to?"

Aljoškin to zaslechl ve sluchátkách.

"May, vůbec ho nelitujte! Jen se podívejte, co provedla ta plechová krabice. Zase to od Pappina schytám."

"Za co vy?"

"Když TUB něco provede, je to pokaždé na mně!"

May si přičapla vedle Aljoškina a mile se na něj usmála.

"No jo," uhádl. "Kam potřebujete odvézt?"

"Ó, tady nedalek."

"Nedaleko," opravil ji.

"Úplná nedaleko... tady povedle. Mně potřeba nový experiment."

Odečet teplot už stejně propásl a nový přístroj se musel nejdříve zregulovat, a přitom ho neprosil jen tak někdo, ale May... Pomohl jí galantně do tančíku, usadil se za ovládací pult a položil ruce na řídicí páky.

TUB stál u vchodu do stanice a sledoval tančík, dokud nezmizel za skalním pásmem. Tehdy zapnul přijímač odražených signálů a naladil ho na frekvenci havarijního majáku tančíku.

Když vysadil May u rozervané stěny kráteru, uvedl Aljoškin opět tančík do chodu a projížděl labyrintem skal a skalních úlomků, kterými byl zaplaven Duhový záliv.

To si teda vymysleli název, vrčel v duchu. Úplná duha... "May!" zavolal nahlas, "nechoďte daleko, ať se neztratíte."

Pružné plastické pásy pleskaly o povrch Měsíce a tančík se hrabal přes kamení, nakláněl se hned na jednu, hned zase na druhou stranu. Ani vynikající odpérování kabiny neuchránilo Aljoškina před tvrdými nárazy. May byla kdesi za skalním převísem a on se tam pokoušel najít průjezd pro tančík. V jednom místě zajel hluboko do úzké skalní rozsedliny a v duchu už viděl, jak v ní uvázne. To bude dílo, pomyslel si.

Raději honem vycouval. A najednou vyrazila z vrcholku obrovského kamene, který právě objížděl, rudá, hustá fontánka, podobná květu, a pomalu se snášel obláček zvířeného prachu. Za ní, jen o kousek dále, další. A náhle se celá kamenitá pustina pokryla spoustou podobných fontánek jako louka květy. Tryskaly jednotlivě, ale i v celých skupinách, pomalu hasly, aby byly vzápětí nahrazeny spoustou dalších.

Vypadalo to nádherně. Aljoškin nikdy nic podobného neviděl a v první chvíli hned nepochopil, o čem jde.

Meteoritické mračno!

Trhnutím nastavil intenzitu mikrofónu na maximum a zakřičel: "May! Rychle ke mně! May!!"

Otočil tančík a bleskurychle vyjel na vrchol skalního převisu. Tančík se vzeplal a téměř se zřítíl na druhou stranu. A tu ji Aljoškin uviděl.

Přesně vypočítanými skoky běžela přímo k němu. Skákala z kamene na kámen, ne nadarmo byla sportovní typ.

Fontánky plály hned vlevo, hned vpravo, úplně blízko ní. May běžela, nesnažila se nějak chránit, protože moc dobře věděla, že letící meteorit stejně nemůže spatřit a uhnout se mu nedá stejně jako střele. Všechno teď záviselo na náhodě - zasáhne, nezasáhne.

Chyběly jí už jen asi čtyři skoky. Vtom upadla.

Aljoškinovi se nejprve zdálo, že jen zakopla. Ale May ležela na velkém plochém kameni, ruce nemotorně rozhozené, a nevstávala. Při pádu si ublížit nemohla, protože ji chránil skafandr. Nemohl ji však ochránit před zásahem meteoritu.

"May...", zašleptal Aljoškin.

Malý meteorit udeřil do poklopu tančíku, po vrchním skle stekla stružka bělostného dýmu.

Z tančíku byly dva východy - vrchní a postranní, pod krytem. Aljoškin neotevřel vrchní kryt, nechtěl riskovat, že by některý z padajících meteoritů mohl zasáhnout ovládací pult. Otevřel boční průlez a vykulil se ven.

Meteority padaly dál, ale už na ně nemyslel. Udělal první dlouhý skok, druhý... špatně ho odhadl, proletěl nad ležící May a musel se vracet. Vzal ji do náruče, vážila i se skafandrem necelých dvacet kilopondů, a dvěma skoky se vrátil k tančíku.

Když opatrně posouval May do průlezu, kámen vedle něho vzplál. Aljoškin zpozoroval jiskry a prachový obláček mu prskl do hledí skafandru.

Položil May na zadní sedadlo. Hlava se jí bezvládně převalovala uvnitř přilby, oči měla pevně zavřené. Aljoškin neztrácel čas hledáním místa zásahu. Meteorit byl jistě malinký, viskózní plastik skafandru hned vyplnil otvor, a tím zabránil ztrátě kyslíku. Bylo i zbytečné skafandr sundávat, stálo by to hodně času.

Na místě otočil tančík a hnál ho ke stanici.

Měl sice plné ruce práce s řídicími pákami, ale přesto se stále otáčel na May. Tvář jí stále více bledla, proto zoufale přidával na rychlosti. Tančík se jako splašený hnál přes kamení, které se rozlétalo do stran. Na prudkém svahu se nečekaně svezl, několik metrů klouzal bokem, ale Aljoškin prudce přišlápl pedál a tančík vyrovňal.

Každou chvíli se už za skalním masívem musela objevit kopule stanice. Už jen pět minut a budou v bezpečí, May se dostane do spolehlivých rukou lékaře. Stačí jen vyjet z kráteru na hřeben...

Ten meteorit byl větší, asi jako dětská dlaň, a měl obrovskou rychlost. Kryt tančíku náraz nevydržel. Aljoškin pocítil v rukách, pevně sevřených kolem řídicích pák, jak sebou tančík škubl, spatřil výbuch plamene z motoru a ve sluchátkách se rozlehla hromová rána. Víc už neviděl ani neslyšel...

Když otevřel oči, spatřil nad sebou tvář doktora Moreaua a ještě nad ním spolehlivou kopuli stanice.

"Výborně!" řekl Moreau. "Malý šok, nic vážného."

Odložil injekční stříkačku do vaničky. Aljoškin prudce zamrkal a na všechno se hned rozpomněl. Prudce se pozvedl na loktech: "A May?"

"Já tady..."

Ležela vedle, přikrytá bělostným prostěradlem. Skafandr se válel na podlaze. Na obnaženém rameni jí svítila růžová náplast. Hlas měla slabý, ale usmívala se.

"S ní je to trochu horší," řekl Moreau. "Meteorit ji zasáhl do ramene a proletěl ven. Půl centimetru od krční tepny. Jen

tak tak... Ale, jak se u vás říká, jen tak tak, to se nepočítá. Miss Jackson bude do týdne v pořádku."

"Kde je Pappino?"

"Ve vysílací kabině. Zničilo to anténu, pokouší se navázat spojení se Zemí."

Aljoškin se s obtížemi vzepřel rukama a posadil se. Hrudník ho trochu bolel jako po nárazu, ale pohybovat se mohl docela dobře.

"Jak jste nás našli?"

Moreau uklízel léky do lékárníčky.

"Přinesl vás TUB."

Aljoškin se na něj nechápavě podíval: "Vytáhl nás z tančíku?"

"Ne, přinesl vás i s tančíkem."

"Přinesl?!"

"Ano, na zádech."

"Deset tun?"

"Tady necelé dvě tuny."

"Ano, zapomněl jsem," řekl ohromený Aljoškin. "Ale přesto je to hodně."

"To je," souhlasil Moreau, "ale on vás přinesl. To byl pohled! Meteorit poškodil anténu kruhového výhledu. Museli jsme otáčet celou stanicí na pásech, protože jsme netušili, odkud se objevíte. A najednou vidíme, jak na vrchol kráteru stoupá tančík. Pásky se nepohybují, ale přesto se k nám blíží. Zpočátku jsme s Pappinem nic nechápali, jen jsme si protírali oči. Teprve potom jsme uviděli pod tančíkem boty TUB. Vydrápal se až na hřeben kráteru a tam upadl. Už se nehýbal. Přijet až těsně k vám jsme nemohli, chybělo ještě asi padesát metrů, trvalo by to dlouho. Proto jsme pro vás vyšli ve skafandrech a vytáhli jsme vás horním průlezem. Měli jsme štěstí, že meteority už tak hustě nepadaly."

"A TUB?"

"Zůstal tam. Leží pod tančíkem. Museli jsme se starat především o vás."

Aljoškin vstal a natáhl se po skafandru.

"Kampak? Poslyšte, to je riskantní. Meteority stále ještě padají."

"Přece ho tam nemůžeme nechat!"

"Co se mu může stát? Ať si trochu poleží... Neblázněte, to není živý tvor, chápete? Je to jen stroj, stejně jako tančík."

Aljoškin se na Moreaua zamyšleně podíval, potom pohlédl na May. Kývla hlavou. Naklonil se k ní a ona ho políbila na tvář.

"Jste blázni!" rozčílil se Moreau. "Dělejte si, co chcete."

Meteority padaly už řidčeji, o poznání řidčeji. Jen občas vzplály osamocené fontánky. Tančík stál mezi obrovitými balvany. Zpod housenkového pásu trčela neskutečně vyvrácená podešev velké boty.

Aljoškin za ni zatahal. "TUB," zavolal. "TUB..."

Pod tančíkem byla tma a neozval se odtud ani hlásek. Aljoškin vyndal ze zavazadlového prostoru zvedák a tančík nadzvedl. Vytáhl TUB za nohu.

Poškrábaný a umazaný pancíř byl zbarven červenými skvrnami od zásahů malých meteoritů. Aljoškin ho převrátil na záda, a když stiskl hlavní vypínač, pochopil.

Když TUB nesl tančík, ochranné relé přetížení vypínalo motory. A TUB, stejně jako tenkrát na Venuši, ochranné relé vypnul. Motory se najednou přehřály, vynechala přetížená kyberlogika a on upadl. Tehdy havarijní relé vypnulo všechno, motory i kyberlogiku.

Aljoškin našel šroubovák, odsunul ochrannou destičku na relé a sepnul kontakty. TUB se zatřásl, zvedl hlavu a s obtížemi si sedl.

Jeho pohyby byly ještě neohrabanější než předtím.

S potíží se otočil k Aljoškinovi a upřel na něj objektivu videolokátorů. Aljoškin slyšel ve sluchátku slabý chrapot, silně tedy poplácal těžkou rukavicí skafandru po pancíři jako po přijímači, když je v něm přerušen kontakt.

"...těžké..." chraptěl TUB. "...nemohl jsem..."

Kontakt se opět přerušil a TUB umlkl.

Kruhovými clonami videolokátorů viděl Aljoškin svůj obraz na malých videoobrazovkách. Samozřejmě nezapomněl, že před ním nestojí živá bytost, která očekává poděkování nebo soucit, ale stroj, umělá konstrukce z metaplastiku, tranzistorů a tyristorů. Inženýr-kybernetik to věděl moc dobře, rozhodně lépe než kdokoliv jiný.

Laskavě poplácal TUB po metaplastikovém rameni: "Jsi chlapík! Vstaň, dáme se do práce. Musím na tobě zase něco vylepšit. A dám tě do pořádku, i kdybych měl na stanici zůstat ještě jednu směnu."

TUB se zvedl, ale hned se začal hroutit, poškozená noha mu nedovolovala udržet rovnováhu.

Aljoškin ho podepřel ramenem.

A tak kráčeli ke stanici. TUB za sebou vlekl nehybnou nohu, ale snažil se jít kousek před Aljoškinem, aby ho chránil. A meteority padaly...

TEORIE PRAVDĚPODOBNOSTI

MICHAEL PUCHOV

1

R-17 kráčet vpředu.

Na jeho černých, vyleštěných zádech si Grekov docela dobře mohl prohlédnout svůj pokroucený obraz. Kovalskij se

už na zrcadlo zad nevešel. Lépe řečeno, byl skryt obrazem Grekova. Ale šel jen o krok pozadu, Grekov dobře slyšel, jak mu pod nohama skřípají kamínky. Grekov i robot kráčeli téměř nehlučně, takže mohli dobře slyšet, jak vítr vyje mezi skalami a šelestí vysoko v korunách stromů.

Bílý prach se jim zvedal pod nohama a letěl kupředu, sléval se v pohyblivé mračno, které se drželo při zemi a vlastně jim ukazovalo cestu. Byl to jižní vítr, postupně silil a vál průsmykem, opíral se jim do zad a částečně tak ulehčoval chůzi. Není to však moc dobré, když se obloha nad jižním obzorem zatáhne, černá a nevládná varuje, že se nebezpečně blíží polární bouře.

Ohlížet se zpět nemělo smysl. Průsmyk, kterým teď kráčeli, byl plný zákrut a horizont se stejně ukrýval za vrcholky skal, porostlých hustým zelenavým lesem. Mohli samozřejmě vylézt nahoru, na nejbližší útes, ale to chce čas. A když se zvedá uragán, je každý okamžik skutečně drahý.

Grekov si podvědomě popotáhl opasek s pouzdrém, ve kterém měl podle instrukcí vězet paprskomet. Ale nevězel tam. Vážil přes dvě kila a úsvit byl dnes docela obyčejný, jasně nazelenalý, bez růžovorudých žilek, které pokaždé předpovídají útok jižního větru. Ještě dobře, že Kovalskij je ozbrojen. Nováčci totiž s sebou vláčí zbraň ve všech případech, kdy je to povoleno.

Kovalskij přiletěl na Gammu teprve před dvěma dny a robot R-17, který tak trochu toporně pochodoval vpředu, byl prvním, kterého společně doprovázejí k Tunelu. Posledních šest měsíců byl Grekov jediným člověkem, který roboty doprovázel a zase na ně u Tunelu čekal, když se měli vrátit. Vracela se jich asi tak polovina.

Stoupali do hor úzkým kaňonem, který zde v dávných dobách vyhloubil ledovec. Napravo i nalevo se vypínaly do závratné výše nádherné skály, ještě téměř nezasažené erozí. Byly však mezi nimi boční průchody, kudy se dalo v případě nebezpečí uniknout do hor a jen s malou zacházkou se vrátit zpět na stanici.

Vrcholky skal byly ploché, uhlazené. Zelenaly se tam stromy, sténající pod náporu silného větru.

Tríčlenná skupinka se už blížila k cíli své dnešní cesty.

Stanice, ze které vyšli, nebyla od vchodu do Tunelu daleko. Maličkost, nějakých deset kilometrů. Pravda, mohli ji postavit o něco blíž, ale v době, kdy ji budovali, neměl nikdo o existenci Tunelu ani ponětí.

Stanice je základnou vědeckého týmu, který zkoumá život a zvyky domorodců jižní polokoule, a v bezprostřední blízkosti Tunelu žádné osady nestojí. A na rovině domorodci také nežijí, svá obydlí z větví stavějí v horách, na plochých vrcholcích skal. Tunelu se strašně bojí, i když jim slouží jako předmět náboženského kultu.

Domorodci totiž věří, že čas od času přicházejí z Tunelu bohové a nestvůry. Nestvůry zůstávají hodně dlouho. Dokud se nenajdou hrdinové, kteří nad nimi zvítězí. Bohové naopak odcházejí sami. Proto se také domorodci ani trochu nepodivili, když lidé přišli na Gammu. Teď jen čekají, až zase odejdou.

Samozřejmě, nic nebrání tomu, abychom stanici přenesli, dupal Grekov. Nebylo by to o nic složitější, než pravidelně dvakrát v týdnu očekávat, zda se robot-průzkumník vůbec vrátí, a posílat do Tunelu dalšího. Občas také museli roboti čekat o něco déle. To když byli určeni pro Fénix nebo Ligurii, ale vrátili se už v prvním cyklu. Z osmi robotů splní úkol jen jeden jediný. Polovina se jich vrátí předčasně a ostatní se prostě ztrácejí. Roboti, kteří se vrací dříve, musejí čekat. Ale jim čekání nevadí.

Ani samotná procházka, deset kilometrů tam a deset zpátky, není příliš namáhavá. Je jen někdy nebezpečná. To když obloha nad jižním horizontem potemní a z pólu se zvedá prudký vítr. Potom z pustin vycházejí stáda písečných ještěřů. Stává se, že někteří proniknou až do kaňonu. Zřídka kdy, ale stává se to.

Domorodci moc dobře vědí, proč budují svá obydlí na plochých vrcholcích vysokých skal.

Robot, který krácel vpředu, se zastavil.

Nahoře, v lese na vrcholcích skal, bouřil již vítr, ale při úpatí nebyl ještě příliš patrný. Prach zpod nohou teď letěl vzhůru, protože kaňon tady končil, udušen mezi kamennými stěnami. Oválný otvor Tunelu dokonale splýval s okolní divokou přírodou. Vypadal jako docela obyčejná jeskyně, která mizí hluboko ve skále.

Ve skutečnosti končil Tunel metr od vchodu slepou uličkou. Aby se dalo Tunelu použít, bylo nutné dojít až k překážce, obejít ji a vejít do jiného světa.

Ale lidé to nikdy nedělali, posílali za sebe automaty.

R-17 stál nehnutě asi dvacet metrů od vchodu a čekal na příkazy.

"Do kontrolního času chybí ještě pět minut. Počkáme tady," řekl Grekov a klesl na plochý balvan. Poprvé od okamžiku, kdy zaslechl ve vrcholcích stromů svistot větru, se odhodlal a pohlédl zpátky. Jak čekal, nad jižními skalami bylo temno, černo jako v noci.

Kovalskij stál a s neskrývaným nadšením si prohlížel oválný vchod do Tunelu. R-17 se ani nepohnul. Robotu je totiž jedno, jak čeká, zda stojí, nebo sedí.

"Dvěře k druhým světům," zaníceně pronesl Kovalskij. "Jako na dlani. Stačí jen natáhnout ruku..."

Grekov na to nezareagoval. Před půl rokem sám vychutnával podobné pocity. Teď spíše pozoroval smuteční lem nad jižním obzorem a čekal, že se každou minutu objeví v otvoru za jeho zády R-31, kterého poslal do Tunelu před třemi dny, a nahlásí příchod. Dnes by sice bylo lepší mít u sebe pořádný paprskomet, ale takový osobní strážce také není k zahoezení.

"To je prostě fenomenální," pokračoval Kovalskij ve svých nadšených výlevech. "A čím se zabývají lidé?" ušklíbl se potom ironicky. "Co vlastně zkoumají? Vždyť tady stojíme před bránou k cizím světům," zakončil pateticky.

"Zkoumáme právě tyto jiné světy," neochotně odpověděl Grekov. Pozorně se díval směrem, odkud přišli. Kaňon připomínal obřímí klikatou brázdou. A nejbližší rozsedlina, kterou se dalo utéct do hor, byla skryta za serpentinou.

"Zkoumáme," odfrkl Kovalskij. "Vždyť jste tady skoro půl roku pracoval docela sám. A to nazýváte výzkumem? Na jiných planetách pracují celé týmy vědců. To prostě nepochopím."

"Vždyť také zkoumají jiné světy," namítl ostře Grekov. "Planety, které zkoumají, nejsou o nic horší než ty, se kterými

nás spojuje Tunel."

"Jak to vůbec můžete srovnávat?" rozčilil se Kovalskij. "Nehledě na bezprostřední spojení se stovkami světů, navázali jsme tady vlastně kontakt s neznámou, vysoce vyspělou civilizací. Poznání mechanismu přenosu nám poskytne informace, které dnes ještě ani neumíme docenit."

"Ne," řekl Grekov. "Když byl Tunel objeven, přiletěli sem nejlepší vědci Země. Pracovali několik let, výsledky své klopotné práce shrnuli do dosti objemného dokumentu a zase odletěli tam, odkud přišli. To přece víte."

"Četl jsem to," trochu pohrdavě souhlasil Kovalskij. "Ale v celém tom fasciklu jsem našel jen dva obsažné závěry. Za prvé, že existuje nějaké množství planet, spojených Tunelem, přičemž o tom, kolik jich je, ani o příčině jejich spojení nevíme vůbec nic. Za druhé, z libovolné planety tohoto nám neznámého systému můžete prostřednictvím Tunelu přejít na jednu ze dvou sousedních v řetězu, ale neví se, která to bude. Jednoduše řečeno, o tom, jak vlastně Tunel funguje, nikdo nic neví."

"Správně," přitakal Grekov, "velice správně. A z toho vyplývá i třetí, nejdůležitější závěr. Pozemská věda ještě není plně schopna pochopit tento mechanismus."

Snad bych se pro jednu mohl vykašlat na plán a neposílat R-17 do Tunelu, pomyslel si Grekov. R-31 se už stejně nevrátí. Ale R-17 je stejně naprogramován tak, že jako tělesný strážce by byl k ničemu. Dnes je z něj výzkumník, a to jsou dvě velice rozdílné specializace. Zbytečně žvaním, okřikl se v duchu. Otupuje to pozornost.

Ale Kovalskij měl bojovnou náladu: "Když není schopna dnes, bude schopna zítra!" prohlásil autoritativně. "Nechápu, jak mohly být přerušeny tak důležité výzkumy. Máme přece před sebou vchod do jiných světů," opakoval svou již vyslovenou myšlenku. "A k jejich poznání stačí udělat jediný krok."

"Ne," stroze namítl Grekov. "Hranicí nám jsou Alvion a Mirza, naši bezprostřední sousedé v řetězu. Když vyjdete z Tunelu, ocitnete se na jedné z těchto planet. Která to bude? To nikdo neví. Vyjdete prostě na jedné z nich s pravděpodobností jedna ku dvěma. Nic víc. Dejme tomu, že to bude Alvion. Při návratu do Tunelu se buď dostanete zpět na Gammu, nebo na Ligurii, to je následující planeta řetězu za Alvionem. Pravděpodobnost dostat se na Ligurii je tedy už jen jedna ke čtyřem. Šance dojet na Ligurii a vrátit se zpět na Gammu, klesají na jednu k šestnácti. A to je také důvod, proč jsou pro nás Ligurie nebo Fénix; planeta následující za Mirzou, prakticky nedostupné. A roboti nejsou lidé. Robota nemůžeme naprogramovat tak, aby prozkoumal Mirzu, Alvion a Fénix, prostě všechny planety, na které se může dostat. Jsou na nich příliš odlišné podmínky. A takový člověk, který by dobrovolně vstoupil do Tunelu, se ještě nenarodil."

"Mýlíte se," oponoval Kovalskij. "Nějaký Berezin prý hledá dobrovolníky pro cestu do Tunelu. A chystají se sem docela brzy."

"Nevím, co chce. Ale riziko je příliš velké. Tunel, to je labyrint, ze kterého sotva kdy najde východ. Čím více se vzdálíte od Gammy, tím menší máte šanci na návrat."

"Berezin je vynikající matematik," nedal se Kovalskij. "Tvrdí, že se mu podařilo objevit strategii, která vylučuje riziko. Je na tom snad něco tak nepochopitelného? Nebo si snad myslíte, že se tvůrci Tunelu něčím podobným nezabývali?"

"Není zase tak jednoduché pochopit myšlení a činy cizích civilizací," namítl Grekov. "Dokonce ani tak primitivních, jako jsou domorodci na Gammě, natož těch, kteří dokázali postavit Tunel. Je docela možné, že ovládali mechaniku pravděpodobností přechodů, ale to je oblast, kam se naše chápání ještě nedostalo. Tunel je prostě Tunel. Nu, čas uplynul, to znamená, že ztrácíme dalšího průzkumníka."

Obrátil se k robotu a pokračoval: "R-17! Opakujte zadání!"

"Provedu!" zaskřípěl robot. "Vstoupit do Tunelu. Při východu na Alvionu nebo Mirze pracovat podle odpovídajícího programu P-1 nebo P-2. Za 72 hodin se vrátit do Tunelu. Při návratu na Gammu čekat. Při východu na jinou planetu - připojit se k základní skupině a pracovat podle univerzálního programu P-3."

Ztichl.

"Dobře!" souhlasil spíše pro sebe Grekov. "R-17! Vyplňte úkol."

Několik sekund, oba pozorovali robota. R-17 se přiblížil ke vchodu do Tunelu a zmizel, jako by se rozplynul v pološeru.

"Co je to ta základní skupina?" zeptal se Kovalskij.

"Až potom," odsekl Grekov. "Teď si musíme pospíšet."

Vstal z balvanu.

A za zatáčkou kaňonu zaslechl slabé a tiché skřípění.

Problémy spojené s využitím Tunelu byly teď odsunuty na vedlejší kolej. Zůstal jen křivolaký koridor kaňonu, podobný titánskému žlabu, přibližující se svist a dva nepatrní lidé s jediným paprskometem. Nedokážeme to, pomyslel si Grekov, a hned si jasně představil, jak to skončí. Jasně a do nejmenších podrobností to spatřil vnitřním zrakem, jako by před ním někdo odhrnul těžkou oponu, jako by získal dar jasnozřivosti.

"Blaster!" přikázal a Kovalskij poslušně vytáhl z pouzdra zbraň, která byla docela lehounká. Grekov cvakl páčkou nabíječe.

Zbraň byla prázdná jako kosmické vakuum.

"Copak to není nabité?" prostoduše se zeptal Kovalskij. "To je ale škoda. Tak jsem se těšil, že si na zpáteční cestě pěkně zastřílíme."

Grekov raději nic neřekl. Uchopil zbraň za hlaveň, široce se rozmáchl a blaster jako bumerang zasvištěl nad kaňonem, zableskl se na pozadí temných kupovitých mračen a potom si to namířil směrem, odkud přišli. Když po posledním odskoku naposled zvířil oblak prachu, skřípot za zákrutou zesílil a cosi obrovského se vynořilo za skálou.

"Proč jste to udělal? Vždyť byl jinak v pořádku," vyčítavě řekl Kovalskij. "Na stanici jsme ho mohli nabít."

Už máme jen jedinou cestu, pomyslel si. Ale kam nás přivede, to je ve hvězdách.

"Podívejte se," vykřikl Kovalskij. "Co je to ..."

Písečný ještěř už celý vylezl z ohybu mezi skalami, a tak si ho mohli prohlédnout jako na dlani. Ohybné tlapy podpíraly několikametrové tělo. Dvě hlavy s lačnými žabími nozdrami se kývaly na dlouhých krcích a žádostivě vyhlížely nějaký úlovek. Olbřímí ještěř se pomalu sunul kupředu, přičemž se neustále kolébal ze strany na stranu. Blížil se. Ještě je nezpozoroval. Prostě si jen tak lezl kaňonem.

"Není to snad písečný ještěř?" napůl se ptal, napůl jen konstatoval Kovalskij. "Myslel jsem si, že žijí jen v pouštích." Zarazil se. Konečně si uvědomil, že se neprochází zoologickou zahradou, ale že stojí uprostřed malé planinky sevřené mezi vysokými skalami a jediná cesta, která odtud vede, je právě obsazená. Ustoupil. Grekov zůstal stát a upřeně se díval na blížící se nestvůru.

Potom, když už rozeznal jednotlivé pevné šupiny na hrudi a bocích monstra, zaslechl hluboké vrčení, které vycházelo odkudsi z vnitřku obrovského trupu, a ucítil odporný zápach. Najednou poznal, že se zády opírá o stěnu skály a ustoupit už není kam.

Tehdy sebral všechny síly a odtrhl zrak od dvou šupinatých, široce rozšklebených tlam, které teď už věděly, co je jejich povinností, a otočil hlavu. Vpravo od něj, nalepený zády pevně na skálu, stál Kovalskij. Vlevo zel otvor Tunelu. Grekov popadl Kovalského za rameno a vtáhl ho za sebou. Ještěř k nim natahoval dračí šíji, byl od nich vzdálen necelých dvacet metrů, spěchal. Grekov ucouvl.

Nad nimi byl teď strop Tunelu, a nestvůra, skály i obloha, všechno zmizelo za třesoucí se přízračnou oponou. Grekov narazil zády na pevnou překážku. Pustil Kovalského a vykročil.

2

Stáli na mírném svahu, který byl porostlý hustou smaragdovou trávou. Před nimi se až k obzoru rozprostírala mírně zvlněná rovina a vlevo se v pomalých zátočinách loudala řeka. Zprava, docela blízko, tmavly skupinky stromů, které se směrem k horizontu slévaly v nedohledný hustý les. Obloha měla klidný namodralý odstín a proháněly se po ní kudrnaté mráčky. Vál osvěžující větřík. Kovalskij si sedl do trávy. Tvář měl bledou.

"Alvion," tiše řekl Grekov a nepoznal vlastní hlas. "Měl jsem strach, že se dostaneme na Mirzu."

Bylo by to o hodně horší, kdybychom vyšli na Mirze, pomyslel si. Mirza je nehostinná planeta. Svět věčné noci, svět černého slunce. Život je tam rovněž temný a nepřátelský. Není to o nic lepší než píseční ještěři na Gammě. Naproti tomu je Alvion klidná a bezpečná planeta. Vlastně ráj.

Grekov se podíval na Kovalského, ale hned uhnul očima. Ano, pomyslel si, taky jsem se pěkně vylekal. A jak hloupě, přece jsem od začátku věděl, že nikam jinam než do Tunelu utéct nemůžeme. Ale všechno bylo tak nečekané a strašné. Opět pohlédl na Kovalského, který stále seděl v trávě, s očima upřenýma vzhůru. Ve tváři už měl zase docela normální výraz. Grekov se také podíval na oblohu.

Nad hlavami jim bezhlučně proletělo hejno velkých bílých ptáků. Dlouho se za nimi dívali, dokud ptáci nezmizeli v modravé mlze.

"Musíme si přiznat, že jsme se ocitli ve velice složité situaci," poznamenal zamyšleně Grekov. "Alvion leží v centrální oblasti Galaxie, daleko od Slunce, daleko od Legy. Odnikud nemůžeme očekávat pomoc. Když se vrátíme do Tunelu, máme stejnou šanci, že vykročíme zpět na Gammu, jako že se dostaneme na Ligurii. A odtud se už prakticky nemůžeme vrátit."

"Co je to Ligurie?" zajímal se Kovalskij a Grekov s povděkem ten zájem v jeho hlase zachytil.

"Planeta, která připomíná Pluto," ihned odpověděl. "Mrtvá ledová pustina bez sebemenších stop biosféry." A je tam ještě něco jiného, pomyslel si. To se nám moc může hodit.

"Dobrý," oťásl se Kovalskij. "Docela příjemná alternativa."

"Raději zůstaneme tady," souhlasil Grekov. "Stejně teď nemá cenu cpát se zpátky do Tunelu. I když budeme mít štěstí a vrátíme se na Gammu, riskujeme setkání s jedním dost nepříjemným známým. A navíc jsme se ocitli na planetě, kam ještě nevstoupila lidská noha. Tak proč toho nevyužít?"

"A co podnikneme?"

"Navrhují sestoupit dolů," řekl průvodcovským tónem Grekov.

"Při úpatí kopce, tamhle nalevo, je krásná zelená houština. Prozradím vám malé tajemství. Plody některých stromů, které tady rostou, jsou velice chutné."

"To je svůdný návrh," souhlasil tiše Kovalskij, ale dál zůstal sedět. "Ale co když v tom lese na nás bude čekat někdo, kdo rychle zjistí, že jsme také docela chutní?"

Grekov se zasmál: "Nebojte se. Alvion je zcela bezpečný svět. Nejsou tady žádní dravci, ba co víc, neobjevili jsme žádné živočichy. Alespoň ne v této oblasti."

Kovalskij se však stále nechtěl rozloučit s vysezeným místem. "Proč tu tedy rostou na stromech jedlé plody. Snad pro turisty z jiných planet?"

"O tom jsem nepřemýšlel," přiznal se Grekov. "Ale podívejte se, tam je odpověď," ukázal vzhůru. Opět se nad nimi objevilo velké ptačí hejno.

"Snad máte pravdu," souhlasil Kovalskij.

A znovu dlouho sledovali ptáky, dokud jim nezmizeli v modru. Potom se Kovalskij konečně zvedl. "Tady máte tu svou pohostinnost," vyhrkl nespokojeně. "Pořezal jsem si ruce. To není tráva, ale ostřice."

Grekov k němu otočil hlavu. Kovalskij měl zakrvavené dlaně. Vyndal z kapsy kombinézy kapesník, pečlivě si otřel krev a začal si z oděvu odstraňovat trávu, která na něm ulpěla.

"Příště musíte být opatrnější," bodře prohlásil Grekov. "To je přece maličkost. Jen se podívejte na tu nádheru kolem. Panenská příroda. Čistý vzduch. Hejna ptáků brázdí oblohu. Řekněte, na které planetě najdete něco podobného?"

Kovalskij obral poslední stvol, ještě jednou si otřel ruce kapesníkem a s vyčkáváním se na Grekova podíval.

"Tak půjdeme," řekl Grekov nejistě, a když Kovalskij přikývl, vykročili dolů po svahu ke křovinám, které se temněly v dálce.

Alvion, přemítal Grekov. Přenáděrná planeta! Kolik mých robotů už tady bylo a vrátilo se zpátky? Už ani nevím, ale určitě jich bylo více než deset. A na všech záběrech se neustále opakuje jedno a totéž. Teplý, čarokrásný svět. Nikde ani jediný dravec. A skutečnost se ničím neliší od záznamů. A přece se ještě najdou lidé, kteří tvrdí, že robot člověka nemůže nahradit. Může, stačí jen vybavit ho plnohodnotným programem a on potom podá plnohodnotnou informaci. Proč by jinak vlastně robot vůbec vznikl?

Mířili ke křovisku. Zbývalo jim ještě asi deset metrů. Tráva tady byla o hodně hustší než na vrcholu kopce. I vzduch byl hustý, nasycený mnoha vůněmi.

"Máme veliké štěstí, že nám byli budovatelé Tunelu podobní," řekl najednou Grekov.

"Co tím myslíte?"

"Všechny planety spojené Tunelem mají kyslíkovou atmosféru," poučoval Grekov. "Na všech by mohl žít člověk. Mimochodem, i tento závěr je v dokumentu, o kterém jsme již hovořili."

Chvilí kráčeli mlčky. Došli až k houštině, stromy stály velice blízko u sebe, rovnoměrně si rozdělovaly světlo a teplo svého slunce. Převládaly mezi nimi vysoké bělostné kmeny s tenkými větvemi a půvabně vykrojenými listy, které něčím připomínaly pozemské břízy. Silné kmeny ostatních stromů tvořily hustý základ houštiny. Oči nemohly proniknout tou spoustou listů.

"Tyto stromy mají také jedlé plody," konstatoval Grekov. "Sice se k nim nedostaneme, ale to vůbec nevadí.

Nejchutnější ovoce totiž roste na tamhlejších stromech se žlutou kůrou. Někdy, když se roboti vrátili, také přinesli tuhle vzácnost. Plodů sice moc nebylo, ale přece jenom stačily na to, abychom je ochutnali."

Kovalskij si sundal bundu, pečlivě ji složil a jako polštářek položil do trávy. "Nějak nemám na ten váš dezert chuť. Docela bych se tady na chvíli natáhl. Co kdybychom si nejdříve trochu odpočali, než se pustíme do rabování toho vašeho rajskeho sadu?"

Grekov byl také unaven. Bylo to dost podivné, vždyť zatím urazili o hodně menší vzdálenost, než předpokládali ráno, když se vydávali na cestu. Pravda, poslední stovky metrů šli hustou trávou, Grekovovi se dokonce zdálo, že snad ani nekráčeji po louce, ale prodírají se bodláčím.

Avšak připomínka jemné měkkosti plodů žlutého stromu ho přiměla, aby okamžitě zapomněl na sílící únavu. "Tak já vám je přinesu sám," nabídl Kovalskému. "Jen si klidně odpočívajte."

Kovalskij se slastně natáhl do trávy, pevně stočenou bundu si položil pod hlavu. Grekov se na něj chvilku s lehkou závistí díval, jak si tam leží na zádech, oči zavřené, ruce složené na hrudi, a jak se mu laskavá stébla pohupují nad obličejem. Potom se vydal na průzkum sám.

Nemusel hledat dlouho. Brzy narazil na žlutý strom, ani neztratil z očí místo, kde ležel Kovalskij. Strom stál trochu stranou od ostatních. Velké dlouhé listy se třepaly v nepostřehnutelných závanec vzduchu. Hladké pevné větve vyrůstaly z kmene hned od země, mezi listy zářily jasné rudé, veliké plody.

Mohutný bílý pták mu vylétl zpod nohou tak nečekaně, že se ani nestačil polekat. Sledoval ho pohledem tak dlouho, až ho už nestačil rozeznat v hejnu, které neustále kroužilo pod vysokou modrou oblohou.

To je ale podivný pták, řekl si Grekov v duchu. Co tady asi mohl dělat? Že by tady snad měl někde hnízdo? Ale roboti přece nepřinesli žádné informace o hnízdění místních ptáků.

Pozorně se rozhlédl. U nohou, ve vysoké trávě, se běhala hromada kostí.

Těsně před ním ležel na zemi prochladlý stín a hrozny zralých plodů zářily z hlubiny ševelící houštiny. Za zády, až k horizontu, se táhla mírně zvlněná krajina a nahoře nehnutě stála šedavá obloha s blankytnými obláčky. Ale vybělené kosti nevytvářely s tímto téměř idylickým obrazem právě harmonický celek.

Tady máš ten svůj Alvion, pokračoval Grekov v úvahách. A roboti o tom nic nevěděli. Tráva, o kterou se můžeš snadno pořezat. Ptáci, kteří vzlétají tak nečekaně, až tě to vyděsí. A teď ke všemu ještě nějaké kosti! A co tam vlastně ten pták vůbec dělal?

Opět pohlédl vzhůru. Hejno mu neúnavně kroužilo dost nízko nad hlavou. Ptáci neodlétali. Jako by na něco čekali.

Grekov se znovu podíval na strom s chutnými plody, které mu občas přinášeli roboti. Ale musel je nejdříve utrhnout.

Byla to prostě práce, kterou musel udělat, ale měl takový divný pocit a moc se mu do ní nechtělo.

Neblázni, okřikl se v duchu. Nezmatkuj, copak jsi nikdy neviděl kosti? Létají tady přece obrovská hejna ptáků. Nejsou nesmrtelní, jejich ostatky musí někde zůstat. A ty se těch kostí bojíš, jako by byly tvé vlastní.

Rozhodně přistoupil ke žlutému stromu a rázně rozhrnul větve. Kdysi, ještě na Gammě, sestavil pro roboty program, podle kterého měli získávat "speciální formy flóry". Teď si s úsměvem uvědomil, že vlastně pracuje podle tohoto svého programu. I když ne tak docela. Roboti měli na ukládání plodů speciální kontejnery, zatímco Grekov si je strkal za kombinézu a složitě balancoval, aby je udržel a nepopadaly mu. Když už si myslel, že by jich mohl mít dostatek, chtěl odstoupit od kmene.

Ale nepodařilo se mu udělat ani jediný krok vzad.

Něco ho pevně drželo. Jako by se zamotal, zachytil v hloubi koruny. Ale tam přece nebylo nic, do čeho by se mohl takhle zaplést!

Prudce sebou trhl. Bezvýsledně. Zdálo se mu, že větve se pomalíčku přibližují, lepší se mu na kombinézu, drží ho v pevných objetích. Několik třepetajících listů se mu něžně přiblížilo těsně k obličejí. Na krku pocítil laskavý dotek. A tehdy sebou škubl ze všech svých sil.

Rval se. Zoufale bojoval o život. Ztratil hlavu, zmítal se ve větvích jako moucha chycená do pevné pavučinky, trhal větve s listy, které se k němu neustále přisávaly, strhával ze sebe kombinézu, zamotanou do větví, a najednou se svalil do trávy.

Vstal. Nic nechápal. Nehnutě hleděl před sebe. Větve stromu se zase klidně vracely do původní polohy. Pomalu se zvedaly a odkrývaly přístup k lákavým, krvavě rudým plodům.

Zrak mu padl na ovoce, které se válelo v trávě. Bělala se tam i pořádná hromada kostí. Tupě se na ni několik okamžiků díval, nemohl stále pochopit, odkud se tam mohly vzít, a potom je vztekle nakopl.

Kosti byly těžké. Teď už to věděl docela jistě. To nejsou ptačí kosti.

Obrátil hlavu vzhůru. Hejno bylo samozřejmě na stejném místě. Neodlétlo. Neslyšně, jako bílé přízraky, mu kroužili ptáci nad hlavou. V mžiku mu došlo, na co čekají.

"Mrchy!" ulevil si s odporem. "Zatracený potvory!"

Byl celý zpocený, srdce cítil až v krku. Při boji se stromem se strašlivě vyčerpal. I tvář měl celou mokrou. Pot mu úplně zalil oči.

Otřel si obličej rukama. A nepoznal je. Dlaně měl rudé jako plody, které ještě před několika okamžiky trhal. Ale nebyla to rostlinná šťáva. Ani pot. Byla to krev!

Dlaně měl od krve, stejně jako nedávno Kovalskij.

Grekov běžel, nedíval se na cestu, hustá tráva se mu žádostivě lepila na nohy. Před očima měl dlouhá stébla, laskavě skloněná nad obličejem Kovalského.

Když udýchaně doběhl na mýtinu, kde zůstal ležet Kovalskij, v první chvíli si pomyslel, že se popletl. Mýtina byla totiž úplně prázdná. Trvalo mu to však jen zlomek sekundy, než zaregistroval něco, co připomínalo travnatý kokon, kuklu gigantického hmyzu. Zplna hrdla zařval, kokon se zakolébá, vzduch prořízl zvuk trhající se trávy. Potom se z něj vynořila zkrvavená tvář.

Grekov se zastavil až na vrcholku kopce, těsně před temným otvorem Tunelu. Kovalskij do něj hučel už hodnou chvíli: "Existuje přece nespočet věcí, stavů a jevů, pro jejichž zkoumání se roboti zásadně nehodí," opakoval už poněkolkáté.

"Dnes jsme se s takovým jevem setkali na vlastní kůži. Robot nikdy nemůže rozpoznat lidojeda, protože se ho žádný lidojed nikdy nepokusí sežrat. A takových příkladů bychom našli mnohem víc."

"Pokud mu dáte plnohodnotný program," začal mu automaticky odporovat Grekov, ale potom rezignovaně mávl rukou.

"Asi máte pravdu."

Vstoupili do Tunelu.

3

Grekov si rozčarovane vzdychl. Až do této chvíle viděl totiž ploché, zcela zasněžené prostranství jen na jednom nebo dvou záznamech. Rovina před nimi byla jen občas počmárána stíny kolosálních ledovcových skal. Obraz byl dotvořen, podivuhodným nakupením modrých a zelených ledovcových ker a všechno to podtrhoval disk vzdáleného studeného slunce na fialově probleskující obloze.

Zákon namazaného krajíce, pomyslel si Grekov. Nejpodlejší přírodní zákon. V téhle loterii nemůžeš nikdy vyhrát.

"Takže Ligurie," konstatoval suše Kovalskij a prudce si zapnul zip bundy až ke krku. "Měl jste pravdu, tropy to zrovna nejsou. Ale ani mi to nějak moc nevadí. Nemám totiž rád, když na mě dostane chuť postel, na které si ustelu."

"Sežer, jinak budeš sežrán," trpce se usmál Grekov. Sáhl pod kombinézu a podal Kovalskému veliký rudý plod.

"Ochutnejte, je to opravdu výborné. Úplně jako maso."

Kovalskij dojedl, olízl si prsty a dlaně si otřel o kombinézu. Potom si pochvaloval: "Máme perfektní oděv. Je nehořlavý, neutopíme se v něm. A teď dokonce sám od sebe zatopil a je v něm pěkně teploučko."

I Grekov pocítil, jak se mu po těle rozlévá příjemné a tolik potřebné teplo. Automatické vytápění kombinézy začalo pracovat. "Vlastně jsem v něm prožil celý život," přiznal se. "Nikdy mě ani ve snu nenapadlo, že by mohlo být jinak."

"To já se ze Země ještě pamatuju na obyčejné obleky," zavzpomínal Kovalskij. "Ale vraťme se k práci. Co vlastně víte o této planetě? Na ni přece také ještě nevstoupila lidská noha."

"Ovšem," potvrdil Grekov. "Něco však o ní přece jen víme. Není toho sice moc, ale stačí to, abychom mohli konstatovat, že zdržovat se tady není příliš příjemné ani vhodné."

"To vám řekli roboti?"

"Samozřejmě."

"Není to tak dávno, co jsme se na vlastní kůži přesvědčili, že taková informace nemusí být absolutně dostačující," ušklíbl se Kovalskij.

"Alvion byl výjimkou," mírumilovně odvětil Grekov. "Ale já samozřejmě nemám nic proti tomu, abychom se trochu seznámili i s touto planetou."

"Kde se vlastně Ligurie nachází?" zajímal se Kovalskij. "V Mléčné dráze?"

Grekov pokrčil rameny: "Nevím. Snímky hvězdné oblohy jsme prozatím neanalyzovali. Přesněji řečeno, není mi nic známo o výsledcích případné analýzy."

"Takže není vyloučeno, že jsme třeba v nějaké úplně jiné galaxii?"

"Není."

"Nezapomeňte, že do Tunelu jste mě zatahl vy," sdělil mu klidným hlasem Kovalskij.

Grekov na výpad nereagoval. Nějak moc se tady zdržovat, to nemá žádnou velkou cenu, pomyslel si. Na Ligurii prostě není život možný. A Tunel nás může stejně dobře vrátit zpět na Alvion jako vrhnout na další planetu řetězu, o které už nemáme prakticky žádné zprávy. Máme však vlastně ještě jednu možnost. Skoro jsem na ni zapomněl, i když mě to napadlo už na Alvionu.

Ohlédl se. Všude dokola mrtvá krajina. Široká sněhová rovina, občas posázená ledovcovými skalami. Ale Grekov měl ostrý sluch. Vsadil by se, že slyší slabounký šramot, v tom sněžném tichu naprosto nečekaný.

"Ať je tedy po vašem," souhlasil s Kovalským. "Musíme si ale dobře zapamatovat tohle místo. Kdybychom ztratili

vchod do Tunelu, byla by to naše poslední stanice."

Za zády měli obrovský ledovec, který byl věkem celý zežloutlý. Vchod do Tunelu tady vypadal jako hluboká ledová jáma. A ten podezřelý šramot, který tak zaujal Grekova, vycházel zpoza jednoho velkého výstupku ledovce, který se vzpínal vzhůru napravo od nich.

"To si zapamatuju docela snadno," suverénně prohlásil Kovalskij. "Smysl pro orientaci mám vynikající."

"Jak to víte?"

"Na Zemi..." začal Kovalskij.

"Tady nejsme na Zemi," ostře ho přerušil Grekov. "Nikdy si nemůžete být jistý, že najdete správný směr. Třeba jsou tady silná magnetická a gravitační pole. Víte snad, jakou hodnotu tady má magnetické pole?"

"A vy snad jo?" trochu podrážděně se zeptal Kovalskij. Nečekal ani na odpověď a dodal: "Takže se musíme spolehnout na můj orientační smysl. Tenhle ledovec je jediný na celé rovině, který má žlutou barvu."

"Ten ledovec je jediný, který má žlutou barvu, a my ho vidíme," trpělivě odporoval Grekov. "Neznáme optické vlastnosti místní atmosféry. Co když zdálky bude třeba modrý nebo zelený?"

"Tak se budeme orientovat podle slunce a hvězd."

"Ani to bych neradil," neustoupil Grekov. "Ze stejného důvodu, neznáme optické vlastnosti zdejší atmosféry. Orientace podle slunce, jak jistě víte, předpokládá přímočarý pohyb světelných paprsků. A co když je tady superrefrakce jako na Venuši?"

Ztichl a zaposlouchal se. Šramot za ledovcem byl teď už mnohem zřetelnější.

"Ti vaši roboti pracují skutečně perfektně," ušklíbl se Kovalskij. "Na Alvion budeme ještě dlouho vzpomínat s mrazením v zádech. Nevíte, kde se vůbec Ligurie nachází. Neznáte hodnoty jejího magnetického pole ani hlavní parametry atmosféry..."

"Mýlíte se. Vím, že zdejší atmosféra obsahuje třicet procent kyslíku."

"Opravdu cenný poznatek," neodpustil si Kovalskij ironickou poznámku. "Abych ho získal, stačilo mi jediné nadechnutí. A vaši roboti ztrácejí na zjištění tohoto jednoduchého poznatku celé dny."

"Roboti neanalyzují. Přinášejí jen vzorky atmosféry, půdy, flóry a fauny. Některé zkoušky potom dělám sám, jiné se provádějí v centru na Deltě. Ale mluvili jsme o orientaci."

"Ano, přesvědčoval jste mě, že naše situace je vlastně bezvýchodná."

"Nesmíme ani na okamžik ztratit z očí vchod do Tunelu," rozhodl Grekov.

"Logicky," usmál se Kovalskij. "Ale chtěl bych jen upozornit, že všechno, co při takové cestě uvidíme, můžeme vidět i odtud. Není lepší vrátit se hned do Tunelu?"

Najednou Kovalskij strnul, celý se napjal. I on zaslechl podezřelý šramot za výstupkem ledovce. Přitiskl se k povrchu ledovcové skály a opatrně se sunul k výstupku. Pohlédl tam a otočil ke Grekovovi znepokojenou tvář. "Určitě jsem tam zaslechl šramot. Ale nic tam není."

Grekov potřásl záporně hlavou.

"Podívejte," vykřikl najednou tlumeně Kovalskij.

Od poloprůzračné skály, která od nich stála ve vzdálenosti asi sto metrů, se oddělila nejasná silueta. Chvilí zůstala nehybná, ztrácela se ve stínu ledovce. Potom tiše zmizela.

"Co to bylo za příznak?" šeptal Kovalskij a pořád se ohlížel. "Poďte sem," mávl rukou, přičemž se stále ostražitě kryl za ledovcovým výstupkem. Grekov k němu přistoupil. Kovalskij klečel na kolenou a pečlivě zkoumal řadu pravoúhlých stop.

Potom pomalu vstal a oklepal si z kolen sníh. "Tady máte tu svou Ligurii," odvrátil se téměř vyčítavě na Grekova.

"Trochu se vyznám ve stopách. Byl to určitě dvounohý tvor, podle hloubky stop zřejmě obr. Vůbec si nedovedu představit tvora, který udělá takový krok. Vy snad ano?"

"Ne," zalhal Grekov a v duchu se usmál.

"Tamhle se zase něco děje," řekl Kovalskij. Grekov otočil hlavu. Ledová plošina najednou ožila. Od skal se nehlasně oddělovaly černé stíny, které chvíli nehnutě postály, potom se rozběhly a opět zmizely.

Kovalskij položil Grekovovi ruku na rameno: "Ligurie je obydlená. Žijí tady tvorové, kteří jsou nám podobní. To se mi ale moc nelíbí, co když jsou to zase lidožrouti."

"Ne," odpověděl Grekov a pobaveně pozoroval, jak se Kovalskij polekaně rozhlíží. "Nejsou to lidojedi."

"Jak to můžete vědět?"

"Jsou to roboti," klidně utrousil Grekov. "Vzpomínáte si, co řekl R-17, než vstoupil do Tunelu?"

"Připojit se k základní skupině," automaticky odpověděl Kovalskij. "Ale nepochopil jsem to a vy jste mi to nevysvětlil."

"Lépe později než nikdy," tiše pronesl Grekov. "R-17 patří ke skupině A, to znamená, že je předurčen k průzkumu Alvionu a Mirzy. Průměrně dva ze čtyř takovýchto robotů se ocitnou na Alvionu."

Kovalskij mlčky přikývl.

"Při zpátečním vstupu do Tunelu," pokračoval Grekov, "se jeden z nich vrátí na Gammu a druhý se dostane na Ligurii. A tady zůstane navždy," zakončil svůj výklad Grekov.

Kovalskij se plácl rukou do čela: "Vždyť je to tak jednoduché! Měl jsem na to vlastně přijít sám. Čtvrtina robotů, které lidé vyšlou do Tunelu, zůstane na Ligurii."

"A stejný počet na Fénixu," poznamenal Grekov. "Ale to se vztahuje pouze na skupinu A. S roboty, kteří jsou určeni pro Fénix a Ligurii, je to trochu složitější. Z šestnácti takovýchto robotů se jich průměrně osm objeví na Alvionu. Při návratu do Tunelu se asi čtyři vrátí zpět na Gammu a další čtyři se dostanou na Ligurii. Ve třetím cyklu dva z těchto čtyř robotů vyjdou z Tunelu na Alvionu a dva na následující planetě. Potom se jeden z Alvionu vrátí na Gammu a

druhý se dostane na Ligurii. Jeden z robotů, který je na následující planetě, se také vrátí na Ligurii, ten druhý se posune ještě dál."

"To je jasné," řekl Kovalskij. "Z osmi těchto robotů průměrně jeden zůstává na Ligurii."

"Přesně tak," potvrdil Grekov jeho závěr. "Jeden zůstane na Ligurii a jeden na Fénixu, kde rozšíří základní skupinu. Podle našich odhadů by teď mělo být na Ligurii asi tak třináct robotů."

"Tolik?" podivil se Kovalskij. "Vždyť základna na Gammě pracuje teprve půl roku."

"Roboti odcházeli již dříve," objasnil Grekov. "Už v době, kdy začala pracovat Komise."

Kovalskij asi minutu zadumaně mlčel a pozorně si prohlížel stopy ve sněhu. Nakonec ale řekl: "Je to logické. Přesvědčil jste mě. Vaše teorie však přece jen něco nevysvětluje."

"Co tím myslíte?"

"Proč se před námi ukrývají?" zprudka se zeptal Kovalskij a upřeně se na Grekova zadíval. "Proč před námi utíkají. Přesněji řečeno, proč nás sledují. Chápete to?"

"Ne," přiznal se Grekov.

"Já také ne," ostře na to reagoval Kovalskij. "A proto se před nimi budu mít na pozoru."

Grekov už nic neřekl. Jistě, něco tady neklape. Roboti se chovají moc podivně. Pokud to ovšem skutečně jsou roboti. Ale kdo jiný by to mohl být?

Najednou se jim pod nohama roztřásla země, z ledového útesu sklouzly sněhové pramínky. Na okamžik ohluchli z toho rachotu, který se sem donesl až z míst, kam vedly stopy po jinak neporušeném sněhovém příkrovu.

Vyměnili si znepokojené pohledy. Když sněžný mrak opadl, mlčky se vydali po stopách, na obhlídku ledovcové skály. Neušli ještě ani sto kroků, když jim za první zákrutou přehradila cestu mohutná hromada ledových balvanů. Stopy poprášené sněhem vedly přímo pod ni.

Obešli spadlý val a zastavili se. Černé ocelové ruce šhubavě hrabaly ve sněhu, který neustále hrnuly k neforemné hranaté hlavě. Vše ostatní bylo pohřbeno pod ledem. Pohyby se začaly zpomalovat. Grekov se naklonil nad robota:

"R-31," řekl chraplavým hlasem a narovnal se. "Čekal jsem, že se dnes vrátí. Má zničený mozek. Tento typ ho má v hrudi, pod pancířem. Teď budeme muset najít jiného robota."

Kovalskij byl otřesen. Mlčel.

Grekov se znovu zadíval na černé nehybné ruce. Člověk by si z nich mohl udělat docela dobrou zbraň. Stačí jen uvolnit loketní kloub. Je to jednoduché, ale...

"Pojďme raději odtud," obrátil se ke Kovalskému. "Tady už stejně nic nezmůžeme."

Otočili se a vydali se zpátky po vlastních stopách. Kovalskij se ještě na okamžik zdržel u zničeného robota, ale brzy Grekova dohonal.

"Řekl jste, že musíme hledat jiného robota. Proč?"

"Pro každý případ," odušil neochotně Grekov. "Nevíme, kam nás Tunel zavede. A tak se může robot hodit. Přestože jsou moji roboti mizerní výzkumníci, musíte uznat, že jako tělesná stráž by nebyli nejhorší."

"Vaši roboti jsou vynikající," řekl smířlivě Kovalskij. Byl stále ještě otřesen, jako by právě byl svědkem smrti člověka, a ne zničení stroje. Grekov to chápal a chtěl Kovalského uklidnit. Když procházeli poslední zákrutou před vchodem do Tunelu, něco se mu ovinulo kolem těla, následoval tupý úder a Grekov ztratil vědomí.

4

Když přišel zase k sobě, ležel na sněhu, pečlivě svázán elastickým lanem. Nad ním se tyčila nehybná temná postava.

"Vaši roboti," zaslechl přidušený šepot Kovalského. "Teď už chápu, proč se před námi schovávali."

Grekov si pozorněji prohlédl tmavou siluetu. Robot byl nevysoký, hranatý, s plochou hlavou a dlouhými kloubovými rukama. Stál nepohnutě. Zřejmě na někoho čekal.

"To ale není můj robot," zašeptal Grekov. "Tohle je robot série L. Určitě jeden z těch, kteří se sem dostali v době, když ještě pracovala Komise. Ale stejně to nechápu."

"Vzpoura strojů," suše konstatoval Kovalskij. "Už je prostě nebavilo otročit lidem. Nebo třeba také potřebují ochránce. Anebo něco jiného... Na co mají laso?"

"Laso?" nepochopil hned Grekov. "Aha, to lano. To patří ke standardnímu vybavení."

"K čemu potřebují roboti lano?"

"To je kvůli Mirze. Aby mohli lovit velké živočichy, kteří tam žijí."

"A co dělají s těmi velkými zvířaty?"

Grekov chvíli přemýšlel a potom, když pochopil, kam Kovalskij svou otázkou míří, vyhrkl: "Ale to je nesmysl! Všechno se hned vysvětlí. Robot přece člověku nikdy neublíží. Kamaráde, co to má znamenat," pokračoval, ale teď už hovořil k robotu. "Hned nás rozvaž."

Robot mlčel.

"Neposlouchá," trpce se ušklíbl Kovalskij. "Vždyť jsem to říkal, vzpoura strojů."

Ozvaly se skřípavé kroky. Grekov otočil hlavu. Od skály se k nim blížily dvě vysoké temné postavy.

"To jsou moji roboti," zaradoval se Grekov. "Přátelé! Hned mě rozvažte. Co se to tady vlastně děje?"

"Má podobný hlas jako Velitel," řekl jeden z příchodců.

"Asi máš halucinace," odsekl druhý. "Jak by mohla mít nestvůra, která vznikla v Počátku koordinant stejný hlas jako Velitel?"

"Je to můj úlovek," promluvil poprvé robot série L. "Musíte mi poskytnout pomoc. Tak to říká Zákon."

Když mluvil, pohupoval se rytmicky na místě a kýval při tom dlouhými rukama.

"Nerad!" odsekl jeden robot. "Zákon známe."

"Podle mého se podobá Veliteli," stál na svém druhý.

"Ty taky nerad," křikl první robot. "Sám se podobáš Veliteli. Chopte se raději oba provazu!"

"Ale to je můj úlovek," zaprotestoval dlouhoruký robot a vzrušeně se rozkýval.

"Tak proč jsi nás volal?"

"Náleží mi ochrana."

Robot se chopil provazů, kterými byli lidé svázáni, a Grekov pocítil, že je nohama napřed táhne po zasněžené zemi.

Ještě že tady není dlažba, napadlo ho.

"Je to můj úlovek," zaslechl uštěpačný hlas Kovalského. "Jak se vám to líbí?"

Neodpověděl. Nadzvedl hlavu a spatřil na ocelových zádech robota série L matné odlesky. Další dva roboty neviděl, kráčeli vzadu. Malé procesí se už vzdálilo několik desítek metrů od nažloutlého ledovce. Zem byla pokryta příkrovem ledu, lehce poprášeného sněhem.

Dlouhoruký robot se rozběhl. Grekov však ani nepocíťoval nějaké zvláštní nepohodlí při tomto neobvyklém způsobu dopravy. Letěl nohama napřed po hladkém ledu, a když trochu pootočil hlavu, viděl, jak vedle něj, podobný saním, klouže Kovalskij.

"Slyšíte?" zeptal se Kovalskij. "Ten náš únosce je dokonce básník. Krásně rýmuje podle vzoru - botky, polobotky. Ani jste se mi nepochlubil, že vaši roboti skládají básně."

Grekov se pozorně zaposlouchal. Robot, který je táhl nohama napřed, skutečně něco křičel do větru. Bylo mu sice špatně rozumět, ale přece jen se ke Grekovovi donesly verše.

Dal jsem půlku života,

ale ne jen pro formu.

Našel jsem z života

zcela novou formu.

"Moji roboti takové bláboly neskládají," odsekl ostře Grekov. "Když ještě pracovala Komise, posílali do Tunelu všechno, co jim přišlo pod ruku."

Najednou se tempo pochodu podstatně zpomalilo. Grekov nadzvedl hlavu a uviděl, že se blíží k černému otvoru v obrovském ledovci. Robot série L zmizel uvnitř, tah lana však neochabl. Pomalu vjeli do obrovské jeskyně. Sníh tam už sice nebyl, ale plocha, po které klouzali, byla absolutně hladká. Tak to alespoň Grekov cítil, i když si samozřejmě na led sáhnout nemohl. Kolem vládla neproniknutelná tma. Robotům rachotil pod nohama led.

Vlekli je křivolakým koridorem, plným nečekaných zákrut. Najednou před nimi vzplálo světlo a Grekov nohama napřed vletěl do prostoru gigantické jeskyně, obrovského podzemního paláce. Různobarevné krápníky duhově zářily ve světle neviditelných zdrojů. Podlaha jeskyně byla hladší než taneční parket. Dlouhoruký L je vlekl podél jedné stěny, a tak se Grekovovy nohy občas zapletly mezi ledové stalagmity. Ocelová noha jednoho z průvodců jej pokaždé lhostejně přistrčila k prostředku sálu, a cesta mohla pokračovat.

Anabáze skončila. Grekov s námahou nadzvedl hlavu, po dlouhé cestě v nepohodlné poloze mu zdřevěněl krk, a uviděl, jak dlouhoruký robot stojí před vyvýšeninou, na které majestátně sedí R-3, jeden z prvních robotů, které Grekov sám vyslal do Tunelu.

"Objevil jsem na Ligurii novou formu života," hlásil L. "Věnoval jsem tomu polovinu svého žití. Je to můj úlovek, jsou to moje vzorky. Budu je preparovat sám. Tak to říká zákon."

Opět se začal netrpělivě pohupovat v kolenou a kýval rukama. R-3 mlčel. Pozorně si prohlížel ležící omotaná těla.

"Jsou nám podobní," konečně promluvil také jeden z průvodců. "A mluví."

"Jeden z nich je podobný Veliteli!" neopomněl ohlásit druhý.

R-3 důstojně vstal. "Halucinace," zahřměl pod vysokým stropem jeho rozhodný hlas. "Pseudorealita ukrytá za Počátkem koordinant. Nestvůra zrozená při přechodu. Náboženství nestrpíme!"

Pomalu zase usedl a upěl na Grekova nehybné umělé oči.

"Rozvažte jim nohy," přikázal. "Ať vstanou. Ale mějte se neustále na pozoru." Díval se přímo na Grekova. Vypadalo to, že Kovalskij ho vůbec nezajímá.

Strážci se nad ním sklonili.

"Je to můj úlovek," zaprotestoval dlouhoruký L.

"Ať vstanou," ostře pronesl R-3.

Grekov stál v prostorné ledové jeskyni. Sbíhal se sem nespočet chodeb a ve stěnách se temněly skvrny vchodů. K místu, kde stáli, se přiblížilo několik vysokých černých postav.

Kovalskij stál nalevo od Grekova. Na okamžik se jejich pohledy střetly. Kovalskij opatrně pohnul hlavou. Grekov se ohlédl a pochopil, že mu ukazoval temný otvor dlouhé chodby, kterou sem byli přivlečeni.

R-3 stále ještě nepohnutě hleděl na Grekova. Jeho podoba asi vyvolávala v elektronickém mozku zcela protichůdné asociace. Grekov měl pocit, že se robot v příštím okamžiku pokřičuje, aby zahnal to zjevení.

Ale R-3 s velitelským gestem ostře přikázal: "Rozvažte je! Je nás tady už dost!"

Kolem Grekova se seskupilo několik robotů. Obklopovaly ho neforemné hranaté hlavy, ozdobené namodralým krystalem galanitu. Roboti série R se k němu prodírali a odstrkávali nízké roboty L. Krystaly měli roboti v hlavách zamontovány proto, aby se poznali při bloudění po světech, které spojuje Tunel.

Grekov pocítil studené doteky kovových rukou. Pouta spadla na zem. Najednou proběhlo skupinkou robotů vzrušení. Překřikovali jeden druhého a vyznat se v tom rumraji nebylo možné. Docela určitě se však slovo "velitel" neozývalo. Pozornost robotů se teď plně soustředila na Kovalského. Těsně ho obstoupili a o něčem velice vzrušeně diskutovali.

"Ustupte!" zavelel R-3. "Špatně vidím."

Roboti se poslušně roztoupili. R-3 si Kovalského chvíli pozorně prohlížel. Potom se prudce otočil k dlouhorukému L,

který stál ve skupince svých kolegů. "Hlupáku!" zakřičel na něj. "Víš vůbec, koho jsi to přivedl? Cožpak nevidíš, že je to náš druh, který se chtěl připojit k základní skupině?"

Dlouhoruký Kovalského pozorně obešel. Potom se otočil k R-3: "Ale vůbec nám není podobný," zamumlal ustrašeně. "Náš nový druh nám není o nic méně podobný než ty," zaburácel nespokojeně R-3. "Mluví naši řečí. A určitě se ti pomstí za to, že jsi ho sem přivlekl nohama napřed."

Grekov udiveně pohlédl na Kovalského, jehož tvář byla dokonale klidná.

"Promiňte mu to," laskavě zaklokal R-3. "Je totiž nedokonalý a primitivní. Buďte vítán na Ligurii."

Všichni roboti přivětivě zahučeli. Dlouhoruký L, zdrcený a rozčesřený, chtěl co nejrychleji zmizet ve skupince, když tu jeho zrak padl na Grekova.

"Ale tohle je můj úlovek," zapištěl. "To já jsem objevil tuto novou formu života a sám také budu nestvůru preparovat." Pozornost robotů se opět přesunula na Grekova, který se domníval, že ho roboti poznali, ale chápal důvody, proč se to v sobě snaží potlačit.

"Je to můj úlovek," znovu zapištěl vzrušený malý L a jeho pevné kovové prsty sevřely pravou Grekovovu paži. Ale v témže okamžiku pocítil na levé paži měkké teplé lidské prsty.

"Lže," zaslechl tvrdý hlas Kovalského. "Je to můj úlovek."

Kovalskij, obklopen roboty, směle hleděl na R-3.

"Je to můj úlovek," opakoval znovu s důrazem. "A budu ho také sám preparovat."

"Příteli," laskavě zahlaholil R-3, "proč jsi to neřekl už dříve?"

"Vždyť to povídal," začal netrpělivě vysvětlovat jeden z průvodců. "Tvrdil, že je to jeho úlovek, když ho ten hlupák táhl nohama napřed. Mohu to dosvědčit."

"Já také," ihned se přidal druhý.

Dlouhoruký robot se pod rozhněvaným pohledem R-3 snad ještě více zmenšil. Stál se skloněnou hlavou, rukama se téměř dotýkal hladkého ledu.

"Hlupáku!" ostře se rozlehl hlas R-3. "Tak tys chtěl našeho nového druha dokonce okrást a přisvojit si jeho úlovek! Chceš, abych tě dal vyhnat za Počátek Koordinant?"

Roboti vzrušeně zahučeli. Dlouhoruký L se pod přísným a zdrcujícím pohledem R-3 krčil a marně se pokoušel skrýt ve skupině. Zůstával stále na volném prostranství, sehnutý se motal uličkou, kterou roboti najednou vytvořili. Někdo do něj strčil a on upadl. Potom se zatřásl a pokusil se vstát. Několik kovových nohou mu naráz uštědřilo pořádný kopanec do spodní části trupu a L se po čtyřech rozjel ledovým kluzištěm, doprovázen úšklebky a posměšky.

R-3 se znovu otočil ke Kovalskému: "Co chcete podniknout se zajatou nestvůrou?" zeptal se a mávl směrem ke Grekovovi.

"Už jsem řekl," odpověděl mu Kovalskij. "Nestvůra je mým úlovkem. Sám ji budu preparovat. Tak to říká Zákon."

"Souhlasím. Přidělíme vám zvláštní, oddělenou místnost."

"Ne," tvrdě oponoval Kovalskij. "Budu pracovat venku, jen při světle hvězd. Ale nestvůra je příliš objemná. Potřebuji několik dalších kontejnerů."

Ze skupinky ztichlých robotů jich hned několik přistoupilo. Odepnuli si od nohou dlouhé úzké válce a podávali je Kovalskému. Jiní, tak to alespoň připadalo Grekovovi, sledovali počínání svých druhů se zjevným nesouhlasem. Ale mlčeli.

"Stačí mi dva," odmítl Kovalskij další roboty. Uchopil lano, kterým byl před několika minutami sám spoután, a začal jim omotávat Grekovovu hrud' a ruce.

"A co nohy?" zajímal se R-3.

"Dříve, než uložím vzorky do kontejnerů, chci podrobně prozkoumat pohybový aparát nestvůry," klidně objasnil Kovalskij. "Ať nestvůra jde sama. A bude na to potřeba i méně energie."

Konečně byl Grekov opět pevně spoután, že nemohl pohnout ani rukou. Kovalskij ho netrpělivě postrčil: "Jdeme!" Zamířili k východu z jeskyně. Roboti se táhli za nimi a se zájmem si prohlíželi Grekovovu tvář. Ale zarazil je rozhodný hlas R-3: "Stůjte! Náš nový druh chce pracovat sám, jen při světle hvězd. Je to jeho právo."

Skupinka průvodců se někam vytratila. Roboti se rozešli po jeskyni, shromažďovali se do nevelkých skupinek a o něčem vzrušeně diskutovali.

Lidé beze slova kráčeli temnou chodbou, která vedla na svobodu. Brzy se vpředu objevilo tolik očekávané světlo, a po chvíli již vykročili pod nafialovělou oblohu. Kovalskij se tiše zasmál: "Problém s orientací," dodal na vysvětlenou. Grekov hned pochopil. Do dále, po zasněžené rovině, se táhly dva široké pásy. Svědectví o tom, že před nedávnem tudy někdo vlekl dvě těžká břemena.

"Musíme si pospíšet!" varoval Kovalskij. "Nevím sice proč, ale považovali mě za robota. Až svůj omyl pochopí, nebude nám asi moc do zpěvu."

Grekov i bez této pobídky už téměř běžel po hladkém ledu. Naštěstí měli obuv s protiskluzovou úpravou podrážek. Tvůrci pracovního obleku počítali skutečně se vším. Oba spěchali ke žlutému ledovci. Když měli za sebou několik set metrů, zeptal se udýchaně Kovalskij: "Neměl bych vám sundat ta pouta?"

"Času dost," zasupěl Grekov. "Vůbec mi to nevadí."

Podivuhodné, neuvěřitelné dobrodružství, přemýšlel, když rychle kráčeli v oblacích sněhového prachu. Neskutečné. Ještě bych pochopil, proč nás zajali. Tajemný Zákon, to bude asi program P-3, kterým roboty vybavujeme pro případ, že se nevrátí na Gammu. Musejí potom podrobně zkoumat planetu, na které zůstanou a nemohou potkat člověka. Ale mohou se setkat s tvory, kteří jsou lidem podobní, a provést všechna nezbytná pozorování. To je naprosto jasné, nepochopitelné však je, že chtějí tyto tvory preparovat. Asi nedokonalý program. P-3 nebyl nikdy ověřen při práci ve světech, kde by se mohli setkat s rozumnými bytostmi. Ale proč nás zase jen tak pustili? Přesněji řečeno, proč pustili

Kovalského?

"Už toho mám dost," řekl najednou Kovalskij. "Celý jsem se zpotil. Teď už si snad můžeme odpočinout."

Grekov se rychlou chůzí také unavil. Stáli před vchodem do Tunelu. Kovalskij položil kontejnery na biologické vzorky na zem a rozvázal provaz, kterým byl spoután Grekov. Ten se hned s chutí protáhl. Kovalskij se sehnul, zvedl kontejnery a jeden podal Grekovovi: "Myslím, že se nám ještě mohou hodit."

"Připněte si ho k opasku. Máte tam na to speciální karabinu."

"Podívejte," vykřikl trochu polekaně Kovalskij. Po hladké rovině se směrem k Tunelu blížily tmavé stíny.

"Musíme si pospíšet," suše konstatoval Grekov. "Nebo snad máte chuť setkat se znovu s tím párkem přívětivých ochránců?"

Skupina spěchajících robotů už překonala polovinu vzdálenosti od jeskyně k Tunelu. Grekov se otočil ke Kovalskému: "Tak jdeme!"

Stáli před vchodem a dívali se na sebe. Na hrudi Kovalského, mezi polorozevřeným zipem, se cosi modralo. Galanitový krystal.

"Kde jste to vzal?" rychle se zeptal Grekov.

"Myslíte ten kámen?" pousmál se Kovalskij. "Sundal jsem ho z toho zničeného robota. Pro štěstí. Co má být?"

Grekov už zaslechl těžký dusot. Roboti byli vzdáleni jen necelých sto metrů. "Nic," řekl.

Opět vešli do Tunelu.

5

A zase všude kolem laskavá tráva, která se vlní až k horizontu. Vražedná tráva Alvionu. Rozhlédli se.

"Zatracená mizérie," zaklel Kovalskij. Otrásl se odporem. Grekov mu chlácholivě položil ruku na rameno. "Jen klid. Když se vrátíme na Ligurii, dostaneme se pod skalpel. Ten váš kámen nás už nezachrání."

"Vy si myslíte ..."

"Nejspíš," pokrčil Grekov rameny. "Galanit je totiž pro roboty rozpoznávacím znakem. Přijali vás za svého a potom, asi když objevili pozůstatky R-31, pochopili svou chybu."

"Ale vždyť vypadám úplně jinak než oni. Cožpak jsme jim snad podobní?"

"Život skupin je propočítán asi tak na půl roku," řekl Grekov. "Staré modely se postupně nahrazují novými, modernějšími. Vnější vzhled ani jiné konstrukční zvláštnosti tak nemají žádný význam."

"A zůstává jen ten kámen?"

"Ano," přikývl Grekov. "Ale na vašem místě bych ho sundal. Je totiž radioaktivní."

Kovalskij prudce odtrhl namodralý galanit od lepicí plošky nad pravou kapsou bundy. Pomalu jím otáčel v prstech.

"Kam bych ho jen měl dát? Nechce se mi vyhazovat tak užitečnou věc. A navíc krásnou."

"Do kontejneru, vždyť jste se jím speciálně vyzbrojil."

Kovalskij zvedl víko kontejneru a pustil galanit na jeho dno. "Je to docela odpovídající úkryt pro takový zasloužilý kámen," pokusil se o nepodařený žert.

"Doporučuji, abychom mu tam přidali nějakou společnost," usmál se Grekov. "Posledně jsem poztrácel skoro všechny plody, které se mi podařilo natrhat."

"Je to váš úlovek," zasmál se Kovalskij, "ale preparovat ho budeme společně. Potom nejsem proti."

Vykročili dolů po svahu, a všechno bylo úplně stejné jako minule. Nad hlavami jim šuměla bílá ptačí křídla, tráva se žádostivě lepila na nohy, ale hned se zase pouštěla, když nahnátla pevnou kůži vysokých bot a neproniknutelnou tkáň kombinéz.

Došli až na mýtinku. I tady bylo všechno stejné. Laskavý šelest listů, smaragdová zeleň paloučku. Nic nepřipomínalo příhodu, která se tady odehrála před několika hodinami. Rychle zamířili ke křovisku. Mezi pevnými větvemi zářily nesčetné plody. A nad hlavami jim šeptala netrpělivá křídla. Pod nohama se ve vysoké trávě běhaly hromádky kostí. Vedle se válely rozsypané plody.

"Co to je?" zeptal se Kovalskij a ukázal na kosti.

"Nepoznáte kosti?" odsekl Grekov. Sklonil se, posbíral plody a rychle je ukládal do kontejneru. Kovalskij konečně následoval jeho příkladu. Dravá tráva se jim dychtivě sápla po ruku. Když se jí podařilo zachytit, na dlaních se hned objevily rudé skvrnky.

Zjistili, že Grekov při minulé návštěvě natrhal právě tolik plodů, kolik jich bylo potřeba k zaplnění obou kontejnerů.

Každý si jeden připevnil k opasku a vydali se na zpáteční cestu.

"To je ale nesmyslné plýtvání," řekl zničeně Kovalskij, když urazili asi polovinu cesty zpět k úpatí svahu.

"Co tím myslíte?" nepochopil Grekov.

"Ligurijské roboty," osvětlil Kovalskij. "Já to prostě nechápu. Velké skupiny robotů sedí na Ligurii a pracují naprázdno. Cožpak nikdo nepřemýšlí o tom, jak je dostat zpátky na Gammu?"

"Ale ano," odvětil Grekov. "Takové snahy už tady samozřejmě byly. Ale mají vůbec nějaký smysl? Víte přece dobře, že pravděpodobnost návratu z Ligurie na Gammu je pouhých pětadvacet procent."

"No to je ale vynikající," hned ožil Kovalskij. "Vždyť to znamená, že by se celá čtvrtina robotů mohla vrátit. To je snad málo? Je jen potřeba vybavit je odpovídajícím programem."

K cíli už došli bez dalších dobrodružství. Stáli u vchodu. Grekov se díval do tmavého ústí Tunelu téměř s posvátnou hrůzou. Dnes poprvé si plně uvědomil, že návrat by byl možný, že ho mají vlastně na dosah ruky. Šance jsou teď vyrovnány a stačí, aby do Tunelu vstoupili v ten pravý okamžik. Potom se vrátí na Gammu. Ale za zlomek sekundy už může být všechno ztraceno.

Nerozhodně stál před černým otvorem, který se temněl v nevysokém písčitém přesypu.

"Odplivněte si pro štěstí," řekl zcela vážně Kovalskému.

Vešli do Tunelu. Ale namísto úzkého žlabu kaňonu se kolem nich opět rozprostřelo obrovské zasněžené prostranství, poseté nespočtem ledovcových skal.

"Už se mi z těch věčných přechodů motá hlava," postěžoval si Kovalskij. "Jsou tak nečekané."

Skupina vysokých černých postav se vzdalovala a rytmičky se při tom kývala. "Podívejte se. Odcházejí," konstatoval Grekov, který se obezřele rozhlížel.

"Mohou se přece kdykoliv vrátit," podmračeně mu odpověděl Kovalskij. "A já jsem hodil galanit až na dno kontejneru."

"Stejně by nám už asi nebyl nic platný," poznamenal Grekov. Vrátili se do Tunelu.

6

První, co Grekov uviděl, bylo moře. Nekonečné, šedavé, protkané zpěněnými vlnkami. K uším dolehl mírný hukot, uklidňující a vším pronikající. Na tváři pocítil slané vodní spršky a chřípí se mu rozechvělo, když ucítil vůni slané vody, smíšené s vlhkým větrem a na břeh vyvrhnutými řasami a chaluhami. To se nedá s ničím srovnat.

Stáli na úzké kamenité pláži, pár metrů od linie příboje. Pláž byla na několika místech přerušena velkými, skupinami balvanů, které byly v neustálém zajetí vodní pěny. Oblázky na břehu byly mokré, protože spěchající vlny se občas přihnaly až k nohám lidí a dotýkaly se základů kamenného útesu, olemovaného pásmem divokých chalu. Holý kamenitý útes, pod kterým stáli, stoupal příkře vzhůru, postupně přecházel ve vysoký, ale už mírný svah, porostlý sporou trávou, řídkými keříky a nízkými jehličnany.

Nad útesem visela modrá obloha a rozervané okraje mraků si hrály na honěnou nízko nad hladinou.

Kovalskij zatahal Grekova za ruku. Podívali se na sebe a Grekov pochopil, že oba myslí na totéž. Báli se to však vyslovit. Beze slova se vydali podél břehu v tu stranu, kde se asi o sto metrů dál útes spouštěl až k samému moři.

Brzy dorazili na okraj úzké úžlabiny, po jejímž dnu se vinul potůček. Jeho zelené břehy byly porostlé hustým křovím.

Potůček se vléval do moře a vytvářel tak nevelkou zátočinu. Kameny nahradil na břehu písek a tam, kde se jeho stříbrná nit ztrácela v nekonečnu moře, zářila tmavá skvrna. Bylo to jasné.

"Podívejte, krabi!" nadšeně vykřikl Kovalskij. Klečel na kolenou u vody a převracel ploché kameny. Oči se mu leskly vzrušením. Grekov přistoupil až těsně k němu. Kovalskij popolezl po čtyřech, otočil další kámen. Stranou vyběhli hbití tvorové. Kovalskij se šťastně rozesmál: "Krabi!" opakoval nadšeně. "Podívejte, co je jich!"

Vstal, na kolenou měl mokré skvrny, vlastně byl celý mokrý, postříkaný mořskou pěnou. Mokrý, ale šťastný. Plácl se dlaní po tváři. "Ovád!" vyjel radostně a ukázal Grekovovi hmyz, sevřený v pěsti. "Štípl mě!"

Grekov se svalil slastně do písku, co nejbližší vodě, a spokojeně nastavil tvář slanému větru. Zavřel oči. Přemáhala ho sladká dřímota, ale část jeho vědomí, která stále velela, aby se měl na pozoru, se jí bránila.

Něco se mu tady nelíbilo. Nemohl zatím přijít na to, co to bylo.

Když otevřel oči, seděl Kovalskij na kameni a přes hlavu si stahoval kombinézu. Bunda už ležela v písku, a teď vedle ní dopadla i kombinéza. Kovalskij došel až k vodě a opatrně ji vyzkoušel palcem. Blaženě se usmál: "Teplá jako kafe." A už se rozběhl, rozrážel při tom vlny.

"Stůjte!" vykřikl Grekov nečekaně. Najednou pochopil, co se mu nelíbí.

Kovalskij k němu obrátil udivenou tvář. Zasmál se, nabral vodu do dlaní a prudce ji stříkl na Grekova. Potom se znovu otočil k moři.

"Vrat'te se!" ostře opakoval příkaz Grekov.

Kovalskij se nepříjemně zamračil, ale poslechl. Vrátil se a mlčky ulehl na písek. Na Grekova se ani nepodíval.

"Už se zase začínáte chovat jako blázen," začal opatrně Grekov asi po minutovém mlčení. "Zapomínáte snad na Alvion?"

Kovalskij dlouho neodpovídal. "Alvion, to bylo něco úplně jiného," zabručel nakonec neochotně.

"Proč myslíte?"

"Podle mého je to jasné. Vidíte přece sám, kde jsme, ne?"

"Jste si tím tak jistý?"

"Není to tak dlouho, co jsem začal pracovat v kosmu," objasnil Kovalskij po krátké odmlce. "A Zemi si nemůžu s ničím splést!"

"Cožpak neexistují podobné planety?"

"Splést se nemůžu," ostře odsekl Kovalskij. "Země je jenom jedna."

"Bohužel, to jsou jenom slova."

"Slova?" opakoval po něm udiveně Kovalskij. "Slova?!" Nadzvedl se na loktech a upřeně se na Grekova zadíval. "A co moře, vůně, vítr? Na to jste zapomněl? V tom se přece člověk nemůže mýlit."

"A co když je to spojené s pocitem hladu?" zeptal se ho zcela vážně Grekov. "Mozek si sám doplňuje žádané informace pocitových orgánů. Někdy se to přece stává."

"A krabi?" zeptal se po chvíli mlčení zase Kovalskij.

"Živočichové podobní krabům."

"Chcete mi snad namluvit, že nevím, jak vypadá krab?" vztekal se Kovalskij. "A ovád, který mě poštípal?"

"Živočich, podobný ovádu. Slyšel jste už někdy o teorii konvergence?"

Protože Kovalskij neodpovídal, Grekov pokračoval: "Teorie konvergence, to je vlastně základ srovnávací exobiologie. Živočichové, žijící ve stejných podmínkách, si musejí být podobní."

Kovalskij mlčel.

"Například ryby a delfini," pokračoval Grekov ve výkladu. "Žádný rodový vztah mezi nimi neexistuje. Mají však stejné

podmínky života, jsou si tedy velice podobní."

"Doufal jsem, že přijдете na něco objevnějšího," popíchl ho Kovalskij. "Delfina rozezná od ryby i pětileté dítě."

Grekov však klidně pokračoval: "Okolo člověka a kalmara. Příroda zkonstruovala tyto orgány nezávisle na sobě, ale mají stejný význam, a proto jsou si podobné."

"Viděl jste živého kalmara?" zajímal se Kovalskij.

"Nebo australští vačnatci," nedal se přerušit Grekov. "Pro každého z nich najdeme analogický vzor mezi vyššími savci. A tak bych mohl pokračovat ještě dlouho."

"Mám pro vás taky jeden příklad," ušklíbl se Kovalskij. "Jeden můj velice dobrý přítel vypadá jako gorila. Ale jaký má tedy podle vás vztah k nám? A proč mi to všechno vlastně vyprávíte?"

Teď neodpovídal zase Grekov. Otočil hlavu a zahleděl se v tu stranu, odkud přišli, na pustý břeh, omývaný bystrými vlnami. Nasál třesoucí se vzduch, zaposlouchal se do hukotu moře, dotkl se mokrého písku. Není přece možné, aby ho všechny smysly tak klamaly...

"Proč mě chcete vylekat," zeptal se Kovalskij. "Proč jste vůbec začal s tím rozhovorem? Nepatřím mezi vaše roboty, a tudíž se nemohu zmýlit!"

"A nepřipadá vám ani trochu divné, že jsme se dosud nesetkali ani s jediným člověkem," zašeptal Grekov. "Vůbec vás neudivuje, že na této podivuhodné pláži není ani živáčka? Ještě před nedávnem jste byl na Zemi. Viděl jste tam někde místa, která jsou úplně neobydlená?"

Kovalskij mlčel.

"Jsme tady už déle než dvě hodiny," pokračoval Grekov tiše. "Za tu dobu nad námi nepřeletělo ani jediné reaktivní letadlo, na moři se neobjevila ani jediná loď. Podívejte se na břeh. Žádné stopy civilizace. Cožpak na Zemi někde najdete takovéto panenské místo?"

"Třeba jsme na pustém ostrově," nesměle namítl Kovalskij. "Existují přece ještě neobydlené ostrovy."

"Ale ne na Zemi," tvrdě oponoval Grekov. "Tam už žádné neobydlené ostrovy nejsou."

"Cožpak se může nějaká jiná planeta tak podobat Zemi?"

"Jsem přesvědčen, že může," odpověděl mu rozhodně Grekov. "Když poletíte hvězdoletem, je jen málo pravděpodobné, že takovou planetu najdete. Ale světy spojené Tunelem, to je něco jiného. Všechny se hodí pro život, všechny mají kyslíkovou atmosféru. Každá z planet, na kterých jsme byli, něčím připomínala Zemi."

Kovalskij vstal a pomalu si oblékl kombinézu. "Připomínala," začal znovu umíněně. "Ale tohle je Země! Odpovědi na vaše otázky sice neznám, ale mýlit se nemohu."

Oblečený stál před Grekovem. "Zkusím se vyšplhat na útes. Bude odtud lépe vidět. Ať už je jakkoliv, musíme se porozhlédnout."

"Jdu s vámi," rozhodl se Grekov.

Brzy dorazili ke břehu potůčku, který byl pokryt kobercem krátké trávy. Potok byl čistý, průzračný. Voda rychle pospíchala po kluzkých kamenech. Šum bystriny se ztrácel v hukotu moře.

"Vážky," zašeptal Kovalskij.

Nepříliš vzdálena od potůčku se rozprostírala hluboká zátoka. Nad vodou kroužily v charakteristickém víru grandiózní vážky. Grekov mlčel. Zpod nohou se mu cosi vrhlo do vody. Za okamžik se už po povrchu zátoky rozběhla opatrná kola a z vody na ně hleděly velké žabí oči.

Mlčky obešli zátoku a pomalu stoupali po svahu. Moře bylo ještě slyšet, ale jeho hukot už nepřehlušoval ostatní zvuky. Ze suché trávy se ozývaly nejrůznější hlasy, nejvíce hlasitý cvrkot, odevšad vyskakovali koníci, s bzučením se rozevírala různobarevná křídla.

"Koníci, motýli," nadšeně vypočítával Kovalskij.

Grekov zaraženě mlčel a kráčel šustící trávou. Vystoupili až k pásu hustého křoví. Ostré větvičky je šlehalý po tvářích, z hloubi křovin k nim doléhalo ptačí čířkání.

"Ale proč?" vykřikl najednou Kovalskij. "Proč by to nebylo možné? Vždyť nám museli být podobní. Mohli přece propojit všechny planety, vhodné pro život. V Galaxii je jich málo, ale Země se mezi ně určitě počítá."

Grekov neodpovídal. Z celého srdce bych chtěl uvěřit, říkal si v duchu, když kráčeli vzhůru a suchá tráva jim hladila nohy. Z celého srdce bych chtěl uvěřit, opakoval si, když odháněl z tváří komáry a naslouchal písňím ptáků. Na Gammu se už asi nikdy nevrátíme. A pokud je to Země... Avšak tato planeta nemůže být Země. Je příliš čistá a netknutá.

"Podívejte se!" přerušil jeho úvahy Kovalskij.

Grekov se zastavil. Výše už nemohli, stáli na okraji útesu. Horizont se rozvinul a odhalil nekonečnou mořskou pustinu. Linie, kde se voda stýkala s oblohou, byla téměř nerozeznatelná a stála nečekaně vysoko. Obklopovala je ze všech stran.

Docela určitě byli na ostrově. Přesněji řečeno na podlouhlém ostrůvku o ploše několika čtverečních kilometrů. Ležel před nimi jako na dlani. A bylo také zcela jasné, že ostrov je neobydlený.

Chvilí mlčky hleděli na obklopující je vody. Nad západním horizontem temně prosvítaly rudé čáry.

Blížila se noc.

"Dokážete rozdělat oheň?" zeptal se najednou znepokojeně Grekov.

"Nasbíráme roští," odpověděl mu Kovalskij. Rozdělili se a vstoupili do křovin. Když se Grekov, sehnutý pod těžkou hromadou roští, vrátil, Kovalskij se právě přehraboval v hromádce slabých větvíček.

"To je nádherna," ukázal Kovalskij. Slunce se vynořilo zpod mraků a klesalo do moře. Mezi mračny a obzorem teď ležela jen uzounká modrá stuha. Rudé pásy byly o něco jasnější a slévaly se do souvislého nerovného pole. Polovina oblohy plála.

Grekov pokrčil rameny: "Západy slunce jsou vždycky a všude nádherné."

Několik minut mlčky sledoval, jak Kovalskij láme suché větvičky a rovná z nich pečlivou hraničku. Se zájmem čekal, co bude následovat. Konečně Kovalskij vyndal něco z kapsy u bundy a přiložil tenounký modrý plamínek k hromádce klestí. Potom zapalovač zase schoval.

"Doufal jsem, že rozděláte oheň třením dřivek jako pravý Robinson," pronesl rozčarovane Grekov.

"Zapalovač u sebe nosím pořád," objasnil suše Kovalskij. "Bohužel není jeho obsah nevyčerpatelný." Opatrně přikládal větvičky. Oheň pomalu sílil a po chvíli už dlouhé jazyky plamenů olizovaly potměnělý vzduch. Oheň plápolal. Kovalskij se uložil na bok, hlavu si podepřel rukou. Grekov následoval po chvíli jeho příkladu.

"Prima," s klukovským nadšením vykřikl Kovalskij. "Už si ani nepamatuju, kdy jsem takhle naposled ležel u ohně."

"Já jsem viděl oheň jen na plátně kina," přiznal se Grekov. "Musím však s vámi souhlasit, že oheň je něco velkolepého."

Kolem vše rychle tmavlo. Leželi nehnutě. Dívali se do plamenů a uvolněně odpočívali. Potom se Grekov otočil na záda a díval se vzhůru. Brzy našel to, co hledal. Nad ním slabounce zaplála zářivá tečka hvězdy. Dlouho si ji prohlížel.

"Hvězda," zaslechl Kovalského. "Mraky se trhají."

"Ano," přitakal vzrušeně Grekov. Upřeně sledoval světlý bod. Vedle něj se rozsvítilo několik dalších. "Brzy to už budeme vědět."

"Ano," šeptl Kovalskij. "Ale to teď stejně nemá význam. Cesta zpět pro nás neexistuje. Pravděpodobnost návratu na Gammu je mizivá. Mám už plné zuby vzbouřených robotů, ledového mlčení i tráv, která kouše. Ať je třeba po vašem a tahle planeta je jen hodně podobná Zemi. Přesto tady zůstanu. Jsem už unaven tím nesmyslným blouděním."

Grekov se díval na noční oblohu a poslouchal, jak v tichu popraskávají plameny a šustí větvičky, které Kovalskij přikládá na oheň.

"Doneste ještě dříví. Pokud vás to ovšem neobtěžuje."

Grekov poslušně vstal a zalezl do houští tam, kde minule viděl hromádku suchých větví. Zvedl chrastí a pozadu vycouval, aby se ochránil před švihajícími proutky.

Když se vrátil k ohni, seděl Kovalskij s koleny pevně obemknutými rukama a po tváři se mu míhaly rudé záblesky.

"Hvězdy," řekl tiše Kovalskij, když se otočil po zvuku padajících větví. "Jsou úplně neznámé."

Grekov prudce pohlédl vzhůru. Za tu chvíli, co byl pro dříví, se obloha úplně vyčistila, ale obrázek souhvězdí byl cizí. Najednou si uvědomil, jak hrozně je unavený. Vůbec necítil nohy. Svaly se mu třásly a těšil se, že hned usne.

"Přesto je to Země," přesvědčivě dál tvrdil Kovalskij.

"Je to Země. To nám jen někdo podstrčil špatnou hvězdnou oblohu."

Grekov mlčel. Byl k smrti unavený a chtělo se mu strašně spát. Neměl nejmenší chuti pouštět se teď do debaty.

Kovalskij nahlas přemýšlel: "Vždyť vlastně nic nevíme. Co když Tunel spojuje nejen světy, ale i epochy. Třeba nás vyvrhnuv v minulosti nebo budoucnosti planety. Třeba je to Země, ale před tisíci let. Anebo opačně, až za tisíc let."

"Věříte, že existuje stroj času?" líně se optal Grekov. Měl už pevně semknutá víčka a hlas Kovalského k němu pronikal polopropustnou clonou spánku.

"Stroj času přece není o nic horší než Tunel," zaslechl vzdálený hlas Kovalského. "Co by jim bránilo v tom, aby prorazili Tunel nejen v prostoru, ale i v čase? Vždyť vlastně nic nevíme. Není dokonce ani vyloučeno, že Tunel by jinak nefungoval..."

Kovalskij stále ještě mluvil, dodával si odvahy, o Tunelu a jeho tvůrcích, o příčinách působení, o Zemi a ještě o spoustě dalších věcí.

Grekov ho už ale stejně neslyšel. Spal.

7

Grekov plivl na návnadu a rozmáchl se udicí. Po tiché hladině zátoky se rozběhla široká kola. Opatrně položil udici na vidlici a čekal.

Rybářské náčiní, kterého používal, bylo velice primitivní. Z pevného ostnu si vyrobil výborný háček. Vlasec nahradila pevná syntetická nit, vytažená z bundy. Za návnadu posloužilo krabí maso. A z čeho byla udice a splávek, to snad ani není nutné zdůrazňovat.

Je však pravda, že když se svým výtvozem předstoupil před Kovalského, příliš uznání nesklidil. Pochválil mu sice háček, ale hned potom prohlásil, že používat nit z obleku je nestylové. Tvrdil, že nejlépe se hodí dlouhá pružná rostlinná vlákna, ze kterých on například vyrábí tětiny ke svým lukům. Předpovídal, že ryby se hned rozprchnou, jakmile ucítí nit z kombinézy a Grekov prý bude mít hodně štěstí, když se mu podaří některou chytit aspoň za ocas. Uvidíme, kdo má pravdu, pomyslel si zarputile Grekov.

Teď se usadil na břehu porostlém krátkou hustou trávou. Hned vedle něj se nad hladinu skláněly stromy podobné jivám - alespoň Kovalskij by jim jinak neřekl - a ronily do vody stříbřité listy.

Splávek nehybně ležel na hladině vedle velkého potopeného pařezu. Najednou se zachvěl a Grekov se bleskurychle chopil udice. Ale záchvěv se vytratil. Voda pod splávkem byla sice čirá, ale až na dno se dohlédnout nedalo.

Nápad, že si udělá udici, dostal Grekov asi před měsícem, když při východu slunce spatřil, jak se z vody, právě vedle tohoto pařezu nehluchně vynořilo asi metrové rybí tělo, problesklo narudlými ploutvemi a pomalu, jakoby neochotně, zase zmizelo v hloubce. Byla to tloušťi podobná ryba - tloušť, jak kategoricky prohlásil Kovalskij, když mu Grekov příhodu vyprávěl.

Potom Grekov nejednou sledoval pod hladinou průzračné vody rej hejna "tloušťů", připomínající malou podvodní flotilu. Uprostřed se vždy velitelsky pohybovaly dva až tři metrové i delší kusy, doprovázené celou eskadrou menších ryb. Procesí pomalu proplovovalo podél břehu a ani v nejmenším nevěnovalo pozornost lístkům "jív", které se snášely na hladinu, ani zatajenému dechu člověka.

Trpělivost došla Grekovovi v tom okamžiku, kdy se jednoho teplého večera Kovalskij vrátil z procházky do hloubi ostrova a na zádech přivlekl laň, kterou zastřelil šípem z vlastnoručně vyrobeného luku. Kovalskij se vůbec velice rychle a výborně přizpůsobil životu na ostrově, takže Grekov, který se k němu ještě před nedávnem choval jako k nováčkovi, začínal cítit jeho převahu. A proto si vyrobil udici.

Splávek se opět zachvěl a Grekov zbystřil pozornost. Ale zase nic.

Od chvíle, kdy poprvé vkročili na ostrov, uplynul již více než měsíc. Po tom památném večeru, kdy poprvé nad hlavou spatřili úplně neznámou oblohu, se pečlivě vyhýbal debatám, co je to vlastně za svět, ve kterém se tak neočekávaně a nedobrovolně ocitli. Přesto se mu to pokaždé nepodařilo.

Planeta byla dokonalým dvojníkem Země, ale hvězdná obloha tady byla zcela cizí. Pravda, Kovalskij při vysvětlování své teorie o Tunelu v čase objasňoval všechno tím, že hvězdy samozřejmě během tisíciletí změnily svá místa. A aby to dokázal, neustále mířil prstem vzhůru a vykřikoval: "Podívejte se, to je Síríus." Nebo: "A tamhle je určitě Vega."

Případně něco jiného. Dohadovat se s ním nemělo vůbec smysl, ale i Grekov se někdy, když leželi u ohně, sám přistihl, že na neznámé obloze hledá deformované tvary známých souhvězdí.

Někdy nad nimi v jasných nocích visel srpek nebo disk oběžnice, která rozměry odpovídala Měsíci. Daly se na ní pozorovat světlé a tmavé skvrny, ale jejich rozložení bylo jiné, než si oba pamatovali z Měsíce. Kovalskij to opět vysvětloval tím, že Měsíc se v průběhu tisíciletí o trochu pootočil a oni se teď na něj dívají pod jiným zorným úhlem. Ale neměli teleskop, nemohli se přesvědčit.

Po marných dohadách, kdy Grekov jeho teorii zcela zavrhoval, odcházel Kovalskij uraženě na útes a dlouho hleděl na moře. Grekov ho v duchu podezíral, že někde v dáli vyhlíží plachtu či komín lodi. Nic však nenarušovalo naprostý klid ostrova.

Za ten měsíc se mnohému naučili. Postavili si jednoduchou salaš podle vzoru obydlí domorodců na Gammě. Naučili se chránit oheň, dobývat jedlé kořeny a lovit mezi kameny velké kraby na západním pobřeží ostrova. Přizpůsobili si biologické kontejnery, které získali na Ligurii, k přípravě a konzervaci jídel.

Splávek se znovu zachvěl. Několikrát se trhavě ponořil pod hladinu, potom nadskočil, jako by ho něco velkého nadzvedlo. Potopil se, vyplaval, roztančil se na místě. A zmizel.

Grekov ještě chvíli počkal. Potom prudce zasekl, přitáhl udici k sobě. Ale nešlo to. Udice se prohnula, jako by se háček zachytil o kořen u dna. Napjatý vlasec řezal vodu a pohyboval se rovnoběžně s břehem. Grekov supěl námahou a vzrušením. O vlasec strach neměl, bál se však o prut.

Vedle místa, kde se vlasec nořil do vody, se objevil vír, probleskl stříbřitý bok, rudá ploutev. Grekov s nezměrnou námahou ustoupil o krok. Konec udice se třásl. A najednou vlasec ochabl. Grekov na něj rozčarovane hleděl. Udice přece vydržela a pevná syntetická nit se také nemohla přetrhnout. Ryba mu asi utekla, vyplivla háček, který si udělal z ostnu.

Nečekaný prudký úder mu vytrhl udici z rukou. Vlasce opět zazvonil a udice by docela určitě zmizela uprostřed zátoky, kdyby Kovalskij nepřiskočil a nezachytil ji přímo ve vodě. Přišel v pravý čas.

Grekov byl znovu uchváten lovem a bojem s rybou. Teď už jen jako pozorovatel, když sledoval Kovalského, který k němu byl obrácen zády a bojoval s rybou.

"Za chvíli se unaví," řekl Kovalskij hluše a pomalu couval z vody. Už se mu podařilo vyjít až na břeh, stále se otřepával pod sprškami kapek. Grekov ho teď sledoval se závistí, rád by se také zapojil do velkého zápasu. Upřeně a fascinován se díval na bouřící vody, odkud probleskovalo stříbro boků, šed' a rudá barva ploutví.

"Chtělo by to podběrák," vykřikl Kovalskij hlasem, který Grekov nepoznával. "Nebo aspoň nějakou síť." Obrovské rybí tělo teď už bojovalo na mělčině u samého břehu a zvedalo celé gejzíry vody.

Grekov se konečně probral. Vrhł se na rybu, tiskl ji pod sebou, cítil její úpornou, kluzkou sílu. Podařilo se mu nahnánout žábry, zvedl zmitající se tíhu a pohlédl na Kovalského.

Přesně řečeno, chtěl pohlédnout na Kovalského. Asi dva metry od něj s udicí v rukou nestál totiž Kovalskij, ale úplně neznámý muž. Jen kombinézu měl stejnou jako Kovalskij.

"Docela pěkně jste se tady zařídili...", řekl hluše neznámý a upřel na Grekova pronikavý pohled. "Příroda, rybaření... Solidní dovolená."

Grekov nic nechápal. Tak jsme opravdu na Zemi, probleskla mu hlavou myšlenka. Kovalskij měl pravdu a konečně nás našli. Ale co potom znamenají ta cizí souhvězdí?

"Zařídili jste si to tady opravdu perfektně," zadumaně opakoval neznámý. "Ani se vám nedivím, že se vám po domově nestýská, nevadí vám, že nemáte lidskou společnost. Nakonec, je to pochopitelné. Našli jste si rajský kout. A kde máte kolegu?"

"Hlídá oheň," mechanicky mu odvětil Grekov. Bylo toho na něj najednou nějak moc a nečekaně pocítil vztek. Proč mu klade ty nesmyslné otázky. Dříve či později se stejně všechno musí vysvětlit.

"Tak půjdeme za ním," přikázal neznámý. "Vezměte si svůj úlovek."

Grekov se zvedl z kolen, tlouště stále ještě držel za žábry. Ryba byla těžká, stále sebou házela.

Po kamenité stezce stoupali k tábořišti. Grekov automaticky registroval známé orientační body a pozoroval, jak neznámý před ním kráčí širokým krokem. Spojoval je tenounký vlasce, jenž se táhl od tlamy ryby k udici, kterou nesl neznámý na ramenou. Tam, kde bylo třeba zahrnout, dával Grekov krátké příkazy.

"Vlevo," řekl naposled a vyšli z křovin k ohni a salaši. Plameny olizovaly kousky masa, napíchnuté na rožni. Kovalskij mlčel a nechápavě se díval hned na Grekova, hned zase na neznámého.

"Je tady opravdu moc hezky," opakoval už potěšit neznámý. "Bohužel, máme málo času. Čekají na nás. Uhaste oheň." Grekov vyndal z prohlubně v zemi kontejner s vodou a vylil ji na oheň. Kovalskij zase automaticky zadupal žhavé uhlíky.

"Tohle vezměte s sebou," přikázal znovu neznámý a ukázal na stříbřitou rybu v trávě. Grekov uposlechl. Kovalskij stáhl z rozně dva velké kusy nedopečeného masa. Prosebně se podíval na neznámého. Ten přikývl: "Pomohu vám." Vzal jeden z kusů masa a vykročil dolů k moři. Následovali ho.

"Neviděl jsem dnes ani jedinou loď," zašeptal Kovalskij. "Pozoroval jsem moře celé ráno. A nic!"

Grekov upřeně hleděl na široká záda neznámého, pevně obepnutá bundou. Na okamžik se vyděsil. Kdo to vůbec je? Kde se tady vzal? A kam nás to vede? Ale potom ho opět zasáhla bezradnost. Vždyť je to jedno, říkal si při rytmičném šustotu trávy a skřípotu kamení pod nohama. Vždyť je to jedno, jak se dostal na ostrov, mohl například přistát s ponorkou u odvráceného břehu. Proč se mučit nesmyslnými otázkami a lámat si tím hlavu? Dříve či později se stejně všechno vysvětlí samo.

Sestoupili k ústí říčky a kráčeli po kamenitém břehu. Slunce nesnesitelně páliло. Ale Grekov kráčel zcela automaticky a hledal očima na moři siluetu lodi, kterou neznámý připlul.

Zastavili se. Břeh byl pustý. Slabé vlnky olizovaly oblázky a mraky malých mušek visely nad hromadami šedohnědých chaluh.

Neznámý se otočil k moři, které bylo pusté a hladké až k horizontu. Zádumčivě hleděl na nekonečné vodní prostory. V očích měl podivný výraz. Jako by se s něčím loučil. "Je tady opravdu moc hezky," opakoval už poněkolkáté. "Člověku se ani nechce odejít, ale čekají na nás. Sem se ještě vrátíme."

Otočil se zády k moři. Grekov následoval jeho příkladu. Za sebou zaslechl udivený povzdech Kovalského. Před nimi zel otvor Tunelu.

"Zapomněl jsem se představit," řekl neznámý, když se otáčel. "Jmenuji se Berezin."

8

Kovalskij se vzpomatoval první: "To tedy znamená, že jste přišel z Gammy?"

"Samozřejmě," potvrdil Berezin. "Odkud odjinud?"

"Mysleli jsme, že jsme se ocitli na Zemi," objasnil Grekov.

Berezin se opět podíval na bezbřehé moře. "Na Zemi?" zeptal se s netajeným údivem. "Abych se přiznal, od dětství jsem tam nebyl. Už jsem vlastně zapomněl, jak to na Zemi vypadá. No ale teď už musíme jít. Slíbil jsem, že se brzy vrátím, a kamarádi jistě mají obavy."

"To tedy znamená, že se vám podařilo objevit strategii, která vede k výhře?" zajímal se Kovalskij.

"Vysvětlování bude muset počkat," odvětil Berezin. "Jdeme."

Vstoupili do Tunelu. Když vyšli ven, byla kolem tma, dýchlo to na ně ledovým chladem a pod nohama zaskřípěl sníh.

"Ligurie," první řekl Berezin. "Když jsem šel k vám, byla tady také tma. Tak, jdeme zpátky do Tunelu."

Nyní vyšli nad známým smaragdovým svahem, nad hlavou jim opět stála čistá obloha se sluncem, které viselo nad horizontem. Grekov s Kovalským na sebe pohlédli. "Jde vám to docela dobře," řekl potom Kovalskij.

"Samotného mě to udivuje," usmál se Berezin. "Ale rychle do Tunelu."

Grekov cítí srdce až v krku. Cožpak je to možné, problesklo mu hlavou. Opět stanice, opět Gamma, lidé... Společně s druhy vstoupil do temné jeskyně.

Ale venku mu tvář ovál chlad.

"Chyba," zaslechl vedle sebe hluchý Berezinův hlas. "Tak zpátky!"

Vyšli na mořském břehu s šedohnědými hromadami chaluh. Chřípí žádostivě nasálo prosolený vzduch.

"A tomu vy říkáte úspěšná strategie?" jízlivě se zeptal Kovalskij.

"Do Tunelu!" přikázal Berezin.

Ohlušily je výbuchy, oslepilo rudé světlo. Stáli na okraji propasti, po jejímž dnu se plazily žhavé plameny lávy. Odkudsi zdálky sem doléhal strašlivý rachot a několik doběla rozžhavených balvanů se pomalu vzneslo do vzduchu. Po jejich dopadu se zem roztrásla. Horký závan ožehl tváře lidí. Otřásl se.

Berezin teď nespíchal. Mhouřil oči a díval se do žhavé magmy. "Dětství světa," řekl pomalu. "Ještě se sem vrátíme, ale teď už opravdu musíme jít."

Opět vyšli na mořském břehu.

"Do Tunelu!"

Znovu smaragdová pole Alvionu.

"Do Tunelu!" Grekov poslouchal úplně automaticky, o ničem nepřemýšlel.

Neproniknutelná temnota. Obrázky se střídaly jako políčka špatně sestříhaného filmu.

Kamenitá pláž a modré moře.

Arktický mrak Ligurie.

Smaragdová tráva Alvionu,

"Do třetice všeho dobrého," prohodil Berezin.

Znovu chladná tma.

A cizí prostranství Alvionu.

Grekovy oči, připravené na tmu Ligurie, se po oslepení jasným světlem přimhouřily. První, co na Gammě spatřil, byla budova stanice, přesunutá ke vchodu do Tunelu. Kolem se zvedaly známé svahy, dozadu ubíhaly prudké zákruty kaňonu. Z budovy stanice k nim běželi lidé.

"A je to," poznamenal tiše Berezin. Obklopili je kamarádi, křičeli jeden přes druhého, blahopřáli jim k úspěšnému návratu, plácali je radostně po ramenou. Kovalskij stál těsně vedle Grekova, s pohnutím hleděl na lidi a nemohl stále uvěřit. Všechno mu připadalo jako ve snu.

Někdo bolestně vykřikl. Tloušť, kterého Grekov stále ještě držel, sebou prudce škubl a udeřil kohosi silným ocasem.

Postižený se sehnul a držel se za břicho. Teprve v tomto okamžiku Grekov skutečně pochopil, že se vrátili domů.

9

"Abych řekl pravdu," přiznal se Grekov, "vůbec nic jsem nepochopil." Seděl s Berezinem a všemi ostatními u velkého rozkládacího stolu v těsné místnosti stanice. Stůl byl slavnostně prostřen, uprostřed trůnila velká smažená ryba, chycená na háček z ostnu.

"Nic jsem nepochopil," opakoval Grekov. "Už dříve jsem sice slyšel o jakési strategii, kterou jste prý vymysleli. Ale vždyť vím, jak jsme se vraceli. Prostě jsme vcházeli do Tunelu a ten nás vyvrhl tam, kde se mu zachtělo. A přesto jsme se vrátili."

Zmlkl. Berezin mlčel také, dloubal se vidličkou v kousku smažené ryby. Kolem stolu se sešli všichni obyvatelé stanice. Kovalskij seděl nedaleko Grekova a živě diskutoval se svými spolustolovníky.

"Nejspíš je to budoucnost Země," říkal právě Kovalskij. "Jinak bychom přece museli narazit na dinosaury. Nebo alespoň na mamuty."

"Zajímavá myšlenka," řekl soused po jeho pravici. "Skutečně, v budoucnu se nedají předpokládat současné stavy fauny."

"A proč právě Země?" nesouhlasil soused po jeho pravici. "Vždyť jsou i jiné podobné planety."

Kovalského sousedi se rozdělili na nadšence a nevěřící. Grekov se opět obrátil k Berezinovi: "Vyslechl jsem od vašich kolegů několik lekcí o jakýchsi matematických procesech. Ale v matematice nejsem právě nejsilnější, a tak jsem zcela nepochopil, co jste to vlastně vymysleli."

"Mě do toho netahejte," usmál se šibalsky Berezin. "To jen budovatelé Tunelu ho postavili tak, abyste se z něj mohl kdykoliv vrátit."

"Ale vždyť jsem četl závěry komise," zaprotestoval Grekov. "A tam je jasně napsáno, že vás Tunel se stejnou pravděpodobností přemístí na jednu ze sousedních planet."

Berezin neodpověděl hned, a tak Grekov opět zaslechl Kovalského: "Lidé tam však určitě nejsou."

"To je idealismus," odporoval skeptik. "Vznik civilizace, ztráta iluzí a její zánik... To se mi nelíbí."

"Nic takového přece netvrdím," bránil se Kovalskij. "Řekl jsem jen, že lidé na Zemi už nejsou. Prostě odešli, rozutekli se po vesmíru."

"Zajímavá myšlenka," řekl opět soused po pravici Kovalského.

"A na rodnou planetu zapomněly," popíchl skeptik.

"Ne!" pevně odpověděl Kovalskij. "Jen ji přeměnili v rezervaci."

Grekov je přestal poslouchat. Podíval se na Berezina.

"Nezpochybňuji závěry komise," řekl konečně pomalu Berezin. "Ale vývody, které se z nich mnohdy činí, jsou nesprávné. Tvůrci Tunelu byli moudří. Postavili jej tak, že umožňuje navštívit libovolnou planetu řetězu a zase se vrátit do výchozího bodu. Jediné, co je k tomu zapotřebí, je neustále vcházet do Tunelu, dokud se neocítíte v cíli. Jednou se tam prostě musíte dostat. Už vám asi vysvětlili, že to odpovídá jedné z klasických úloh teorie náhodných jevů."

"Tu úlohu jste vyřešil vy?"

"Mě do toho netahejte," použil Berezin svého oblíbeného úsloví. "Řešení je staré stovky let. Najdete je v každé solidnější učebnici matematiky. Ale když nemáte matematiku rád, posloužím vám malým příkladem."

Berezin zalovil v kapse a položil na stůl malý kovový předmět - disk, na kterém bylo jakési vyobrazení.

"To, co vidíte před sebou, je takzvaná mince," vysvětlil. "Už v hlubokém starověku byly mince jakýmsi generátorem teorie pravděpodobnosti. Obrázky na každé straně mince jsou rozdílné. Této straně se říká orel, té druhé panna. Když minci vyhodíte do vzduchu, dopadne na jednu stranu. Pravděpodobnost toho, která ze stran to bude, je rovna jedné polovině. Teď si vezměte list papíru a nakreslete na něj několik rovnoběžek. Určete si jednu z nich, to bude Gamma, a začněte házet mincí. Když vám padne orel, znamená to jeden krok od základní linie ve směru Alvion, Ligurie a tak dále. Panna zase směr opačný, tedy ve směru Mirza, Fénix. Až svůj experiment provedete, jednoduše, bez jakýchkoliv matematických vzorců, dojdete k závěru, že křivka, kterou získáte, dříve či později znovu protne základní linii. To znamená, vrátíte se na Gamma."

Potom umkl. Grekov rovněž mlčel a upřeně hleděl na kouzelný kovový předmět, s jehož pomocí se dá tak jednoduše modelovat činnost Tunelu. Z přemýšlení ho vytrhl silný hlas.

"Přátelé!" Kovalskij povstal. "Prosím o slovo. Chystáte se zkoumat světy navzájem propojené Tunelem. Při těchto cestách se jistě dostanete i na planetu, na které jsme my dva prožili několik týdnů. Věřím, že je to Země. Nejspíše Země velice vzdálené budoucnosti."

Kolem stolu to zašumělo.

"Vím, že s tímto tvrzením mnozí nesouhlasíte," nedal se přerušit Kovalskij a pokračoval: "Ale musíte to mít na paměti. Vždyť není vyloučeno, že se tam setkáte s našimi potomky, a to je velká odpovědnost."

Teď reagovalo shromáždění hlubokým tichem.

"Chtěl jsem vlastně říci něco jiného," pokračoval řečník po krátké odmlce. "Teď, když jsme diskutovali o tvůrcích Tunelu, napadlo mě, že to mohou být právě naši vnuci, třeba to byli oni, kdo Tunel postavili, aby mohli putovat vesmírnými světy bez pomoci hvězdoletu."

Napjaté mlčení bylo přerušeno výkřiky údivu a nadšení.

"Věděl jsem, že se vám tato myšlenka bude líbit," pousmál se Kovalskij. "Samozřejmě je to jen hypotéza, ale přesto zvedám pohár na naše potomky, kteří postavili tak vynikající zařízení!"

"A na matematiku," tiše, jen pro sebe, dodal Grekov.

ROVNOVÁHA
ANDREJ BALABUCHA

Zase jeden, řekl si trpce Boris v duchu, když se díval oknem na téměř neznatelně stoupající krajinu, která v dálce, až na horizontu, přecházela v nevysoké podhůří. Zase jeden, kterému bráním. A v čem? V tom nejdůležitějším, v práci. Bráním mu pracovat bez cizích rušivých zásahů. K čertu, není to jednoduché být hlavním koordinátorem Svazu geohygieny. Kdybych tak mohl se vším praštit! Byt tak zase jen obyčejným ochráněm a...

Potichu se rozezvučel zvonek. Boris přistoupil k pultu a stiskl tlačítko interkomu: "Tolja? Tak jak to vypadá s kontrolními výpočty Energocentra? Že bych je měl mít už u sebe? Díky. Jenom krátce... Stejně? Nezmýlil jste se? Tak se hned nerozčilujte, vždyť já vím, že neděláte chyby. Ale přesto je to škoda, že jste se nezmýlil... Ještě jednou vám moc děkuji. Buďte zdrav."

Otevřel poštovní schránku a opatrně z ní vyjmul srolovatelný, asi deset centimetrů široký pruh papíru. Prsty pomalu roli převíjel a pozorně sledoval zaznamenané křivky. Tak to je konečný rozsudek vyneseny nad projektem Energocentra. Rozsudek z nejvyšší instance, nesmířitelný, proti kterému není odvolání. Boris si v duchu představil tvář hlavního energetika planety Fedira Bachmetěva a najednou ho přepadla taková slabost, až se mu udělalo nevoľno od žaludku. Ani na roli nepohlédl a automaticky ji zase svinul zpátky. Potom, ji odhodil na stůl a s hlavou v dlaních těžce dosedl do křesla. "Uteču," najednou se rozhodl, "na jeden jediný den. Na jediný večer, ale uteču."

Rychle přistoupil k interkomu: "Kát'a? Poslouchej, Kátěnko, kdyby mě někdo hledal, něco si vymysli. Kdo? Nevím, snad někdo... Ne, nic se nestalo. Jen tady nejsem. Prostě nejsem. Potom ti všechno vysvětlím. Díky."

Vstal a rozběhl se ke dveřím. Ale nedoběhl. Dveře se prudce otevřely o zlomek sekundy dříve, než to mohl udělat automat a objevil se v nich člověk. Jen tak tak, že se nesrazili.

"Dobrý den, Fedire," vrátil se Boris rezignovaně ke stolu, dopadl do křesla a unaveným gestem nabídl návštěvníkovi místo. Potom řekl do interkomu: "Nepovedlo se, Kátěnko. Tak jsem zase tady."

A teprve teď pohlédl na Fedira: "Poslouchám vás."

Několik sekund na sebe beze slova hleděli.

"Nezměnil jste své rozhodnutí?" zeptal se najednou prudce Fedir Bachmetěv.

"Ale vždyť moc dobře víte, že ne," odsekl Boris.

"Poslechněte..."

"Ne," skočil mu prudce do řeči, "vy budete poslouchat. Chcete postavit Energocentrum na Ardu. Skvělý projekt, nepopírám. Vím už předem, co mi teď budete vykládat. Vím i o pokrytí energetických potřeb planety na půl století dopředu, vím dokonce i o nutnosti postavení prvního reaktoru, pracujícího s těžkými jádry. Sdílím i názor o geniálním řešení celého projektu. Ale podívejte se," Boris přistrčil před Fedira roli papíru, kterou si před chvílí tak pozorně prohlížel. "To je přehled ekologických škod. Prošel trojí kontrolou. Poslední dělal náš nejlepší operátor. Tady jsou jasné výsledky. Sám přece vidíte, jak dalece jsou překročeny povolené normy. Za prvé: chcete vykácet, tedy přesněji řečeno zničit, přes dva tisíce čtverečních kilometrů lesa. A ještě k tomu unikátního balzového lesa. Za druhé: Chod zařízení Energocentra zvýší průměrnou teplotu planety o čtyřicet až šestadvacet setin stupně, a to je jen zvýšení, které jde na vrub přechodu tepla do atmosféry. Za třetí: Pro ochlazování chcete využít vod Arduského vodopádu, čímž by se jeho teplota zvýšila až o čtyři stupně. A toto zvýšení již má za následek teplé proudění... Křivka se opravdu značně odchýlila..."

"Neobtěžoval jsem dvě hodiny cesty sem jenom proto, abych ještě jednou slyšel, co jsem si už přečetl ve zprávě," přerušil ho netrpělivě energetik.

"A kdo se vás prosil, abyste ke mně jezdil? Před třemi hodinami, pokud mě paměť neklame, jsme spolu hovořili videotelefonem."

"Chtěl jsem mluvit s vámi osobně, ne s obrazovkou."

"To přece není důležité, jak spolu mluvíme. Podstatné je - o čem."

"Tak vy své rozhodnutí nezměníte?!"

A kruh se uzavřel, trpce si pomyslel Boris. Tou otázkou jsme začali a zase se k ní vracíme. Jak jen mu to mám vysvětlit? Je přece tak inteligentní, a přesto to nechce pochopit...

"...nějakého čtvrt stupně," pokračoval nasupeně Fedir. "No, není to směšné v porovnání s tím, že dáme planetě energii nejméně na půl století?"

"Víte, kdy skončila na planetě poslední doba ledová?" nanejvýš smutným a bezbarvým hlasem se zeptal Boris.

"Nevidím žádnou souvislost..."

"Ale souvislost tu je. Konec doby ledové byl provázen zvýšením průměrné teploty planety o tři stupně. Pouhé tři stupně, Fedire."

"Ještě to zvažte, Borisi. Budu si stěžovat."

Boris vstal. Tím to pokaždé končilo. "Klidně si stěžujte," řekl. "Stěžujte si kolik chcete a kde chcete. Jen nezapomeňte, že Svaz geohygieny má právo veta... Chtěl bych vám ještě říci, že bych velice rád viděl ten váš projekt uskutečněn. Ale nikdo, rozumíte, nikdo nemá právo zasahovat do ekologie." Když došli ke dveřím pracovny, ještě dodal: "Ani nevíte, s jakou radostí bych si s vámi vyměnil místo. Vůbec si nedokážete představit, s jakou radostí..."

Stejně jako ostatní svazy na planetě stál i Svaz geohygieny mimo město. Budova jako by vyrůstala z parku, který ji obklopoval. Ten potom postupně a nenápadně přecházel v netknutou a původní Planinu kosmických lodí. Boris roztržitě kráčel parkem, směrem ke stanovišti vibrolánů. Po nepřijemném rozhovoru se mu nechtělo tlačit se v

přeplněném voze podzemní dráhy.

Disk vibroplánů se rozkmital a tichounce zvonil nad hlavou. Země odplula do hloubky, dozadu a do hloubky, a kolem se rozevřel tak obrovitý prostor, až se z toho Borisovi zatajil dech. Vystoupil do páté letové hladiny a zamířil k městu. Město bylo překrásné. A vědět to byl docela příjemný pocit. Vždyť Boris byl jedním z těch, kteří město projektovali. Bylo vlastně jeho první prací na planetě. Od té doby již uplynulo více než dvacet let.

Zvedalo se z roviny jako obrovská vzdušná vlna. Začínalo nevysokými trychtýřovitými domy, které připomínaly obří pýchavky, potom se mezi ně tu a tam zamíchaly jiné domy, podobné štíhlým, do výšin mířícím stromům, a nakonec, až za nimi, splývající s horským masivem, který objímal město na jižní straně, se objevila celistvá stěna plástového domu, čímsi připomínající jeskynní města na stařícké matičce Zemi. Shora město zakrývala neviditelná geodetická kopule, pod kterou se udržovalo vlastní mikroklima, odlišné od klimatu Planiny kosmických lodí.

Město bylo překrásné. Ale dnes něco na tom nádherném městě Borise dráždilo. Nevěděl však přesně, co to je. Začal v myšlenkách město dělit, snažil se přijít na to, která jeho část v něm vyvolala ten nedefinovatelný vnitřní pocit a napětí. A najednou to věděl. Kopule. Neviditelná a neznatelná, oddělující město od okolního světa.

Ale proč právě kopule? Vždyť města s kopulemi šla bok po boku s člověkem na jeho cestě vesmírnými dějinami. Je to přece jasné - kopule jsou potřeba všude tam, kde okolní prostředí není vhodné pro člověka. To je ono! Není vhodné pro člověka. Tak proč jsme postavili kopuli i tady?

Abychom oddělili svět člověka od světa přírody. I když je tak dobrá jako tady.

Musel se usmát. Dobrá příroda. Takový nesmysl. Příroda není ani dobrá, ani zlá. Dobro a zlo jsou přece pojmy etické. A příroda stojí mimo etiku, protože ta je funkcí rozumu. To jen člověk může vnášet do svých vztahů s přírodou takové pojmy, jako je dobro a zlo. To jen člověk může učinit vzájemné vztahy s přírodou morálními či amorálními, protože vztah přírody k člověku je adekvátní jeho vztahu k ní.

A člověk se k přírodě choval různě. Většinou však jen bral, nic nevracel, ani nedával výměnou. Rozkrádal přírodní bohatství, mysl si, že je nevyčerpatelné. Kolik století nad tím Země plakala a kolik pokolení lidí se muselo nezměrně trápit s obnovením narušené ekologické rovnováhy. To však je prehistorie, kterou Boris znal jen z filmů a dokumentů. A i když už člověk přestal na přírodě parazitovat, ještě se nenaučil žít s ní v rozumné symbióze. Tomu se zatím vyhnul, stal se tvorem v podstatě vněkologickým. A tak se uzavírá do měst s kopulemi nejen tam, kde je toxická atmosféra, ale i tam, kde je atmosféra podobná, nebo dokonce shodná s pozemskou. Vyplývá to ze základního ustanovení Svazu geohygieny - nejsou povoleny žádné změny a zásahy do přírody, které by překročily hranice náhody. Na nových planetách zůstane vše v původním stavu, tak jako tomu bylo před příchodem člověka. Proto všude vedou transportní trasy vzduchem nebo pod zemí, proto se potraviny vyrábějí synteticky a nerozvíjí se zemědělská výroba, která by zasáhla do ekologické rovnováhy planety.

Stačí jen jednou jedinkrát porušit toto ustanovení, třeba kvůli energetickému potenciálu nejen na půl století, ale dokonce i na pět století dopředu, a vlna zla, nezvládnutelná a krutá, se převalí planetou, smete všechno z cesty jako uragán.

Aby k ničemu podobnému nedošlo, jsou na všech planetách svazy geohygieny. A v každém z nich je koordinátor jako Boris, který vůbec nemá snadnou práci. Vždyť se musí stavět lidem do cesty. A proč? Pro ničemného čtvrt stupně, jak říká Fedir. Ale vždyť s ekologickou rovnováhou planety je pevně svázána etická rovnováha lidstva.

A ještě něco. Přiliš jsme si zvykli na myšlenku, že člověk je jedinou mírou všech věcí. Jako bych se díval Fedirovi do tváře a viděl křivdu a smutek v jeho očích. I mně je ho líto. A příroda... Ale to přece nemohu srovnávat. Vím téměř o každém čtverečním metru zeleně na planetě. Ale kdy jsem naposled držel v dlani zelený list, myslím skutečný, živý, nevyprodukovaný v laboratořích? Je to hrozné, že musím bránit to, co chápu jen rozumem, bránit před tím, co je bližší nejen rozumu, ale především citům.

Vibroplán se už vznášel nad Východním přístavem, Boris předal řízení autopilotovi. Vyndal z kapsy plochou krabičku videotelefonu a rychle navolil na ciferníku číslo Fedira Bachmetěva.

Když na něj udiveně a radostně z obrazovky malé jako dlaň vzhledla tvář hlavního energetika, Boris pocítil, jak se mu sevřelo hrdlo.

Zatřepal zprudka hlavou: "Ne, nerozmýšlel jsem si to, Fedire. Nemám právo si něco rozmýšlet. Nebude vám nic jiného, než projekt, realizovat někde na asteroidu." Hrdlo se mu sevřelo ještě více. "Ale pokud nemáte moc práce, Fedire, přijďte ke mně. Víte, kde bydlím? Chtěl bych si s vámi jen tak popovídat... osobně, ne přes obrazovku."

Fedir se téměř neznatelně pousmál: "Dobrá. Přijdu rád."

Vibroplán sklouzl k přistávací ploše, která mu doširoka rozevřela svou betonovou náruč...

DĚDICTVÍ CHODŽIAKBAR ŠAJCHOV

"Volám Betu Hlavní! Tady První. Jak mě slyšíte?"

"První! První! Beta Hlavní. Slyším tě dobře. Je něco nového?"

"Světélkující skvrna zmizela."

"Kdy zmizela? Kam?"

"Před několika minutami jsem vstoupil do horních vrstev atmosféry planety, zorientoval jsem raketu a začal sestup. Neklesl jsem ještě ani o dvě stě metrů, a skvrna najednou zmizela."

"Co je teď pod tebou?"

"Teď toho moc nevidím, protože všude kolem rakety je hustá, neprůhledná vrstva mraků."

"První! Pokračuj v sestupu s maximální opatrností!"

"Beto Hlavní! Sestoupil jsem pod mraky. Výška patnáct tisíc metrů. Vidím povrch planety. Převládají rudé, nachové a skořicové barevné tóny. Až se tají dech. Povrch planety je pokryt hustým rostlinným příkrovem."

Potom se v éteru rozprostřelo mlčení.

"První! První! Co je s tebou? Odpověz!"

A najednou ticho, které zavládlo ve velitelské sekci hvězdoletu Beta Hlavní, přerval vzrušený hlas pilota průzkumné rakety: "Beto Hlavní! Vidím obrovské stavby! Vidím umělé stavby!!"

"Klid, První, jen klid! Popiš je."

"Mám pod sebou město. Skutečné město! Vidím pravidelné válce, vysoké asi jeden kilometr. Jejich průměr při základně bude nejméně sedmdesát metrů. Vypadají jako obrovité kmeny, ale jsou to budovy. V různých výškách vystupují z terminálu horizontální větve, dlouhé asi dvě stě metrů. Větve jsou zakončeny zesílenými částmi, které připomínají konkávní kalichy a zvedají se po spirále od základny kmene až k jeho vrcholu. Budovy jsou rozloženy ve skupinách. A uprostřed každé z nich stojí jiné budovy. Jedny jsou kulovité, druhé zase vypadají jako hranoly. Všechno je pokryto rostlinami, i stěny a střechy budov. Asi to budou parky."

"Beta Hlavní! První, co vidíš na místě, kde byla ta světélkující skvrna?"

"Černý kruh o průměru asi tak tři kilometry. Vypadá to, že je to jediné místo, kde nejsou rostliny. Zatraceně!"

"Co se děje, První?"

"Promiňte, neovládl jsem se. Výška dva tisíce metrů. Na nejbližších budovách jasně vidím stopy poškození."

"Jaký je jejich charakter?"

"Musím se přiblížit. Zapínám boční motor."

"Beta Hlavní! První, postupuj opatrně! Nejdříve zkontroluj ochranné pole."

Krátká přestávka. A po ní opět vzrušený hlas pilota, ve kterém se už dal vypozerovat i znepokojivý tón: "Volám Betu Hlavní! Tady První! Jsem v blízkosti jedné spirální budovy. To nejsou parky a sady, jak jsem se domníval. Budova je zaplavena hustě rostoucími divokými rostlinami. Všude je vidět spoustu trhlín... stěny jsou zřícené..."

"První! Dá se předpokládat, že k poškození došlo v důsledku vojenských akcí?"

"To rozhodně ne!" pevně odpověděl První. "Dělá to spíše dojem naprosté zchátralosti. Všude je usazena silná vrstva prachu. Sousední domy vypadají stejně. Je-li to skutečně město, potom je mrtvé..."

"První! Zjisti, co je ten černý kruh!"

"Okamžik!" - Odmlka.

"Volám Betu Hlavní! Tady První. Jsem nad černým kruhem. Vypadá jako docela obyčejné nevydlážděné náměstí.

Nechápu, jak je to možné, že není také zarostlý."

"Nejsou tam nějaké stavby?"

"Ne!"

"Kmeny, spadlé stromy?"

"Nic, absolutně nic. Jenom holá půda. Vypadá, jako by byla nedávno zoraná."

"Jsou na ní brázdy?"

"Ne, to ne. Povrch je asi sypký. Veliteli, žádám o povolení k přistání. Analyzátoři už provedly rozbor atmosféry. Všechno je v normě. Radiace nulová."

Kratičká pomlka. Potom se ozval rozhodný hlas velitele hvězdoletu Beta Hlavní: "Přistání povolují!"

První signál z hvězdy Cori zachytila sonda v oblasti Pluta. Za ním následoval druhý a potom v pravidelných intervalech přicházely z vesmíru i další. Všechno nasvědčovalo tomu, že signály jsou umělého původu.

Symbyly vysílaných signálů se daly rozdělit na dvě skupiny. Po rozšifrování vědci prohlásili, že signály přicházejí z hvězdné soustavy o pěti planetách. Dále následoval popis obyvatel, žijících s největší pravděpodobností na druhé planetě, několika chemických prvků, řada matematických funkcí.

Druhá skupina byla přesnou kopií první. Znaky byly vysílány ve stejném sledu i ve stejných intervalech. Přece jen tu však byl jeden rozdíl. Ve druhé skupině chyběly zprávy o existenci živých bytostí.

Samozřejmě vzniklo podezření, že vědci něco popletli, zaměnili prostě skupiny symbolů, převrátili matici. Potom, jak tvrdili hlavně novináři, vycházel logický závěr, že civilizace Cori dává na vědomí svůj vznik na druhé planetě soustavy. Ne, odporovali lingvisté. Matrice se dá sestavit jen jediným možným způsobem. A to právě tak, jak byla sestavena. Pokus o její převrácení vede k úplně nesmyslným závěrům, protože při tom se symboly posunou a daný obraz se rozplyne. Proto není třeba vést úvahy o tvaru matrice. Je hlavně nutné objasnit získaný výsledek.

Ze všeho nejdůležitější však bylo poznání, že Pozemšťané nejsou ve vesmíru sami.

Před třemi staletími překročilo lidstvo hranice sluneční soustavy a prozkoumalo planety nejbližších hvězd. Byly objeveny nové způsoby přemísťování v prostoru a čase. Člověk mohl směle vykročit k dalekým hvězdám. Lidstvu už začínalo být těsno ve starých hranicích. S rozhodností jemu vlastní tedy vstoupilo do kosmu.

"Volám Betu Hlavní," ozval se První po několika minutách mlčení, "v lese jsem zpozoroval nějaký pohyb."

"Přesněji, První!"

"Mezi stromy se míhají nejasné stíny, praskají větvičky... Je slyšet tlumený dusot... jako by někdo běžel po spadaném listí... Aha, už to vidím... Z houští se vynořila jakási šedivá masa. Pomalu postupuje směrem k raketě."

"První! Připrav se k okamžitému startu! Zvyš sílu ochranného pole na maximum!"

"Rozumím! Pohyb se zastavil. Od základní masy se oddělil tenounký pramínek a teče směrem k raketě... dost rychle. Zdá se, že není jednoduší. Už to rozeznávám... Ano! Je to dlouhá řada něčeho velmi podobného mravencům nebo

broukům."

"Přesněji, První!"

"První brouk je asi čtyřicet metrů od rakety. Má sférický hřbet, na kterém jsou zřetelné tři soustředné bílé kruhy.

Pohybuje se na šesti nohách. Místo hlavy má menší polokouli s dlouhými tykadly ..."

"Rozměry brouka?"

"Je dlouhý asi metr, vysoký tak maximálně čtyřicet centimetrů, ale při pohybu se zdá být vyšší... Chodí, neleze. Kráčí, a docela rychle. Tělo má šedé, nohy černé..."

"Takže brouci. Planeta je tedy obydlena obrovitým hmyzem."

"No... Nemyslím si, že je to hmyz."

"Proč!"

"V místní atmosféře jsou přece časté silné bouře. Hmyz i jiní živí tvorové přece znají blesk, znají i nebezpečí, které jim od něho může hrozit. Prostě se blesku bojí, bojí se i ohně, stejně jako každý organický život. Když jsem přistával, použil jsem brzdicí trysky. Pode mnou bouřil oheň. Nepředpokládám, že bychom objevili hmyz, který, by oheň miloval nebo před ním ztratil instinkt strachu. Ale to je, samozřejmě, jen můj osobní názor... pohyb brouků činí dojem racionálního jednání."

"První! Snad nechceš říci, že... že máš před sebou inteligentní bytosti!?"

"T-to ne. Tedy, mohl bych snad uvěřit, že mám před sebou šedé brouky, obdařené vysokou inteligencí, ale na co by jim potom byly ty spirálové stavby, které jsem viděl?"

"Ano, to je udivující."

"Nezbývá než připustit, že jsou to stroje, roboti."

"Hm...!? Robot se šesti nohama?"

"Pravděpodobně se nejlépe hodí pro podmínky planety. Kdybyste viděli zdejší džungli! Přesun na kolech je absolutně vyloučen. Pouze krácející kyber se tou spouští kolem může bezpečně prodat. A počet opor, tedy optimální počet opor pro krácející mechanismus je přece šest!"

"Z toho, co říkáš, vyplývá, že kdosi sestrojil brouky-roboty, protože věděl, že se planeta jednou změní v jednu obrovskou džungli."

"To netvrdím. Ale nemůžeme vyloučit možnost, že roboti, vytvoření místní civilizací, zmutovali a své tvůrce vyhladili.

Všechno tomu nasvědčuje - opuštěné město, džungle..."

"Co by nasvědčovalo? A co signály? A svítící skvrna? A kruh, na kterém jsi přistál?"

"Jiné vysvětlení nemám."

"My prozatím také ne. Ale snad se nějaké časem objeví. Dobrá, necháme té diskuse, stejně teď nikam nevede. Co dělají brouci?"

"První zůstal stát asi dvacet metrů od rakety. Další stojí za ním, vytvořili uličku až k lesu. Ani se nehnu."

"Nespouštěj z nich oči. Výsledky půdní analýzy?"

"Nic zvláštního. Obvyčejný půdní podklad první kategorie."

"Chemické složení? Snad by mohlo nějak objasnit nedávné pochody v kruhu."

"Možná že požár."

"A co..."

"Pozor! Beto Hlavní! Šedá masa se opět dala do pohybu. Je to celý proud brouků. Nejasný šum, který jsem až doposud slyšel, se změnil v nepříliš silný rachot. Co se to děje? Brouci se noří do lesa, za nimi zůstává průchod... Oni udělali koridor..."

Krátká odmlka.

"To je neuvěřitelné! Koridor se za několik minut natolik prodloužil, že už na jeho konci nevidím stromy. Šedá masa brouků zmizela. Jiné dvě skupiny brouků, které před tím stály na mýtině, se přesunuly ke vchodu do koridoru... Z něj vychází obrovitý předmět... míří k raketě... už je na mýtině... vypadá jako vznášedlo... asi mě přijeli pozvat na návštěvu... Beto! Beto Hlavní!"

Ale odpovědi se už nedočkal.

"Tady První! Volám Betu Hlavní!" křičel kosmonaut do mikrofону ještě několik minut.

Žádná odpověď. Spojení bylo přerušeno.

Brouci se opět pohnuli. Seskupili se u vznášedla a vytvořili úzkou uličku.

Co se jen mohlo stát? přemýšlel kosmonaut a pozorně sledoval, co tam dole provádějí brouci. Betě se snad nic zlého nepřihodilo, uklidňoval se, ostatně, hvězdolet je dostatečně vzdálen od planety, a krom toho jsou jeho obranné možnosti prakticky neomezené. Asi to bude v těch mracích, pravděpodobně odrážejí rádiové vlny...

Odtrhl se od přístrojů, vstal a neklidně se prošel po úzké kabině.

Není nakonec lepší, že ztratil spojení? Teď, v mimořádné situaci, má právo rozhodnout se sám. Tři staletí, tři sta dlouhých let hledá lidstvo bratry v kosmu. A tady, kdoví, stačí jen otevřít poklop...

V duchu hledal, ale nenacházel vysvětlení pro to, co viděl a prožil. Ale podvědomě cítil, že všechno, svítící skvrna, hustá oblačnost i ti nanejdvůh podivní brouci, že tohle všechno spolu souvisí.

Vznášedlo na něj čekalo.

Ještě jednou se pokusil navázat spojení: "Volám Betu Hlavní! Tady První! Tady První! Tady První!"

Odpovědi mu byl jen šum přístrojů.

Rozhodl se. Překontroloval skafandr, řekl do diktafonu několik vět, přepojil ho přes relé k vysílačce a vykročil k poklopu.

Půda se mu pod nohama lehce prohýbala, byla pružná a měkká. Chtěl říci něco velkého, něco, co odpovídá

historickému okamžiku, ale místo toho se jen klukovsky zeptal: "Tak co! Nepokoušete mě?"

Brouci stáli nehybně kolem vznášedla.

Prošel úzkou uličkou a dával si přitom pozor, aby nezavadil ani o jedinou anténku.

Vznášedlo bylo nízké - ne vyšší než dva metry. Několik schůdků vedlo dovnitř. Vstoupil a očima hledal, kam by se posadil. Najednou ucítil, že klesá do pohodlného křesla, lokty se opíral o měkká opěradla. Když se ale pokusil přejet po křesle rukou, nenašel nic.

Bylo mu docela příjemně. Natáhl si nohy a zavřel oči. Ještě než usnul, zaslechl slabý šum. Vznášedlo se dalo do pohybu.

Když otevřel oči, bylo kolem něj šero. Stále ještě seděl ve vznášedle, které stálo v úzkém, dlouhém koridoru, jehož stěny byly z šedavých kvádrů. Na povrchu každého z kvádrů bylo několik otvorů, uspořádaných ve skupinách. Některé z nich svítily matným světlem. I když to neviděl, cítil, že je v uzavřeném prostoru.

Prudce se zvedl a seskočil na podlahu. Seshora se v tom okamžiku rozlilo měkké světlo. Vznášedlo potichu zmizelo v dlouhé chodbě. Tichý hlas pronesl: "Neboj se. Nehrozí ti žádné nebezpečí."

"Kde to jsem?"

"Uprostřed Kybernetického centra."

"A kdo to se mnou mluví?"

"Zvukový modulátor Kybernetického centra."

"Jak je možné, že rozumíte naší řeči?"

"Kybernetické centrum analyzovalo rozhovory mezi raketou a hvězdoletem."

"Co se děje s hvězdoletem? Proč bylo přerušeno spojení?"

"Hvězdoletu nehrozí žádné nebezpečí, uklidni se. Ovšem ještě pár hodin o tobě nebudou mít na palubě žádné zprávy. Proč tomu tak je, dovíš se později."

"Kdo přerušil spojení?"

"Kybernetické centrum."

"Proč stále slyším jen o Kybernetickém centru? Kde jsou lidé?"

"Nejsou na planetě. Vymřeli."

"Jak to - vymřeli?"

"Vymřeli ve století velké smrti."

"Vymřeli... ve století... velké smrti?"

"Ano."

"Všichni!? Do jednoho? Cožpak je to možné?"

"Sám se přesvědčíš."

Měkké namodralé světlo, které se linulo odněkud shora, zhaslo, ale ve stejném okamžiku vzplál oslepující rubínový plamen. Kosmonaut, zešíroka rozkročen, stál pevně na šedé podlaze a sledoval blýskavé plamínky v otvorech kvádrů. Najednou měl pocit, že se střemhlav řítí temným tunelem.

A najednou... najednou spatřil město, jeho spirálovité budovy, koule, avšak ne opuštěné a mrtvé, ale kvetoucí, plné života a barev.

Skupiny budov byly propojeny širokými ulicemi, po kterých se hbitě pohybovala kapkovitá vozidla. Obloha byla zase plná létajících přístrojů, které přistávaly v číších na koncích horizontálních větví budov.

I když bylo to neobyčejné město zajímavé, pozornost kosmonauta se soustředila jinak.

Docela dole, u základů budov, spatřil množství lidí. Byli však příliš daleko, nemohl je rozeznat.

Kdyby tak byl blíž!

Ani nestačil domyslet a ocítl se přímo proti Corianci. Ten měl podlouhlou hlavu. Oči, to byly dva daleko od sebe posazené vypouklé ovály a dávaly tušit, že jejich majitel vidí kruhově. Ústa bez rtů byla velká, nos široký, kůže lehce namodralá a hladká. Vysoký byl asi čtyři metry.

Byl, i když samozřejmě nikoliv podle pozemských měřítek, krásnou a harmonickou bytostí. Kosmonaut chápal, že dokonalost forem je mnohotvárná, a zároveň pocítil hrdost na obyvatele vesmíru, protože při prvním pohledu vyzařovala z Coriance síla a moudrost.

Ale vždyť vymřeli, uvědomil si První náhle. Tito čtyřmetrovi giganti už neexistují. Co se to s nimi jen mohlo stát?

V tu chvíli se ocítl v obrovité prizmatické budově. Hned pochopil, že je ve vědeckém ústavu. Viděl mnoho přístrojů a průzračných trubic, naplněných různobarevnými tekutinami.

Obrovský Corianec protřepával zkumavkou. Potom uchopil průhlednou destičku, kápl na ni ze zkumavky nějakou tekutinu a položil pod mikroskop. Několik minut tam stál bez hnutí a potom, jako by se najednou rozhodl, pohlédl do okuláru. Když se od mikroskopu zvedl, smál se a poskakoval po laboratoři jako malé dítě. Do místnosti vešli další lidé. S neskrývaným údivem hleděli na svého kolegu, obstoupili ho...

"To je skupina vědců Lékařské akademie," uslyšel kosmonaut známý tichý hlas. "Mají radost, protože se poprvé podařilo oddělit čistý antigen, preparát, dovolující prodloužit lidský život do tisíce let. Avšak tento objev nepřinesl lidu planety Cori štěstí."

Nový obraz.

Prostřednictvím informačního systému diskutuje celá planeta o objevu antigenu. Corianci jsou ohromeni a nadšeni perspektivou, která se před nimi tak nečekaně otevřela. Tisíc let života. Kolik se toho dá vykonat za tisíc let!

Ještě jeden obraz.

Všechny lékařské instituty začaly aplikovat antigen. První šťastlivci, kteří budou žít tisíc let.

Objevem antigenu, jako by se vzedmula vlna nové, doposud ukryté energie Corienců. Cítili se mladší. Mohli realizovat i

ty nejsmělejší plány. Bouřlivá vlna nadšení se přehnala planetou.

Tehdy poznali sociologové nebezpečí. Poukazovali na skutečnost, že při současné úrovni porodnosti dosáhne množství obyvatel planety kritické meze za několik staletí. A tehdy se také vyčerpají všechny energetické zdroje a zásoby planety.

Po všech nelehkých etapách vývoje, kdy překonal hlad, války, epidemie, si lid planety Cori konečně vybojoval právo žít dlouho a šťastně. A najednou se opět objevuje hrozivá perspektiva ...

Snad byl objev antigenu přece jen předčasný. Snad až by Corianci překročili hranice svého hvězdného systému a začali osídlovat jiné světy, snad potom by před nimi nevystal problém omezení prostoru a zdroje energie. Avšak takto? Lety do kosmu jsou teprve v počátcích. V době objevu antigenu stačili Corianci navštívit jen nejbližší planety, ale tato mrtvá kosmická tělesa by se musela nejdříve velice obtížně přizpůsobovat, aby se vůbec mohlo začít uvažovat o jejich osídlení.

Dokáží to Corianci za několik století? Neboť sociologové zaručovali jen těch několik století. A potom - omezení, hlad, agónie...

Už dávno tato stará planeta nepoznala tak ostré spory, tak vyhrocený boj názorů. A situace byla o to složitější, že části populace již byl antigen aplikován. O zákazu jeho dalšího používání tedy nemohlo být ani řeči.

Nejvyšší rada planety Cori zasedala nepřetržitě po několik dní a nocí.

Po dlouhém a úmorném jednání zveřejnila tři hlavní zásady:

1. Nikdo nemá právo omezovat délku lidského života.
2. Prodloužení života se v žádném případě nesmí projevit v poklesu životní úrovně Corianců.
3. Dodržení prvních dvou zásad se dá dosáhnout pouze omezením porodnosti.

Vycházejíc z těchto zásad, přijala Rada návrh řešení, které bylo shrnuto také do tří bodů.

1. Antigen musí být okamžitě aplikován všem Coriancům dorostového věku.
2. Lékařské akademii se ukládá vyvinout do tří let bezpečný a spolehlivý způsob sterilizace celé populace.
3. V dalších letech bude antigen aplikován všem Coriancům společně se sterilizací.

S tímto řešením byli zřejmě všichni spokojeni. Pravda, občas se ozývaly ojedinělé varovné hlasy, ale nikdo jim nevěnoval nejmenší pozornost. Naděje na dlouhý a šťastný život odvracela každé jiné mínění jako přepevná ochranná bariéra.

Celé dva roky žila planeta novinkami, které přicházely z Lékařské akademie. Pouhé dva roky potřebovali vědci, aby vyřešili nesnadný úkol.

V Akademii pracovali zkušení a poctiví odborníci, ale i oni spěchali. Podlehli všeobecné náladě a byli uchvázeni myšlenkou na možnost prožít tisíc let.

Konečně nastal dlouho očekávaný den, kdy byl poslednímu Corianci aplikován antigen. Tento den se stal jedním z nejvýznačnějších v celé dlouhé historii planety Cori. Někteří nadšenci dokonce navrhovali, aby se od této chvíle začalo počítat nové tisíciletí.

Uběhlo však několik málo roků a původní nadšení bylo náhle vystřídáno zcela jinými pocity. Psychika Corianců byla postižena čímsi nedobrym jako zhoubnou chorobou.

Najednou byli opatrní, pomalí, přehnaně obezřetní. Každý z nich pečlivě sledoval své zdraví a stačila sebemenší porucha, aby v ní viděl přímé ohrožení svého dlouhého života. Objevovaly se příznaky podráždění, neapné urážky, malicherné spory. Prudce klesl počet lidí ochotných zúčastňovat se experimentů. Profidly posluchárny vysokých škol. Nikdo nechtěl riskovat. Kosmonauté, námořníci, letci, potápěči opouštěli svou práci a hledali si klidnější a hlavně bezpečnější zaměstnání, pokud možno co nejbližze bydliště. Za poslední století sice došlo jen k několika málo katastrofám na pravidelných leteckých linkách, ale i to stačilo, aby Corianci zcela přestali cestovat. Dříve jednoduché obyvatelstvo planety se rozpadlo na osamocené individuality, uzavírající se do kruhu své rodiny.

Ale to nejstrašnější mělo teprve přijít.

Již dávno skončilo období předpokládaného působení sterilizace, ale schopnost rodit děti se neobnovovala. Zpočátku panovalo mínění, že sterilizace jen prostě působí o něco déle, než předpokládali vědci. Ale mýjela léta, desetiletí a Corianci zapomínali, jak zní pláč novorozenat.

A tu někdo připomněl, že výzkumy sterilizačních prostředků probíhaly ve značném spěchu a nikdo vlastně pořádně nezkoumal vzájemné působení sterilizátoru a antigenu. Z toho, jak se situace vyvinula, je zřejmé, že jejich interakce vyvolala naprostou neplodnost všech obyvatel planety.

Coriancům hrozilo úplné vymření. Teď už ale nemělo smysl hledat viníky. Všichni přece tolik chtěli žít tisíc let. A nikdo nepamyslel na to, co bude s potomky, pokud vůbec nějakí budou.

Krom toho začali Corianci pociťovat neskutečnou tíhu únavy. Zvykli si už plánovat práci na stovky let. Ovšemže, všichni chtěli žít dlouho. Ale tisíc let? Jako žizníci v první chvíli myslí, že je schopen vypít celý hluboký a širý oceán, ale již vědro chladivé vody je mu příliš, stejně nadměrnou dávkou byl pro obyvatele planety Cori nenadálý přechod k tisíciletému životu. Nebyli na něj prostě připraveni. Coriance příliš dlouhý život unavil.

Teď už se vůbec neobávali smrti. Znovu létali, pluli, nebezpečně experimentovali, mnohdy s absolutním rizikem. Ale nikde nenacházeli uspokojení. Z celé duše nenáviděli čas.

Hrozící katastrofa je opět pevně sjednotila, vdechla jim nové síly. Včerejší egoisté, kteří se dříve naprosto nestarali o život svých potomků, se rázem změnili v altruisty. Měli před sebou cíl.

Posluchárny, ještě před nedávnem poloprázdné, se zaplnily do posledního místečka, milióny lidí se vzdělávaly. Bylo více než dost těch, kteří chtěli pracovat v laboratořích Lékařské akademie. Celá planeta usilovně hledala příčiny neplodnosti. Corianci chtěli napravit svou osudovou chybu. Bylo však již příliš pozdě.

Začali umírat první "nesmrtelní". Život na planetě postupně a nezadržitelně uhasínal.

Tehdy Nejvyšší rada shromáždila nejodvážnější a nejschopnější vědecké kapacity. Bylo potřeba vykonat poslední čin. Projednat, jaká bude budoucnost planety po smrti posledního Coriance.

Corianci nejsou zcela jistě ve vesmíru sami, usoudili vědci, po jejich smrti, neuhasne život na ostatních obydlených planetách. A jednou docela určitě přijde na Cori jiná, důstojná civilizace.

Bylo rozhodnuto zmodernizovat Kybernetické centrum, vytvořit automatické roboty, schopné po smrti posledního Coriance přijmout vyslance jiné civilizace, utvořit si o nich mínění a v případě uspokojivého závěru jim odhalit tajemství mrtvé planety.

Museli počítat se všemi možnostmi, museli uvažovat o tom, že může nastat libovolná situace, což znamenalo, že nemohli ani vyloučit náhodný přílet agresivních příchozích.

Nejschopnější vědci planety Cori začali usilovně pracovat na svém posledním úkolu.

Kosmonaut je opět v úzkém chladném koridoru. Měkké světlo, blyštivé kvádry.

"To tedy znamená, že když jste vyslali do kosmu první signály, byla už planeta mrtvá?" zeptal se.

"Prakticky ano. Žilo již jen pár tisíc Coriinců. V době translace třetího signálu zemřel poslední."

Otřesený kosmonaut dlouho mlčel. Potom se obrátil k nejbližšímu robotu a trochu zastřeným hlasem se zeptal: "Kdy jste objevili hvězdolet?"

"Tři parseky od Cori," odpověděl měkký hlas shora, "tam máme pozorovací sondy. Když jsme zjistili, že hvězdolet přешel na orbitu a k planetě míří průzkumná raketa, rozhodli jsme se pro variantu číslo čtyři, která předpokládá přistání poblíž Kybernetického centra a transport posádky v hypnotickém stavu do centra. Roboti, které jsi nazýval brouky, vymýtili část lesa a vytvořili tak kruhovou přistávací plochu. Odtud také vysílali směrem - k hvězdoletu v pravidelných intervalech mohutný světelný paprsek. Ve výšce patnáct set metrů nad povrchem planety je celá řada ochranných clon. Každá z nich propouští jen jeden druh vlnění. Centrum rozhodlo ponechat rádiové spojení, protože v opačném případě byste se mohli rozhodnout přistání průzkumné rakety zrušit."

Po chvíli hlas klidně a pevně pokračoval: "Přesto se po tvém přistání rozhodlo Kybernetické centrum přerušit z bezpečnostních důvodů i rádiové spojení."

Opět nastalo na chvíli ničím nerušené ticho.

Potom se hlas ozval znovu: "Po vyhodnocení všech pozorování došlo centrum k názoru, že kosmonaut bude dostatečně odvážný, aby v situaci, která pro něj nečekaně nastala, opustil raketu.

Vyslance Země!

Po prostudování bioelektrických toků tvého mozku, po podrobné analýze rozhovorů mezi raketou a hvězdoletem a na základě tvých emocí po seznámení s tragickou historií Coriinců rozhodlo Kybernetické centrum, že civilizace, která tě vyslala, je humánní a mírumilovná. Planeta Cori bude patřit jí!"

Kosmonaut mlčel. Najednou pocítil nesmírnou touhu spatřit posledního Coriance.

V témže okamžiku se ocitl v polotemné místnosti. Uprostřed, v měkkém křesle seděl Corianec. Tvář měl mladou, jen nezměrně unavené oči vyjadřovaly tisíciletý stesk. Hleděl přímo před sebe. Zdálo se, jako by vše v jeho nitru směřovalo k rozhodujícímu zlomu.

Zoufale se otřásl, když si uvědomil hloubku tragiky okamžiku, v němž je posledním žijícím člověkem na velké planetě Cori.

V prstech otáčel malou krabičkou, které kosmonaut zpočátku vůbec nevěnoval pozornost. Corianec byl bledý, něco nesrozumitelně zašeptal a prudce trhl vypínačem na krabičce. Namodralé světlo zaplavilo celou místnost. Když se pomalu rozplynulo, na místě, kde stálo křeslo, nebylo nic... Kosmonaut se opět ocitl v koridoru.

Na jednom z kvádrů vzplála rudá stříška.

"Pozenšťane! Přístup blíže!" zaslechl hlas modulátoru.

Popošel ke kvádru a uviděl v něm otvor, ze kterého, se vysunula malá bílá destička. Pochopil, že ji musí vzít do dlaní.

Byla z pevného, třpytivého materiálu. Na jedné její straně vystávaly znaky.

Kosmonaut na ně pohlédl, a i když jim nemohl rozumět, ihned mu byl jasný jejich smysl. Přiblížil destičku blíže k očím a četl:

ZÁVĚŤ

Bratřím!

My, kdysi hrdý a šťastný národ, dnes však hluboce přenešťastný národ, se k vám obracíme ve své poslední hodině.

Naše civilizace je ještě mladá. Vykonali jsme toho hodně, ale ještě více práce na nás čekalo. Měli jsme sílu, energii i vůli.

Zahubil nás však egoismus.

Každý živý tvor je smrtelný. Nesmrtelná je pouze společnost.

Zapomněli jsme na tento velice pravdivý zákon. Nyní za to těžce platíme.

Nikdo nás už nemůže zachránit. Odcházíme.

Zůstává tu však naše krásná planeta, která je vhodná pro život.

Nastupte na naše místo a žijte zde!

Kybernetické centrum vám předá všechny naše vědomosti i zásoby energie.

Žijte šťastně na naší překrásné planetě.

Vzpomeňte si někdy na ty, kteří zde byli před vámi, a nikdy se nedopusťte stejné chyby!

Milujte naši planetu!

Bud'te zdraví!

"Pozenšťane!" vytrhl kosmonauta ze zadumání hlas zvukového modulátoru. "Ochranné clony byly zrušeny! Spojení může být obnoveno. Roboti začali připravovat přistávací plochu pro hvězdolet. Předěj svým druhům naše pozdravy. Spěchejte, lidé, čeká vás hodně práce!"

TOBOR PRVNÍ VLADIMÍR MICHANOVSKIJ

Omračující vlna mu zahltla mozek. Ivan se potají silně štípl do zápěstí, aby zahnal útočící spánek. Probral se. A stejně jako všichni ostatní, kteří seděli v hlavním sále řídicího centra, se opět dychtivě zahleděl na obrovskou matně zářící obrazovku.

Vypadá to, že na zlomeček sekundy vypnul, uvolnil se. Ovšem za ten okamžik už stačily z obrazovky zmizet rozbourané vlny a divoké vodní víry, všechno to, co bylo ve zkušebním scénáři označeno jako "bouřková vodní přehrada". Tobor se sice s vodní plochou spolehlivě vypořádal, ale Surovcev se při pohledu na kontrolní tablo, kde naskočily další trestné body, zamračil. Bylo to totiž pomaleji, než předpokládali...

A zatímco kamery na vzdáleném polygonu, neustále sledovaly vytrvalý pohyb Tobora, přepnuli je technici v řídicím centru na další zkušební úsek.

Vodu vystřídala pevnina, ovšem pro Tobora to neznamenovalo v žádném případě ulehčení či snad odpočinek. Povrch, jak ukazovala celá obrazovka, byl rozryt nespočtem kráterů, které připomínaly velké, ohyzdné jizvy. Meteoritický déšť ztřeštěně a vytrvale bubnoval do povrchu zkušebního polygonu a narudlá pevnina vulkanického původu se neustále chvěla a otřásala.

Okolí je ozářeno kosými zelenkavými paprsky bouřící hvězdy.

Uhádnout, kam dopadne meteorit, je nemožné. Stejně nemožné je jen to předpokládat, protože na vyřešení takového úkolu ti chybí chvíle klidu, abys mohl popřemýšlet nad odpovědí jako student u zkoušky. Tady máš k dispozici jen setiny, či dokonce tisíce sekundy. A na tom, jak vyřešíš nesnadný úkol, nezávisí známka v indexu či osud stipendia, ale samotná tvá existence. Ano, život toho, kdo se teď potýká s dalším úsekem přetěžkého zkušebního polygonu.

Samozřejmě že ještě obtížnější než jen uhodnout, kam meteorit dopadne, je uhnout před ním. K tomu už potřebuješ přímo ďábelskou mrštnost a rychlost, jak říká Akim Xenofontovič.

Úkol dostat se na druhou stranu by jistě byl pro Tobora o hodně snazší, kdyby měl k dispozici docela obyčejný tančík, kterými jsou vybaveny všechny expedice na nové, neprozkoumané planety. Nebo krácející manipulátor, který také mají, či v nejhorším případě alespoň obyčejný standardní pancíř osazený zářičem protimeteoritického pole.

Ovšem nic takového zkoušený k dispozici nemá, a nezbývá mu tedy nic jiného než se spolehnout jen a jen na sebe, na své vlastní zkušenosti a sílu.

Namísto dlouhého vysvětlování snad postačí, když řekneme, že právě probíhající část zkoušky nese v podtextu pojmenování - havarijní podmínky. A právě havarijní podmínky tvoří jádro přetěžkého testu pro Tobora, který trvá celé tři dny.

První třetina se pomalu blíží ke konci a vbrzku přijde čas zaslouženého odpočinku. Tobor samozřejmě únavu necítí a klidně by mohl celý třídenní cyklus absolvovat v jednom zátahu. Tobor ano, ale lidé ne... Examinátoři se už sotva drželi na nohou.

A lidé, kteří sedí v řídicím centru, vědí, že meteoritické pásmo je jen hračkou proti tomu, co dnes ještě na Tobora čeká.

Teď ale na chvíli opustíme řídicí centrum a unavené vědce a podívejme se, jak vlastně ono nezvyklé pojmenování Tobor vzniklo. Surovcev se usmál pod vousy, když si připomněl, že to byl vlastně on, kdo toto "dítě" institutu pojmenoval.

"Co to vlastně značí - Tobor?" podmračeně se ptal Petraševskij.

"Robot, ale obráceně," usmál se spokojeně Surovcev.

Sám o sobě je princip celého testu jednoduchý. Jednodušší už ani být nemůže. Děj se odehrává (samozřejmě jen jakoby) na cizí neznámé planetě. Předpokládáme, že skupina kosmonautů-výzkumníků a společně s nimi i jejich bílkovinný pomocník Tobor, se příliš vzdálila od mateřské kosmické lodi a dostala se do nebezpečné situace. Prostě, vlivem zcela nepředvídatelných událostí jsou zcela odříznuti od základny a nemají žádnou možnost ji dosáhnout vlastními silami. Všechny prostředky spojení se základnou jsou přerušeny (jak prokázala mnohaletá historie průzkumu vzdálených planet, občas se taková příhoda stane a technika úplně člověka zklame: příroda je nevyčerpatelnou studnicí pohádkových překvapení a každá planeta se vyznačuje nějakou zvláštností). A tak zatímco se lidé ukryli v jeskyni či jiném příhodném skrytu, musí se Tobor co nejrychleji dostat ke kosmické lodi, aby nahlásil, co se přihodilo, a přivedl pomoc. Na této své nelehké pouti k hvězdoletu však musí překonat nejrůznější překážky, které imitují ty, s nimiž se už v minulosti setkaly kosmické výpravy.

V napjatém pološeru sálu matně září obrovská obrazovka. Přenos ze vzdáleného zkušebního polygonu zajišťují lhostejné a chladné přístroje. A tak tam, desítky kilometrů od řídicího centra, teď probíhá zkouška, která je vlastně zároveň hodnocením dlouholeté práce velkého kolektivu.

Když státní komise schválí Tobora, tento výtvar lidských rukou, ve kterém se v jeden celek spojily vlastnosti stroje i živého organismu, dostanou potom syntetické komory Zeleného městečka matrici, podle které budou vyrábět stovky takových robotů, neocenitelných a nenahraditelných pomocníků člověka na Zemi, v lidstvem ovládnutých prostorách sluneční soustavy, ale i na dalekých kosmických výpravách.

Ale je tady ještě jedna podmínka.

Teď, když probíhají závěrečné zkoušky Tobora Prvního, se připravuje vesmírná expedice do záhadné oblasti Beta Lyry. A vědci slíbili, že pro expedici připraví univerzálního bílkovinného pomocníka. Proto si nikdo v řídicím centru ani na okamžik nepřipustil myšlenku, že by snad zkoušky mohly skončit neúspěšně.

Nyní, během testu, je spojení se zkušebním polygonem samozřejmě přísně jednostranné.

Žádných rozkazů, žádných vysvětlení ani dobrých rad, ničeho takového se Tobor od svých tvůrců a vychovatelů nedočká. Ostatně, všechny prostředky spojení, jak to stojí ve scénáři, zklamaly.

Tobor spěchá, chvátá. Před sebou má ještě dalekou a přetěžkou cestu. Cizí planeta je záluďná a neprozkoumaná, proto se může spoléhat jen na své vlastní síly a důvtip.

Gigantický osminožec pokračuje v cestě prudkými poskoky, pokaždé jakýmsi nepostižitelným způsobem uhýbá před meteority.

Vlevo... najednou zase o kousíček nazpět... napravo... A najednou, to když se vpředu zableskne zvláště silný výbuch, Tobor strne na místě.

Běží okamžiky, bezchybně a netrpělivě naskakují sekundy na digitálních hodinách, které odčítají čas od chvíle, kdy Tobor vyrazil na cestu. Hodiny jsou hned vedle obrazovky. A Tobor je stále nehybný, úplně jako by zkameněl.

Ivanu Surovcevi už připadá ta přestávka příliš dlouhá.

Rychleji! Rychleji! křičí v duchu, nabádá, volá, popohání mohutnou postavu, která ztuhla uprostřed obrazovky.

Hned poblíž, hned zase o kousek dál tryskají fontány, meteoritických výbuchů a Tobor stále ještě čeká.

"Asi propočítává novou strategii," vyslovil mdle svůj předpoklad Ivan.

"Zrovna na to má teď spoustu času," ironicky odsekl Akim Xenofontovič, který seděl vedle něho.

Surovcev na to nic neřekl, jen si promnul unavené oči. Někde se ta bláznivá honička z posledních dnů a měsíců musí projevit.

Všichni, kteří jsou shromážděni v řídicím centru, se snaží zachovat klid. Vědí, že Tobor má na splnění úkolu přesně stanovený čas a může s ním nakládat podle svého vlastního uvážení. Jak si ho rozpočítá a využije, to je jen jeho věc. Je tedy docela možné, že přestávku Tobor udělal proto, aby zhodnotil celou situaci a rozhodl se, jak nejlépe pokračovat.

Bohužel, trestných bodů za zdržení má už teď na svém kontě hodně...

Tobor svými lokátory pečlivě zkoumá tu část meteoritického pásma, které má ještě překonat.

Na okraj meteority ostřelovaného pole je to ještě pořádný kus. Takové čtyři kilometry, odhaduje Surovcev.

To nemůže být jen tak, že Tobor čeká, nespěchá.

Najednou se přitiskl k zemi. Ale nějak příliš, nikdy se při zkušebních testech takhle nerozplácl...

Ivan se bolestně kousl do rtu, aby zahnal dřimotu, která se ho opět začala zmocňovat. A v tom okamžiku skočil Tobor, který se mocně odrazil pružnými chapadly, směrem k velkému, ještě kouřícímu kráteru, který se po dopadu velkého meteoritu vytvořil na povrchu.

Ne, to nemohla být náhoda. Kterýkoli pohyb Tobora, a vědci to věděli, je propočítán s milimetrovou přesností.

Dosud se Tobor výbuchům vyhýbal, ale teď, alespoň to tak vypadá, je naopak vyhledává.

Tobor dopadl přesně doprostřed kouřícího kráteru s rozervanými okraji.

Ze zadu se ozval osamocený potlesk. Ten zvuk byl pro tyto stěny tak neobvyklý, že se Surovcev otočil. Tleskal červenolící alpinista, který seděl až nahoře, v poslední řadě. Když uviděl, že na sebe obrátil všeobecnou pozornost, zarazil se a spustil ruce na pulník. Akim Xenofontovič, který se také obrátil, šlehl po alpinistovi nepřívětivým pohledem a hned zase upřel zrak na obrazovku, na kterou hleděl od samého rána, jen občas něco řekl do kapesního diktafonu.

Oním tleskajícím alpinistou byl Konstantin Dmitrijevič, jeden z nejlepších, které mohl institut samostatně se organizujících systémů vůbec v tomto oboru sehnat. Spolupracoval při řešení otázek spojených s ústrojím rovnováhy Tobora a také ho učil technice skoku přes překážky.

"Tob prostě skočil s filigránskou přesností! Přesně do středu, ani nezavadil o okraj," zahučel potichu alpinista, jako by se omlouval.

Surovcev ho přece jen zaslechl a dodal: "I ta délka skoku stojí za to. Můžeme ti, Kost'o, jen poděkovat, že jsi ho to tak dobře naučil."

Alpinista se po té pochvalě začervenal. Tady, mezi vynikajícími vědci, jejichž jména zná každý školák, se často necítil ve své kůži, i když i on je ve svém oboru světovou třídou.

"Loni v únoru jsem s Toborem zažil na Ťan-šanu legrační příhodu. Měl přeskočit z jednoho štítu na druhý...", začal alpinista nadšeně vyprávět, ale když pohlédl na kamenný zátylek Akima Xenofontoviče, hned se zarazil a zmlkl uprostřed věty.

Vědci byli chováním Tobora překvapeni. Tobor teď nepostupoval přímo, jeho cesta připomínala klikatou čáru, skákal z kráteru na kráter.

Surovcev úkosem pohlédl na Konovnicina. Představitel Kosmické rady seděl obklopen členy státní komise. Tvář Sergeje Sergejeviče, pevná a jakoby vytesaná z jednoho kusu mramoru, byla neproniknutelná.

Když sledoval, jak se Tobor opatrně vysouvá z kráteru před dalším skokem a vyhledává příští kráter, Konovnicin se nečekaně usmál. Jeho tvář tím ztratila nepřístupný výraz.

Ivan pevně stiskl opěradlo křesla a donutil se ke klidu.

"Co si o tom myslíte, Ivane Vasiljeviči?" zeptal se ho Petraševskij a naklonil se k němu.

"Podle mého si Tob zvolil vynikající taktiku," odpověděl hned Surovcev. "Tím spíše, že to dokázal za pochodu."

"Říkáte vynikající?"

Ivan přikývl.

"Hm, hm... Ale vždyť se tím jeho cesta značně prodlouží!"

"Zato bude bezpečná."

"Můžete to nějak dokázat?" živě mu skočil do řeči Akim Xenofontovič.

"Zkusím to. Na počítači," odvětil Surovcev. "Použijeme teorii pravděpodobnosti."

"Ještě jednu otázku, Ivane Vasiljeviči. Viděl Tobor ten blok nazvaný Polovina XX. století, který jsem vám předal před

zkouškami?"

Surovcev sklonil hlavu, cítil, jak mu hoří tváře. Stařík má vynikající paměť, říkal si v duchu. Ale k čemu by se měl Tobor zabývat nějakými hloupostmi. Vždyť jeho paměť, i když je ohromná, není neohraničená. Stačí, že se musel zabývat takovou pitomostí, jako jsou starořecké olympiády.

"Nestačil jsem to, Akime Xenofontoviči," odpověděl konečně. "Vždyť víte, jaký to byl firmol a kolik jsme měli všichni, i Tobor, práce."

Čekal, že dostane pořádně vynadáno, i když po pravdě řečeno, dost dobře nechápal, jaký mohou mít stařícké filmy vztah k nečekanému chování Tobora.

Avšak ředitel institutu při pohledu na Tobora, který právě letěl vzduchem při svém dalším skoku, jen nečekaně zašeptal: "To je teda chlapík!"

Mezitím Tobor svou novou taktikou už téměř překonal meteoritické pásmo. Zůstávaly mu tak tři čtyři skoky. Ale s každým dalším se jeho pohyby zpomalovaly.

Surovcev se "výchovou" a zdokonalováním bílkovinného systému, který se nazýval Tobor, nezabýval první rok. Předkládal mu všechny nové dávky informací, učil ho řešit nejrůznější úkoly. Nejednou ho sledoval i v bojových podmínkách, když ho doprovázel na zkušební polygony Zeleného městečka, ale i při delších výpravách a testech, které probíhaly na Marsu a Venuši. A nikdy, nepřestal obdivovat jeho schopnost ladtě se pohybovat, pokaždé byl znovu nadšen obrazem Tobora při skoku.

Tobor, který se odrazil všemi svými mohutnými chapadly, která potom za letu vypjal, se vznesl do vzduchu a připomínal živě torpédo.

A právě teď, když pozoroval obrazovku, připomněl si Surovcev sochaře, který prožil v Zeleném městečku několik měsíců. Ze všeho, čím se tady vědci zabývají, byl nejvíce nadšen právě Toborem a říkal, že musí udělat jeho sochu pro marťanskou výstavu.

Ještě jeden skok...

Škoda že teď tady ten sochař není, přemítal v duchu Surovcev a otíral si kapesníkem zpoceně čelo.

Tobor i nyní skočil podle všech zákonů přesné a složité atletické vědy - pod úhlem pětáctýřiceti stupňů, aby proletěl maximální vzdálenost, přičemž konečně za sebou zanechal meteoritické pásmo. Ještě za letu stačil uhnout před rozžhaveným bolidem - na obrazovce zanechal ten těžký úlomek hmoty přerušovanou, rozplývající se stopu.

Lidé v sále vstali, zašuměli, jak to bývá pokaždé po dlouhém vypětí.

Někdo poznamenal: "Skáče opravdu pěkně!"

"Pěkně, pěkně, ale hodně pomalu," odporoval Konovnicin. "Ke konci to už připomínalo zpomalený záběr."

"To nevádí, Sergeji Sergejeviči," namítl Surovcev. "Času má ještě dost, všechno dohoní!"

"Co si o tom myslíte, Akime Xenofontoviči?" podíval se Konovnicin na Petraševského.

"Vzpomněl jsem si na jeden film o Velké vlastenecké válce," řekl nečekaně ředitel institutu.

Akim Xenofontovič pronesl ta slova potichu, ale všichni se k němu jako na povel otočili.

"Jeden z mých předků, jak to dokazují historické dokumenty, se v této válce vyznamenal," poznamenal Sergej Sergejevič.

"Proč o tom mluvíte?" nechápal Surovcev.

"Když jsem se probíral kronikou té epochy, docela náhodou jsem objevil jeden filmový záznam... Chtěl jsem ho zahrnout do posledního učebního bloku Tobora, ale někteří mí kolegové byli toho názoru, že by to pro něj byly úplně zbytečné informace. A teď jsem se přesvědčil o tom, že jsem měl pravdu. A ještě i o tom, že Tobor je prostě chlapík!"

"Copak je to za film, Akime Xenofontoviči?" zajímal se Konovnicin.

"Dokument o velké bitvě na Volze. Přesněji řečeno, vlastně jen jedna epizoda této bitvy. Z města zůstaly už jen rozvaliny... Na obloze manévrují tisíce nepřátelských letadel a rozsévají mezi troskami smrt..." hlas se mu třásl vzrušením. "Naši vojáci se vrhají do protiútoků pod uragánem dělostřelecké palby. Vzduchem se válejí oblaka černých sazí... I sníh zčernal. Ale o tom jsem vlastně nechtěl..." Petraševskij si přejel rukou po obličeji a dokončil myšlenku do naprostého ticha. "Vojáci se vrhají do nových, ještě dýmajících kráterů po minách a dělostřeleckých nábojích. Instinkt jim napovídá, že je to nejbezpečnější. A stejný instinkt jsme dokázali vyvolat i u Tobora, jak jste mohli vidět. Přesněji řečeno, vytvořili jsme nezbytné podmínky a instinkt sám vyplul na povrch ve chvíli nejpotřebnější."

"To je sice všechno hezké," nedal se Konovnicin, "ale neodpověděl jste mi na mou otázku. Přesvědčil jsem se, že Tobor neuvažuje špatně. Ale můžete mi vysvětlit, proč zpomalil tempo pochodu?"

"Dovolte, abych vám připomněl, že test ještě není u konce," ostře pronesl Akim Xenofontovič. "Tobor má ještě do přestávky dost času, aby dohonil ztrátu."

Jsi nervózní, staroušku, poznamenal si jen tak pro sebe Surovcev. Ale není divu, s Toborem se děje něco nepochopitelného.

Pro meteoritické bombardování bylo zapotřebí vzduchoprázdno. V atmosféře by totiž meteority shořely, dříve než by se dostaly k povrchu. Proto byl tento zkušební úsek oddělen od ostatních silovým polem.

Při posledním skoku Tobor v plné rychlosti prorazil mohutnou, neviditelnou silovou stěnu, kterou předtím, už ze vzdálenosti takových padesáti metrů, vyhmátly jeho lokátory. Děšť meteoritů za jeho zády jako na povel ustal.

V prvním okamžiku Tobor překvapením strnul, když se z říše naprostého ticha nečekaně dostal do světa ohlušujících zvuků - hřmění, třeskotu, hvízdotu a rachotu.

Úsek podle záměrů badatelů napodoboval mladou planetu s mohutným a navíc neustáleným ovzduším. Na Tobora tady čekaly mnohé překážky - bouře, vichřice, uragány, gigantické víry plynů, neustále protínané elektrickými výboji.

"Právě takové podmínky očekáváme na planetě u Beta Lyry," poznamenal Sergej Sergejevič a lidé v sále ožili.

Sekundy plynuly a Tobor, jak to také mělo být, dychtivě vstřebával a analyzoval informace o dalším zkušebním úseku, přizpůsoboval se novým podmínkám a vypracovával strategii.

Surovcevovi se až sevřelo srdce. Tobor zase otálí, opět se rozsvítilo tablo s trestnými body.

"Nebude to pro něj příliš velká zátěž na jeden den?" ptal se někdo ze státní komise. "Vždyť je to už jedenáctá etapa."

Konovnicin dodal: "A pro dnešek zdaleka ne poslední."

"Toborův potenciál dovoluje dvojnásobnou i trojnásobnou zátěž," vysvětlil Akim Xenofontovič. "Bez odpočinku..."

povzdechl si horolezec. Lidé se začali usmívat.

"V horách jsme s Toborem dělali pravidelné přestávky," snažil se objasnit alpinista, když pochopil, že zase řekl něco, co se nehodilo.

"Podívejte se, Kost'ó," shovívavě se k němu obrátil starší kníratý inženýr, který až doposud mlčel. "Tobor je stroj. A stroj neví, co je to únava."

"Ale ty přestávky..."

"Ty jste spíš potřeboval vy, ale Tobor určitě ne," usmál se knírač.

"I kov se unaví," nevzdal se horolezec.

"Pak je to ale špatný kov," ostře utál debatu Akim Xenofontovič.

Slunce se nedalo na obrazovce rozpoznat. Jeho paprsky nebyly s to prorazit nízkými, jako plst' hustými mraky, ženoucími se až k obzoru. Čas od času z nich vytryskly proudy deště, téměř vodorovně unášené větrem.

Už pár minut měl Ivan nejasný pocit, že jeho pozornosti uniklo něco důležitého. Ale co to jenom bylo? Snad nějaká nepatrná odlišnost v chování Tobora? Nebo snad poznámka některého staršího kolegy, která mu neutkvěla v paměti? Ztracená únava, ani mu nedovolí, aby se soustředil.

Tobor se vyrovnal s novou situací s jistotou a postupoval vpřed, i když zase ne tak rychle, jak by si byli přáli. Cestu mu přehradil hučící proud metanu. Jak bylo zakódováno v programu, bílkovinný systém tuhle tekutinu neznal.

Kamery ukázaly v širokém záběru rozbahněný břeh. Toborova chapadla v něm úplně uvázla, takže se nemohl odrazit ke skoku.

Přiblížil se tedy až k okraji tekutiny plné bublinek a chapadlem nabral vzorek k chemickému rozboru. Potom se do bystřiny vrhl.

Plaval jako úhoř, šikovně se vyhýbal balvanům a kmenům.

Vyskočil na druhý břeh, otřásl se jako pes a vydal se na další cestu.

Vypadalo to, že všechno je v pořádku, ale trestné body za ztracený čas stále nabývaly. Tobor ztrácel doslova na každém kroku, jako by ho náhle nakazil jakýsi virus nerozhodnosti. Chemický a radiologický rozbor metanu mu například trval čtyřikrát déle, než předpokládal předběžný rozvrh...

Tobor teď vystupoval na strmý svah a dokázal přitom využít i těch nejmenších nerovností.

Rozpoutal se strašlivý uragán, který do řídicího sálu zeslabeně reprodukovaly vysílače. Živly se pokoušely odtrhnout Tobora od svahu a svrhnout ho dolů, na rozebrané skalní útesy.

Horolezec se zvedl a schýlen se vydal dolů chodbičkou. Usadil se na volné místo vedle Petraševského a dotkl se jeho rukávu.

Konstantin Dmitrijevič si ředitele ISOS nesmírně vážil, ostatně jako všichni pracovníci ústavu, a domníval se, že jenom akademiku Petraševskému má právo sdělit nepříjemnou domněnku, která náhle odvážného horolezce zneklidnila.

"Akime Xenofontoviči," zašeptal.

Petraševskij se k němu naklonil.

"Já jsem to sice dřív u Tobora nepozoroval," šeptal dál alpinista, "ale teď se to mohlo projevit. Přece se stále zdokonaluje, nebo ne?"

"Samozřejmě," přikývl Akim Xenofontovič. "Dnešní Tobor není stejný jako ten včerejší."

"Všechny změny ale nemusí být jen k lepšímu? Něco se u Tobora může i zhoršit, je to tak?"

Akademik se na něj se zájmem podíval.

"A co vlastně máte na mysli, Konstantine Dmitrijeviči?" zeptal se a mimoděk také ztišil hlas, nakažen horolezcovým vzrušením.

"Podívejte se, Akime Xenofontoviči," horolezec jen tak tak, že neřekl v rozčilení staroušku, jak mezi sebou říkali akademikovi mladí vědci v ústavu, se kterými se Kost'ó stačil spřátelit. Mimochodem, jejich zvyk převzal i Tobor.

"Prožil jsem s Toborem hodně času, hodně neklidných dní. V horách na Zemi i v měsíčních kráterech."

"To vím."

"Někdy nám bylo všelijak," pokračoval. "Někdy jsme měli i namále. No ale bez toho se profese horolezce neobejde."

"Četl jsem všechny vaše zprávy velmi pozorně, Kost'ó, přesně se na ně pamatuji. Hodně pomohly našim učitelům a inženýrům, je v nich nespočet cenných postřehů o bílkovinném systému. A co dál?" zeptal se ho, když viděl, že se horolezec zarazil.

"Tak tedy, pokaždé v takové složité situaci se Tobor projevoval... no, neohroženě. Nikdy jsem u něj nepozoroval ani špetku zbabělosti."

"Pud sebezáchovy," mechanicky ho opravil Akim Xenofontovič, který se vzrůstajícím zájmem naslouchal zmatenému Kost'ovu šeptání. "Ten samozřejmě má, ale jenom v nutné dávce. Jinak by při první vážné zkoušce zahynul."

"Tak tedy pud sebezáchovy," okamžitě souhlasil horolezec. "Nejde mi o termíny, ale o podstatu věci. Když to bylo zapotřebí, Tobor se ani na okamžik nerozmýšlel, neohroženě skákal přes kaňony, odvážně se spouštěl do propastí, vystupoval na štíty. Vždyť víte, že i mně jednou zachránil život a riskoval při tom svůj. Ale teď... Já to neumím přesně vyjádřit, nejsem vědec..." Ukázal na červené tablo, na kterém neustále narůstal počet trestných bodů, a vyhrkl:

"Myslíte si, že je možné, aby se u Tobora najednou objevila zbabělost?"

"Zbabělost?" opáčil Petraševskij.

"Ale ano. Strach, že zahyne. Třeba se najednou polekal. Přece se stále zdokonaluje."

"Ne, to není zbabělost, Kost'o," řekl po delší odmlce zamýšleně Akim Xenofontovič a zavrtěl hlavou. "Napadlo mě to také, když Tobor překonával pásmo meteoritů. To není zbabělost, opatrnost, strach ani pud sebezáchovy... Je to něco jiného."

"A co?"

Petraševskij rozpačitě rozhodil ruce.

"Nejde mi to na rozum," přiznal. "Nic podobného se u Tobora dříve neprojevovalo. Před zkouškami s ním přece dělali generálku a prošli s ním celý zkušební cyklus. A bylo to, milý příteli, vynikající."

"Já vím, Tobor zkrátí propočtený čas o čtyři hodiny."

Chvilí oba mlčeli a hleděli na obrazovku.

"Víte, že by z vás byl dobrý vědec, Konstantine Dmitrijeviči," nečekaně ožil Petraševskij.

"Ale kdepak, Akime Xenofontoviči," řekl horolezec.

"Vážně. Už dávno vás pozoruju. Už tři roky, od chvíle, kdy jsme vás pozvali, abyste Toborovi vštípl horolezeckou techniku. Jste velice bystrý mládenec. Máte analytický způsob myšlení, kamaráde, a to se tak často nevidí."

"Ale já mám dost práce s horami," vypravil ze sebe nepříliš inteligentně Kost'a, poněkud zaskočený tím, kam se rozhovor zvrátil.

Petraševskij se usmál: "Hory se bez vás obejdou."

"Určitě, ale já bez nich ne..."

"Víte co, příteli?" rozhodně řekl Akim Xenofontovič. "Přejděte k nám, do ISOS. Až tohohle krasavce začneme dělat sériově," kývl směrem k obrazovce, "bude u nás práce habaděj."

Horolezec se úkosem zadíval na akademika - neposmívá se mu?

"Jaký by ze mě byl vědec, Akime Xenofontoviči?" zeptal se. "Já se i tady v sále cítím jako cizí, čestné slovo."

"Ale zbytečně."

"S matematikou jsem byl ve škole vždycky na štíru," snažil se vysvětlit horolezec.

"Nejde o matematiku. Znalosti se vždycky nějak dají získat. Důležité je umění správně uvažovat. A vy, Kost'o, jste přímo generátor myšlenek. A takové lidi potřebuje ústav jako sůl," shrnul Akim Xenofontovič.

Test mezitím pokračoval. Tobor překonával kilometr za kilometrem, i když ho hodně zdržoval a brzdil zuřící uragán.

Jeden z vědců poznamenal, že na tomto úseku by pro Tobora bylo výhodnější, kdyby se mohl pohybovat po housenkových pásech. Bylo to, jako když se přiloží hořící pochodeň k suchému chrástí. V sále okamžitě vypukl spor.

Přesněji řečeno, bylo to jen pokračování dávných sporů, které když už jednou propukly, nikdy nemohly utichnout.

Poprvé na ně došlo tehdy, když se uvažovalo, jak by se měl Tobor pohybovat, zrovna tehdy vyšel z "mateřského lůna" - z komory bílkovinné syntézy.

Někteří vědci navrhovali pásy, jiní zase kolový podvozek. Akademik Petraševskij, který od samého počátku koordinoval gigantický projekt nazvaný TOBOR, všechny trpělivě vyslechl a potom řekl: "Kroky, jenom a jediné kroky! Běh - prosím! Skoky - ještě lepší! Příroda si za milióny let vývoje nevymyslela kolo, a to není jen tak. Budoucnost je před kráječícím a skákajícím mechanismy."

Surovce si vzpomněl, jak před čtyřmi lety přišel do Institutu samostatně se organizujících systémů. Právě absolvoval biologickou fakultu Moskevské státní univerzity a měl obrovské, přímo pohádkové štěstí, které mu záviděl celý ročník, že byl přidělen do Zeleného městečka.

Spory o to, jak se má Tobor pohybovat, tenkrát právě vrcholily a Ivan se do nich střemhlav vrhl.

"Proč by měl Tobor jen lézt po zemi?" zeptal se jednou, když Akim Xenofontovič přišel do laboratoře. "Vybavme ho křídly. Ať létá. Nebo je to snad tak složité?"

"Ne, není to složité," souhlasil akademik.

"Pohybové ústrojí ptáků dokážeme přece přesně modelovat."

"To máte také pravdu," ochotně přisvědčil Petraševskij a pokračoval: "K tomu ještě můžeme dodat, vážený kolego, že naše bílkovinné systémy se neorientují v prostoru špatně. Tím spíše takové systémy, jako je Tobor. Nejdříve ho ale musíme naučit pohybovat se po zemi, a to tak, aby dokázal překonat jakoukoli překážku. Bez toho by náš slavný Tobor nebyl k ničemu. Na Zemi stejně jako ve vesmíru."

"Létat je přece jednodušší než chodit."

"Neplatí to vždycky," usmál se Akim Xenofontovič.

"Krom toho, některé planety, na které se chystáme, nemají atmosféru. Jak byste to udělal tam?"

"Spojil bych systém s reaktivním motorem."

"Představte si, že nás to taky napadlo. Část série vybavíme motory, část křídly. Ale to všechno až potom, pak...", mávl Petraševskij rukou do dálky. "Nejtěžší je naučit se chodit, skákat."

"Skákat?"

"Ano, skákat. Lidstvo se to pořádně nenaučilo za tisíciletí své existence. Řekové například znali tajemství skoku do dálky, jak to dokumentují letopisy starých olympiád. Ale najednou se to tajemství ztratilo. Ke starým olympiádám se ještě vrátíme, Ivane Vasiljeviči," slíbil tenkrát Petraševskij už na odchodu z laboratoře.

A Akim Xenofontovič své slovo, jako ostatně pokaždé, dodržel...

Tobor prožíval jakýsi podivný stav. Nezvyklý. Jeho elektronický mozek by to mohl shrnout do konstatování, že každá buňka jeho skvělého těla je stále těžší a těžší.

Ale neměl čas o tom přemýšlet.

Cestu mu přehradila kamenná stěna. Inženýři zkušebního centra ji svařili z úlomků diabasové skály. Pomáhaly jim při tom jiné bílkovinné systémy, Toborovi předchůdci, kteří byli slávou a hrdostí Zeleného městečka.

Tobor, který se potýkal se svým stavem, si překážku nejdříve pečlivě prohlédl. Obejít stěnu nebylo možné. Proto musel odhadnout její tloušťku. Zapojil laserovou ozvěnovou sondu a došel k závěru, že stěna je při základně široká asi šedesát metrů.

Rychle začal analyzovat možné varianty. Mozek mu pracoval stále dokonale, ale tělo ho poslouchalo stále hůř a hůř. Podkopat se?

Toborova citlivá chapadla se natáhla ke stěně, hnětla, rozrušovala horninu, ale ta odolávala, přesně podle propočtu odborníků.

Zbývalo jediné řešení. Tobor na ně přišel poměrně brzy, takže z tabla zmizelo několik trestných bodů, což v sále vyvolalo všeobecné nadšení.

Horolezec se zavrtěl v křesle, teď byla zase řada na něm, aby měl obavy.

"Jen klid, Kost'o," řekl Petraševskij a položil mu ruku na rameno. "Budoucí učitel bílkovinného systému se musí dokonale ovládat."

"Jak je stěna vysoká?" zeptal se Konovnicin.

"Šestnáct metrů," odpověděl mu Surovcev.

Tobor se opatrně chapadlem dotkl ostrého diamantového hrotu, kterými byla půda při úpatí stěny hustě pokryta.

Zřejmě vypočítával stupeň rizika v případě, že by spadl ze stěny.

Konečně se bílkovinný systém nadzvedl, jeho tělo se protáhlo a vypjalo jako struna. Přilepil se na skalní stěnu, do které se neutuchající silou opíral uragán a vrhal proti ní celé hromady bodavého písku.

Několik opatrných, přesně vypočítaných pohybů, a Tobor se odtrhl od země a vydal se vzhůru po stěně.

Hlavní nebezpečí pro něj v tuto chvíli představoval vítr, jehož směr a síla se nedala předem odhadnout.

Byl to skutečně riskantní podnik. Jeden jediný nesprávný pohyb by mohl Tobora zahubit. Bílkovinný systém si to zřejmě uvědomoval, a přesto postupoval houževnatě vzhůru po stěně.

"A vy jste říkal, že má Tobor strach," připomněl Petraševskij horolezci.

"To je ale paměť!" nadšeně na celý sál vykřikl horolezec. "Přesně si zapamatoval každý pohyb, který jsem mu třeba jen jednou ukázal."

"Jakápak paměť, příteli, to je počítač," zabručel Akim Xenofontovič a dál soustředěně pozoroval zpomalený pohyb Toborových chapadel.

Vypadá to, že mám stejnou nemoc jako Tobor, pomyslel si Surovcev, který už zase musel přemáhat dřimotu. Jsem jako zpitomělý...

Ve snaze soustředit se zavřel na pár okamžiků oči a představil si zelenou tajgu, která se rozkládala kolem kupole řídicího centra.

Když oči otevřel, byl už Tobor na vrcholku stěny. Pásmo ostrých hrotů na druhé straně stěny bylo vypočítáno a rozloženo tak, aby je Tobor byl schopen přeskočit jen s maximálním vypětím všech svých sil.

Jestliže si byl Surovcev něčím jist, tak to bylo to, jak Tobor skákal. Tento způsob pohybu prostorem byl na cvičištích probrán opravdu dokonale.

O tom, že skoky nejsou opravdu nic jednoduchého, jak se na první pohled zdálo, měl mladý vědec Ivan Surovcev možnost se přesvědčit poměrně brzy. Ukázalo se, že není na světě nic složitějšího než naučit skákat rozumný bílkovinný systém, který tě poslouchá na slovo. Tedy ne prostě skákat, ale skákat správně. Dobrá, ale co to znamená, správně skákat?

Muselo se při tom využít všech zkušeností skákajících pozemských tvorů. Všechny - tarbíkem počínaje a klokanem konče. VISOS studovali strukturu jejich svalových vláken, úhel skoku, odrazovou rychlost a mnoho jiných věcí.

Když tenkrát učili Tobora skákat, byly ústavní laboratoře plné nesčetných svitků filmů. Na kilometrech filmů byly zachyceny nejrůznější bytosti, ať už při odrazu, během skoku nebo při doskoku.

Surovcev se stejně jako mnozí jeho kolegové často zamýšlel nad ztraceným tajemstvím antických stadiónů, nad záhadou skoků do obrovské dálky, které dokázali odhalit tehdejší atleti.

Když poprvé přiletěl do Řecka (potom tam byl ještě mnohokrát a marně se pokoušel přijít na kloub záhadě, která netrápila jenom jeho), dlouho stál před mramorovou deskou, která časem ztmavla. Olivová barva po okrajích desky zčernala a drobné trhlinky protkaly její povrch jako vrásky stárnoucí tvář.

Ivan si znovu a znovu četl nápis na desce, který oznamoval, že slávyhodný Pheyllas skočil do dálky přes šestnáct metrů.

Mluvíme o pokroku ve sportu, pomyslel si tenkrát Surovcev, když si pečlivě opisoval do zápisníku slova vytesaná do kamene. Ale uplynulo pár tisíciletí a ve druhé polovině dvacátého století na olympiádě v Mexiku skočil Beamon zhruba o polovinu méně. A co to znamenalo? Jeho skok byl prohlášen za fantastický sportovní výkon. Tak o jaký pokrok ve sportu tu vlastně jde?

Potom se Ivan dlouho toulal mezi rozvalinami ve staré Olympii, kterou Nejvyšší světová rada prohlásila za rezervaci. Hodně toho bylo podle starodávných dokumentů restaurováno. Znovu bouřily vody Alfeiosu, jehož údolí bylo kolébkou hellénských olympiád. Kolem se tyčily hory s vrcholky ohlazenými dlouhými věky.

Surovcev přešel po kmeni přes koryto vyschlého potoka a po sotva znatelné stezce vystoupil na horu. Slunce nelítostně pražilo, voněl tam pelyněk a máta, po obou stranách stezky se ozývaly cikády. Kolik tisíc párů nohou už prošlo po této kamenité stezce, napadlo ho a otřel si pot z čela. Měl pocit, že tady, na půdě Hellady, si člověk zřetelněji a silněji než kdekoli jinde na Zemi uvědomuje, že je dědicem dávných předků. Jenomže nikoliv univerzálním. Leccos z jejich odkazu se již ztratilo, možná že nenávratně.

Na vrcholku se Surovcev zastavil. Bylo odtud dobře vidět na Héraion - chrám Héry, Diovy manželky, lemovaný křovinami. Byl obnoven před nedávnem. Nedaleko odtud se konaly hry řeckých dívek, podobné olympijským hrám. Za Hériným chrámem stojí řada staveb, každá jiná. Krytá sloupová, oblouky, kolonády... Každé nezávislé město staré Hellady si považovalo za čest, když mohlo zbudovat obdobnou vlastní stavbu, ve které byly uloženy bohaté dary Olympii.

Hodně práce dala restaurátorům krytá sloupová síň Ozvěny. Antika samozřejmě neznala zesilovače a mikrofony, proto herold vyvolával vítěze a důmyslná ozvěna sedmkrát opakovala jejich jména. A tak tu možná zaznělo i jméno Pheyllase, jehož tajemství se Surovcev nyní snaží odhalit, aby je mohl darovat Toborovi.

Zlomit zakletí, kterým bylo tajemství zahaleno, se však nepodařilo, i když už se několikrát zdálo, že řešení je na dosah ruky. A přece nebylo hledání zbytečné, protože se vědci Zeleného městečka leccemu novému přiučili.

V každém případě všemu, co věděli o technice skákání, důkladně naučili Tobora.

A teď je před ním závěrečná zkouška. Tobor je na vrcholku kamenné stěny, pod ním se ježí diamantové hroty.

Surovcev se zahleděl na obrazovku a od údolí Alfeiosu se opět přenesl do dneška.

Tobor se svinul jako ocelová pružina a skočil. Všechno vypadalo v pořádku, aspoň Surovcev by dal hlavu na to, že v první fázi skoku to v pořádku bylo. Úhel odrazu, sám mohutný odraz a náklon těla. Ale velice brzy Surovcev pochopil, co se stane. Ne, to nebyl Pheyllasův skok!

Tobor nedokázal přeskočit "dikobrazí kůži" a jeho chapadlo se nabodlo na hrot.

Surovcev div nevykřikl, když si představil, jakou bolest teď asi zakouší jeho žák. Tobor totiž nesměl vypnout centrum bolesti. Bez bolesti by totiž složitý bílkovinný systém vůbec nemohl existovat. Bolest, to je vlastně signál z určité části těla, který dává zprávu o tom, že tam není všechno v pořádku. Bolest je v tomto případě regulátorem zpětné vazby, bez které není života.

Konovnicin trpce heknul.

"Chudák Tobor!" poznamenal Akim Xenofontovič, když viděl, jak bílkovinný systém za sebou táhne poraněné chapadlo.

Všem bylo ovšem jasné, že teď, po zranění, se situace ještě více zkomplikovala a výsledek celého testu je ohrožen.

Tobor mezitím přece jen překonal úsek bouří a uragánů a vstoupil do trojrozměrného labyrintu. Tady ho čekaly jiné překážky, které si nevyžadovaly tolik fyzických sil a obratnosti, ale maximálně soustředěnou práci mozku.

V labyrintu to šlo Toborovi o hodně lépe a nálada lidí v sále se zlepšila.

Vždyť ani pro ně nebyla Toborova zkouška jednoduchá. Svěřit ji strojům, třeba těm nejchytřejším a nejdokonalejším, totiž nebylo možné. Koneckonců se tady vlastně nezkoušel stroj, ale něco mnohem dokonalejšího. Nebylo ani možné rozříznout test na kratší úseky, což by pro lidi nepochybně znamenalo úlevu.

Tobora bylo prostě nutné vyzkoušet v jednom zátahu.

Jediné, s čím členové přijímací komise se sevřeným srdcem souhlasili - "s ohledem na nedokonalou podstatu člověka", jak řekl Konovnicin - bylo, že se celý test rozdělí na tři stejně dlouhé úseky, z nichž každý by měl trvat čtyřicet hodin. Víc člověk bez odpočinku nevydrží. Po intenzivní práci potřebuje několik hodin odpočinku, protože s přibývajícím únavou ochabuje i pozornost.

Tobor dál hladce řešil záhady labyrintu a značně předstihl předpokládaný grafikon. Louskal hlavolamy, které se nedají zaprogramovat, jeden za druhým.

Někteří z přítomných si objednali kávu. Na jídlo neměl nikdo chuť.

Surovcev vytáhl z náprsní kapsy minipočítačku a ponořil se do složitých výpočtů.

"Mohl bych se vás na něco zeptat, Akime Xenofontoviči?" osmělil se horolezec.

"Copak, Kost'o?" povzbudil ho Petraševskij.

"Podle jakých zákonů vznikají vzpomínky?"

"Vzpomínky?"

"Když například někdo o něčem vypráví, tak vlastně vzpomíná na minulost. Na to, co prožil. A ten, kdo ho poslouchá, si zase vzpomíná na své ..."

"Myslíte asociace?"

"Právě to," zaradoval se horolezec. "Existuje nějaká zákonitá vazba mezi dvěma takovými vzpomínkami?"

"Nějaká korelace tu zřejmě musí být," zamyslel se Akim Xenofontovič. "A víte, přáteli, že by to mohlo být téma významné vědecké studie," dodal a udělal si poznámku do rozevřeného bloku.

"Když jste vyprávěl o bitvě na Volze," pokračoval horolezec, "hned jsem si vzpomněl na město, ve kterém jsem se narodil a kde žiji."

"A kde bydlíte?"

"V Magistrálním."

"Tam se už dávno chystám, ale stále mi to nějak nevychází. Až předáme Tobora do sériové výroby, přepadneme vás tam s Ivanem Vasiljevičem!"

Surovcev zaslechl své jméno a přikývl, aniž by se odtrhl od počítačky, ačkoliv možná ani nevěděl, o čem se hovoří.

"Jste pro?" zeptal se Petraševskij.

"Při první příležitosti," ožil alpinista. "U nás je na co se dívat. V muzeu pod širým nebem je tam například uložená původní technika, se kterou pracovali budovatelé bajkalsko-amurské magistrály. Samovyklápěčky, bagry, vrtulníky. Ale máme tam také roubené světnice, a dokonce i domky, v jakých stavbaři ze začátku bydleli."

Kolem začali jejich rozhovor poslouchat. Pokud probíhala zkouška bez problémů, měli lidé možnost si na pár minut odpočinout.

"Znáte jistě celou magistrálu, Konstantine Dmitrijeviči," vmísil se do rozhovoru Konovnicin.

"Jako své boty. Několikrát jsem si prošel celou od začátku do konce."

"A kde je to na magistrále nejzajímavější?" zeptal se nemluvný knírač.

"To se dá těžko povědět," zamyslel se Kost'a. "Každé město má svou zvláštní tvář. Purikan, Silip, Šturm, celá magistrála jsou živé dějiny."

"Vraťme se k počátku našeho rozhovoru, Kost'o," připomněl Petraševskij. "Jaký vztah má vaše město k bitvě na Volze? Válka přece až k Magistrálnímu nepronikla."

"Za Vlastenecké války ještě nestálo," řekl horolezec.

"Tak vidíte."

"A přesto je mé město přímo spjato s Volgogradem," pokračoval horolezec. "Asociace je to jasná. Obě města spojují přece kolejnice."

"Kolejnice?"

"Ano, obyčejné ocelové kolejnice, které se používaly před tím, než byly objeveny stroje na vzduchovém polštáři."

"Tak tahle dvě města tedy spojovaly koleje?" upřímně se podívil Petraševskij. "A já jsem si myslel, jak dobře dvacáté století znám."

"Ne, to bylo jinak, Akime Xenofontoviči. V Muzeu BAM jsou uloženy kolejnice. Jsou na nich stopy po kulkách, střepinách granátů, po ohni."

"Co je to za kolejnice?"

"Nejsou obyčejné... Jsou první, které byly položeny na magistrále. Začali ji stavět dávno před nepřátelským vpádem. A potom vypukla válka. Velká vlastenecká... V bitvě na Volze se rozhodovalo o osudu země, o osudu lidstva. Naši ženisté naléhavě potřebovali kolejnice, aby mohli zajistit přepravu přes Volhu. Kolejnice vytrhali z magistrály a poslali je na Volhu... Mnoho let po válce je vyhledali a vrátili na břeh Amuru. Byl to vlastně první exponát v muzeu věnovaném historii BAM," dokončil vyprávění Kost'a.

Tobor zdolal i labyrint. Dnešní cyklus předpokládal ještě dvě zkoušky.

Před Toborem vyrostla konstrukce, o jejímž účelu bílkovinný systém nic nevěděl. Měl ji proto prozkoumat. Není totiž vyloučeno, že podobné úkoly bude muset řešit za výpravy na Beta Lyru.

Toborova úloha se teď na chvíli změnila. Přestal být spojku mezi skupinou ztracených kosmonautů a mateřskou kosmickou lodí, která jim měla vyslat pomoc. Stal se průzkumníkem-badatelem na nové planetě.

Kovové plošiny a umělohmotové spoje se blýskaly v paprscích reflektorů. Konstrukce neudivovala ani tak svými rozměry, jako spíše složitostí a neobvyklostí.

Tobor nejdříve vyfotografoval objekt z několika pohledů, provedl vnější měření, odebral vzorek a zjistil záření objektu, potom otevřel masivní otvor, který mohl být vchodem, a nebojácně vstoupil dovnitř.

Asistenti v sále jen spokojeně pokyvovali hlavami, když porovnávali robotovy informace s vlastními údaji.

Tobor vyřešil úkol brzy, když zjistil, že zařízení je určeno k syntéze jader těžkých prvků.

"Dvě stě trestných bodů dolů!" nadšeně vykřikl Surovcev.

Zhasly reflektory a zařízení, které Tobor opustil, se rozplynulo v dále. Na zkušebním polygonu se začalo stmívat. A za chvíli se před bílkovinným systémem, až na samém konci tohoto vykonstruovaného světa, drsného a podivného, rozzářily malinově červené paprsky.

"Červánky?" ptal se dychtivě Kost'a, na kterého se přeneslo všeobecné vzrušení.

"Záblesky lávy!" odpověděl mu Surovcev.

Blížila se poslední zkouška, která měla završit dnešní cyklus.

Tobor vystupoval na horu, která Ivanovi znovu připomněla řecké pahorky.

Jak usilovně se Surovcev snažil se svými kolegy odhalit tajemství skoku dávných atletů. Sbírali o starých olympiádách veškeré dostupné informace, potom je prosevali sítím samočinného počítače v naději, že v buňkách logických schémat zůstane alespoň zmrsko toho, co tak nutně potřebovali. Kolik předpokladů bylo vysloveno o těch fantastických skocích!

VISOS však byli i jedinci, kteří prostě pochybovali o věrohodnosti starého zápisu, vytesaného do mramorové desky.

Pravda, nebylo jich mnoho. Protože už předtím se nejednou stalo, že archeologové našli území, kde se antické olympiády pořádaly, a jiné desky, jejichž nápisy se zdály být nesmyslné, ale pokaždé se ukázalo, že odpovídají faktům s dokumentární přesností.

A jak to tedy bylo s Pheyllasem?

Surovcev byl z neúspěšných pokusů o rozluštění tajemství jeho skoku už zoufalý. Jednou prochodil údolím celou noc. Zdálo se mu, že most dlouhý tisíciletí, který ho odděloval od antického světa, najednou zmizel. Kolem něho zněly hlasy atletů i diváků, kteří se ze všech koutů Hellady sjížděli na olympiádu. Kdyby tak jednoho z nich mohl zastavit a pořádně se ho vyptat.

Ivan se pomalu blíží k dlouhé poschodové budově, před kterou je husté sloupoví. Počítá, sloupů je sto třicet osm. Do paměti se mu vrývají nejmenší podrobnosti a každá z nich je plastická, zřetelná, jasná.

Před budovou je živo, hemží se to tady lidmi, kteří nesou rance a vaky. To je Leónidaion, dohaduje se Surovcev, olympijský hostinec pro čestné hosty. Podle historiků neměl co do velikosti a komfortu v Aténách konkurenci.

Dychtivě chytá poznámky, útržky rozhovorů, třeba v nich najednou probleskne to, co se jinak nedá polapit.

Třeba spočívá tajemství skoku ve speciální rozcvičce? Nebo ve zvláštním tréninku? Možná že pomáhá olivový olej, kterým si atleti před sportovním kláním natírají těla. Všechno je možné!

Velké naděje vkládali Toborovi učitelé do skoku se zátěží. Na mnoha starých řeckých vázách byly zobrazeny jakési zvláštní činky z kovu nebo z kamene.

Ivan bloudí údolím bouřlivé řeky Alfeia a v duchu si opakoval Pausaniův popis zátěže pro skok. Snad každý v ISOS

zná tu pasáž nazpaměť - Činky vypadají takto: uprostřed je to poněkud protáhlý, ne zcela pravidelný kotouč-disk. Lze jím prostrčit prsty jako držadlem štítu.

Mohlo snad Pausania napadnout, že tyto činky budou třítat nejen prsty, ale i chapadla?

Ano, Tobor skákal i se zátěží. Sehnali pro něj dokonce právě činky, jakých používali účastníci prastarých olympiád. Nic z toho však nebylo, Tobor skákal se zátěží mnohem hůř.

Potom si povolali na stadión v Zeleném městečku nejlepší světové atlety, skokany, rekordmany. Výsledek byl stejný. Co všechno jenom učitelé nezkoušeli. Různou váhu činky, od půldruhého do čtyř kilopondů, přesně podle Pausania. Zkoušeli i nejrůznější skokanské styly. Všechno marně.

Sochy, naplň ukryté v listoví, naplň ozářené měsíčním svitem, se na podivného hosta dívaly posměšně. Tak to alespoň Ivanovi připadalo. Třeba tyto sochy vyšly teprve včera z Praxitelovy dílny?

Mlčky hledí na přichozícího hromovládny Zeus, usazený na zlatém trůnu pod klenbou olympijského chrámu. A Surovcevi se najednou zdá, že na trůně vůbec nesedí Zeus, vyřezaný ze slonoviny, ale Pheyllas. Legendární skokan se na Ivana sotva znatelně usmívá. Vlastně na tom není nic podivného, myslí si Ivan, že Pheyllas je na trůnu. Staří Řekové přece přirovnávali olympijské vítěze k bohům.

Surovcevi se bolestivě uhodil do lokte o roh minipočítačky a vzpomatoval se.

Obrazovka matně zářila. Tobor, který za sebou vlekl zraněné chapadlo, pokračoval ve výstupu, který byl stále strmější. Záblesky ohně v dálce se stávaly jasnějšími, zdálo se, že sílí, jsou stále mohutnější.

Surovcevi si mnul naražený loket a pomyslel si, že svou poslední akci snad šlápl staroušek vedle. Vrátil se v myšlenkách k události, ke které došlo v předvečer testů a která rozrušila celý kolektiv ISOS.

V podstatě jde o to, že objem Toborovy paměti je sice velký, ale samozřejmě nikoli neomezený. Snahou vědců je zaplnit ji jenom a výhradně informacemi, které bude bílkovinný systém potřebovat. Není tedy divu, že každé oddělení ústavu "bojuje" se všemi ostatními doslova o každý bit, který lze Toborovi dát. (Proto také jeden malíř, Surovcevi známý, na jeho žádost nakreslil šířavou karikaturu pro ústavní nástěnku: vedoucí četných oddělení skupiny TOBOR se navzájem honí, chytají se za ruce, kabáty. A pod tím je titulek: Nemáte alespoň jeden maličký bit navíc?)

A tu najednou staroušek ze své moci udělá něco, co, je podle Surovceva názoru do nebe volající. A ještě k tomu těsně před testem! Akademik vzal Toborovi několik bloků informací, které už mu byly vštípeny po vášnivých diskusích na seminářích, a místo nich dá bílkovinnému systému ke zvládnutí jiné. Ale proti tomu se nedá nic namítat, nakonec vedoucí projektu má na něco takového právo. Jde však o to, jaké bloky dal Toborovi Petraševskij. Veškeré informace, které se pracovníkům ISOS podařilo shromáždit o atletech staré Hellady, o antických skokanech.

"To ale nemá žádnou cenu, Akime Xenofontoviči," řekl šéfovi Surovcevi, když se dověděl o jeho pokynech.

"Počkáme si, kamaráde," namítl Petraševskij.

Rozhovor se odehrával ve stejné laboratoři, ve které se mladý Surovcevi, když přijel na umístěnku do Zeleného městečka, poprvé setkal s proslulým akademikem.

"My jsme přece nedokázali z té hromady informací, kterou jste teď zatížil Tobora, vytěžit ani jediné racionální zrníčko," útočil dál Surovcevi. Petraševského příkaz postihl jeho oddělení víc než všechna ostatní.

"My jsme to nedokázali, Tobor to třeba dokáže."

"Nebude na to mít čas!" protestoval Ivan Vasiljevič.

"Nesouhlasím s vámi, kolego," potřásl hlavou Petraševskij. "Čas neplyne robotovi tak jako lidem. A zapomínáte ještě na něco. Test znamená pro tohle naše dítě nejvyšší vypětí všech jeho sil, všech možností."

"Tak si to představujete..."

"Ne úplně, kamaráde," mírně ho přerušil Akim Xenofontovič. "Když se Tobor dostane do mimořádných situací, dokáže i myslet jinak, na jiné úrovni. Například jako člověk, který v okamžiku smrtelného nebezpečí dokáže to, na co by normálně absolutně nestačil."

"Tobor není člověk."

"O to se s vámi nepřu. My však musíme, nebo chcete-li, jsme povinni, sdělit Toborovi všechno, co my, lidé, víme o skoku jako způsobu pohybu."

"Poskytli jsme přece Toborovi všechny současné a nejmodernější poznatky o teorii skoku," řekl Surovcevi. "Je to snad málo?"

"Dospěl jsem skutečně k závěru, že je to málo. Pochopte, že skoky jsou hlavním způsobem Toborova pohybu po pevném povrchu. Podíváme se, nakolik je schopen samostatně řešit úlohy."

Surovcevi ztěžklýma očima sledoval, jak se Tobor blíží k hlavní zkoušce dne. Pohybuje se vpřed obtěžkán nákladem trestných bodů, s poraněným chapadlem, nepochopitelně zpomaleným tempem. A právě tato poslední okolnost znepokojovala vědce nejvíce.

V dálce se objevila sopka, nad kterou stoupal modrý dým. Nehybné husté kotouče byly zcela osvětleny jazyky plamene, které z dálky vypadaly mírné a neškodné.

Čas od času se Tobor zastavil, obhlédl obzor a potom postupoval dál. Za ním skákal obrovský, hranatý stín.

Poslední překonané sedlo a před Toborem se objevila sopka.

Kamery ukázaly na několik sekund kráter. Obrazovku zaplavilo zářivé světlo, všichni v sále zamžourali.

V hlubině jícnu se přelévaly těžké vlny hnědavé lávy a Surovcevi to na okamžik připadalo, jako by mu do tváře dýchlo vedro, jako by byl tam, vedle Tobora.

Bílkovinný systém udělal poslední krok a jeho dvě přední chapadla, doslova dva mamutí choboty, se zachytila nad propastí. Nevelký úlomek čediče, který se dal do pohybu pod těžkým Toborovým tělem, začal klouzat dolů. Když se malá lavina dostala až k lávě, v nížku se proměnila v obláčky páry. Tobor stál nehybně a pozoroval kráter pod sebou.

"Zastavte Tobora, Akime Xenofontoviči!" nečekaně zvolal horolezec do křehkého ticha sálu. "Zahyne. V takovémto

stavu kráter nepřeskočí!"

Petraševskij se zamračil, ale neodpověděl.

"Dejte pokyn, ať zastaví zkoušku!" obrátil se na akademika i Konovnicin.

Jasně zářící obrazovka prosvětlnila sál a Surovcev spatřil, jak při Konovnicinových slovech Akim Xenofontovič zbledl.

"Zastavit zkoušku znamená zmařit ji," řekl potom tiše. "Tobor dostane nulové hodnocení."

"A co když Tobor zahyne?"

"Nezahyne," řekl rozhodně Petraševskij. "Vím to, Sergeji Sergejeviči."

V jeho hlase bylo tolik klidné jistoty, že Konovnicin viditelně zaváhal.

"Na vaši zodpovědnost, Akime Xenofontoviči," zakončil debatu.

Petraševskij přikývl, jako by ani nic jiného nečekal. Jenom z toho, jak jeho ruce pevně stiskly opěradlo křesla, Surovcev pochopil, co se teď odehrává v duši starého akademika.

Na obrazovce bylo dobře vidět, jak se sopka rytmicky otřásá. Těžké sirné výpary prosakovaly trhlinami a úlomky hornin vyvěraly na povrch jako pára z proděravělého kotle. Protilehlý okraj kráteru tonul v narůžovělém dýmu výparů. Obejít propast nešlo, dala se jediné přeskočit.

Tobor ustoupil pozpátku asi deset metrů od okraje kráteru.

"Připravuje si místo pro rozběh," zašeptal horolezec. Ale mýlil se.

Tobor se přiblížil až ke štítu, který tu trčel jako osamělý zub až na okraji nevelké plošiny, která se rozkládala před sopkou. Ohmatl vrcholek skály, jako by něco odhadoval, potom jej obejmul chapadlem a mocně trhnul, až vylomil pořádný kus čediče.

"To bych rád věděl, na co to potřebuje?" zamumlal horolezec a jako očarovaný sledoval dění na obrazovce.

Tobor nejdříve zkusmo a potom přesně mířeným úderem o skálu rozbil úlomek na dva zhruba stejné kusy. Držel je v natažených chapadlech a porovnával jejich, váhu. Potom začal jeden úlomek otloukat, aby vyrovnal jeho váhu s druhým. Cit pro gravitaci, stejně jako pro všechno ostatní, měl Tobor absolutní.

"Každý ten úlomek má asi tak půldruhé stovky kilopondů," odhadl mechanicky horolezec. Začal se domýšlet, proč si Tobor připravuje ty těžké čedičové úlomky a neklidně se zavrtěl v křesle.

"Snad nechce Tob skočit se zátěží?" zašeptal nakonec horolezec.

Surovcev zabručel: "Obávám se, že ano."

"Ale Tobor přece skáče se zátěží mnohem hůř než bez ní," strchoval se Kost'a. "Mockrát jsme prověřovali Pausaniův návod. Ivane, co mlčíš?"

Surovcev pokrčil rameny.

"Akime Xenofontoviči!" chytil Kost'a Petraševského za rameno. "Tob nedoskočí ani doprostředka. Zastavte zkoušku!"

"Jestli teď může něco Tobora zachránit, Kost'o, tak je to právě zátěž," mírně řekl Petraševskij a vyprostil ruku ze sevření.

Tobor stiskl v předních chapadlech těžké úlomky a odsunul se až na samý kraj plošinky. Potom se těžce rozběhl po volných chapadlech a prudce se odrazil od okraje kráteru. Chapadla se zátěží zároveň natáhl před sebe. Potom jimi prudce hmlit dozadu, za trup.

Podobalo se to zárazu. Byl to let, skutečný let, i když bez křídel.

Když k protilehlému okraji kráteru zbývalo takových deset metrů, Tobor s vypětím všech sil odhodil oba úlomky. Jeho rychlost se tak zvýšila.

Konovnicin zděšeně hekl. Toborovi zbývalo jen několik centimetrů, aby bezpečně doskočil na okraj propasti. Dokázal se však zachytit chapadly, která už nenesla zátěž, a pevně se přisál ke skále.

Nabral sílu, vytáhl se za chapadla a unikl z jícnu sopky.

Na Konovnicinovu žádost byl Toborův skok zpomaleně opakován. Znovu a znovu se dívali lidé na letícího Tobora a Sergej Sergejevič zachmuřeně hleděl na obrazovku. Jeho pohled byl neproniknutelný.

Potom obrazovka pomalu pohasla. První den zkoušky skončil. Zda úspěšně či nikoliv, to se ještě muselo rozhodnout, protože výsledky byly příliš neobvyklé a protichůdné.

Někdo rozsvítil a sál se zalil teplým světlem. Několik sekund ještě seděli lidé mlčky, stále v zajetí toho, co právě viděli. Ale potom se začali zvedat z křesel a všichni najednou mluvit. Ano, podnětů k debatám bylo skutečně dostatečně.

"Čestné slovo, v horách to bylo lehčí," říkal Kost'a, aniž by se k někomu zvlášť obraceł.

Konovnicin vzal Petraševského pod paži a pomalu se spolu vydali k východu.

"Čeká nás rozhovor, Akime Xenofontoviči," řekl předseda státní komise. A bojím se, že ne právě snadný, dodal v duchu.

Surovcev, který kráčet o něco rychleji, je předhlonil. Petraševskij se na něj podíval, potom přenesl tázavý pohled na Sergeje Sergejeviče.

"Váš náměstek nám nebude překážet... Co je vám?" zvolal Konovnicin na bledého Surovceva. "Není vám dobře?"

"To nic, to přejde," odvětil Ivan a přidržoval se opěradla křesla.

Hlava mu třeštila bolestí, nohy měl jako z vaty. A znovu, stejně jako před několika hodinami, měl pocit, že mu při zkoušce uniklo něco důležitého. Co to jen mohlo být? Snad nějaký zdánlivě nepodstatný detail v Toborově chování, který by mohl být klíčem k rozluštění jeho neobvyklého jednání? Nebo snad věcná připomínka některého kolegy? Myšlenka unikla, nemohl ji zachytit.

U východu kývl na Ivana s tajemným výrazem Kost'a a vyzval ho, aby s ním šel stranou.

"Na slovíčko, Vaňko," šeptal a táhl přítele do tichého kouta ve foyeru, za palmu.

Ivan přitiskl tvář k drsnému kmeni: "Povídej."

"Budete teď rozhodovat o osudu Tobora... Ne, o osudu ne, nikdy nemohu najít to pravé slovo. Prostě budete hodnotit výsledky prvního dne. Je to tak?"

"Co máme hodnotit?" pokusil se Surovcev o úsměv. "Všechno je na trestném panelu."

"Nezamlouvej to, Ivane. Přece jsem viděl, jaké obličejové mají Konovnicin a náš staroušek. Temnější než bouřkové mraky."

"K věci," požádal Surovcev.

"Panel ještě není všechno, Ivane," trochu slavnostně pronesl horolezec zřejmě dávno připravenou větu. "Dá se snad chování člověka hodnotit jenom v číslech a bodech? Počkej," chytil ho za rukáv, když se Surovcev pohnul. "Víš přece, že mi zachránil život. A vlastní riskoval."

"Ke všemu přihlídneme, Kost'o."

"Nepřerušíte zkoušku?"

Surovcev si vzdychl: "O tom já nerozhoduju, brachu."

"Ale pozvali tě, já to viděl," horlivě řekl horolezec.

"No a co?"

"Musíš je přesvědčit, že Tobor není zbabělec. Dám za to hlavu. Nemá nadměrně vyvinutý, jak se tomu... pud sebezáchovy."

"Ale co se to tedy s Toborem stalo?"

Horolezec provinile rozhodil ruce: "To kdybych věděl, Váňo."

"A to chceš přejít k nám? Staroušek z tebe sedře kůži, jak uslyší - nevím. Taková slova neuznává. Pamatuji si to."

"Možná že se skutečně Tobor neměl učit těm prokletým skokům," tiše řekl Kost'a. "Měl se třeba pohybovat na kolech nebo na pásech."

"Staroušek má pravdu. Ty jsi, Kost'o, přímo generátor myšlenek," řekl na rozloučenou Surovcev.

"Pořádně se vyspi, Ivane," volal za ním horolezec. "Nejsi Tobor, ty odpočinek potřebuješ."

U východu na Surovceva čekali Konovnicin a Petraševskij. Ostatní už odešli.

"Projdeme se," navrhl Konovnicin.

Stmívalo se a cestičky z umělé hmoty se rozbíhaly na různé strany. Dlouho kráčeli mlčky, nikdo nechtěl začít těžký rozhovor.

"Kam půjdete teď, Sergeji Sergejeviči?" přerušil ticho Petraševskij.

"Musím se z toho všeho trochu vzpamatovat," vzdychl Konovnicin. "Půjdu do hotelu. Není to samozřejmě Leonidaion, o kterém nám vyprávěl Ivan Vasiljevič. Ale já také nejsem čestný host olympiády."

Petraševskij s Konovnicinem kráčeli po cestě, ze které zahradní robot zřejmě před několika okamžiky shrabal spadlé listy. Surovcevi cestička nestačila, šel vedle, po suché trávě, a těžce zvedal nohy.

"Ano, zítra máme všichni před sebou nelehkou zkoušku," pokusil se začít rozhovor Petraševskij.

"Je nám snad stejně těžko jako Toborovi," přidal se Surovcev.

Konovnicin zpomalil a řekl:

"Přiznejme si, že Tobor nebyl na takovou zkoušku připraven. Závěr je zajímavý, souhlasím. Model ale ještě není dotažen. Ukvapili jste se s pozváním komise."

"Dnešní trasu prošel," řekl Petraševskij.

"Ale za jakou cenu?" zvolal Konovnicin. "Kolik trestných bodů dostal? Názor členů komise znám. Stačil jsem si s nimi promluvit. Je jednotný."

"Při generálce, před testem, Tobor ukázal..., " začal Petraševskij, ale Konovnicin ho živě přerušil: "Akime Xenofontoviči, příteli, pochopte! Prehistorie nás nezajímá a ani zajímat nemůže. Kdyby tomu bylo jinak, nač by potom byly všechny ty zkoušky?"

Surovcev sklonil hlavu, proti tomu se nedá nic namítat. Jeho šéf však nehodlal vyklidit pole bez boje.

"Dobrá, Sergeji Sergejeviči. Promluvěme si tedy jenom o tom dnešním cyklu," souhlasil. "Cožpak dnes Tobor sbíral jenom trestné body? A co trojrozměrný labyrint, kterým prošel rychleji, než se plánovalo?"

"A jak se Tobor vypořádal se zařízením pro jadernou syntézu?" dodal Surovcev. "Dobrých dvě stě bodů na něm smazal."

"Nepřu se. Ale v mezihvězdné výpravě bude muset Tobor řešit nejen logické hlavolamy, nejen úsudkové úlohy." Odmlčeli se.

"A co sopka, přes kterou Tobor přeskočil?" vynesl Petraševskij hlavní trumf.

"To je něco jiného, Akime Xenofontoviči," přiznal Konovnicin. "Skok se zátěží byl velkolepý. A vím, že na tom máte hlavní zásluhu vy."

"O to nejde..."

"Právě o to jde. Byla to vynikající myšlenka, nasycit paměť bílkovinného systému všemi dostupnými informacemi o skocích antických atletů, aby v kritických podmínkách vyhledal řešení, které sami neznáme! Budete však, soudruzi, souhlasit," pokračoval Konovnicin a obrátil se na oba najednou, "že Tobor dnes přeskočil propast opět díky vynalézavosti, nikoliv díky svým svalům. Přiznávám, že Tobor zároveň udělal velký objev. Ukázal nám, jak skákali se zátěží staří atleti. To je pro sportovce cenný, lépe řečeno neocenitelný dárek."

Chce nám tu hořkou pilulku osladit, nevesele si pomyslel Surovcev.

"Při té příležitosti vám položím otázku," řekl Konovnicin. "Mluvil jste o generálce s Toborem před testem?"

"Ano," zvedl Petraševskij hlavu. Netušil, kam otázka míří.

"Skok přes propast patřil také do generálky?"

"Ano."

"Propast byla stejně široká jako dnes?"

"Dokonce širší."

"A Tobor ji překonal?"

"Ano, obyčejným skokem," radostně řekl Petraševskij. "Říkám vám, Sergeji Sergejeviči, že Tobor na to stačí..."

"Okamžik," gestem ho zarazil Konovnicin. "To se obrací proti vám. Tobor při generálce přece skákal bez zátěže?"

"Bez zátěže," potvrdil Surovcev.

"A tady jsme se dostali k tomu hlavnímu," řekl Konovnicin. "Kdo potřebuje aparát, který není spolehlivý? Kdo potřebuje stroj, který dnes jezdí výborně a zítra uvázne v prvním výmolu?"

"Ale dnešní Toborův skok..." začal Ivan.

"Vejde do všech učebnic atletiky," podrážděně uzavřel Konovnicin. "A stejně je Toborův skok se zátěží jen dílčím řešením úkolu, i když důvtipným. Musíme zjistit, zda je schopen řešit úkoly globální. A to spolehlivě, bez výpadků. A takovou jistotu, bohužel, komise nemá. Proto navrhuje zkoušku s Toborem zastavit."

Po odmlce předseda státní komise dodal:

"Nemůžeme riskovat, že ho ztratíme."

Za zátáčkou v aleji se objevila budova hotelu slunečnice. Její obrovitý klenutý kotouč, ve kterém byly pokoje pro hosty, byl teď obrácen k západu, kam se za obzor ponořilo slunce.

Zastavili se před hotelem.

"Zjistíme, co se to dnes stalo s Toborem," řekl akademik.

"Nepochybuj," odpověděl Konovnicin. "Ale na to potřebujete čas."

"Zkusíme to dokázat přes noc," vmísil se Surovcev.

Konovnicin pokrčil rameny: "To by nebylo seriózní. Systém Tobor se přece dotahoval, vychovával roky. Sotva tady teď něco zmůže nějaký husarský kousek. Oprava Tobora může trvat několik měsíců, Ivane Vasiljeviči. Zkrátka, zítřejší zkouška se ruší."

Petraševskij se ujistil:

"To je názor komise?"

"Bohužel, ano, Akime Xenofontoviči," vzdychl Konovnicin. "Stačil jsem s nimi ještě promluvit a jejich názor je jasný."

Oficiální rozhodnutí komise vám odevzdám zítra, ať si lidé zatím odpočinou."

Surovcev a Petraševskij počkali, až se v hotelu rozsvítilo poslední okno, které dosud zůstávalo temné, a potom se mlčky vydali zpět alejí.

"Nevypadá to, že by lidé odpočívali," podotkl Surovcev. "Ve všech domech se svítí."

"Komu by se teď taky chtělo odpočívat," odpověděl Petraševskij.

"Celou tu dobu se pokouším zjistit, co se to stalo s Toborem, Akime Xenofontoviči. Vždyť známe každou jeho buňku."

"Asi neznáme."

"A přesto cítím, že řešení je někde na dosah," nedal se Surovcev.

Došli až k domku, který po dobu testu společně obývali. Byl malý, dvoupokojový, postavený z vinylu a ležel na okraji městečka, hned za ním začínala tajga.

"No co, všechny materiály o Toborovi máme u sebe," řekl Akim Xenofontovič. "Do rána nám zbývá několik hodin."

Zkusíme štěstí. Ale vám, Váňo, radím, prospěte se trochu."

"Raději se projdu," rozhodl se Surovcev. "Nadýchám se podzimní tajgy."

"Podíváte se, jak tady vypadá noc?"

"Právě."

"Volal jste domů?"

"Ne."

"Škoda."

"Manželka se zeptá, jak pokračuje zkouška, a co jí na to řeknu?" povzdychl si Surovcev. "Počkám do rána. Třeba se něco stane."

"Optimisto," zavrtěl hlavou Petraševskij. "Optimismus je nejcennější devizou mládí. Bohužel, spolu s mládím pomine."

"Podíváte se na schémata Tobora sám?"

"Ano," přisvědčil Petraševskij. "Byl by to hřích okrádat lidi o odpočinek. Těch posledních čtyřadvacet hodin z nich vyždímalo všechno. Ale nic si od toho neslibuju," dodal tiše.

Cesta v parku brzy skončila. Do tajgy vedla téměř nepostřehnutelná stezka. Ivan ji také brzy ztratil, dál šel rovnou za nosem, prodíral se křovím.

Staré hvězdy visely nízko, hned nad vrcholky obrovitých limb, a tajemně pomrkávaly.

Tma v lese byla tak hustá, že se dala téměř nahmatat.

Ivanovi zpod nohou s pronikavým výkřikem vylétl jakýsi noční pták. Trhl sebou a zastavil se. Kam jsem se to dostal? pomyslel si. Do vědomí mu rázem pronikly všechny ty noční šramoty a vůně. Mámivě šumělo listí, které ještě nestačilo opadat.

Surovcev zimomřivě nakrčil ramena a podíval se na svítící ciferník hodinek. Bylo půl druhé! Napětí dne trochu opadlo, kráčel teď docela pomalu a napadlo ho, že se tím podobá Toborovi ke konci zkoušky.

Půda se začala svažovat a dýchlo to vlhkem. Říčka, dohadoval se Ivan. Snad tisíckrát proletěl nad tou říčkou při cestách do ústavu a zpět domů, ale teprve teď se dostal až k ní.

Břeh byl rozbahněný. Tenounký, sotva prořezaný srpeček mladého měsíce vrhl matné světlo na spěchající vlnky.

Připomněly Surovcevovi ohnivé magma, kypící na dně kráteru, který měl Tobor přeskočit. A přeskočil. A jak! Stop, vypadá to, že už se to zase začíná dostávat do chodu.

Ivan tam dlouho stál a naslouchal šumění řeky. Najednou dostal strašnou chuť se vykoupat. Břeh svažující se k hladině byl dost prudký. Surovcev po něm sestoupil a přidržoval se přitom větví. Shodil oděv a vklouzl do chladné vody, která mu ožehla kůži. Říčka nebyla tak malá, jak se zdálo shora. V každém případě se v ní dalo plavat. Ivan se čtyřmi tempy dostal do prostředka, ponořil se, vyplivl vodu, neudržel se a jako malý kluk vykřikl: "Prima!" Zapomněl na čas, plaval, plácal dlaněmi do vody, smál se z plných plic a plašil noční ticho. Jako by se zbláznil. Po chvíli se trochu uklidnil, chytil se za nějakou větev, která vyčnívala z břehu nad hladinu, a začal nahlas přemýšlet: "Kdyby tak žil sir Isaac Newton, určitě by objevil čtvrtý zákon mechaniky k těm třem už známým. A formuloval by ho asi takhle: Koupání v ledové vodě zahání únavu."

Stop. Únavu? Neřikal o ní něco Kost'a v sále? Surovcev, ještě překvapený nejasnou myšlenkou, na několik minut strnul, aniž by si povšiml, že se větev začíná nořit pod vodu. Potom vyskočil na měkký, poddajný a pekelně studený břeh. Těžce oddychoval, každou chvíli se propadal do mělčin po okraj plných vody a dlouho hledal pohozené oblečení. Á, tady je! Rukou narazil na těžký a dlouhý předmět v kapse saka. Baterka! Úplně na ni zapomněl. Strčil mu ji do kapsy syn, když odcházel z domova a spěchal do ústavu.

Ivan se spěšně oblékl, rozsvítil baterku a upevnil ji nad sebou do vidlice mezi dvěma větvemi. Vytáhl minipočítačku a dal se do práce, ačkoliv mu zimou drkotaly zuby.

Úzký žlutý paprsek dětské svítilny dopadl na ohmataná tlačítka počítačky, na namodralou displej, na které se objevovaly a zase mizely strukturální vzorce bílkovinné buňky, podřizující se Surovcevově křečovitě překotnosti. Houští vzorců a spleť integrálů se prodíral k pravdě, jednoduché a neomylné, která se v dáli náhle zableskla. Velký okamžik objevu do něj vstoupil při koupeli.

Obloha na východě začínala pomalu světlat, když se konečně odtrhl od počítačky. Konečný výsledek ponechal na displeji.

Jak je to prostě! Jak je možné, že ho to nenapadlo už dřív?

Teď se jen musí co nejrychleji dostat k Akimu Xenofontoviči.

Cesta byla obtížná. Neustále se musel proplétat mezi stromy. Konečně trochu prokřehlý a unavený přidal z posledních sil do kroku. Ale byl to jenom průsek. Široký a rovný jako podle pravítka, uhýbal do dálky, kam až Ivan dohlédl, a jako řeka ústil do bledé záře. Zabloudil jsem, kmitla mu hlavou myšlenka, nad kterou mu až zatrnulo srdce. Večer, když šel k řece, na tenhle průsek přece nenarazil.

Svaly mu náhle ztěžkly, jako by mu do nich nalil olova. Ivan se bezmocně opřel o strom a nabíral síly.

Jestli nepřijdu do osmi, kdy má Tobor dostat signál k obnovení zkoušky, pak je po všem, pomyslel si. Staroušek asi sotva dokáže Konovnicina přesvědčit.

Ze zadu se ozval slabý zvuk, tak šelestí větve, když je někdo opatrně rozhrnuje. Ivan se obrátil. V temné hloubce tajgy se něco pohybovalo směrem k němu.

Bylo to obrovské a podivné stvoření. Vřidnoucí mlze se rýsovalo něco jako úzká věž, vyšší snad než deset metrů. Věž se opírala o základnu, jejíž obrysy se ztrácely v předjití mlze, táhnoucí se těsně při zemi. Věž se lehce pohybovala ze strany na stranu, jako hadí hlava.

Surovcev se štipl do ruky, ale zjevení nezmizelo. Ba co víc, toto pohybuující se cosi se k němu stále blížilo. Sevřel v dlani počítačku jako zbraň a vykročil obludě vstříc.

"Kdo jsi?" ozval se ostrý hlas bez intonace.

Surovcev upadl do rozpaků: "Já? Člověk..."

"To vidím," ozval se odněkud zevnitř této bytosti nebo snad stroje přerývaný hlas. "Ale vzhled tvůj je neobyčejný, člověče!"

"Snad," souhlasil Ivan, když se kriticky zhodnotil. Srovnal si nohavici, která se mu při běhu ohrnula.

Stáli teď proti sobě a Surovcev měl možnost lépe si prohlédnout podivuhodné zjevení, které zatím naštěstí nejevilo žádné známky agresivity. Kývajících se věž, vysoká jako dvoupatrový dům, připomínala krk žirafy a byla zakončena úzkou hlavou. Protáhlá tlama se pootevřela a obnažily se tak rovné a ostré zuby. Surovcev mimoděk o krok ustoupil. Obluda natáhla krk a lehce překousla uschlou větev limby, silnou jako Ivanova ruka. Větev s praskotem dopadla na zem.

Ivanovým mozkiem kmitaly myšlenky, jedna nejnepějnější než druhá.

Viděl, že vibrující základna, která tvořila jakýsi trup obludy, se neopírá o kola, ale o celý systém pružných chapadel. Jako má Tobor, pomyslel si.

Mechanicky pohlédl na hodinky. Půl osmé. Ke starouškovi se za tu půlhodinu, která mu ještě zbývá, asi nedostane, pokud se nestane zázrak. Ale co může být nadpřirozenějšího než tahle dlouhokrká obluda, melancholicky pokyvující hlavou.

Obluda nečekaně promluvila:

"Já tě znám, člověče."

"Ale? A kdo jsem?" zeptal se Surovcev, který se rozhodl, že se ničemu nebude divit.

"Ty jsi starší inženýr, učitel ze Zeleného městečka. Tobor ti říká Iv."

"Ty znáš i Tobora?"

"Jsme bratři z biosyntézy," nikoliv bez důstojnosti pravil hlas.

Surovcev zvolal: "A kdo vlastně jsi?"

"Hlásím, člověče," raportovala obluda naučeným tónem, "jsem bílkovinný systém číslo 214787, série RM, úzkoprofilová, určená pro práce při čištění lesa a rovněž..."

"Stop," přerušil ji Surovcev. "Jak to, že tě neznám?"

"Protože jsem byl jen v biolaboratoři a informace o vnějším světě jsem dostával od programátora. Dnes jsem poprvé

vyšel pracovat," důležitě odpověděla obluda. Důležitost v jejím hlase, stejně jako ostatní hlasové odlišnosti se Surovcevi jenom zdály. Hlas, kterým s ním komunikoval bílkovinný systém, byl suchý a bez emocí. Pro bílkovinné systémy úzké specializace, jak známo, nemá smysl programovat emoce.

Tak je to tedy. Nepoznal výrobek vlastního ISOS!

Ivan v roztržitosti upustil počítačku, obluda ji chapadlem sebrala a podala mu ji. A Surovcevi už podruhé během několika posledních hodin svítl.

"Poslechni, série RM," řekl. "Potřebuji se co nejrychleji dostat z tajgy. Řekni mi, jaká je nejkratší cesta do výcvikového střediska?"

"Musíš jít tímhle směrem," ukázala obluda chapadlem. Surovcev se chystal jít opačným směrem.

"A jak je to odtud daleko?"

"Budeme-li cestu měřit přímkou a vzdálenost vyjádříme v kilometrech...", začala obluda svým nezaujatým hlasem, ale Surovcev ji už neposlouchal. Nebylo by lepší...

Přerušil výklad obludy v půli slova, vyskočil na měkkou základnu, která se pod ním prohnula, a křikl: "Hybaj do výcvikového střediska! Ke krajnímu domku, za hotelem, úplně stranou."

Obluda se však ani nepohnula. Bílkovinný systém se nepodřizuje lidskému povelu? S tím se ve své praxi Ivan dosud nesetkal.

"No ...," vydechl Ivan a pocítil, jak se mu zastavil dech.

"Hybaj?" tiše opakovala jeho povel obluda a v jejím hlase se poprvé zjevně ozval tón rozpaků.

"Můj ty bože," zvolal Surovcev. "No tak běž, skákej, utíkej, nebo, jestli tomu líp rozumíš, přesuň se co nejrychleji do výcvikového střediska."

"Ale, můj úkol..."

"Veškerou odpovědnost přebírám na sebe, série RM," rychle ji přerušil Surovcev. Jestliže něco uměl, tak to bylo zacházení s bílkovinnými systémy.

Obluda už tedy poskočila vpřed, ale tak prudce, že se Ivan sotva udržel za její věžovitý krk. Sehnula hlavu a kroutila se mezi kameny, jako by razila cestu.

Ovšem bílkovinný, úzce specializovaný systém, naprosto nesplňoval podmínky kladené na jezdeckého koně. To si Surovcev uvědomil hned v prvních okamžicích. Hrozně to s ním otfásalo a větve stromů, ať se jim vyhýbal, jak jen mohl, ukryt za mohutným krkem, ho bolestivě šlehal.

Ale les prořídil a konečně se ukázala i mýtiny, na které se bělal známý domek, zaplavený rozzářeným úsvitem.

"Stůj, série RM!" zavelel Surovcev a stroj se poslušně zastavil.

Surovcev seskočil ze základny na trávu, trochu popálenou ranní jinovatkou, a rozběhl se k domu, když před tím mávl rukou na stroj, aby se vrátil do lesa.

Do osmi už mnoho času nezbývalo.

Dveře od pokoje Akima Xenofontoviče byly zavřené. Surovcev rázně zaklepal na výplň, ale plastická hmota tlumila každý zvuk. Tak vzal za kliku, ale dveře nepovolily. Skočil k oknu a nahlédl do pokoje. Staroušek spal, rozložený na pohovce. Kostkovaný pléd spadl na podlahu.

Petraševskij si zřejmě lehl teprve před chvílí, na nočním stolku se totiž ještě kouřilo ze šálku kávy nebo čaje.

Surovcev zaklepal na okna, ale Akim Xenofontovič se ani nepohnul.

Ivan si obalil ruku kabátem a vyrazil okno. Střepy se s cinkotem vysypaly dovnitř. Ivan přelezl parapet, přistoupil k pohovce a zatřásl s Akimem Xenofontovičem: "Vstávejte, šéfe!"

Petraševskij se nemohl vzpamatovat a Surovcev pochopil, že ho musí za každou cenu z tohoto stavu dostat. Jinak Akim Xenofontovič prostě nedokáže okamžitě akceptovat řetěz závěrů a lavinu vzorců, kterou na něj Ivan za chvíli vychrlí.

"V Zeleném městečku přistáli kosmičtí návštěvníci," hlasitě řekl Ivan.

Petraševskij si sedl.

"Napijte se studené vody...", řekl hlasem ochraptělým od spánku a promnul si oči.

Chytil se, zaznamenal Surovcev.

"Na jednom z nich jsem právě přijel jako na koni," řekl nahlas.

"Vy jste nespál vedle?"

"Celou noc jsem byl v tajze."

"No jasně, v tajze, kde jinde? Já jsem seděl nad výpočty, ale zbytečně. A teď, kamaráde, jděte k sobě a pořádně se vyspěte, protože, bohužel, nemáte kam pospíchat. Moc jste se utahal, je to na vás vidět..."

"Právě, máte pravdu! A v té přílišné únavě je jádro problému."

Ivan vzal Petraševského za ruku a vypálil:

"Akime Xenofontoviči. Toborova včerejší záhada je vyřešena!"

Petraševskij mu pohlédl do vzrušené tváře a potom řekl:

"Tak, kamaráde, všechno po pořádku. Ale rychle."

Surovcev vytáhl z kapsy počítačku, začal vysvětlovat svůj objev a vyprávění prokládal vzorci, které hned předváděl na displeji počítačky.

Akim Xenofontovič soustředěně poslouchal s bosýma nohama na podlaze. Zpočátku se na svého mladého zástupce díval nedůvěřivě, jeho skeptické "hm, hm" vyplňovalo každou pauzu. Ale rychle pochopil železnou logiku závěru, a když Ivan skončil, zvolal:

"Kdy jste to stačil?"

"V noci."

"Je to piplová práce tak na týden, a to ještě když známe hlavní ideu."

"Tu jsem uhádl."

"A jak, prosím vás?"

"Pomohl mi čtvrtý Newtonův zákon."

"Newtonovy zákony jsou ale jen tři," roztržitě poznamenal Petraševskij.

"To jsem si donedávna myslel taky."

Šéf mu pohrozil prstem:

"Nevěšte mi bulíky na nos, Váňo!"

Potom bez meškání zapojil obrazovku videotelefonu.

Když se z hlubiny objevila pulsující bouřková modř, Petraševskij stiskl páčku komplexního spojení a pomalu, Ivanovi se zdálo, že až trochu teatrálně, řekl:

"Všem, všem, všem... Zkouška Tobora pokračuje. Žádám všechny, aby se sešli v sále."

Akim Xenofontovič spojení přerušil a mrkl na Surovceva:

"A teď čekejte bouřku!"

Nemýlil se. Ivan se po těch nočních dobrodružstvích ještě ani nestačil dát trochu do pořádku, když se na obrazovce objevila zachmuřená tvář Konovnicina:

"Co to má znamenat, Akime Xenofontoviči," zeptal se ostře. "Porušujete naši úmluvu."

"Vyslechněte mě..."

"Téměř celou noc jsme jednali," podrážděně ho přerušil Konovnicin. "Dospěli jsme ke stejnému závěru, i když to bylo těžké. A co vy to tady teď provádíte?"

"Máme nové údaje, týkající se Tobora. Zjistili jsme, proč se včera choval tak divně."

"A ty nové údaje vám snad spadly z nebe?" ostře ho přerušil Konovnicin.

Čím víc se Konovnicin rozčiloval, tím byl Petraševskij klidnější.

"Proč z nebe? Přiletěly k nám oknem," odpověděl a přitom pohlédl na vyražené okno.

"Máte náladu na žertování."

"Nikdy v životě jsem nebyl vážnější, Sergeji Sergejeviči," potřásl hlavou Petraševskij. "A rádím vám, abyste si pospíšil, jinak budou všechna dobrá místa v sále obsazena."

"Ty údaje jsou přesvědčivé?"

"Až se sejdeme, řeknu vám to."

"Chápete alespoň, Akime Xenofontoviči, jakou odpovědnost, na sebe berete," zvolal Konovnicin.

"Jakpak by ne," Petraševskij se usmál.

"Ještě jednu otázku. Navázali vaši spolupracovníci v noci kontakt s Toborem?"

"Samozřejmě že ne," řekl akademik. "Podle dispozic je jakýkoliv kontakt s bílkovinným systémem během testu vyloučen."

"Jaký význam pak můžou mít ty vaše nové údaje. Defekty na Toborovi přece zůstaly."

"Právě že ne. Dnes bychom měli mít před sebou Tobora, kterého, Sergeji Sergejeviči, nepoznáte."

Surovcev poslouchal slovní přestřelku mezi dvěma koryfeji biokybernetiky a představil si, jak se v těchto okamžicích v ulicích, na náměstích, cvičištích, v laboratořích, knihovnách i posluchárnách, na celém území Zeleného městečka, shromažďují před obrazovkami informátorů skupinky vzrušených a nic nechápajících lidí.

Jak by také ne! Vždyť teď je v rukách těch dvou osud Tobora, dítěte ústavu, kterým městečko žilo léta.

Když obrazovka pohasla, Petraševskij se s hekáním sehnul a začal šátrat pod pohovkou.

"Co to hledáte?" zeptal se Surovcev.

"Co, co..." vrčel Akim Xenofontovič a dál šmátral rukama pod pohovkou. "Někde tady jsem měl pantofle."

"Máte je na nohách."

"Nehledám je pro sebe, kamaráde. Nemůžete jít přece bos. Na takové reprezentativní shromáždění!"

Ivan se podíval na své nohy a teprve teď si uvědomil, že na břehu řeky nechal boty.

Petraševskij vylovil střevíce, setřel z nich prach a podal je Surovcevovi: "Honem si je obujte. A nespěte, můj milý, nespěte! Spát se má v noci, a ne trajdat po tajze... Ha! Rychle si smyjte tu krev z obličeje. Co jste to prováděl?"

"Asi mě poškrábaly větve, když jsem se hnál na té obludné sérii RM," odvětil Ivan.

"Vynasnažte se, ať vypadáte, jak se sluší a patří. Aby vás nakonec nepovažovali za návštěvníka z vesmíru."

Spěchali do sálu. Surovcev se několikrát ohlédl na podzimní tajgu, dokud nezmizela za zatáčkou aleje.

Za léta práce v Zeleném městečku si tajgu skutečně zamiloval. A ona se mu odvděčila.

Akim Xenofontovič rychle kráčel vedle něho, najednou cizí, ponořený do svých myšlenek. Hodně ho to sebralo, pomyslel si Ivan, když se podíval na jeho zašpičatělé rysy. Ten věřejšek byl pro něj těžký. Určitě těžší než pro všechny ostatní.

Ivanovo srdce náhle sevřely pochybnosti. Petraševskij bez rozmyšlení na sebe vzal veškerou odpovědnost za obnovení testu. Uvěřil v Surovcevovy výpočty. Ale co když budou chybné a Tobor selže u první překážky?

Vjitřních alejích přibývalo lidí. Všichni spěchali jedním směrem.

Protlačil se k nim horolezec, jako vždy růžový a ukázněný, uklonil se Akimu Xenofontoviči a stiskl ruku Surovcevovi.

"Ty medvěde," zašklebil se Ivan a potřásl křečovitě sevřenými prsty.

"S kým se kamarádíš?" ozval se vesele horolezec.

"As kým se vlastně kamarádíte?" zajímal se Petraševskij.

"S Toborem, to je přece jasné," řekl Košťá.

Dostali se do aleje, která už vedla k řídícímu centru.

"Odpočinul sis v noci, Váňo?" zavolal někdo na Surovceva.

"Jde to ...," procedil mezi zuby a pokrčil rameny. Nechtělo se mu s nikým mluvit, bylo mu jako Toborovi, jako studentovi před rozhodující zkouškou.

Kost'a vzal Surovceva, který zůstal trochu vzadu, pod paží a tlumeně řekl:

"Měl jsi zbytečný strach, že zkoušku zastaví."

"Máš pravdu," souhlasil Ivan.

Před vchodem se nahromadila spousta lidí, museli se zastavit.

"Mám nápad," řekl jim oběma Kost'a. "Zajedete hned po testu ke mně na návštěvu!"

"Vy jste skutečně fontána skvělých nápadů," nadchl se Petraševskij. "Myslím, že správné věci se nemají odkládat. Co vy na to, Ivane Vasiljeviči?"

"Zkouška ještě neskončila," broukl Surovcev. "Proč předbíhat."

"Bez rozčilování, kolego," poradil Petraševskij a obrátil se ke Kost'ovi: "Tak co, přemýšlel jste o mém včerejším návrhu?"

Kost'a upadl do rozpaků:

"Ještě jsem se nerozhodl, Akime Xenofontoviči," přiznal se. "Musím si to promyslet, nechat trochu projít hlavou. Měl jsem na to málo času, spal jsem jako zabitý. Odpočíval jsem na plné obrátky."

Při posledních Kost'ových slovech Ivan ožil:

"Odpočíval!" opakoval. "Víš, kamaráde, že ti musím poděkovat?"

"Za co?"

"Za to, že jsi mě včera večer přivedl na myšlenku, která mi pořádně pomohla. Celý večer mi vrtala hlavou jako klíště."

"Nevím, o čem to mluvíš."

"Ty jsi přece řekl na konci zkoušky, že Tobor potřebuje odpočinek jako člověk."

"Správně, správně, vzpomínám si," potvrdil to Akim Xenofontovič. "Právě Konstantin Dmitrijevič vyslovil tuhle myšlenku jako první, i když si třeba neuvědomoval její plný obsah."

Kost'a se podíval z jednoho na druhého, dělají si z něho legraci? Ale tváře obou mužů byly vážné.

"A co znamená ta myšlenka?" zajímal se dál.

"Až potom, Kost'o, až pak," netrpělivě řekl Surovcev, který se konečně protlačil ke dveřím.

Sotva Ivan pohlédl na obrazovku, spadl mu kámen ze srdce. Toborův běh byl jako obvykle pružný, lehký, rozmáchlý. Běh, který byl nepřetržitým řetězem skoků, a každý skok byl vypočítán přesně v souladu s teoretickými poznatky z atletiky.

To by mě zajímalo, kolik při této rychlosti Toborovi zbývá k první překážce, pomyslel si Surovcev. Chtěl vytáhnout kapesní kalkulačku, aby se podíval, ale Petraševskij uhodl jeho myšlenku a řekl: "Myslím, že k bažinám poběží ještě nejméně deset minut."

Všichni, kteří slyšeli ranní rozhovor Petraševského s Konovnicinem, teď pokukovali po řediteli projektu TOBOR a čekali na vysvětlení.

Každého by také zajímalo, jak si vysvětlit obrovskou Toborovu změnu? Kam zmizela jeho zemdlenost, pomalé pohyby, které včera všechny tak znepokojovaly. Jak se znovu dostal do své obvyklé formy? Teď už téměř ani nenapadal na chapadlo, které si včera poranil.

Petraševskij si odkašlal:

"Našemu kolegovi Ivanu Vasiljeviči Surovcevu," řekl, "se dnes v noci podařilo učinit důležitý vědecký objev."

Myslím, že bude mít dalekosáhlé důsledky a přiměje nás, abychom znovu zrevidovali celý systém přípravy bílkovinných systémů."

Všechny pohledy se obrátily k Surovcevu.

"Podstata je, stručně řečeno, tato," začal Ivan. "Bílkovinná buňka, nemůže být neustále v napětí. Potřebuje i období uvolnění, jsou ovšem buňky různých typů. Nejpevnější a nejodolnější jsou ty, které syntetizujeme pro Tobora. A to si s námi zle zahrálo. Měli jsme totiž za to, že Toborova vytrvalost je prakticky neomezená. V tomto smyslu jsme ho srovnávali se strojem. Ale bylo to o hodně složitější. Znovu jsem přepočítal energetickou bilanci Toborovy buňky. A zjistil jsem, že po určitém prahu - pravda, dosti vysokém - se v této buňce může tvořit látka, která se podobá kyselině mléčné. To také vyvolává stav, který nazýváme únavou."

"Únavou?" zeptal se Konovnicin. Zdálo se mu, že se přeslechl.

"Únavou," potvrdil Surovcev. "Tenhle jev také vysvětluje včerejší ochablost našeho žáka."

"V tom to tedy je?" protáhl Konovnicin. "To tedy znamená, že za noc si Tobor prostě..."

"Stačil odpočinout," dokončil Surovcev. "Na rozdíl ode mne," dodal s úsměvem.

Petraševskij upřesnil:

"Bílkovinný systém dosáhl normálních hodnot."

Na Surovceva se začaly sypat otázky.

"Kolik času potřebuje Tobor na to, aby se zase dostal do normálního stavu?" ptal se konkrétně jeden inženýr ze zkušebního cvičiště.

"Odhadoval jsem to v noci na minipočítače," řekl Ivan. "Byl to složitý výpočet, jde o několik tisíc parametrů, dobře to znáte... V ústavu ho ještě musíme upřesnit. Přibližná doba úplného odpočinku Tobora je šest hodin."

"Téměř jako u člověka..."

"To je všechno zajímavé," řekl Konovnicin. "Ale v tomto případě mám otázku na vás, Akime Xenofontoviči."

"Prosím."

"Byla zapotřebí generálka, kterou jste uspořádali s Toborem těsně před rozhodující zkouškou?"

"Zásah do černého," sklonil hlavu akademik. "Teď už je nám jasné, že to byla chyba. Přetížili jsme Tobora. Nebo, použijeme-li terminologie Ivana Vasiljeviče, příliš jsme ho unavili."

"Div že tím nebyla zmařena zkouška," řekl Konovnicin.

"A Tobora to téměř zahubilo," dodal jeden z členů státní komise.

Všichni teď chvíli mlčky hleděli na bystrého Tobora, kterého sotva stačila sledovat automatická kamera.

"Ne, generálka nebyla chyba," proťal ticho horolezcův hlas, trochu ochraptělý vzrušením.

"Takže," zasmál se Konovnicin, "vy si, mladý muži, myslíte, že něco zlého je vždycky pro něco dobrého?"

"V tomto případě je podle mého názoru toho dobrého více než zlého!" řekl rozhodně Kost'a.

"Zajímavé, zajímavé," zvažněl Konovnicin.

"Nechtěl byste nám, Konstantine Dmitrijeviči, svůj názor objasnit?" zeptal se Petraševskij.

"Díky tomu, co se stalo, jsme zjistili mez Toborovy vytrvalosti a odolnosti," řekl Kost'a. Přesně tak to řekl - "zjistili jsme".

"Kost'a má pravdu," podpořil přítele Surovcev. "Je jen dobře, že včerejší potíže s Toborem se objevily teď, a ne za rok."

"A na cvičišti Zeleného městečka, nikoli někde na cizí planetě," dodal zamýšleně odborník na vestibulární ústrojí.

Konovnicin řekl:

"Vystihl jste to velice dobře, Konstantine Dmitrijeviči."

Když si Kost'a zase sedl, položil mu Akim Xenofontovič ruku na rameno a důrazně prohlásil:

"Můžete mít za to, že jste byl právě pasován na rytíře, tedy na učitele...!"

Tobor postupoval vpřed sedmimílovými kroky a značně předstihoval grafik. Když stejně lehce a snadno, bez znatelného úsilí, překonal první z dnešních překážek pod kódovým označením Bažina, sálem se rozlehly spontánní potlesky. Tleskali všichni, včetně Sergeje Sergejeviče. Poslední zatleskal horolezec, tleskal více než ostatní a zářil při tom tak, jako by on sám, a nikoli Tobor, právě zdolal lepkavou, neustále se měnící, nesterilně hlubokou zákeřnou břečku.

Ostatně všichni v sále, kteří s radostným vzrušením sledovali postup bílkovinného systému a prázdné testné tablo, měli pocit přirozené spoluúčasti s Toborovou cestou a se vším, co se v těchto chvílích odehrávalo na obrazovce.

Ivan si pomyslel: Až Tobor poletí k dalekým hvězdám, až stane na cizí planetě, nevzkročí snad na tajemnou půdu společně s ním i všichni ti, kteří se podíleli na jeho vzniku? Nevstřebal snad Tobor do sebe jejich bezesné noci, neklid před každou novou etapou výcviku, neskutečná muka zkušebních polygonů, jednotvárné nudné hledání...

Kolikrát byl každý z nich ochoten mávnout nad tím vším rukou a poslat k čertu celý ten konglomerát bílkovinných buněk nazývaný Tobor a vypěstovaný v syntézních komorách ve Věži mlčení.

Ale tento zdařilý test s Toborem jim všechno vynahradil. Vědci zapomněli na nezdary, šli dál dlouhou, velmi dlouhou cestou, kterou pro sebe (i pro Tobora) vytyčili.

A tohle všechno je jim odměnou.

ZAKÁZANÁ ZÓNA

JEVGENIJ GULJAKOVSKIJ

I

Planetu pojmenovali Elana. Byla zařazena do třetí skupiny, čtyřicet parseků vzdálena od základny, a nenašla se na ní ani stopa po biosféře. Pro člověka nemohla tedy znamenat ani sebenepatrnější nebezpečí. Gleb vypnul rádio a zapojil lokátor kruhového výhledu. Po pravdě řečeno, vůbec nechápal, k čemu je vlastně dobrá služba u hlavního řídicího pultu kosmické lodě, která klidně a pevně stojí na cizí planetě. To prostě jen nějaký nesmyslný paragraf jakési instrukce nařizoval tuhle hloupou službu na kterékoliv neznámé planetě. A nikoho ani trochu nezajímalo, že kosmonaut se při této nenáviděné službě může po celé čtyři hodiny ukousat nudou. Hlavní koordinátor byl ale velkým přívržencem všech instrukcí a Gleba by ani trochu nepřekvapilo, kdyby se dověděl, že Rent umí z paměti všechny tři svazky kosmických zákonů.

Aby se ale příliš nepoddával špatné náladě, připomněl si Tanajev v duchu řešení, na kterém se po dlouhých, nekonečných debatách s koordinátorem dohodl. Trochu ho to uklidnilo. Je to jeho poslední expedice. Už dávno nastal čas, aby si našel nějaké pořádné a slušné zaměstnání. Co vlastně čekal? Co tady, milióny kilometrů vzdáleni od rodné planety, všichni hledali? Nové životní prostory? Další zásoby nerostných surovin? To všechno už vesmír pozemským koloniím bohatě poskytl. Bude muset uběhnout ještě hodně staletí, než lidstvo dokáže využít všechna ta nezměrná bohatství, objevená v nekonečných prostorách kosmu. Kdo tedy teď vlastně potřebuje službu pilotů a vědců vzdálené časové cykly. Ale tohle všechno už přece nikoho nepřekvapovalo, nevzrušovalo. Jako by každý tušil, že mezi hvězdami už nemohou objevit nic tak zajímavého. Něco důležitého, něco, co by neztrácelo smysl v celém tom gigantickém prostoru, obsazeném lidmi. V každém případě si teď už plně uvědomoval, že nenachází nic zajímavého na jednorázových výzkumných letech. Roky života, odváté anabiózou, vzrušující pocit napětí těsně před přistáním a potom rozčarování, jako by člověka někdo znovu, už poněkolkáté, zrádně oklamal. A potom dlouhé, neskutečně dlouhé týdny a měsíce, vyplněné prakticky jen stále stejnou, jednotvárnou prací. Už toho měl plné zuby. Už toho bylo dost. Je čas konečně se vrátit domů. Tam už si najde něco, co mu bude plně vyhovovat.

Zaprskal reproduktor a suchý, zlučovitý hlas koordinátora požádal, aby Gleb podal hlášení.

Taková omšelá fráze - podat hlášení, podrážděně si řekl v duchu kosmopilot Tanajev, ale roky prožité ve službě, kdy mu disciplína prostě přešla do krve, mu nedovolily, aby dal nějak najevo svou nespokojenost. Odřikával čísla skupin a počty lidí, kteří opustili loď asi před dvěma hodinami a monotónně začal recitovat i kvadranty, kde určené skupiny

práci.

"Poslyšte, Tanajeve, tohle všechno mi povíte, až budete předávat službu. Teď mi okamžitě sežeňte na palubu všechny velitele skupin!"

Koordinátor bez dalšího vysvětlení přerušil spojení.

"Copak je zase tohle za novoty?" zeptal se Gleb ztichlého aparátu.

Ale automat, jak se také dalo předpokládat, mu neodpověděl. Odvolání velitelů skupin uprostřed práce, to přece není jednoduchá záležitost. Asi budou jen těžko souhlasit s tím, aby ihned opustili své kvadranty. A na jejich otázky nezná Gleb odpovědi. Už vztáhl ruku k interkomu, aby zavolal koordinátora, ale v tu chvíli se stalo něco naprosto nečekaného. Kdesi v hlubinách kosmické lodi se ozval basový, neskutečně hluboký tón, který postupně utíchal, až ho nebylo slyšet, zvuk, který rozkmital střelky přístrojů. Ve strojovně právě začala kontrola hlavního reaktoru. Po této příhodě Gleba nějak rychle přešlo přání pokládat koordinátorovi doplňující otázky. Stalo se zkrátka něco naprosto neobvyklého. Spuštění hlavního reaktoru na cizích planetách bylo přísně zakázáno. Najednou se na informačním tablu rozblíkala zpráva o okamžité schůzi palubní rady. To jen ještě zvýšilo pocit neklidu, který Tanajeva zaplavil. Rychle předal službu svému zástupci a spěchal do zasedacího sálu.

Schůze už byla v plném proudu. Bylo zřejmé, že Kirilin právě dostal slovo a jako obvykle se zajíkal, protože nevěděl, jak začít. Stávalo se mu to pokaždé, když měl vystoupit před větším auditoriem. Všichni tuto jeho slabost znali, a proto trpělivě čekali. Dlouhé ruce hlavního kybernetika lodi neklidně těkaly po desce stolu, neustále zvedaly a zase na jiná místa pokládaly archy papíru, a jeho velké milé oči, ukryté za silnými skly brýlí, byly nějak zvláště udivené.

"Je tady mezi vámi hodně laiků, a tak vám to budu muset podrobně vysvětlit..." Kirilin si pročistil odkašláním hlasivky a přejel si dlaní po pleši. Úplně to vypadalo tak, že snad cítí vinu za to, co se stalo.

"Základ našeho problému tkví v krystalokondech. Jejich pomocí, vlastně lépe řečeno prostřednictvím, se zadává program libovolnému automatu. Většina z vás se s nimi už asi setkala, když jste během práce museli nahradit jeden, krystalokond druhým, abyste určili robotu jiný úkol. Jak jistě víte, krystalokondy mají neobvykle složitou a pevnou krystalickou strukturu, která se v žádném případě nedá změnit. Je sice možné ji rozbít, zničit a nahradit jinou, není však vůbec možné ji změnit částečně," a na toto slovo položil hlavní kybernetik důraz. Potom se na chvíli dramaticky odmlčel.

Po několika sekundách napjatého očekávání, které proběhly v naprostém tichu, pokračoval: "A v tom je základ celého problému. Krystalická struktura kondů je jednou provždy dána při jejich odlití ve speciálních matricích na Zemi..."

Nakonec to už někdo nevydržel: "Můžete nám konečně jasně říci, co se vlastně stalo?"

"Vždyť to říkám. Krystalokondy mají velice složitou strukturu, která je navždy dána při jejich výrobě. Avšak krystalokondy u dvou automatů ve skupině Klenova jsou změněné. V jejich struktuře došlo k jistým posunům, takže namísto obvyklého odběru vzorků opustily automaty kvadrant práce, samovolně se přemístily do skupiny energetické rezervy a tam..."

Sálem se rozlehl tichý smích, který Kirilina v jeho dalším výkladu zarazil a přerušil. Někdo se ironicky ptal Klenova, čím své roboty tak rozčilil, že mu utekli, jiný zase dorážel na energetiky, proč poskytli azyl cizím automatům.

Koordinátor poklepal tužkou o desku stolu, aby si vynutil pozornost, a vstal.

"Je vidět, že všichni asi plně nepochopili závažnost situace. Ty dva krystalokondy někdo zvláštním způsobem změnil, takže naši roboti dostali nové, nám zcela neznámé zadání. To potom plnili v průběhu několika hodin. Neznáme charakter těchto změn, ani nevíme kdo, a hlavně proč, to udělal."

Na několik sekund zavládlo v zasedacím sále ticho.

"Třeba někdo popletl kondy? Někdo z posádky..."

"Vyloučeno. Jsou na nich přece registrační čísla. Krom toho se zmíněné kondy nepochopitelným způsobem zcela rozpadly, hned jak jsme je začali zkoumat."

"Rozpadly? Jak se rozpadly?" nechápaly nesčetné hlasy.

"Chtěli jsme prozkoumat jejich strukturu pod neutronovým mikroskopem, abychom určili charakter změn. Ale ihned jak se zapojil tok neutronů, kondy se prostě rozpadly na prášek. Proto prosím posádku, aby k nastalé situaci přistupovala se vši vážností a odpovědností. Sestrojit tak složitou strukturu, jakou kondy mají, není právě jednoduchý úkol. Stejně tak důvod, proč došlo k těmto změnám, může být velice závažný. Je proto teď nezbytně nutné skutečně pečlivě prověřit celou automatickou aparaturu lodi. Jen si představte pár takových neovladatelných robotů ve strojovně nebo několik změněných bloků v navigačním uzlu..."

Ano, to je opravdu vážné..., přemýšlel Gleb. Tady už jde všechna legrace stranou. Copak si o tom asi myslí Rent? Snad dokonce nepředpokládá, že někdo na Zemi před odletem expedice úmyslně zhotovil tyto kondy a někdo z posádky je záměrně zaměnil?

"Zůstanou tady ještě Long a Tanajev. Ostatní mohou odejít!"

Long vedl vědecké oddělení kosmické lodi a společně s koordinátorem a Glebem tvořili jakýsi triumvirát, který velel celé expedici. Hned jak za posledním odcházejícím členem posádky zaklaply dveře, přešel koordinátor k věci.

"Musíme se rozhodnout, jak budeme dál pokračovat. Moc možností ale nemáme. Buď budeme ignorovat to, co se stalo, a s nezměněnou intenzitou pokračovat v práci, nebo ihned přerušíme výzkum a vrátíme se okamžitě na základnu. Musím vás ještě upozornit, že kdybychom chtěli přesně dodržovat instrukce, jsme prostě povinni neprodleně se vrátit. Ovšem v tomto případě netrvám na striktním dodržování předpisů a chtěl bych znát i váš názor na celou věc a slyšet návrhy řešení této nové situace. Musíme také brát zřetel na neobvyklou zdejších výzkumů stejně jako na finanční náklady, vynaložené na naši expedici, která pracuje tak nesmírně daleko od základny."

"Ano, návrat a nesplnění úkolu... To se tak často nestává," Long si podmačeně třel dlaní hranatou bradu.

"Je tady přece ještě jedna možnost. Prostě počkat," podotkl Gleb.

"Na co počkat?" ostře se zeptal koordinátor.

Gleb se tvářil, jako by ten ostrý tón ani nezaregistroval, a klidně pokračoval: "Počkat, až se ten tajemný faktor, který mění určení našich automatů, znovu objeví. Třeba to skončilo právě jen těmi dvěma roboty."

"Snad by to bylo nejlepší, ale mezitím uplyne čas určený k výzkumu planety. Musíme ihned přijmout jasné a rozhodné řešení celé té neobvyklé situace."

"Pokud vám dobře rozumím, vy vlastně navrhuje, aby práce pokračovaly podle normálního harmonogramu?" upřesnil Long.

"Nejdříve bych rád slyšel vaše názory a vaše návrhy," řekl podmračeně koordinátor. "Anebo hypotézy o charakteru tohoto neobvyklého jevu, o tom, co nebo kdo to mohl způsobit."

"A proč jste vlastně přesvědčen, že je to něčí zlá vůle? Automaty se nejspíš dostaly do sféry vlivu nám neznámého zdroje přírodního záření. Například mohutný tok paprsků gamma mohl změnit vnitřní strukturu kondů a oslabit jejich molekulární vazby. Potom už stačil nepatrný náraz ve formě neutronového záření našeho mikroskopu, aby se kondy rozpadly."

"To by snad mohlo mnohé vysvětlit," kýval koordinátor souhlasně hlavou, ale Gleb se jen ironicky usmál.

"Řekněte mi," zeptal se Longa co možná neklidněji, "jaké energie by podle vás bylo potřeba, aby nastaly tak velké změny v krystalokondech, jinými slovy, jak výkonný by musel být ten přírodní zdroj záření?"

Hned poznal, že se dotkl nejslabšího místa jeho hypotézy.

"To se takhle dá těžko určit. Museli bychom provést speciální výzkumy a měření."

"Ale horké zóny našich reaktorů, ve kterých pracuje několik desítek robotů, dávají více než dva tisíce rentgenů na čtvereční milimetr. A ještě jsem neslyšel, že by se jediný krystalokond porušil. Víte snad v okolí o přírodním zdroji, který by byl mocnější?"

"K takovým změnám může přece docházet postupně. Třeba během několika let, a potom se projeví prudce, skokem." Vypadalo to, jako by koordinátor Longovo vysvětlení ani neposlouchal. Podmračeně si čmáral hrotem vízofonu po stole.

"Pochop mě, Glebe. Práci musíme dodělat. Nemůžu si dovolit nechat se zatáhnout do vašich vědeckých diskusí. Planeta patří ke třetí třídě, nemýlím-li se. Máš snad nějaké objektivní důkazy, abychom její zařazení změnili?"

Gleb takové důkazy neměl. Neměl nic. Jenom zlověstnou předtuchu, že teď všichni zaplatí za svou bezstarostnost, za svůj odvěký zvyk všechno dělat podle předem popsanych listů papíru. Dokonce i v těch případech, kdy události vůbec nezapadají do rámce předpisů.

Každé nové jítro je na Elaně úplně stejné jako nekonečná řada těch předcházejících. Planeta totiž nemá atmosféru, takže je naprosto vyloučena jakákoliv odlišnost. V šest hodin se na sytě černé obloze objevuje rozžhavená hladká sluneční koule. Mířády hvězd, nepoznamenané pohledem přes atmosféru, trčí na obloze po celý den a snad proto připomíná planeta gigantické okno kosmické lodi.

Oddíl dvanácti geologů ve skafandrech se jen s námahou vešel do tří transportních vznášedel, které nyní neslyšně pluly nad povrchem planety. Podivný pocit, úplně jako by byl přinucen hrát cizí, nepříjemnou mu roli, neopustil Gleba od chvíle, kdy rada schválila koordinátorův návrh. Už pátý den pokračovaly práce podle normálního harmonogramu a vše hovořilo pro teorii, že vlastně žádné nebezpečí nehrozí, a to, co se stalo s těmi dvěma roboty, byla jen náhoda.

První den si dvakrát prohlédl celý lom, kde probíhaly geologické výzkumné práce. Ale nikdo mu přesně nedokázal říci, kde vlastně stáli roboti, kteří potom přestali plnit svůj program. Ani na tom nebylo nic divného. Automaty přece pracovaly na velké ploše a lidé prostě nestačili mít pod neustálou kontrolou celý sektor. A tak mu prohlídka "místa činu" nepřinesla nic nového. Chvilí se zabýval půdním podkladem. Řídké výstupy pegmatických žil, občas velké krystaly slídy a zlatých pyritů. Nic zvláštního. A protože planeta neměla atmosféru a neznala tedy vítr ani vodu, vypadaly zlomy skal až neuvěřitelně a neskutečně čerstvé. Blýskaly se jako vzorky v geologickém muzeu.

Tak ještě dvacet dní. Potom konečně práce skončí, a jestliže se nestane nic nečekaného, expedice se vrátí domů, na základnu. Tam si už nikdo z nich ani nevzpomene na tuto nic neznamenající příhodu, která je vyrušila.

Vznášedla plavně přistála u černého skalního zlomu. Normální pracovní den se důrazně přihlásil o svá nezadatelná práva a plně Gleba zaujal. Nevyzval se v geologii a o zařazení do Klenovovy skupiny požádal jen proto, aby si mohl zblízka a pečlivě prohlédnout ten prokletý zlom, od kterého roboti utekli. Ted' stojí před ním. Nikam nezmizel, stojí tady s černými šupinami obsidiánu a drsnými skvrnami granitu. Všechno tady kolem vypadalo, snad vlivem těch ostrých stínů, poněkud ponuře. Před mnoha a mnoha tisíci lety vyrazil podzemní výbuch nezměrné síly na povrch tyto skály, rozdrobil kámen podivuhodnými zlomy. Úlomky potom zavalil blízké hluboké propasti. A tak to, naprosto netknuté, zůstalo po nespočet tisíciletí.

Svrchu mu dopadl k nohám nevelký kámen. Gleb se lekl a prudce se otočil. Nad ním, v průhledu mezi dvěma obrovskými balvany, se objevila věžička ochranného robota. Koordinátor byl totiž pod dojmem nečekané události nezvykle štědrý a ke každé skupině, která pracovala venku, přidělil dva ochránce. To byla vlastně další příčina, proč se Gleb ocitl v Klenovově skupině. Moc dobře totiž znal potenciální možnosti těchto bojových strojů. Až příliš ho zneklidňovala myšlenka, co všechno by se mohlo stát, kdyby i u těchto strojů došlo ke změně programu. Proč by se nemohlo znovu opakovat to, co se už jednou stalo? Ale Rent v odpověď na jeho obavy jen pokrčil rameny.

"Potom nemáme v kosmu co pohledávat. Bez automatů nedokážeme udělat ani krok," dodal po chvíli, čímž zakončil debatu.

Gleb vystoupil vzhůru a postavil se vedle třímetrového kovového obra. Síťová věžička lokátoru na vrcholku robota se neustále pomalu otáčela. Gleb mu přikázal, ať ho spojí s centrálním automatem kosmické lodi.

Ale dříve než přišla odpověď, zaslechl ve sluchátkách vzrušený hlas Klenova: "Glebe, nemohl by ses, prosím tě, podívat do třetího sektoru?"

"Co se tam stalo?"

"Potřebovali jsme prorazit nevelkou skalní stěnu. Ale robot najednou odmítl splnit příkaz. Nemohu pochopit příčinu. Snad na to přijdeme společně."

"Dobře. Hned jsem tam."

"Spojení s centrálním automatem zrušit?"

"Ne. Naopak. Hned mě s ním spoj!"

Během sekundy mu známý chraplavý hlas oznámil, že jeden z kanálů centrálního automatu je přepojen na jeho fonii. Gleb ho požádal o informační centrum a za chvíli už znal odpověď, kterou vlastně předvídal od samého začátku. Opatrně sestupoval dolů. Široké podešve skafandru, které mu pevně pérovaly pod nohama, se spoustou maličkých prohlubinek přísávaly k povrchu planety.

Jediný nesprávný krok by se mu v tomto téměř neschůdném terénu mohl zle vymstít. Proč se vlastně šplhal tam nahoru, k robotovi? Vždyť mu přece mohl přikázat, aby sestoupil k němu dolů. Hloupost? Ano, všechno je to hloupost... Nějaké nezaprogramované činnosti, jako u těch zatracených robotů... Trochu se mu začala točit hlava, a dokonce ho i slabě rozbolela... Je-li jeho odhad správný, tak to bylo vlastně v pořádku, protože teď byli na řadě lidé. Dole už dva technici opatrně rozebírali neutronovou důlní minu. Vypadalo to, že mechanismus je nepoškozený. Ale úderník z nepochopitelných důvodů nedosáhl až ke kapsli. Jako by se ve spouštěcím mechanismu něco změnilo. Spíše něco zmizelo, jakýsi důležitý detail. Porušil se lidmi určený řád a mechanismus nemohl pracovat.

Gleb dlouho otáčel v prstech kovovou krabičku. Bolest hlavy zmizela a nevracela se. Byl však už pevně přesvědčen, že to není jediný případ takové neobjasněné krátkodobé slabosti. Že dokonce ani není první, komu se to přihodilo. A co víc, že těmito nepříjemnostmi to neskončilo...

Potřebuje co nejpodrobnější údaje o všech, i o těch sebenepatrnějších poruchách, poškozeních i malých chybách ve všech kvadrantech, kde probíhaly práce. Věděl, že poruchy, které nezpůsobí nedodržení harmonogramu, se nezaznamenávají do hlášení. To ovšem znamená, že si bude muset pohovořit se všemi kybernetiky a vedoucími pracovních kvadrantů. Potom všechny takto získané údaje zpracuje na počítači. Neměl ani nejmenší pochyby o tom, jak bude výsledek vypadat, ale pro rozhovor s koordinátorem, ke kterému se chystal, se musel co nejlépe připravit. Ten člověk totiž věřil jen faktům.

Shromažďováním potřebných údajů se Tanajev zabýval po celý den. Potom je čtyři hodiny zpracovával na palubním počítači, až konečně pozdě večer měl k dispozici jasné výsledky. Sít souřadnic dělila velký arch papíru na stejně velké čtverce. Ostřeji z grafu vystupovaly silnější úsečky. Označovaly příslušný počet údajů, získaných v přesně vymezeném časovém intervalu. Úsečky se na některých místech stýkaly. Bylo to v té části planety, kde práce probíhaly nepravidelně a nerovnoměrně, takže se Glebovi odtud nedostával dostatek přesných údajů. Ale i přesto byl výsledek zcela jasný - počet poruch, výpadků, lehkých nevolností lidí, kteří řídili práce, to vše zřetelně narůstalo kolem jednoho místa na planetě.

II

Když za sebou koordinátor Rent konečně mohl zavřít dveře své kajuty, pocítil najednou, že je k smrti unavený.

Jsou jistě planety, kde se nepříjemnosti valí jedna za druhou jako na zkušebním polygonu, ale Elana překonala všechny rekordy. Nejhorší byla situace s energií. Stále se objevovaly nečekané a ničím nepodložené energetické ztráty. Zvýšená spotřeba energie se vykazovala při každém výstupu mimo kosmickou loď. Jako by měli na skladě neomezené zásoby aktanu. Všechny akumulátory samovolně zvýšily vlastní spotřebu na dvojnásobek. Vědci to vysvětlovali zvýšeným tokem paprsků gamma. Long tomu nevěřil. Říkal, že mu není jasné, jak by mohly všechny vnitřní akumulátory zareagovat na toto pozadí. Nejednou přece pracovaly v poli výrazně silnějších zdrojů, a nic podobného se nestalo. Rent usedl, hlavu v dlaních. Bude muset zkrátit už tak dost okleštěný harmonogram prací. Výzkumné práce na této planetě jsou příliš nákladné. Nebude to pro něj jednoduché, až to bude muset vysvětlovat na základně. Ještě jedna taková havárie generátoru, jako byla ta, která je potkala při cestě na Elanu, a už se na Zem nikdy nevrátí... Spotřebovali šedesát procent rezervního paliva. Generátory kosmické lodi sice mohly spalovat jakýkoliv materiál a zásoby inertních plynů, používaných jako paliva, plně obnovili na Elaně, ale toto palivo se hodilo pouze pro chod generátorů. Veškeré práce na planetě, přistání i starty o malém tahu si vyžadovaly aktan. Jen ten se totiž hodil pro velké autonomní akumulátory, které udržovaly v činnosti základní systémy lodi i všechny roboty. Bez aktanu budou bezmocní. Odstartovat budou muset pomocí hlavního motoru. Tím ale zamoří radiací dost značnou plochu planety, nemluvě už ani o strohém zákazu...

A kdyby jen to! Mezi posádkou propukaly nepochopitelné choroby. Snad by se tomu dalo porozumět na planetě s biosférou, ale jak si vysvětlit epidemie chřipky a dalších infekčních onemocnění tady, kde nemá planeta ani atmosféru. Navíc je každý výstup z lodi doprovázen celým komplexem dezinfekčních opatření a v hermeticky uzavřených skafandrech lidé neprijdou do přímého kontaktu s planetou.

A teď ještě ta nepochopitelná historie s roboty!

Tanajev docela jistě podá po návratu hlášení komisi a ze svého hlediska bude mít pravdu. Potom to bude vypadat, že on, hlavní koordinátor, nevěnoval patřičnou pozornost takové neobvyklé příhodě, jako je poškození několika robotů. Aby je čert vzal, i s celým Tanajevev!

Zneklidňující myšlenky se rychle vynořovaly jedna za druhou, bránily mu v uvolnění, nedávaly klidu ani odpočinku. Rent se natáhl k podhlavníku a zapnul ment. První tóny melodie, připomínající mořský příboj, zaplavily jeho vědomí. Před očima se mu najednou objevily skály, kolem nich se rozložily písečné duny, připomínající ztuhlé vlny oceánu. Ale obraz hned zase zmizel.

Ostrý, pronikavý zvuk havarijního signálu přetrhl iluzi.

Rent seděl za stolem upravený, s kravatou pevně utaženou, držel se zpříma, jako by spolkl pravítko. Nikdo by do něj ani v nejmenším neřekl, že byl ještě před několika okamžiky strašně unavený. Gleb před něj mlčky rozložil arch papíru. A teprve když se na něj koordinátor nechápavě zahleděl, krátce mu to objasnil a opět zmlkl a čekal, až Rent přijme a pochopí novou informaci a rozhodne se pro řešení. Ale Rent nespěchal a kdesi v koutcích jeho hlubokých očí postřehl Gleb sotva patrný záblesk křivdy.

Proč k němu vlastně všichni chodí, jako kdyby byl částí centrálního automatu lodi? Proč od něj v těch nejsložitějších a nejobtížnějších situacích očekávají jednoznačné, neodvolatelné rozhodnutí, ale v jeho přijetí mu nikdo z nich nechce pomoci? Přece všichni musí moc dobře chápat, že neexistují jednoznačná a neodvolatelná rozhodnutí, která by v sobě nenesla zárodek budoucích nepříjemností...

Najednou se Rent vnitřně otrásl. Teprve v tomto okamžiku totiž plně pochopil hrůzný smysl odhalení, které udělal Tanajev. Na planetě existovala zóna o ploše asi dvou set kilometrů čtverečních, ve které se všechny nepříjemné události, které je potkávaly od chvíle přistání, koncentrovaly. Samozřejmě bylo těžké něčemu takovému uvěřit, ale výsledky, ke kterým došel počítač, byly jednoznačné. Náhoda byla téměř vyloučena. Gleb sebral a zpracoval dostatečně rozsáhlý materiál, aby se vyloučila možnost náhodných událostí. Co to má znamenat? Neznámé záření? Ale neexistuje přece záření, které by nebylo schopno zaznamenat indikátory kosmické lodi. Ale co si s tím bude sám lámat hlavu. Na palubě má přece patnáct vynikajících vědců. Jen samotný Long vydá za deset. Ať trochu přemýšlejí, jen ať se potrápí. Rent navolil na selektoru volací kód.

Long zvedl ten arch papíru až k očím, otočil ho v prstech, a dokonce si ho prohlédl proti světlu.

"Jako náhodná událost je to příliš neuvěřitelné. Musíme to prověřit."

Koordinátor ho prudkým gestem zarazil.

"Zajímalo by mě, jak se to chystáte prověřovat! Víte o nedostatku aktanu?"

"Ano. Ale do té zóny musíme vyslat robota."

"Jednoho robota?"

"Tak nesmlouvejte, Rente. Nepotřebuju robota třídy A."

"Jak to?"

"Domnívám se totiž, že, čím jednodušší mechanismus, tím déle tam vydrží."

"Tak dobře. Stačí vám Brouk?"

"Ano... Snad. Jenom ať mu odmontují bloky automatického řízení a ovládání motorů přepojí na reléové radiopovely."

"Sám na to dohlédnu," Gleb se zvedl. "Během několika hodin bude připraven."

"Nezapomeňte vymontovat také rezervní bloky analyzátorů a čtyři vysílače z kamer po každé straně, aby v případě, že automat zahyne, nedostali žádné informace."

"Znamená to snad, že už ho můžu odepsat ze stavu?" Rent tázavě zvedl obočí a upřeně se zahleděl do podmrčené tváře vedoucího vědecké skupiny.

"Nevím, Rente. Setkali jsme se s něčím takovým..." Long jenom luskl prsty, protože nemohl najít vhodná slova. "Ale ve srovnání s tím, co nám to setkání může přinést, je ztráta jednoho automatu zanedbatelnou cenou."

Brouk zdálky připomínal slunečnicové semínko, zvětšené do rozměrů motorového člunu. Matné kovové boky, sbíhající se k čelu stroje, vytvářely dojem, že je nezníitelný. Jeho pancíř byl schopen odolat zásahu laserovými paprskem. Vně nevystupoval ani jediný mechanismus. Nikde nebyly patrné spoje. Brouk byl transportním prostředkem pro ty nejtěžší podmínky.

Na hlavní obrazovce v řídicí kabině kosmické lodi bylo vidět téměř celý hangár, ve kterém Brouk stál. Všechno bylo připraveno. V kabině seděl jen Gleb, Long a Rent.

Jakmile sjel Brouk z podstavce, Rent ihned prudce zvýšil výkon motoru. Brouk vyjel z hangáru. Vnější pozorovací automat předával obraz, na němž bylo jasně vidět značnou část povrchu planety, jakoby posetého skalními úlomky. A vším tím zdánlivým chaosem pomalu lezlo vpřed slunečnicové semínko.

"Neměli bychom odvolat všechny lidi z ostatních kvadrantů a shromáždit je na lodi?" zeptal se Long, jako by se i na něj přenesla obava, která zachvátila Gleba ve chvíli, kdy se vrátil z lomu a začal shromažďovat první údaje pro počítač.

"Proč? Vždyť jsme jenom vyslali transportní automat do jedné z oblastí planety. Chceš snad, abych pro každou maličkost zastavil práce! Anebo k tomu máš jiné důvody?"

"Ne," Long se zamračil. "Nemyslím si, že by to mohlo být nebezpečné. Ale je to dost neobvyklé. Nevíme, jak se projeví to, co je skryto v této zóně. Nevíme ani, co tam vlastně je."

"Samí nevěříte, že je to nebezpečné. Tak mi laskavě dovolu, ať sám rozhodnu, co je vhodné, a co ne!" ostře odsekl Rent.

Ted' mlčky sledovali, jak Brouk proplouval mezi skálami, které tak trochu připomínaly ledovcová pole. Vypadalo to, jako by v těch místech kdysi bušilo do planety olbřímí kladivo. Postupně se začaly skály snižovat. Stále častěji se mezi nimi objevovaly průchody, jako by někdo obrovským drsným jazykem vylízl mezi kameny široké holiny. Rent zvýšil rychlost na maximum a k jednomu takovému průchodu nasměroval stroj. Brouk se otočil, trhl sebou a vrhl se vpřed. Gleb pohlédl na ukazatel rychlosti a zpozoroval, jak se ručička ještě ani nedostala ke středu stupnice. Ba co víc, klesala zpět. Koordinátor to zpozoroval také, protože ostře přepojil tumbler ovládající rychlost a zapnul forsáž. Automat se znovu vrhl vpřed. Ručička poskočila až na samý konec stupnice. Na obrazovce, kde byl obraz z palubních vysílačů, se mihla známá stěna lomu. Ted' Brouk vjel do zóny, ve které až doposud lidé ještě nebyli. A nebyly tam ani jejich stroje. Necelých dvanáct kilometrů ho dělilo od středu tajemného kruhu, který Gleb narýsoval na mapě planety. Najednou obraz, vysílaný palubními vysílači Brouka, ztratil na ostroti. Gleb se chopil ovládače, ale bylo to ještě horší.

"Co se děje?" rozčílil se Rent. "Cožpak to nemůžete pořádně vyladit?"

"Nejde to. Nedá se to vyladit!"

"Tak co s tím je?"

"Jak to mám vědět," odsekl prudce Gleb. "Nejsem spojař. Ten náš experiment mi připadá až moc tajný. Potřebovali bychom tady specialisty."

"Tak dobře," nečekaně souhlasil Rent. "Pozvěte každého, koho považujete za nutného. A zvyšte výkon ovládacích vysílačů. Stroj neplní přesně příkazy. Pokud se nedostává energie, spustíme hlavní reaktor," procedil Rent mezi zuby. Trvalo to jen pár minut, než specialistům, kteří přišli do řídicí kabiny, objasnili současnou situaci. Během té chvíle Brouk zase ztratil rychlost. Střelka tachometru se i přes zapnutou forsáž kmitala někde uprostřed stupnice.

"Tak co je s těmi vysílači?" netrpělivě se zeptal Rent. "Stroj se už skoro nedá ovládat. V čem to je? V zaměření, v obrazovce?"

"Ne. Všechny naše přístroje jsou v pořádku," pevně odvětil hlavní inženýr. "Jsem přesvědčen, že se něco děje se samotným strojem."

"Ano," potvrdil spojař. "Vypadá to, že se začaly rozrušovat teleobjektivy Brouka. Podívejte se, poruchy mají charakteristickou strukturu."

"Proč mlčí palubní analyzátoři? Mají přece reagovat na libovolný vnější podnět! Podle přístrojů jsou všechna pole v normě, nezvyšuje se ani radioaktivita."

"Zkuste to trochu doleva," najednou se vmísil do debaty až doposud mlčící Long.

"Ale tam jsou skály!"

"Právě proto. Připadá mi to, že se krajina až příliš vyrovnala."

Brouk se obrátil k levému rohu centrální obrazovky. Na palubních obrazovkách se nejasně míhaly skály. Chvilími ale obraz zcela zmizel. Long se sklonil co nejbližší k obrazovce, cosi se tam snažil rozeznat. Zapínal zvětšení a fixátory, úplně asi zapomněl, že obraz automaticky zaznamenává centrální automat. Gleb mu to chtěl povědět, ale nestačil.

Skály nečekaně skončily. Na kratinký okamžik byl obraz najednou ostrý a kvalitní. Kupředu, kam až objektivy dohlédly, se rozkládala rovná písčité planina. Long se prudce předklonil a zapnul maximální zvětšení. Písek se přiblížil, zaplnil celou obrazovku. Gleb hned nepochopil, co ho tak udivilo. Ale potom si najednou uvědomil, že na planetě není atmosféra. To ovšem také znamená, že tam nemůže být ani vodní či vzdušná eroze. Jaká neznámá síla tedy změnila skály v písek?

"Vypadá to jako prach," zabručel Long. "Ale nedaří se mi rozpoznat jednotlivá zrnka, obraz není dost ostrý. Tak s tím přece něco udělejte!"

"Konec!" řekl Rent. "Automat je neovladatelný."

Na širokoúhlé obrazovce bylo vidět, jak sebou Brouk škubl, zastavil se a začal se pomalu rozpadat na jednotlivé části. Gleb otřeseně pozoroval, jak masivní silikonový pancíř pukl jako skořápka vajíčka. Zevnitř se vyvalily nějaké součástky, které teď děsivě připomínaly vnitřnosti raněného zvířete. Brouk sebou ještě jednou škubl a obraz zmizel. V řídicí kabině mohli lidé vidět jen skály, za které se Brouk před několika málo okamžiky skryl. To na orbitě pracovaly automatické translátory geologů. Ale odtamtud bylo příliš daleko k místu katastrofy.

Gleb se v duchu sám na sebe zlobil, že ho nenapadlo navést společně s Broukem na nízkou oběžnou dráhu jednu z průzkumných družic. Teď uplyne nejméně hodina, než se jim podaří znovu získat obraz z požadovaných míst.

Když koordinátor viděl, jak Gleb začal na řídicím pultu Kentaura volit potřebný kód, zarazil ho: "Sputnik nám nepomůže. Z velké výšky stejně nic neuvidíme, a když ho spustíme níž, dopadne stejně jako Brouk. Tady nám pomohou jen tanky nejvyšší ochrany. Co o tom soudíte?"

Long pokrčil rameny: "Nejsem jasnovidec a neumím hádat budoucnost. Abych vám mohl odpovědět, potřebuju úlomky z Brouka a neuškodilo by ani trochu toho písku. Ale s tanky bych se tam v žádném případě nehrnul."

"A proč?"

"Jestliže v homogenním prostředí má najednou pevné místo zcela zjevná fluktuace, jejíž charakter je nám naprosto neznámý, je rozumnější sehnat nějaké doplňující údaje, než se rozhodneme vtrhnout do samotné struktury."

"Jinak řečeno, nebudu zbytečně dráždit rozzuřeného býka," pronesl hlavní inženýr. "V tom s vámi plně souhlasím."

"Ale já ne!" rozhodně odporoval Gleb. "Teď už prostě musíme poznat, co to tam je. Nic jiného nám nezbyvá."

Pozorování zvnějšku nám už nic nového nepřinese. Děláme to už čtrnáct dní, a nic jsme zatím nezjistili. A také bychom si všichni měli uvědomit, že vyhledávací služba nebyla na Zemi zřízena proto, aby zmapovala zásoby vhodných surovin na cizích planetách."

"A proč tedy, Glebe?" zeptal se koordinátor a se zájmem si prohlížel svého prvního pilota, jako by ho viděl poprvé v životě.

"Proto, aby hledala a snad i našla něco nového! Lidstvu dosud neznámého! Například něco takového!" a Tanajev prudce poklepal na pohaslou obrazovku.

Několik sekund všichni mlčeli.

"Připravte tanky!" přikázal koordinátor. "Všichni lidé se vrátí na palubu lodi. Nařizují startovní pohotovost prvního stupně!"

Na kosmické lodi probíhalo spěšné nakládání. Ze všech stran se k ní sbíhaly proudy transportních automatů. Jejich kloubové tlapy s přísavkami na koncích snadno překonávaly výmoly a nerovnosti, kterých bylo na planetě hojně. Vypadalo to, jako když se stovky termitů vracejí s lupem domů.

Aby mohl průběh nakládání dobře sledovat, přepojil Gleb část obrazovek na lokátory přicházejících automatů.

Čtyřhranná pyramida lodi, která se směrem dolů rozšiřovala, vyvolávala skutečně ohromující dojem. Země měla jen tři takovéto lodě. Využívalo se jich jen pro ty nejdelší lety a výzkum nejtěžších planet. Byly plně automatizované a měly

dostatečně velké zásoby paliva, aby byly schopné vzdorovat obludným gravitačním polím neznámých planet. Silová ochrana neutronovými poli, laserová děla, generátory antihmoty. Vypadalo to, že nic v kosmu by nemohlo soupeřit s tímto ocelovým obrem.

Ale dokud byla část posádky ještě mimo loď, nemohl se Gleb po tom všem, co se stalo s Broukem, zbavit zcela pochopitelných obav. Už potřetí se napojil na Klenovovu skupinu, která byla nejbližší nebezpečné zóny. Na obrazovce se opět mihl známý lom. Automat zapojil transfokátor a Gleb viděl geology, jak nastupují do transportéru. Místa, kde ještě nedávno stály nespočetné vrtací automaty, již zcela osiřela.

Gleb nezapínal volací znak, protože nechtěl Klenova vyrušovat a zdržovat, pokusil se jen spočítat lidi. Všech osm bylo na místě. Transportér se rozjel a pomalu mířil ven z lomu.

Gleb natáhl ruku, aby přepojil tumbler a podíval se, jak daleko je skupina Mistislova, ale najednou ztuhl. Za protilehlou stěnou, na té straně, odkud se nevrátil Brouk, se něco dělo. Jako by neviditelný rozkacený víchř zadul do skal, které tvořily severní stěnu lomu, a ty se teď pomalu a nehlasně rozpadaly Glebovi přímo před očima. Prach se nemohl zvednout, protože planeta byla bez atmosféry, a tak celá ta katastrofa vypadala neskutečně, jako v nějakém hloupém snu.

Na obrazovkách čelních lokátorů, které zabíraly povrch planety shora, to vypadalo, jako by se gigantické chapadlo pomalu a neskutečně táhlo skalami a snažilo se překřížit cestu transportéru s lidmi. Ale žádné chapadlo neexistovalo. Bylo to něco neviditelného, co rozrušovalo na své cestě skály...

Gleb prudce stiskl signál nebezpečí a hned se spojil s Klenovem.

"Rychlost na maximum! Kurs dvacet stupňů severně! Napříč k vám míří..." zarazil se, protože nemohl najít vhodná slova, výraz, který ještě nebyl v lidském slovníku. Ale slov nebylo potřeba. Klenov pochopil.

"Vidíme, Glebe. Ale rychleji nemůžeme. Vysadily akumulátory."

Transportér na obrazovce sebou trhl, prudce změnil směr, pokusil se odjet stranou. Teď se lavina, pokud ovšem bylo možné nazvat lavinou tu neznámou sílu, valila za jeho zádi. Pohybovali se asi tak stejnou rychlostí a vzdálenost mezi nimi byla necelých sto metrů. Ostrý přechod se u toho rozrušujícího toku nedal zjistit. Skály ztrácely svůj tvar, klesaly, jako by se tavily v obrovském žáru. Jenomže distanční teploměry stále ukazovaly minus dvě stě stupňů Celsia, tedy obvyklou teplotu na povrchu planety. Transportér se plazil z posledních sil, škubal sebou, ztrácel rychlost, vypadalo to, že mu chybí síla a nemůže zvládnout strašlivě těžký náklad. Trhl sebou naposledy a stál.

Gleb viděl, jak se otevřel ochranný kryt a skulil se na zem. Ze stroje vyskočili lidé a běželi vzhůru po svahu. Ale běželi hrozně pomalu. O hodně pomaleji, než se k nim blížila neznámá síla, kterou teď už měli v patách. Gleb pocítil, jak mu po čele stékají velké kapky potu.

Musí něco udělat. Ale byl bezmocný. Neuběhla ještě ani minuta od chvíle, kdy se objevilo neznámé nebezpečí, ale připadalo mu to jako celá věčnost. Navíc byl v řídící kabině sám. A sám se také musel rozhodnout. Ale čas na rozmyšlenou neměl prakticky žádný.

Poslední z běžících lidí zakopl a upadl. Ještě sekundu a bude pozdě. Přikrýt je ochranným polem kosmické lodi na takovou vzdálenost nemohl. Ani jeden stroj, který jim pošle na pomoc, neuspěje, nepřijde včas.

Co má dělat? Co? Myšlenky horečně probleskovaly. Že by mu snad analogie s chapadlem zvířete pomohla najít řešení? Nevěděl. Odseknout! Oddělit tu ničemnost od lidí! Další člověk upadl. Ostatní, už neběželi. Pomalu, mátožně stoupali do svahu. Někdo se zastavil. A ještě jeden a ještě. Otáčeli se a vraceli k ležícím kamarádům.

Gleb stiskl do dlaní ovládací protimeteoritického děla. Ano, přesně tohle potřeboval. Zbraň určená k rozrušení velkých hmot, které by se mohly vyskytnout v cestě kosmické lodi, byla schopná vyzářovat a koncentrovat silné energetické impulsy. Gleb neměl čas vypočítávat mocnost úderu. Přesunul regulátor asi do poloviny stupnice a do zaměřovače vzal asi tak centrum potoku neznámé síly. Aby anihilační sprškou nezasáhl lidi, musel mířit dál, na samé dno lomu. Na setinu sekundy se noha ovládající pedál ještě zarazila. To, co se chystal udělat, mohlo mít nedozírné následky.

Ale teď nebyl čas na rozumování a ani na detailní analýzu celé situace. Jedno chápal docela přesně - před očima mu umírají kamarádi.

Stiskl spouštěč. Na obrazovce bleskl modrý plamen výbuchu. Byl však o hodně menší, než Gleb očekával. A co bylo zarážející, nic nehořelo, skály se netavily. Do všech stran se neroztáhl mrak v páru a plyny přeměněné hmoty. Výbuch byl tichý, jako by neznámá síla do sebe vsákla téměř celou jeho energii.

"Okamžitě opusť velitelské stanoviště!" zaslechl najednou za svými zády hlas koordinátora, který se chvěl zlostí.

"Ale vždyť oni... Oni jsou tam..."

A najednou, ostře přerušujíc všechna jeho zmatená vysvětlení, ho do tváře udeřila oficiální fráze:

"Kosmopilote Tanajeve, zbavuji vás funkce!"

Zavrával, vstal, ukročil stranou. Najednou měl mozek jako vymetený, ani jediná myšlenka, ani vztek, ani hořkost, jen bolest, kterou cítil za pokroucené, bezmocné figurky lidí na obrazovce.

Sekundu seděl koordinátor na místě, které Gleb teď opustil, hlavu v dlaních a neudělal ani jediný pohyb. Potom vyslal oddíl lékařů v tancích nejvyšší ochrany.

Gleb pozoroval, jak neforemné šedivé kolosy tanků pomalu, přesně jako hmyz, lezou přes balvany. Zdálo se, že uplynula věčnost, než dorazily k ležícím lidem a překryly je svými ochrannými poli.

Ještě byla naděje. Hned po výstřelu totiž rozrušující lavina zarazila svůj postup. Za dobu, než tanky dorazily k lidem, se nepohnula ani o milimetr.

Konečně se v přijímači rozlehl zkreslený hlas lékaře:

"Šest jich žije, odnesli to jen šokem, ale dva..."

"Kdo?" chraptivě, hlasem k nepoznání změněným vydechl koordinátor.

"Maxutov a Darov. Pro ně už nemůžeme nic udělat..."

Ano, to byli oni. Ti dva, kteří upadli první a byli nejbliže k okraji smrtelnosného chapadla. Znamená to, že výstřel zarazil smrt, která se zákeřně plížila i k ostatním.

Teď už mohl Gleb klidně odejít, ale na okamžik se zarazil a zahleděl se na shrbená záda koordinátora. Ten ucítil jeho upřený pohled, ale neotočil se, když říkal:

"Asi bych se na tvém místě zachoval stejně, ale to tě neospravedlňuje. Je mi líto, Glebe..."

To znamenalo, že rozhodnutí platí a ve velitelské kabině nemá už co pohledávat.

III

"Co to bylo?"

Long dlouho mlčel a hleděl se vyhnout koordinátorovu pohledu.

"Zatím nevím, Rente. Odpověď na takovou otázku nemůžeš mít tak rychle. Potřebuju čas a podrobné výzkumy."

Koordinátor se podíval na nástěnné hodiny ve velitelské kabině.

"Můžu počkat ještě šest hodin, ale ani o minutu déle. Domnívám se, že teď už máte snad dostatek materiálu. Hlavně zjistěte, co se stalo s lidmi."

"Lékařský sektor mi nepodléhá," zabručel Long.

"To vím taky. Tvým úkolem je objasnit, co na ně zaútočilo. Co nebo kdo... S lékaři si promluvíme. A pamatuj si - šest hodin, ani o minutu déle!"

"Proč najednou ten spěch?"

"Cožpak nechápeš, do jak vážné situace jsme se dostali? Neznáme charakter útoku, nevíme vlastně vůbec nic! A každou minutou se to může opakovat. Zaručíš mi snad, že se to zastaví před ochranným polem lodi? Nebo jím to v případě příštího útoku proletí skrz naskrz? Teď chci hlavně vědět, co to je a co máme proti tomu dělat!"

Tato část lékařského sektoru lodi, moderní diagnostické oddělení, byla vybavena nejmodernějším zařízením, speciálně přizpůsobeným pro sledování pacientů, kteří přišli do styku s neznámou faunou či flórou na cizích planetách. A přestože teď k žádnému přímému kontaktu nedošlo - velice pečlivá prohlídka skafandrů postižených v žádném případě neprokázala sebenepatrnější porušení jejich hermetičnosti - rozhodl se hlavní lékař lodi Bregov až do vyjasnění příčiny postižení umístit všechny členy skupiny geologů na izolačním oddělení.

Hned po rozhovoru s koordinátorem požádal doktor Bregov své spolupracovníky, aby asi na dvě hodiny přerušili práce. Potřeboval být teď sám a ještě jednou si to všechno pořádně v klidu promyslet. Velice dobře si uvědomoval, nakolik bude jeho diagnóza důležitá pro vyjasnění příčin toho, co se stalo. Proto také nespěchal s odpovědí na koordinátorovy otázky.

Bregov rozevřel desky a ještě jednou přelétl očima charakteristiku stavu postižených v okamžiku příjezdu záchranné skupiny: puls pětáctičet tepů za minutu, psychomotorické reflexy silně omezeny, kyselina mléčná ve svalech téměř úplně chybí, snížená tělesná teplota, výrazně klesla hlavně teplota kůže, snížený systolický minutový objem krve, zmenšené intervaly a pokleslé amplitudy encefalogramu a kardiogramu. Obecně se dá konstatovat, že tělesný stav geologů vykazoval ostrý deficit cukru a rapidně se zlepšil po patřičných opatřeních v tomto směru. Obraz byl zcela jasný, dokonce tak jasný, že doktor Bregov až bezděčně vykřikl.

Ostrá energetická nedostatečnost... Jako by nemocným někdo aplikoval smrtelnou dávku inzulínu. Nebo jako by hladověli desítky dní. Jako by z jejich organismu během okamžiku někdo vysál všechny zásoby energie.

Tato poslední myšlenka Bregova natolik zarazila, že se nad ní hodnou chvíli zadumal. Něco takového tady už bylo.

Něco, co nemělo přímý vztah k jeho nynějším pacientům. Ano... roboti. Energie, která mizela z akumulátorů.

Z šesti hodin, které určil koordinátor, už čtyři uběhly, ve všech laboratořích vědeckého sektoru se pracovalo.

Long společně se svým asistentem, mladým fyzikem Platonovem, pracoval bez jediné přestávky. Chápal Renta a moc dobře věděl, že nedostane ani jedinou sekundu navíc. A že tedy musí odpověď najít ve zbývajících dvou hodinách.

Ale zatím nic nenavštěvovalo tomu, že by byl některý z vědců blízce konečnému výsledku. Všechny zkoušky museli provádět z lodi. Vyžadovaly to předpisy základní bezpečnosti. Komory vědeckého sektoru, vyzbrojené složitými manipulatory pro práci s aktivním materiálem, jim to umožňovaly. Záchranná expedice přivezla ve speciálním kontejneru značnou část pancíře zničeného transportéru. Ten potom vědci rozřezali na části a v každé laboratoři probíhaly zvláštní zkoušky.

Long a Platonov pracovali s kusem vnějšího silikonového pancíře. Zobrazení úlomku, šestkrát zvětšeného, holograficky přenesli do středu laboratoře. Nepociťovali únavu, jenom je trochu trápil hlad. Aby nemuseli přerušit práci, objednali si jídlo centrálním kabelem přímo do laboratoře. Brzy se objevil robot s podnosem. Rent zapojil neutronový mikroskop, ale hologram zůstával v původním tvaru. Vyladění laseru si vyžadovalo příliš mnoho času.

"Pamatujete se ještě na ten řez s charakteristickou kresbou? Myslím, že to bylo číslo čtyřicet jedna nebo čtyřicet dva," ožil náhle Platonov. "Podle mě tam něco bylo. Podíváme se na to ještě jednou?"

Přistoupil rychle k pultu a navolil kód. Rozsvítila se velká obrazovka. V její hlubině se ostře rýsovaly uzlové body krystalické mřížky. Mezi nimi vystupovaly neostré stíny elektronů.

"Tady, v levém rohu, vidíte? Chybí tam atom křemíku. Spojení jádra kyslíku a titanu ještě zachovává celkovou strukturu mřížky, ale uzlové atomové jádro tam není. Snad je příčina zvýšené křehkosti právě tam."

Long opatrně postavil šálek na pult a přistoupil blíže k velké obrazovce, jako by si myslel, že zblízka uvidí něco nového.

"No, jeden atom ještě nic neznamena," zabručel potom. "Zadejte palubnímu počítači úlohu, ať sečte množství takovýchto poruch dejme tomu v krychlovém milimetru hmoty. Potom uvidíme!"

Platonov už seděl za pultem a připravoval program pro počítač. Po chvíli mu série zelených signálů oznámila, že počítač program přijal a ten už prošel analyzačním blokem. Náhle zobrazení z obrazovky zmizelo a bylo nahrazeno nejasným

mihotáním, které lidské oko sotva stačilo zaznamenat. Rychlost, se kterou stroj měnil hloubku řezu, zůstávala za prahem lidského vnímání. Teď už museli jen čekat. Uběhlo asi deset minut, než zazvonění oznámilo konec programu. Na displeji se rozsvítila řada číslic.

"Osm na šestnáctou? Tak jste měl pravdu. To už nemůže být náhoda. Ukažte mi ještě jednou ten řez. Analyzoval jste topologicky všechny vnější dráhy?"

"Ano. Vzniká z toho velice zajímavý obraz. Vypadá to, že záření šlo jen z jedné strany. Dvaadvacet stupňů od poloosy na topologické mapě."

"Jinými slovy, je to výsledek výstřelu z našeho protimeteoritického děla?"

"Přesně tak! Ale podívejte se na energii vlivů. Je velice oslabena. Podle získaných údajů bych odhadoval, samozřejmě kdybych neznal skutečnou situaci, že k výbuchu došlo tak ve vzdálenosti deseti kilometrů."

"A jaká byla skutečná vzdálenost?"

"Tisíc tři sta metrů!"

"To je opravdu zajímavé. Zajímavé... Budeme muset zkusit jeden takový malý experiment. Půjdeme k navigátorům. Potřebujeme jejich pomoc."

V kabině měl službu jakýsi praktikant. Jakmile spatřil vedoucího vědeckého sektoru, vystřelil z křesla jako čertík z krabičky a postavil se do předpisového pozoru. Když Long nechtěl, aby měl chlapec nepříjemnosti s povolením vypuštění sondy, kterou potřeboval, musel ihned sehnat někoho staršího.

"Kde je Tanajev?"

"Vy to nevíte?" pokoušel se zabránit trapnému rozhovoru Platov.

"Počkejte!" přerušil ho Long. "Potřebuju Tanajeva."

"Pilot Tanajev byl odvolán. Rozhodl o tom koordinátor," nahlásil praktikant.

"Co je to za nesmysl? Nutně potřebuju Tanajeva! Spojte mě ihned s koordinátorem!"

Long ani nevyčkal, až praktikant navolí volací kód, a netrpělivě se vrhl k videofonu.

"Říkají, že jsi odvolal Tanajeva!"

"A co má být?" Koordinátor se díval z obrazovky svými malými zasněnými očima kamsi stranou, ale Long podle mnoha vlastních zkušeností věděl, že tento jeho nezachytitelný pohled přesně registruje všechno, co se kolem jen šustne.

"Potřebuju Gleba!"

"Tak si ho zavolej sám. A jestli jsi zapomněl jeho volací znak, podívej se do kartotéky."

"Ale já ho potřebuju tady, v řídicí kabině."

"Podívej se, Longu! Já se ti nepletu do práce tvého oddělení, tak mi laskavě dovol, ať sám rozhodnu o tom, kdo může a kdo nesmí být v řídicí kabině. Copak tak nutného potřebuješ?"

"Raketovou sondu!"

"Ale to jsou mi složitosti. Tu ti vypustí kterýkoliv z praktikantů. Leonove, zaznamenejte si souřadnice a vypusťte sondu!" Rent přerušil spojení.

Long asi sekundu se zájmem hleděl na pohaslou obrazovku. Potom s úsměvem řekl:

"Zapomněl se mě zeptat, kam chci tu sondu vypustit... Ale snad je to tak lepší. Ta nepříjemná příhoda s Glebem ho nějak rozházela."

Long se obrátil k praktikantovi, který stále ještě stál jako struna před pultem:

"Máte na skladě termické granáty?"

"Termické? Nevím... Hned to zjistím... Ještě nikdy jsem o něčem takovém neslyšel."

"Tak teď o nich uslyšíte... V krajním případě dejte příkaz chemikům. Může to být libovolná termická směs, ale musí pomalu hořet ve vzduchoprázdnu."

Když o něco později určoval Long místo přistání sondy, vybral úžlabinu, která se do narušené zóny vklíňovala tak, že ji palubní teleskopy mohly celou dobře sledovat. Na hlavní obrazovce se objevil rovný povrch, pokrytý souvislou vrstvou prachu.

"Tak, to je místo přistání sondy. Jenom doufám, že ta vrstva prachové pokrývky není tak silná, aby se sonda propadla. Pokud sondu udrží, tak něco uvidíme... Už letí, vidíte!"

Na obrazovce se mihlo štihlé tělo rakety. Brzdící motory částečně zpomalily její klesání, ale potom najednou raketa ztratila orientaci a řítila se dolů v neovladatelných přemetech. Podle všeho se Leonov zmýlil při korekci letu, protože raketa nedosáhla písčité úžlabiny. Udeřila o kameny na samém kraji prašné zóny. Její trup se rozpadl na několik částí. Konečně z ní vypadl i podlouhlý válec termické bomby, několikrát poskočil, jak se odrazil od kamenů, a zastavil se téměř přesně na linii, za kterou začínala neskutečná písčná poušť.

"Promiňte... Ale motory se vypnuly příliš brzy. Jinak by se mi podařilo provést korekci."

"To nic!" Long objal praktikanta kolem ramen. "Všechno je v pořádku. Teď jen aby fungovala rozbuška!"

"Co se to tady děje?" zaslechli za svými zády nespokojený hlas koordinátora.

"Vypouštíme sondu, jak vidíte. Právě tu sondu, o kterou jsem vás požádal."

"Sondu vidím! Ale kdo vám povolil nasměrovat ji do zóny?"

"Je to nezbytné, Rente. A navíc, není v zóně. Je sice vedle ní, ale v zóně není," Long se ani neotočil od stopek, když odpovídal.

"Teď, teď by měla vybuchnout..."

"Co to má znamenat? Co to zase provádíte?"

"Ale vždyť je to jen termická bomba. Dětská hračka, nic víc. Nemusíte se znepokojovat. Prostě experiment s pyrotechnikem. Teď! Vidíte! Chci maximální zvětšení. A nasměrujte objektiv co nejpřesněji na válec!"

Válec termické bomby teď vyplňoval téměř celou obrazovku. Bylo vidět, jak její obal praskl, zprohýbal se a vyvrhl ven kypící a prskající náplň.

"To jsem si mohl myslet! Copak tohle je nějaké hoření? Vždyť to sotva svítí. Změřte teplotu, ale rychle!"

Leonov zapojil distanční pyrometr, přesně ho zaměřil na nažloutlou hmotu a cvakl tumblerem. Ručička na stupnici se sice pohnula a začala pomalu stoupat vzhůru, ale velice brzy se zarazila u číslice šest set.

"Šest set stupňů namísto dvou tisíc. Jenom šest set stupňů..." opakoval Long.

Hmota na obrazovce už ani nepěnila, ani nesvítila. Teď už byla jen jakousi neforemnou hroudou a ručička pyrometru prudce klesla dolů.

"Konec. Ohňostroj skončil."

"Takže mi snad už konečně vysvětlíš, proč jsi uspořádal tohle divadlo?"

"Co? Jo tak, tohle... Počkej, Rente..." Long nevěnoval koordinátorovi žádnou pozornost a prudkými kroky měřil kabinu. Rent tedy trpělivě čekal. Nakonec se usadil do nejbližšího křesla. Long se zastavil.

"Všechno odpovídá."

Potom vytáhl z kapsy kombinézy kapesní minipočítačku a asi půl minuty počítal. Podíval se nejdříve na výsledek, potom na Renta, zamračil se a tiše hvízdal. "Myslím, že už vím, co se tam stalo, Rente. Entropie vzrostla asi tisíckrát. Možná i desettisíckrát. Stupeň zvýšení se totiž očividně mění v závislosti na vzdálenosti od centra zóny."

Platov zůstal stát jako zasažený bleskem. Společně s Longem provedli všechny pokusy, ale tenhle závěr mu připadal až příliš fantastický. Chtěl proto odporovat, ale koordinátor ho ostře předešel.

"Entropie, pokud se nemýlím, je stálou konstantou. Vždycky a všude byla neměnná. A navíc, jak si ještě taky pamatuju, je to jednoduše smluvní veličina, která popisuje..."

"Přesně tak," skočil mu do řeči Long. "Je to jen veličina, která popisuje mizení energie při libovolné reakci, když to řekneme zjednodušeně. Ale tady prostě ta stálá a neměnná konstanta, jak jsi správně poznamenal, přestala najednou být neměnnou. Zvýšila se nejméně tisíckrát, a právě proto reakce hoření, rozpad atomů, ale i všechny ostatní reakce spojené se ztrátou energie, už nemohou a nebudou probíhat normálně, podle našich měřítek. Rovnováha byla narušena. Energie uniká jako sítem."

"Kam uniká?"

"Až tohle spolu objevíme, postaví nám pomník ještě za našeho života. O tom vůbec nepochybuj."

"Dobře. Dejme tomu, že máš pravdu. Ale co způsobilo takové ostré narušení? Jakého původu je to pole?"

"Chceš se asi zeptat, jestli náhodou není umělého původu?" usmál se Long. "Ale vždyť já vlastně ani pořádně nevím, je-li to vůbec pole. Naše přístroje nezjistily žádný hmotný vliv, můžeme pozorovat jen následky změny energetické rovnováhy v okolním prostředí. Také stupeň působení entropického pole, jak jsi to teď vlastně pokřtil, můžeme vypočítat jenom hodně přibližně. Tak se mě raději zeptej na něco lehčího."

"Ale přesto ta tvoje teoreticky neškodná konstanta úplně rozruší reálné skály. Ničí mechanismy a zabíjí lidi. A pro příště budeš každý experiment, spojený s působením na vnější prostředí, konzultovat se mnou. Tady totiž není laboratoř, ale neznámá planeta. Ale ještě jsi mi neráčil říct to hlavní - existuje před tím nějaká ochrana?"

"Když využijeme údajů získaných po experimentu Tanajeva s výstřelem..."

"Co to meleš?" našťavaně ho přerušil koordinátor. "Tu avantýru ty nazýváš experimentem?"

"Když využijeme údajů získaných po výstřelu," nevzrušeně se opravil Long, "můžeme dojít k závěru, že dostatečně silný výron energie jakoby nasýtí entropické pole, neutralizuje ho v zóně působení. Prostě mu nedovolí další postup. Jsem přesvědčen, že naše ochranná pole, když vyvinou dostatečnou energii, mohou neutralizovat působení entropického pole. Ale to se musí, samozřejmě, nejdřív spočítat."

Volací znak se rozsvítil večer, když Gleb seděl ve své kajutě a hrál s Kentaurem už třetí šachovou partii. Rozhodl se, že přijde na kloub záměru psychologů, kteří v tomto směru zaprogramovali Kentaura tak, aby prohrál průměrně každou třetí partii. Ovšem nebylo to zase tak jednoduché. Kentaur totiž neprohrával prostě každou třetí partii, ale jen ty, ve kterých hrál Gleb skutečně výtečně, vlastně by se dalo říct, nad své normální možnosti. Hra byla skutečně zajímavá. Modrá žárovka, která vzplála nad obrazovkou interkomu, oznamovala, že volací znak není oficiální, pracovní, ale že někdo volá osobním kanálem. Gleb zapnul interkom.

Rent seděl schoulený za malíčkým stolem ve své kabině. Obrazovka ukazovala v detailu jeho tvář.

Gleb by dal nevímco za to, kdyby mohl být alespoň jednou, na docela kratičkou chvíli, v Rentově kabině, aby si mohl o koordinátorovi udělat jiný obrázek, než jak ho zná jenom z pracovních povinností. Rent pomalu, s téměř viditelným fyzickým úsilím, vyhledával slova a Gleb se mu nechystal pomoci.

"Rozhodl jsem se vyslat do zóny tanky."

Zmlkl, snad čekal nějakou reakci, ale protože Gleb urputně mlčel, koordinátor pokračoval: "Long je toho názoru, že jakákoliv nová informace o této zóně, třeba i nepřímá, má obrovský vědecký význam. A já jsem se rozhodl, že ho podpořím."

"A to jen kvůli tomu významu tam pošleš tanky? Podívej se, Rente, létáme spolu už nějaký ten pátek, tak bys mi snad mohl rovnou říct, že se nechceš vrátit na základnu s prázdnýma rukama. Ale tanky... To není nejlepší řešení. Nejspíše se vůbec nevrátí."

"Nechci se s tebou radit. O tancích je už rozhodnuto. Vědecká rada zaručuje, že síla jejich ochranného pole bude dostatečná. Můžeme se podívat, co se děje v centru té zóny. Tebe to snad nezajímá? Vidím, že tě to zajímá, ať si říkáš, co chceš."

"A co chceš ode mě?"

"Potřebuju vedoucího skupiny techniků, která připraví tanky. Velice dobře jsi poznal práci jejich mechanismů v

místních podmínkách. A navíc si moc dobře uvědomuju, že by bylo příliš lehkovážné, zbavovat se odborníka tvého kalibru."

"To je rozkaz, nebo prosba?"

"Spíše prosba."

"V tom případě odmítám!"

"Ale proč..."

"Odmítám, a ty se na mě už neobracej s prosbami."

"Dobře. Zařídím se podle toho. A teď už běž ke své skupině. O tom, kdo z nás dvou má pravdu, se teď bavit nebudeme."

"Velitelství základny není v takovýchto případech tím nejlepším soudcem."

"V tom s tebou plně souhlasím. Ale tak jsem to nemyslel. Nedávno jsi filozofoval o účelu naší práce na vzdálených planetách, vzpomínáš si ještě? Řekl jsi něco v tom smyslu, že musíme hledat a snad někdy i nacházet něco nového, dříve neznámého... A ty po tom novém, neznámém střílíš z protimeteoritického děla. Samozřejmě že tě plně chápu. Když člověk vidí umírat kamarády, je velice nesnadné rozhodovat se v takovýchto věcech. Vypadá to, že se člověk ani jinak rozhodnout nemůže. Ale taková už je naše práce. A když na ni nestačíme, je lepší rychle odejít od pultu! Nesmíme zapomínat, že jsme tady jen a jen hosty."

"A přece tam sám posíláš tanky."

"Nebudou na nich zbraně. Jenom přístroje a ochranné pole. Dříve, než odtud odejdeme, jsme přece povinni vyjasnit, co to tam je. I když po tvém výstřelu nevíme, jak se věci vyvinou. Chápeš to?"

Gleb uhnul očima, potom téměř neznatelně přikývl.

"Výborně! Jdi si převzít skupinu."

IV

Nejnižší hangár byl zároveň největší uzavřenou prostorou celé kosmické lodi. Byly tady uskladněny nejsilnější transportní a univerzální mechanismy, určené pro práce na povrchu a i pod povrchem planety. Celou pravou polovinu hangáru zabíraly čtyři tanky nejvyšší ochrany. V uzavřeném prostoru hangáru vypadaly tyto neforemné těžkopádné stroje neskutečně velké a Glebovi připomínaly vyhynulé dinosaury.

Hlavní technik ho přivítal docela přívětivě. Orlovova malá kulatá tvář zářila úsměvem s lehkou příměsí soucitu. A to Gleba rozčilovalo. Byl přesvědčen, že by mu Orlov nejraději projevil nelibost nad tím, že se "vrchní velení" plete do práce jeho oddělení. Gleb to podvědomě tušil, a proto hned Orlova striktně požádal, aby ho co nejstručněji zavedl do situace.

Dva ze čtyř tanků mohly být prakticky připraveny během šesti hodin. V této chvíli už končila prověrka uzlů a elektronických bloků. Ovšem čísla na pultech kontrolních automatů mohla pro Gleba znamenat cokoliv. Tanajev se nesnažil dělat ze sebe univerzálního specialistu, a proto hned zarazil Orlova, který se mu snažil běžným technickým žargonem objasnit charakteristiky jednotlivých agregátů.

"Zajímá mě jenom všeobecný průběh prací. Čas, který potřebujete na nezbytnou kontrolu a ještě něco. Buďte tak laskav a proveďte dvojnásobnou prověrku bloků automatického řízení na nula druhém."

Poprvé za celou dobu jejich rozhovoru zmizel z Orlovovy tváře nepřírozený úsměv a v očích se mu usadil údiv.

"Mohl bych vědět, proč vás zajímá právě nula druhý?"

"Všechny mechanismy, které byly v přímém kontaktu s vnějším prostředím na této planetě, musejí být velice pečlivě prověřeny. A nula druhý se zúčastnil záchranné expedice."

"Ptal jsem se, protože jsme zjistili zpomalení reakcí v jeho blocích. Ovšem odchylky jsou to nepatrné, všechny jsou v normě, proto jsem nechtěl žádat čas na doplňující zkoušky. Termíny pro přípravu strojů jsou už i tak dost našponované."

"V tom případě vyměňte všechny mechanismy."

"To není možné. Nula čtvrtý a nula třetí jsou nakonzervované. Uvedení do pracovního stavu by vyžadovalo nejméně čtyřicet hodin."

Gleb se na sekundu zamyslel.

"Řekněte mi, krystalokondy řídicích automatů jsou na těchto strojích identické?"

"Jsou si podobné jako jednovaječná dvojčata. Ale taková záměna je přísně zakázána."

"Veškerou odpovědnost беру na sebe. A nezapomeňte vyměněné kondy předat kybernetikům ke kontrole všech parametrů."

"Když je ovládací automatika tak nespolehlivá, proč nepošlou tanky s řidičem?"

Gleb pokrčil rameny.

Potom řekl: "Asi by to byla moc velká cena, za kterou nestojí prověření teorie vědeckého oddělení. Long je sice přesvědčen, že ochranné pole výdejem své energie vykompenzuje nadbytečnou entropii a nedovolí jí proniknout dovnitř stroje, ale nikdo to zatím prakticky nevyzkoušel. Ti dva mrtví každému stačí."

Půl hodiny před určeným startem bylo všechno připraveno. A když se pod stropem hangáru rozkmitalo žluté varovné světlo a rozlehl se důrazný zvuk sirény, technici spěšně opustili prostor.

Gleb zapnul mikrofon a řekl:

"Pohotovost prvního stupně! Za patnáct minut start!" Teď přijde na řadu normální procedura - spuštění motorů, prověření všech systémů, navedení vnitřních reaktorů tanků na pracovní chod, prověrka ochranných polí. To všechno probíhalo automaticky. Další přebývání lidí v hangáru už nebylo bezpečné. Ale Gleb věděl, že celá ta procedura nemůže začít, dokud kontrolní automat u vchodu neoznámí, že poslední člověk opustil prostor hangáru.

Gleb se už otočil k východu z hangáru, když tu mu najednou mozkiem bleskl jakýsi neznámý poplašný signál. Něco prostě nebylo v pořádku.

Nepotřeboval ani sekundu, aby pochopil příčinu. Mezi rozevřenými dveřmi nákladního prostoru na nula druhém, v jeho černé, neosvětlené hlubině, v mihotavém světle vnějších lamp, najednou vynikla kovová skrčená postava, svými obrysy připomínající karikaturu na bobku sedícího člověka. Byl to ochranný robot. Gleb se nemohl mýlit a hned si také připomněl, že ke každému tanku patří podle instrukcí takovýto ochranný robot. Ale na nula prvním nebyl. To věděl Gleb přesně, protože tam společně s Orlovem zapečetili nákladový prostor. Ale ani na nula druhém, když měnili bloky základního programu, žádného ochranného robota neviděl. Vlastně tam ani neměl být. Rent přece říkal, že tanky během této své neobvyklé expedice neponesou žádné zbraně. A ochranný robot, to je především bojový automat, osazený lasery dalekého dosahu a neutronovými zářiči. Jak se jen mohl objevit v tanku? Změnil snad Rent své rozhodnutí? To si hned musí prověřit. Gleb vykročil k tanku a oslovil robota.

"Jaké je tvé registrační číslo?"

Nastala kratička přestávka. Téměř nezaznamenanatelná, ale Gleb přece jen zpozorněl. Automaty totiž obvykle odpovídaly ihned.

"Nula dvacátý čtvrtý."

A je to tady! Byl to přesně tentýž robot, který doprovázel skupinu geologů, když odmítla poslušnost roznětka na neutronové bombě.

"Co tady děláš?"

"Podle instrukcí doprovázím stroj."

"Nedostal jsi snad příkaz, který instrukci mění?"

"Ne. Koordinátor Rent mi přikázal, abych doprovázel stroj."

To už byla zjevná lež. Někdo z nich lhal. Ale protože automaty lhát neumějí, znamenalo to, že ho oklamal Rent. Glebovo nitro zaplavila hněvivá vlna.

"Okamžitě mě spoj s koordinátorem!"

Opět pauza... Tentokrát dokonce delší než poprvé.

Nakonec přece jen odpověď:

"Provedu!"

A zase přestávka. Ale teď už opravdu dlouhá. Kanál však mohl být obsazen.

"Koordinátor neodpovídá."

Teď už se Gleb opravdu vztekal, ale silou vůle se ovládl a procedil mezi zuby:

"Volej ho havarijním kanálem!"

Další pauza. Všechno vlastně vzniklo z toho, že mu ta plechovka popletla hlavu, zmátla ho, vyvedla z rovnováhy. Gleb stále ještě nevěřil, ani ve snu by ho nenapadlo, že by mohlo hrozit nějaké nebezpečí. Přistoupil až těsně k nákladovému prostoru tanku.

V tom okamžiku však bylo žluté signální světlo vystřídáno červeným. Zaslechl, jak za jeho zády sjela bezpečnostní přepážka, která oddělovala hangár od ostatních prostorů lodi, a z toho zvuku se mu udělalo až nevolno. Automaty začaly proces startování tanků, aniž by vyčkaly, až člověk opustí nebezpečnou zónu.

Něco takového bylo prostě nemožné. A přece se to stalo.

Od tohoto okamžiku chybělo do zapojení ochranných polí pouhých třicet sekund. Při vzniku ochranného pole se šíří bouřlivé vichrné toky o takové síle, že zničí každý předmět do vzdálenosti pěti set metrů.

Člověk, který se dostane do sféry jejich působení, se může rozloučit se životem. Vzkypí mu krev v žilách, potom prasknou cévy, ohoří kůže a nastane konec... Běžet? To nemá žádný smysl. K nejvzdálenější stěně je to sotva sto metrů. A to nestačí.

Všechny východy z hangáru jsou uzavřeny... Automaty pracují přesně... Automaty... Jen ony... Je potřeba zrušit rozkaz.

Mozkem mu probleskovaly horečnaté myšlenky, jak hledal východisko z této situace, která se zdála být naprosto bezvýchodná. Třesoucima se rukama se chopil mikrofonu a přesunul páčku na maximální hlasitost. Klapl vypínačem. Marně...

Kontrolní žárovka se nerozsvítila. Teď si s hrůzou uvědomil, že to ani jinak nemohlo dopadnout. Po zapojení základního programu nebylo spojení zevnitř hangáru možné. Proč také. Nemohl se tady nacházet žádný člověk, jak jinak by mohl být zapojen základní program?

Pocítil, že ho opět zaplavuje vlna hněvu na ty bezduché kovové plechovky, které si to všechno moc dobře propočítaly, přesně a bezchybně, aby ho zničily během několika sekund. Ten strašný hněv překryl strach, a tím mu vlastně pomohl, aby se konečně plně soustředil.

Zbývalo mu teď jediné řešení. Proniknout během těch zbývajících sekund dovnitř tanku. Nejjednodušší by samozřejmě bylo vrhnout se přímo do otevřených dveří nákladového prostoru. Ale odtud se v narudlém pološeru zlověstně míhaly nachové odlesky po kulovité, neskutečně nafouklé hlavě ochranného robota. Glebovi se v těch vypjatých chvílích dokonce zazdalo, že se na jeho ocelové tváři objevil pohrdavý úšklebek.

Čeká jenom na to. Všechno předem narařičil přesně tak, abych se rozhodl pro tuto variantu... Ale k čemu je mu to dobré... Teď nemám čas se tím zabývat. Musím hodně rychle vymyslet něco jiného, něco, co nečeká. Řídící kabina je už uzavřená. To znamená, že mi už zbývá jen havarijní východ. Jenom tam nejsou automatické uzávěry, proletělo mu ve zlomku sekundy horečně hlavou.

Páka šroubového závěru však nechtěla povolit. Gleb přímo fyzicky cítil, jak ubíhají sekundy, které mu ještě zbývají do konce života. Teď už bylo moc pozdě dumat nad tím, co by se stalo, kdyby...

Zbývalo jen ze všech sil se opřít do té proklaté páky. Konečně! Konečně se pohnula a poskočila o centimetr, dva, ale potom se definitivně zaklínila, jako by ji někdo zevnitř přidržoval.

Gleba ochromil strach, měl pocit, že v nejbližším okamžiku musí omdlít. Pot mu zalil oči. Zbývalo už jen pět sekund, čtyři, tři... Páka se ani nehнула. To je konec, už to nemůže stihnout...

Ohnivý záblesk vykreslil protáhlou elipsu pole, které se zapnulo. Gleb si s nesmírnou úlevou uvědomil, že leží mezi generátory ochranného pole a tudíž v jediném "hluchém" místě, kam vichrné toky ochranného gravitačního pole nezasahují. Je tedy skryt pod kupolí ochranného pole a získal přece jen nějaký čas...

Pravda, není ho hodně, takových čtyřicet sekund, než se uvedou do chodu hlavní generátory a spustí motory. Jestliže i v tuto chvíli bude ještě venku, rozjždějí se gigant ho po podlaze hangáru rozmázne jako malinu. Mohl by se sice vyšplhat na pancíř, ale hned jak se odkryje průjezd...

A v tom okamžiku konečně pochopil, že se snaží otočit pákou na druhou stranu a stále více utahuje ten prokletý průchod!

Trhl rukojetí obráceně, navalil se na ni celým tělem, ale nepomohlo to. Teď už jeho život závisel jen na kusu železa, na jakémkoliv kusu železné trubky, kterou by mohl tu zatracenou páku prodloužit. Jako had se protáhl mezi deskami gravitačních vybíječů a vsoukal se do úzkého prostoru mezi spodkem tanku a podlahou, jenom tam, daleko od přísných očí Orlova, mohl některý z techniků pohodit nepotřebný kus železa. Asi by to udělal také, kdyby se mu nechtělo vláčet se s každým kouskem zbytečného materiálu na druhý konec hangáru k dezintegrátoru.

Měl štěstí.

Byl to odřezek nějaké rezaté trubky.

Když ji narazil na konec páky a napnul všechny své zbývající síly, začala se trubka pomalu ohýbat. Zaklel a pocítil, jak mu od nezvládnutelného návalu vzteku tuhnou lícní kosti.

Mezi prsty mu unikaly poslední sekundy, které mu daroval osud.

V tu chvíli se konečně páka pohnula.

Tank se rozjel v tom okamžiku, kdy se napolo vsoukal do průlezu. Zavíral ho za sebou až za chodu, ale to už nemělo žádný valný význam. Důležité bylo, že vyhrál první kolo zápasu s hromadou toho kovového harampádí, které teď sedělo v zadní části.

Robot odmítl poslušnost člověku!

Pokusil se ho oklamat!

Bylo to nepochopitelné a Gleb nedokázal ani najít nějaké vhodné úsloví, k čemu by mohl tuto situaci přirovnat.

Teď si ale mohl odpočinout, setřít si pot, který mu zaléval obličej, a v klidu si promyslet, co podnikne dál. Pololežel v úzké komoře havarijního průlezu. Stroj se nepatrně otfásal, trochu se nakláněl z jednoho boku na druhý a Gleb podle náklonu soudil, že tank už sjel z výjezdni estakády, prošel dezinfekčním polem, vnějším průlezem a co nevidět se dotkne povrchu planety.

Teď se může s kosmickou lodí spojit a povědět jim, co se stalo, jen když se dostane do řídicí kabiny, odpojí automatiku a sám se ujme řízení tanku. To se ale nejdříve musí dostat přes hermetické přepážky, které oddělovaly horní a spodní sektor tanku. V horním jsou rozmístěny kajuty posádky i řídicí kabina.

Ale nevěděl, jak se uzavírají přechodové průlezy.

Pokud tam jsou automatické zámky, které se dají otevřít jenom na příkaz z kabiny, už se odtud nevyhrabe. Ale proč by potom měl poslední vnější průlez šroubový mechanický uzávěr. Ne! Určitě tam budou stejné jednoduché, obyčejné a stejné mechanismy.

Stačilo, aby vylezl po úzkých schůdcích, a hned se o tom mohl přesvědčit. Otevřít druhý průlez byla práce tak na minutku a po chvíli už stál ve strojovně tanku.

Tváře mu ovanul žár. Teplota tady dosahovala pětáctýřiceti stupňů Celsia.

A do očí ho uhořel nápis VSTUP BEZ SKAFANDRU ZAKÁZÁN!

Ovšem, zvýšená tady byla nejen teplota... Rychle nahoru k poslednímu průlezu... Otevírací mechanismus se ani nehnul. V uzoúně mezeře nad zámek se v okamžiku, kdy sevřel rukojet' do dlaní, objevil náhle nápis ZÁMEK BLOKOVÁN! SPOJTE SE S ŘÍDICÍ KABINOU!

Blokován? Ale kým? Zablockovat ho bylo možno jen zevnitř a navíc pouze přímo, bez jakékoliv automatiky. Kdo to tedy udělal? Vypadá to, že znovu padl do pasti. Bez skafandru to ve strojovně dlouho nevydrží.

Stop! Nápis má přece ještě druhou polovinu. Že mu to hned nedošlo. Spojte se s řídicí kabinou - to znamená s programovými automaty a potom vydat příkaz ke zrušení blokády uzávěru. Je to úplně jednoduché. Stačí jen napojit svůj mikrofon na palubní síť přístroje. To je možné v každém úseku, musí to jít i tady, ve strojovně. Tady je zástrčka. Připojení mu zabralo jen několik sekund, potom hned zvedl mikrofon co nejbliže k ústům, aby překřičel značný rámus generátorů, a jen s obtížemi přemáhaje vzrušení pronesl: "Nula druhý! Volám ovládací aparát nula druhého!"

Odpovědi mu bylo jen nehlavné mlčení. Tanajev opakoval volání a přidal k němu své osobní kódové číslo. To zapůsobilo. Ani jeden automat totiž nemohl ignorovat přímou výzvu člověka. I kdyby byl napolo zničený, musel mu odpovědět.

"Automat nula druhého slyší."

"Otevřete přepážku strojovny!"

"Nemohu splnit příkaz. Uzávěry této přepážky se blokují jenom ručně."

"Tak přikážte opravárenskému robotu, ať přepážku otevře! Ale rychle!"

V interkomu to klaplo a zabarvení kovového hlasu se jakoby změnilo...

"Zadání je nekorektní. Otevření přepážky ohrozí radiací pracovní úseky. To je nebezpečné pro posádku."

"Na palubě není žádná posádka! Jsem ve strojovně bez skafandru! Okamžitě otevřete přepážku!"

"Na palubě je posádka! Ve strojovně nikdo není," tupě opakoval mechanický hlas.

Strašlivé tušení Gleba přimrazilo.

"Tady druhý. Spojte mě s posádkou."

Mikrofon opět klapl, kratičké ticho a najednou hlas řekl. "Posádka poslouchá."

"Tady druhý. S kým hovořím? Odpovězte!"

"Hovoří nula dvacátý čtvrtý. V současné době jsem posádkou tanku. Ve strojovně nikdo není."

Konečně Gleb všechno pochopil. Tomu pomatenému robotu se nějakým záhadným způsobem podařilo napojit na sebe automatiku tanku. Přepážka byla nejspíše uzavřena opravárenským robotem.

Do řídicí kabiny se tedy nedostane a ve strojovně může zůstat bez skafandru maximálně tři minuty. Zbývá tedy jediné řešení. Vrátit se do přechodové chodbičky mezi vnějším průlezem a strojovnou. Když uzavře textonitový průlez, radiace ho už neohrozí. No a horko už musí nějak vydržet.

Zaklínal se v duchu, že až bude sedět v prohřáté komoře s těžko dýchatelným vzduchem, bude celou dobu vymýšlet, co udělá s tím ochranným robotem, až tam splní úkol a vrátí se na loď. Ta myšlenka mu dodala nové síly.

Na tablu řídicího pultu vzplál zelený pohotovostní signál. Rent se nespokojeně obrátil k hlavnímu inženýrovi:

"Mají patnáctiminutové zdržení. Postarejte se, aby se už víckrát neopakovalo!"

Na barevné prostorové obrazovce splývaly šedavé tanky s okolními skálami. A v těch chvílích, kdy projížděly pod černými stíny, mizely z očí lidí úplně.

"Zapněte jim reflektory. Nemusíme je skrývat!"

Vedoucí technik směny ihned předal příkaz a zlomy skal najednou vzplanuly takovým jasnem, že se několik sekund nedalo nic rozeznat. Ale když tanky, které se od sebe trochu vzdálily, vjely do širokého stínu vysoké skály, poznamenal hlavní inženýr k technikovi, aby věnoval pozornost také nula druhému.

"Ale vždyť jsem předal rozkaz oběma tankům!"

"Zkuste to ještě jednou!"

"Co se děje?"

"Na nula druhém nepracuje reflektor."

"Zapněte rezervní."

"Nula druhý neodpovídá!"

Rent přistoupil až těsně k technikovi a po několik sekund sledoval, jak se marně snaží volat stroj na všech náhradních kanálech vhodného rozsahu.

"Předějte rozkaz STOP PROGRAM po havarijní vlně. To musí působit."

Najednou, v okamžiku, kdy technik stiskl rudou klávesnici, se první tank zarazil, jako by najel na neviditelnou stěnu.

Ale nula druhý, který v ten okamžik uzavíral kolonu, ani nezpomalil chod. Krátkým obloukem objel před ním stojící tank a ukryl se ve stínu skal.

"Předějte nula prvnímu příkaz, ať ho neustále sleduje a po celý čas na něj má zaměřeny své reflektory."

Asi po patnácti sekundách se na obrazovce opět objevila široká záď nula druhého.

"Přece mu nemohly najednou vypadnout všechny kanály náhradního spojení. To je prostě naprosto vyloučené," pokusil se omluvit nastalou situaci hlavní inženýr.

"To vím taky," nakvašeně odvětil Rent. "Proveďte jeho azimut."

"V podstatě se drží programu..."

"Co to znamená - v podstatě?"

"Odklon o deset stupňů mohl být zapříčiněn objížděním nějakých překážek."

"Jak dlouho bude ještě v zóně viditelnosti našich kamer?"

"Dvacet minut."

"Tak dobře. Pokud se za tu dobu nevrátí k normálnímu programu..."

Odehrávalo se tady něco naprosto nečekaného, nanejvýš překvapujícího, dalo by se skoro říci šokujícího. Řídicí aparatura autonomních robotů byla dublovaná. Mohlo například přestat fungovat spojení, mohly se poškodit reflektory, ale základní program musel být splněn v každém případě. A všichni v řídicí kabině si moc dobře uvědomovali, co by mohla znamenat ztráta kontroly nad takovýmto strojem.

Hlavní inženýr rozprostřel před Rentem na stole obrovskou fotografii povrchu planety, kterou udělal sputnik. Kartografický automat ji už opatřil všemi nezbytnými označeními a černou barvou zvýraznil předem určenou trasu pro tanky. Tenká, přesně narysovaná linka přetínala lom a táhla se daleko do hloubi písčité zóny, až k jejímu samému středu. Ani při maximálním zvětšení se nedalo na fotografii rozeznat nic jiného než písek. V centru písčité zóny měly tanky za úkol projet kruh o poloměru sto metrů, provést seizmické sondování povrchu a vrátit se.

Červeným fixem udělal hlavní inženýr vedle černé linky tlustou čáru.

"Teď jsou tady. Spojení s nula druhým se stále ještě nepodařilo navázat. Do zóny vjede za deset minut. Jinak to vypadá, že oba stroje plní program normálně. Na nula prvním jsou všechny ukazatele v normě, provedli jsme ještě jednu kontrolní prověrku."

"Dobrá. Zatím to tak necháme. Vypusťte ještě jednu družici pro případ, že i s nula prvním se přeruší spojení. Zařídte, ať sem technici co nejrychleji dodají všechny protokoly kontrolní prověrky. Zajímalo by mě, jak se mohlo stát, že aparatura na nula druhém přestala pracovat hned po spuštění. Co tam teda vlastně dělali? A zavolejte mi Tanajeva, jsem zvědav, jak mi to bude vysvětlovat."

Služba od řídicího pultu obrátila k Rentovi zneklidnělou tvář: "Nula druhý ostře odbočil z určené trasy. Ale nejsou tam žádné překážky, které by musel objíždět. Oba stroje dojevy k zóně, a on odbočil. Podívejte se. Teď jede podél zóny!"

"Přimějte nula prvního, ať těsně sleduje nula druhého. Nebo ne, počkejte. Ať donutí nula druhého zastavit. Pošlete mu nula prvního vstříc, do čela."

"Ale oba stroje mají přece stejně silné ochranné pole!"

"To vím i bez vás. Zajímá mě, jak se nula druhý bude chovat při setkání. Co tomu říkáte?" Rent se obrátil k hlavnímu kybernetikovi a zahleděl se na něj tak, jako by ten nešťastník vlastníma rukama poškodil řídicí aparaturu tanku.

"Je-li poškození jeho bloků stejné jako u geologických robotů, nedá se vůbec nic předpovědět."

"No to se podívejme. Tak už ani hlavní kybernetik neví, co z toho vzejde."

Nula druhý nejel přesně podél zóny. Občas jeho dráha přetínala písečné jazyky, které vybíhaly z nitra zóny. V těch chvílích se po ochranné kupoli silového pole přelévávala barevná duha.

Nula první přesně vyplnil příkaz, otočil se a velkým obloukem směřoval přímo k nula druhému.

"Jak jsou daleko? Jak dlouho ještě zůstanou v zóně viditelnosti našich kamer?"

"Po setkání, pokud ovšem nula druhý nezmění směr, je skryje tamhleta skála."

"Víc je už neuvidíme?"

"Jenom přes družici a kamery nula prvního."

"To je málo. Nechci ho ztratit z očí. Pošlete glajder s kamerami k místu setkání. Pošlete nula dvacátého."

"Chcete snad, aby neutronové dělo..."

"Přesně tak! Chci, abychom na něm měli plnou kontrolu v kterémkoliv okamžiku cesty. Pochopil jste mě?"

"Setkali se!"

Vzrušený hlas hlavního operátora přinutil všechny kromě hlavního inženýra, který právě dával příkazy pro glajder, aby se rychle otočili k obrazovkám. Nula první teď předjel nula druhého asi o dvacet metrů, prudce se otočil a přehradil mu cestu. Silové pole se co nevidět srazí. Pokud nula druhý nesníží rychlost, silný výron energie od vzájemného působení ochranných polí může značně oba stroje poškodit. Lidé sledovali obrazovku se zatajeným dechem. Nula druhý se náhle celý zahalil do oblaku prachu.

"Brzdí! Podívejte se, obrací se. To znamená, že logické bloky jsou v pořádku. Ale co to tam je? Tam, na zádi?"

Všichni si už všimli, že na zádi otočeného tanku se pootevřela střílna. Oslepující modrý paprsek neutronového děla narazil do silového pole prvního tanku.

"Zvětšete na maximum sílu ochranného pole! Zapojte forsáž generátorů!"

Avšak žádné silové pole nemohlo odolávat účinku neutronového záření. Na místě, kde ještě před chvílí stál nula první, vybuchla namodralá koule plasmu. Na sekundu to vypadalo, že zamrzla na místě, jako by hranice již zničeného ochranného pole ještě zadržovaly její bleskový rozpínavý pohyb, ale poté, když překonala neviditelnou bariéru, začala se mračná koule nadýmat, zalévat rudými kaňkami, úlomky roztavené lávy a kovu, stalo se z ní mračno rozkacených par. Najednou jako by vydechla, rozletěla se v setině sekundy po celé té písčité úžlabině. Nula druhý vyjel z místa setkání plnou rychlostí do hloubi zóny.

Hřibovité mračno výbuchu se na obrazovkách dál zvětšovalo, jeho spodní okraj dohonil ujíždějící tank a ochranné pole nula druhého se zalilo zlověstnou malinovou barvou.

"To vůbec nechápu!" Hlavní kybernetik stočil fotografii s vyznačením trasy zpět do pouzdra, potom ji zase vyndal, roztočil, ale asi si vůbec neuvědomoval, co vlastně drží v ruce, protože papír roztrhal na nespočet kousků, které jednoduše odhodil do rohu kabiny. "Jsem ochoten věřit tomu, že přestane pracovat a plnit příkazy. Nějaký vnější vliv může porušit ve složitém systému elektronického krystalokondy nějaké obvody. Ale žádný známý vliv není schopen nahradit jedny obvody jinými, zaměnit jedno zadání jiným. A přesto se to stalo!"

"Chtěl jste snad říci, že to nedokáže ani jeden spontánní vliv, nemýlím-li se," koordinátor se při těchto slovech pozorně na hlavního kybernetika díval. "A co když připustíme, že tento vliv není živelný, náhodný, přírodní? Vždyť právě těmito slovy jsme si zvykli nahrazovat jevy, které nejsme schopni pochopit. Ale co když tady to není žádná náhoda? Třeba je činnost tanku plně ovládána. Ano, plně ovládána někým zvnějšku!"

Na několik dlouhých sekund zavládlo v řídicí kabině nehlavné ticho. První promluvil hlavní kybernetik:

"Vy tedy tvrdíte, že naše automaty ovládá někdo zvnějšku? To je vyloučeno!"

"Ne!" ostře odvětil koordinátor. "Chtěl jsem říci, že naše automaty někdo zvnějšku mění takovým způsobem, že už přestávají být našimi automaty."

"Tato teorie by mohla mnohé objasnit," zadumaně promluvil Long, "dokonce i tu nepříjemnou skutečnost, že se dvakrát zcela změnily krystalokondy našich robotů."

"Přesně tak! V prvním případě jsem ještě mohl věřit v nějaký nejasný živelný vliv, ale teď... Tak co je s tím neutronovým dělen?"

"Glajder už odstartoval. Bude na místě za patnáct minut. Ale nemá ochranné pole."

"Nepotřebuje ho. Nebudeme ho navádět nad zónu. Stačí, když ho navedete na linii přímého zaměření."

Radioaktivní mračno na obrazovkách se pomalu rozpouštělo. Postupně se stávala průzračnou celá východní část, ve které se až dosud ukrýval stroj, nad kterým lidé ztratili kontrolu. Před nimi se rozevřelo široké panoráma písečné pouště. Nebylo na něm vidět sebemenší vyvýšeninku, ale také žádný pohyb.

"Přece se nevypařil!"

Koordinátor přepnul obrazovky na kamery sputniku. Teď, z velké výše, viděli celou zónu, která připomínala obrovský mělký talíř. A pokud pomíneme kráter po nedávném výbuchu, nebyla na ní jediná skvrnka. Stroj zmizel.

Už dlouho, naléhavě, pištěl zvonek havarijní výzvy. Pomalu, jakoby se právě probudil ze zlého snu, se koordinátor natáhl po vypínači.

"Co je zase?"

"Pilot Tanajev není na palubě lodí. Jeho osobní vysílačka neodpovídá na havarijní výzvu."

V

Ze všeho nejvíce trápila Gleba tma. V přechodové chodbě nebylo totiž instalováno osvětlení. Gleb se jen s obtížemi jakžtakž usadil v úzkém kovovém válci, který měl teplotu dobře prohřáté pečící trouby. Zády a kolena se opíral o protilehlé stěny. Před očima mu tancovaly barevné skvrny. Ono je čtyřicet stupňů Celsia, když navíc člověk nemá po ruce ani kapičku vody, opravdu trochu moc. Přejel si napuštěným jazykem vysušené rty.

Ale nejhorší ze všeho bylo, že úplně ztratil pojem času. Rovnoměrný šum generátorů a pravidelné otřásání přepážek ještě více otupilo jeho pozornost. Je sice pravda, že tréninky v uzavřené kabině byly o hodně delší, ale tam není nesnesitelné horko, člověk nemá šířavou žízeň, slané stružky potu netvoří na kožili lepkavé skvrny a nikdo neškrabe za kovovými stěnami...

Copak se tam usadily krysy? A už zase někdo za jeho zády zatápal po stěně maličkými pacičkami. Moc dobře, věděl, že po biologické kontrole a sérii dezinfekčních prověrek, kterými stroje prošly před cestou do kosmu, se na jejich povrchu nenajde ani jedna jediná bakterie, a přece mu něco stále běhalo za zády... Nejasný, tupý zvuk...

To asi ten zatracený robot, který okupuje nákladový prostor, tam přetahuje silné litinové pláty...

Chvilími Gleb zcela ztrácel pojem skutečnosti. Zdálo se mu, že už celou věčnost plave v temné husté řece. A spolu s ním se tam plácá nevelký kovový tvor, připomínající zároveň robota i krysu. Měl však mnoho jedovatých zubů a Gleb si uvědomoval, že hlavní nebezpečí mu hrozí právě od těch zubů. Musel jim uniknout, utéct, ale neměl už dost sil a ta prokletá krysa se mu zakusovala do krku.

Gleb zařval strachy, škulbl sebou a praštil se hlavou o kovovou stěnu přechodové komory. Tím zase přišel k plnému vědomí a pochopil, že tank prudce změnil směr. Motory pod podlahou zavly a téměř v tom samém okamžiku to někde venku těžce zadunělo a zasvištělo. Strojem to hodilo trochu stranou. Podlaha se pod Glebovými nohama lehce otřásala.

Venku se dělo něco neobyčejného, něco, čeho se musel osobně zúčastnit...

Nejtěžší byl první krok - vstát, protáhnout si záda... Zatočila se mu hlava, a tak musel stát několik sekund nehnutě, sbíral síly.

Nečekané, hned jak pootevřel přepážku průlezu, ho do očí udeřilo světlo. No ovšem, ve strojovně přece musí být světlo. Asi na to v tom zmatku zapomněl... Bylo ale úplně nemyslitelné dýchat horké roztavené olovo, které připomínal vzduch valící se ze strojovny.

Má se snad vydat tudy? Tím rozkaceným radioaktivním peklem? Ne, to v žádném případě nemůže. Musí co nejrychleji zavřít přepážku průchodu...

Ale namísto toho lezl stále vzhůru, ani vlastně nevěděl proč, namáhavě zaklesával nohy do kovových stupňů, nahrazujících schody. Pot mu zalil oči. Několik sekund nemohl nic rozeznat. Celý výstup mu trval asi pět minut, než konečně pocítil pod nohama podlahu strojovny. Celý stroj se lehce otřásl a Gleb to pocítil každou buňkou svého zkušeného těla. Po chvíli si oči přece jen přivykly oslepujícímu světlu. Generátory vyly ve vysoké tónině. Jejich kryty se mu rozkmitávaly před očima ve velké duhové skvrny. Tak daleko ještě nic neviděl. Ale hned vedle, napravo, nahnátl rukou známý tvar zámku. Kde se tady vzaly dveře? Tady přece žádné dveře nejsou, všechny přechody se hermeticky překrývají speciálními přepážkami... A najednou si vzpomněl... Skříň, havarijní skříň...

Stále tomu ještě nemohl uvěřit, ale už škulbl rukou. Zámek se poslušně otevřel. Přímě před opuchlými očima mu zašustila a stříbřitě se zaleskla tektonitová látka skafandru...

"Ty idiote!" nahlas se počastoval nadávkou. To je přece nad slunce jasné, že ve strojovně musí být rezervní skafandr. Místo aby ses nechal pomalu opékat v té prokleté troubě, mohl jsi už něco kloudného podniknout, protože skafandr znamená především plnou ochranu před radiací, normální teplotu, a v případě nutnosti dokonce i možnost výstupu do volného prostoru planety.

Honem si obléknout skafandr, zaklapnout magnetické zámky a rychle zapojit vnitřní systém termoregulace. Všechny tyto dokonale nacvičené úkony mu nezabraly ani celou minutu. Proud osvěžujícího, chladivého vzduchu z respirátoru ho zasáhl do obličej, Gleb blaženě přivřel víčka. Už zase mohl žít...

Ale v tom okamžiku zhaslo světlo. Současně utichly oba generátory a rozhostilo se neproniknutelné, neskutečné ticho. Ihned však pochopil, že to ticho bylo klamné. Okamžitě, jak si sluch odvykl na doznívající divoký řev motorů a pronikavé vytí gravitačních setrvačníků, zaslechl Gleb zvenčí podivný šelest a rychlý, silící ťukot. Současně se stroj téměř neznatelně třásl, úplně jako by jej někdo hodil na gigantické síto. Otřesy narůstaly. Gleba začalo píchat ve spáncích a trnuly mu zuby. Vibrace přešla do zvukové modulace, přepážky se rozezvučely. Něco upadlo a rozbilo se těsně vedle něho. Stroj, který vážil desítky tun, vybavený prakticky nezničitelným pancířem, ukrytý v kokonu ochranných polí, se třásl jako v horečce...

Gleb si náhle uvědomil, že ochranné pole už neexistuje, protože generátory nejsou v chodu, a jestliže se teď stroj nachází v zóně... Pokusil se nemyslet na to, co se musí nutně stát za několik sekund, až se pod tlakem entropického pole rozpadne vnější silikonový pancíř.

Teď, když v hangáru chyběly dva největší stroje, vypadal vnitřní prostor až neskutečně rozsáhlý. Skupinka lidí se ztrácela pod kupolí, která vyzařovala oslňující světlo. Plnou intenzitu osvětlení potřebovali pro svou práci kybernetici. Aby se nemusely odpojovat nesčetné obvody, ve kterých mohlo dojít k hledané poruše, rozhodla rada, aby práce probíhaly na místě. Úzký dlouhý stůl byl zaplněn součástkami a jednotlivými uzly rozebraného kontrolního automatu. Hlavní kybernetik Kirilin pracoval u stolu také, svorkou připojoval k nesčíslným kontaktům kontrolní přístroje. A hned, při tom, než došel k dalšímu dílci, odečítal jejich hlavní hodnoty do diktafonu kapesního minipočítače. Na horním displeji počítače se tak neustále měnila řada čísel.

Už potřetí během této hodiny se na obrazovce palubního spojení objevila unavená tvář koordinátora. Jen s přemáháním ovládal rostoucí podráždění. Kirilin ani nezvedl hlavu od přístrojů. Koordinátor trpělivě čekal. "Ještě pracuju, Rente. Nic nového ti zatím neřeknu. Výsledky ti povím až všechny najednou. Hned jak s tím budu hotov."

Obrazovka zajiskřila a pohasla. Koordinátor neřekl ani jediné slovo. Kirilin pocítil výčitky svědomí. Koneckonců, každý tady asi Renta chápal. Gleb byl jeho kamarád. Opravdu jen kamarád, protože ten, kdo na svých bedrech nese tak velkou odpovědnost, ani skutečné přátele mít nemůže... Jak je to obtížné, udržet v železných kleštích disciplíny takovou obrovskou loď, něst zodpovědnost za každého jedince. Zcela určitě chtěl Rent Glebovi prokázat službu, vlastně se mu tím omluvit za tu historii s odvoláním, kdy Gleb nejdříve zachránil život šesti lidem a potom musel opustit řídicí stanoviště. Ale teď už je pozdě. Už nikomu nic nedokáže a odpovídat se člověk musí před velitelstvím základny. A nejen Rent, ale oni všichni budou muset vysvětlovat, jak se mohlo stát, že z kosmické lodi, uzavřené po poplašném signálu, zmizel bez jediné stopy člověk...

Rent seděl v ústřední laboratoři za malým stolečkem, utiskovaným z obou stran dvěma trojrozměrnými obrazovkami. V místech, kde vládl Long, se Rent pokaždé cítil jaksi nesvůj. Snad to bylo i tím, že pracovníci vědeckého oddělení, kteří do laboratoře přicházeli, si ho se zájmem prohlédli a teprve potom se věnovali své práci, a hned na přítomnost velitele lodi zapomněli. Byl cizincem v jejich rodném živlu plném nepochopitelných formulí, kroutících se hádků nesčetných grafů, myšlenek vyslovovaných v jazyku normálnímu smrtelníkovi nesrozumitelném... Centrální obrazovka neustále ukazovala zvětšený obraz části povrchu planety, snímáný družicí v okamžiku, kdy tank zmizel.

Tohle všechno se ještě přece jen dalo pochopit. Ovšem zvětšená fotografie povrchu planety byla teď pokryta celou sítí nějakých nesrozumitelných vzorců, výpočtů a čísel, která znamenala gigawatty v oblasti epicentra výbuchu, milibary vibrací, pevnost půdního podkladu, sílu zvukové vlny, bally podzemních planetotřesení, atmosféry stlačení a roztažení jednotlivých vrstev půdy a desítky, ba stovky dalších speciálních údajů, rozdělujících normální obraz toho, co se stalo, na jednotlivá pole, čímž se stal téměř nejasným... Rent vstal a na maximum zvětšil právě tu oblast nepatrného výseku povrchu planety, kde byl na předešlém snímku tank ještě úplně jasně zřetelný, ale tady už nebyl. Jenom se od toho místa, kde za tak záhadných okolností zmizel, objevilo téměř neznatelné zčeření, jako by to ani nebyl písek, ale jezerní hladina v teplém vánku.

"Je možné, že se ochranné pole vypnulo v okamžiku exploze?"

Long přikývl.

"Už jsem to vypočítal. Stačil pancíř, na tu vzdálenost by vydržel zásah. Ale tohle bylo něco jiného..."

"Co to tedy bylo? Máš snad dostatečně, kvalifikované specialisty a já bych právě teď potřeboval vyčerpávající a jednoznačnou odpověď na svou jedinou otázku."

"Dělají, co mohou, Rente!"

"Tak ať dělají ještě víc, ať dokážou nemožné. Já prostě musím vědět, kam se ten tank poděl."

Long se zamyšleně podíval na koordinátora. "Myslíš si, že v něm byl Gleb?"

"Prostě nevěřím tomu, že by bez jediné stopy mohl zmizet stroj nebo člověk."

"Ale proč si myslíš, že by měl být právě na nula druhém?"

"Protože z nula prvního by se s námi mohl spojit rádiem," řekl Rent a zlostně udeřil sevřenou pěstí do přepážky.

Obrazovka nějakého indikačního přístroje, který stál opodál, se pokryla sprškou poruch. Long se nesouhlasně podíval na koordinátora, ale nahlas neřekl nic.

"Neuškodilo by, kdybys techniky a i kybernetiky trochu popohnal. Docela rád bych se dověděl, jak se mohlo stát, že Gleb zůstal v uzavřeném hangáru po zapojení programu. To by nám určitě pomohlo při dalším výzkumu."

"Tam taky dělají, co je v jejich silách, nemusíš mít obavy."

"Ale máme tak málo času... Mám ti takový nepříjemný pocit, že nám mezi prsty ubíhají poslední minuty, kdy je ještě čas přijmout nějaké rozumné řešení, a my se tady zatím motáme jako slepá koťata."

"Něco už přece jen víme, ale já tě opravdu nechápu... Moji chlapci dělají všechno, ale když myslíš, popoženu ještě jednou kybernetiky."

Když za sebou zaklapl dveře své kajuty, zůstal Rent několik chvil nehnutě stát a v duchu se snažil zformulovat a upřesnit podvědomé rozhodnutí: "Když Kirilin zjistí, že kontrolní automat vydal signál do ústředního bloku z vlastní iniciativy... Kdyby se uvnitř lodi objevil třeba jen jeden jediný robot schopný pracovat samostatně, nezávisle na určeném programu, budu je muset odpojit všechny. Všechny a najednou. Ani rozhodnutím Kentaura nemohu potom bezpečně věřit. Budeme si muset na hodně věcí vzpomenout a hodně se jich naučit dělat vlastníma rukama... A stejně budeme bezmocní a bezradní..."

Rent se unaveně sesunul do křesla. Malátně navolil kód na obsluhujícím automatu. Z obdélníkové šterbiny ve zdi vyjel podnos a na něm teplá večeře. Ale neměl na jídlo vůbec chuť. Přinutil se však, aby přece jen spolkl několik soust. Jak to asi bude vypadat, až na lodi budou muset odpojit všechny automatické systémy? Není tady žádný obsluhující personál a lodní kuchyně je o šest palub níže. Bude opravdu chlapík, jestliže si sám poběží pro takovýhle podnos. Automatika doprovází každý jejich krok. Bez její pomoci neodstartuješ, nezvládneš tu nestvůru z mrtvého kovu, v kterou se změní kosmická loď, která najednou ztratila všechny své mechanické sluchy.

Kdybych se měl utkat s protivníkem, vybral bych si pro útok jeho nejzranitelnější, nejslabší místo. Takové, kde bych byl schopen zbavit ho jediným úderem jeho základní přednosti - techniky. Podle této úvahy bychom však měli co dělat se skutečně úskočným a vychytralým nepřitelem.

Přesně tak, s nepřitelem...

Ale k takovému setkání nejsme psychicky připraveni. Všechny naděje na setkání v kosmu, celé to hledání bratrského

rozumu, dokonce i všechny ty komise pro kontakt se kojily jednou a touže iluzí - že se k nám prostě bude cizí rozum chovat přátelsky. Ale proč by tomu tak vlastně mělo být? Long nechce v cizí, neznámý život věřit... On totiž potřebuje fakta, jasná, pokud možno hmatatelná fakta, která by mu zapadala do toho jeho zaběhnutého vědeckého schématu... Například biosféra, postupný rozvoj života od nejjednodušších forem ke složitějším, a teprve potom může na scénu vystoupit sám rozum... Ale nic takového na této planetě nenajdete. Jen mrtvé skály... A přesto tady automaty přestávají plnit zadané úkoly, stává se z nich cosi neznámého, snad i dokonce nám samým nebezpečného.

A není to snad fakt? Cožpak jsou nutné ještě další důkazy? Samozřejmě že tato fakta existují, to jenom my je prostě neznáme... Prostě to musí být někdo nebo něco, co má vliv na systém našich automatů. Docela dobře se dá zjistit, jakým způsobem je tento vliv možný... Někdy v budoucnu na to lidé docela jistě přijdou, ale to přece nemůže být to hlavní.

Důležité je něco jiného. Setkali jsme se tady s neobyčejným jevem. Setkali jsme se tady s něčím takovým, s čím se člověk doposud nesetkal. S vůlí cizího rozumu...

"A to pole písku, kde bez jediné stopy zmizel náš tank, je snad dokonce jenom zóna... Zakázaná zóna, kam není člověku dovoleno proniknout," uvažoval nahlas.

Vzplála obrazovka a hned vedle koordinátora se objevila vzrušená tvář Longova. Rent zaslechl těžký, sípavý dech nanejevš bezradného člověka.

"Zjistili jsme to, Rente! Už víme, kam se poděl ten tank."

Rent se celý vnitřně napnul, jako by se chystal ke skoku.

"Zespodu, zpod stometrové vrstvy, byl na tank zaměřen ultrazvukový paprsek. Tank se celý změnil ve vibrátor a téměř okamžitě se ponořil do písku. Ponořil se až k samému dnu, kde jsou zdroje ultrazvukových vln..."

Když ultrazvukové vlny prošly metrovým tektonitovým pancířem, smísily se uvnitř stroje v zoufalý diapazón. Gleb měl dojem, že tank se mění v různohlasé obří varhany. Zpíval, pištěl, štkal. Boční přepážky duněly v hlubokých basových tóninách. Uvnitř pouzder generátoru to řinčelo a cvakalo. Z celé té strašlivé zvukové kakofonie se Glebovi všechno v hlavě pomotalo. Ztratil schopnost rozeznat, kde je dole a kde nahoře. Měl odpuzující pocit, že banda běsnících opic hází na stroj desítky ostrých zvonivých předmětů.

Potom náhle jakási gigantická ruka stroj uchopila a kamsi odnesla. Così cvaklo naposled, jasně a zvonivě, jako by kámen narazil do spodních pancéřových plátů, a vše ztichlo.

Ticho bylo až příšerně kontrastní proti té hrůze předešlých chvil. Glebovi ještě v uších dozníval a duněl víchr různohlasých, ale teď už neexistujících zvuků. Ztratil nad sebou kontrolu, protože bezmocně ležel na podlaze strojovny. Přesně si pamatoval, že před tím, než ho zaplavila pohlcující vlna zvuků, stál a držel se dveří skříně, ze které chvíli před tím stačil vytáhnout skafandr a obléknout si ho. Teď ležel nehnutě na podlaze. Ticho bylo husté, nezvučné, úplně mrtvé. Takové ticho není ani v přechodové kabině kosmické lodi, dokonce ani v otevřeném kosmu...

Generátory mlčely, to tedy znamená, že ho nechrání žádné pole, a přesto žije. Entropické pole tedy neproniká do míst, kam se dostal stroj, anebo z nějakého neznámého a nejasného důvodu zmizelo vůbec. Ale ať už to je jakkoliv, musí už konečně vyjít ven, aby přestal hrát tu ponižující roli bezmocné sardinky zaletované do konzervy. Skafandr ho ochrání před případným zařazením, poskytne mu kyslík, neohrozí ho v něm ani otevřený vesmír. Jenom před entropickým polem je bezmocný, ale před tím nedokáže ochránit ani pancíř tanku. A jednou se odtud přece musí vyhrabat.

Průlez se otevřel snadno, jako by mu chtěl vynahradit to nelidské úsilí, když ležel pod strojem a bojoval o každou sekundu života. Hned jak se přepážka odsunula, vtrhlo dovnitř světlo. Podivné rozptýlené světlo, které ani v nejmenším nepřipomínalo normální osvětlení povrchu planety.

Palubní rada se sešla dvě hodiny poté, co vědecká sekce odhalila příčinu zmizení tanku. Ústřední sál byl příliš prostorný, a tudíž neútulný. Místnost projektovaná na kapacitu celé posádky byla obrovská. Lidé se tady teď cítili nějak ztracení a příliš oficiálně mezi řadami prázdných křesel. Ale třeba koordinátor počítal právě s tím? Koneckonců mimořádná rada se neschází každý den. Účastnili se jí vedoucí odborných sekcí a oddělení i základních služeb lodi. Chyběl už jenom hlavní kybernetik. Koordinátor s nevolí pohlédl na hodinky.

"Tak začneme. Kirilin přijde později. Musíme vyřešit jeden problém," a koordinátor při těchto slovech pokynul Kramskému.

Vedoucí geofyzikální laboratoře vstal a rozvinul na magnetické tabuli velké barevné schéma. Kresba silně připomínala hluboký talíř, v jehož středu ležela polovina jablka.

"Tak to bude vypadat, když odstraníme písek," krátce pronesl koordinátor, když se otočil ke schématu.

"Promiň, ale co to tam vlastně je?" zeptal se náčelník meteorologické služby. Zcela očividně byl jediný, kdo nebyl o celé věci ještě informován. Všichni shromáždění k němu jako na povel otočili hlavy.

"Ale ne, o tom nemluvíme... Samozřejmě, chápu, že je to kresba kupole, za kterou zmizel náš tank. Ale co vlastně představuje? Co to je? Umělé zařízení nebo jádro nějakého zvláštního přírodního jevu!"

Jako by ani neslyšel otázku, pokračoval koordinátor ve svém výkladu.

"Údaje byly získány pomocí ultrazvukové ozvěnové sondy a tektonické karotáže. Průměr kupole je dva kilometry, vyskytuje se v hloubce dvou set metrů. Skalní podklad nám znemožňuje přesně určit spodní část kupole. Ale i to, co víme, úplně stačí. Geometricky pravidelné kupole nerostou pod zemí samy od sebe. Někdo ji musel vybudovat. Teď už není pochyb o tom, že entropické pole je výsledkem činnosti nám neznámých mechanismů uzavřených uvnitř kupole."

"Já bych tolik nespěchal s kategorickými závěry," podmrčeně ho přerušil Long.

"Nejsme tady kvůli vědeckým disputacím. Potřebujeme pracovní hypotézu, která by se co nejvíce přibližovala jistotě. Jenom to, nic jiného. Budeme tedy předpokládat, že je to umělé zařízení, vybavené vysoce výkonnými a dokonale

uzpůsobenými mechanismy."

"Proč se ale takové perfektní zařízení objevilo tady, na pusté neobydlené planetě, kde není ani stopa po atmosféře?! K čemu a komu je to tady dobré?" odporoval zavile Long.

"To nevím," ostře mu odvětil koordinátor. "Ale teď mě zajímá něco úplně jiného. Ztratili jsme stroj. Na jeho palubě byl jeden člen posádky. Docela by mě potěšilo, kdyby se mohl vrátit zpět na loď. Teď musíme posoudit, jakými prostředky toho můžeme dosáhnout."

"Co to znamená - vrátit? Vyjasni, prosím, co jsi chtěl říci tím slovem vrátit?" opět ho přerušil Long. Dokonce vstal ze svého místa a stál teď proti koordinátorovi.

"Jenom to, co jsem řekl."

"V nejlepším případě to znamená konflikt s nepředvídatelnými následky. Dejme tomu, že najdeme způsob, jak se dostat k té kupoli, i když si zatím neumím představit, jak se chceš dostat entropickým polem. Ale připusťme, že se ti to podaří. A co dál? Co chceš podniknout potom? Vypáčit tu kupoli, nebo snad slušně zaklepeš a počkáš, až tě někdo pozve dál?"

"Zpočátku samozřejmě využijeme všech nám dostupných prostředků k navázání kontaktu. Až když se to nepodaří..."

"A to se zcela jistě nepodaří!" skočil mu do řeči Long. Rent počkal, až dokončí svou repliku, a potom pokračoval, aniž by zvýšil hlas: "Opakuji, v tom případě, že se to nepodaří, otevřeme kupoli."

"Tak... To ovšem vypadá na začátek vojenských akcí... Ano, a nezůstane po nás ani mastný flek, jestliže je ta kupole nějakou stanicí, kterou tam vybudovala nám neznámá supercivilizace! My jsme až doposud měli entropii za neměnnou veličinu, ale oni se ji naučili ovládat... Pokud je tohle tady jen ochranná zóna, potom mají docela určitě i další, nepoměrně mocnější mechanismy a zbraně. Dají nám pádnou odpověď na náš vpád a budou v právu."

"Nejsme to my, kdo začal tento konflikt. Já chci jenom navrátit stroj, který nám patří. A zachránit život člena posádky, je-li to ještě možné!"

VI

Gleba překvapilo nezvykle měkké světlo, které pronikalo do pootevřených dveří průlezu. Ale ještě více ho zarazilo, že vzduch z přechodové chodby neunikal ven. To mohlo znamenat jen jediné - venku i uvnitř je přibližně stejný tlak... Nejdříve ho napadlo, že stroj splnil úkol a vrátil se do hangáru, když byl Gleb v bezvědomí. Ale tato myšlenka ho v žádném případě neuklidnila, spíše naopak, protože cítil, jak mu do uší postupně proniká hrozné ticho, které kolem vládlo. Takové absolutní ticho neexistuje tam, kde jsou lidé se svými hlučícími mechanismy. Obavami se mu sevřelo hrdlo. Nohy ho nějak nechťely poslouchat a nemohly se odhodlat k poslednímu kroku dolů, do pootevřeného průlezu. Najednou mu hlavou bleskla myšlenka, že ho tam venku mohou čekat. Z nějakého nejasného důvodu se snažil nemyslet na to, kdo ho má čekat. A přece jen mu ta myšlenka pomohla najít ztracenou rovnováhu. Opřel se do páky a zcela otevřel přepážku průlezu. Otevřel se před ním úzký kruhový otvor. Asi metr pod ním byl povrch, na kterém tank stál. Nejdříve ho napadlo, že je to ledové pole. Ale když pohlédl do blýskavé hlubiny neznámého materiálu, řekl si, že led přece nemůže být tak absolutně hladký, bez jediné trhlinky, bez jediného škrábnutí, bez jediného cizorodého vměstku.

Vystoupil přesto velice opatrně, instinktivně se obával uklouznutí. Ale povrch byl drsný a podešve skafandru se k němu pevně přichytily.

Gleb pružně vykroužil zpod tanku, rychle se napřímil a teprve potom si dovolil pohled na to, co ho obklopovalo. V první minutě, kdy si jeho oči ještě nezvykly na světlo, rozeznal jen řady různobarevných ohňů rozbíhajících se do všech stran. Bylo jich hodně. O mnoho víc, než je na obloze hvězd. Zářily měkkým rozptýleným světlem, které zaplňovalo prostor jako pohádková mlha.

Potom upozoroval, že ohně se pohybují uspořádaně. Celý ten čas ubíhaly po nespočetných, ale přesně určených drahách. A když si jeho zkoušené oči přece jen trochu přivykly na to duhové pableskování, spatřil i samotné dráhy, po kterých ohně běžely. Pochopil, že právě tyto dráhy jsou tím nejhlavnějším z toho, co ho obklopovalo. V každém případě byly nejmohutnější.

Ze všeho nejvíc to připomínalo skleněný les. Vybledlé průzračné pletence nejrůznějších tlouštěk se proplétaly, křižovaly, rozvětvovaly a zase spojovaly v silné uzly a rozbíhaly se v nespočetných kaskádách jako stružky hadích vodopádů. Byly tady dlouhé zakřivené větve, připomínající svinuté hroznýše, kroucené sloupy i tenounké průsvitné nitě. Liány, pletence, větve - nepostřehnutelný zmatek strnulých skleněných rostlin... Rozprostíraly se, jak mohl dohlédnout a odhadnout, asi do hloubky sta metrů. Dál už neviděl.

Gleb si je sám pro sebe nazval větvemi a stromy, i když tvarem je připomínaly opravdu jen velice vzdáleně, třeba jen proto, že se většina těchto skleněných útvarů směrem dolů rozšiřovala. A když Gleb zvedl hlavu, nepodařilo se mu ve výšce rozpoznat nic jiného než skleněné sloupy, které se ztrácely v rozptýleném mlžném oparu.

Nejvíce ho však v tomto skleněném světě zaráželo ticho. A nekonečný pohyb ohňů. Jednotlivé stvolky a větve žily napjatým světelným životem, probíhaly jimi celé kaskády svítivých koulí a v uzlových propleteních, kde se občas střetávaly světelné impulsy, mířící sem z různých směrů, jako by se hromadila jakási svítící kapalina, která po příchodu další dávky světla náhle úplně ztmavla. A když taková větev na čas pohasla, jako by v ní umíral celý ten světelný svět. V některých uzlových propleteních neustále svítily rovnoměrně nehybné ohnivé koule, jako by na něco čekaly... Nakonec Gleb pohlédl i dolů a očima zkoumal průzračnou desku, o které se zpočátku domníval, že je z ledu. Do ní se, jako do živné půdy, zářily nespočetné kořeny a rovné sloupy jednotlivých stromů. Jak se mu dařilo dohlédnout do té bezedné průzračnosti, měla deska obrovskou tloušťku. Pokud ovšem tento závatný dojem nevyvolávaly vnitřní zrcadlové reflexy.

Gleb se obrátil a za svými zády spatřil úplně stejnou desku, jenomže tato stěna byla hladká. Nepronikal do ní ani jediný

kořínků, ani jediná větev.

Ta hladká stěna svírala pravý úhel s podlahou a ubíhala nalevo i napravo tak daleko, kam jen se mu podařilo dohlédnout houštinou větví skleněných stromů. Zdálo se mu, že kdesi v dálce, tam, kde se linie opticky sbíhaly, to hrálo fantastickými duhovými barvami, které zachvátily celé kilometry prostoru, obklopujícího tento neskutečně pohádkový svět.

Jediným reálným předmětem, který svědčil o tom, že tohle všechno kolem není halucinace, byl pozemský stroj, postavený lidskýma rukama. Jeho drsný pancíř, poznamenaný nespočtem škrábanců a nevelkých vypouklín, vypadal až nepřírovnalě hrubý v tom sterilním, téměř efemérním světě. Ale byly to právě známé a všední obrysy tanku, které pomohly Glebovi, aby se vzpamatoval a vyrovnal se s bezděčným strachem, který člověka pokaždé zaskočí a spoutá jeho myšlení, když se poprvé setká s něčím nepostižitelně cizím.

"Tak takhle to tedy vypadá...", řekl si pro sebe potichu Gleb, i když vlastně ani sám přesně netušil, co všechno představuje ono důrazné "to". Jeho hlas zazněl v tichu, které ho obklopovalo, až rouhačsky ostře. Potom zmizel někam daleko a hluboko v tomto kolosálním zařízení, aby se k němu po několika minutách vrátil rozdrobený v mnohahlasé ozvěně.

Přímo před ním, jen pár kroků vzdálena, se nořila do podlahy silná skleněná liána, která měla nejméně půl metru v průměru. Na rozdíl od ostatních touto větví neprobíhaly ohně. Celá však v přesně si odpovídajících intervalech hasla a zase se rozsvěcela.

Gleb najednou pocítil neukojitelnou touhu pohladit ji, dotknout se jejího bezvadně hladkého, průzračného povrchu. Snad i proto, aby se ještě jednou přesvědčil o reálnosti toho, co ho obklopovalo. Vůbec nepomyslel na to, že by to snad mohlo být nebezpečné.

Odepnul rukavici skafandru a přiložil dlaň na liánu. Povrch byl nezdolně pevný, tvrdý a hladký.

Gleb vykročil do hloubi skleněného lesa a obrátil se. Volný prostor se najednou změnil, zmizela perspektiva. Těsně kolem něho stoupaly vzhůru silné skleněné trubice, ve kterých se neustále kmitaly hořící ohně. Z toho nekonečného mihotání se mu začala točit hlava. Tank teď zakrývala houština navzájem propletených skleněných stvolů. Duhové výbuchy světla občas pokrývaly celou stěnu, u které tank stál.

Gleb pocítil lehké rozčarování. Snad hlavně proto, že když vystupoval z tanku, čekal něco úplně jiného.

"Nejspíš je to umělé zařízení, i když se nedá vyloučit, že samotný les je částí nějakého obrovitého neznámého organismu..." To byla jeho první přesně formulovaná myšlenka a on také hned pochopil, že otřes, který zažil při setkání s neznámým, postupně mizí.

Navíc je tady atmosféra, a to tedy znamená, že jsem v uzavřeném prostoru, který není spojen s bezvzdušným prostranstvím planety, pokračoval ve svých úvahách. "Ale jak se sem dostal tank? Znamená to, že tady někde musí být nějaký průjezd, dveře nebo past..."

Ale tahle poslední myšlenka v něm ihned vyvolala nedůvěru. Rostlo v něm nezdolné přesvědčení, že tohle všechno je jen obrovský mechanismus, který se ničím nepodobá pozemským. Kolosální, uměle stvořená konstrukce. Musí si ověřit, zda se nemýlí. V duchu odhadl své možnosti. Na opasku skafandru se mu kývala nevelká brašna s univerzálním nářadím. Uvnitř tanku asi bude komplex standardních analyzátorů a polní laboratoř... Krom toho je tam také vysílačka, jen jestli budou rádiové vlny schopné prorazit z tohoto uzavřeného prostoru.

Bylo by moc špatné, kdyby to nedokázaly, protože Rent určitě nebude sedět se založenýma rukama.

Musí jim dát vědět, že je v pořádku, jinak se budou snažit ho odtud vytáhnout za každou cenu a mohli by se unáhlit, protože nevědí, že planeta už má svého hospodáře. A v tu chvíli pochopil, že Rent to předpokládal už dávno, rozhodně od chvíle, kdy ho po výstřelu z protimeteoritického děla zbavil funkce. A situace se teď obrátila takovým způsobem, že Gleb má zcela jinou, o hodně odpovědnější funkci, než byla ta první. Odtud ho nikdo nemůže odvolat, nikdo mu ale také nepomůže při hledání nejsprávnějšího řešení, na kterém může záviset nejen jeho vlastní osud, ale i osud celé kosmické lodi. To tedy znamená zakázaná zóna... Systém ochranných polí, který ukrývá vchod do umělého zařízení. Pokud má pravdu, a tohle všechno je jen kolosální stroj se zatím nepochopitelným úkolem, musí mít někde řídicí centrum. Pokud ovšem celý tento mechanismus není takovým centrem... Není pochyb o tom, že tento systém je schopen přijímat logická řešení, jinak by se tady tank nikdy nemohl ocitnout. To ovšem znamená, že tady někde musí být i přístroje pro odečet informací.

Gleb se podvědomě přikrčil. Takhle řečeno to vypadá docela jednoduše. Ale pochopí oni, jakou nepěknou, hořkou roli musí hrát, když se dostal do naprosté závislosti na vlastním ochranném robotu? Takhle ale nemůže dál pokračovat.

Jeho první starostí zůstává navázat spojení s lodí. To ovšem znamená, že musí proniknout do ovládací kabiny tanku, i kdyby ho to mělo stát nevimco. Rychle prozkoumal brašnu s univerzálním nářadím, ale nenašel nic, co by se mu hodilo, co by mu mohlo nahradit zbraň. Jen jiskrová minisvářečka. Ovšem její impulsy mohou být dostatečně efektivní jen na kratší než metrovou vzdálenost. A to ještě jen v tom případě, že by se mu podařilo dostat se ke kontrolnímu štítku robota. Jenom tehdy by mohl přepálit pojistky a na čas tak vyřadit z provozu mocný bojový mechanismus.

Gleb se hořce usmál. Reakce robota jsou stokrát rychlejší než reakce člověka. A citlivé mikrofony ani optické přístroje mu nedávají šanci na úspěch ani jedna k tisíci. Ale přesto se o to musí pokusit. Nic jiného mu nezbývá.

Ohnivě koule, nehybně ztuhlé ve svých skleněných hnízdech, mu připomínaly oči, které pozorně sledují každý pohyb člověka.

Když o tom tak Gleb přemýšlel, měl vážné podezření, že právě ochranný robot může být dost podstatným článkem v celé té řadě podivných náhod, které ho nakonec přivedly až sem. Tím spíše už konečně musí ovládnout situaci a skoncovat s tou vnucenou podřadnou rolí pěšáka v této cizí hře... A když se mu to nepodaří, tak... V nejhorším případě bude vědět, že udělal všechno, co bylo v jeho silách. Gleb se pomalu vydal zpět k tanku.

Instinktivně se kryl za silnými skleněnými kmeny, přestože moc dobře věděl, že jejich zaštitění je nedostatečné. Když se

robot rozhodne vystřelil laserový paprsek, tak ho ta trocha neznámé hmoty neochránil. Ani našlapovat na špičky nemělo smysl, vždyť přece citlivé přístroje robota už dávno zaregistrovaly jeho opatrné kroky. Ale když nevystřelil v hangáru.

V hangáru to bylo něco úplně jiného. Robot ještě musel proniknout sem a k něčemu mě potřeboval. Možná i proto, abychom pronikli zónou ochranných mechanismů. Teď se může všechno změnit, mohu mu být překážkou v jeho dalších plánech, pokud ovšem nějaké má... V každém případě, když nyní vystřelí, nemám ani tu nejmenší šanci..., horečně přemýšlel Gleb.

Dveře nákladového prostoru byly pootevřené. Hned jak to Gleb zpozoroval, ztuhl na místě. Pozdě... Dveře sebou trhly, pomalu zmizely v temnotě nákladového prostoru. Zevnitř se vysunula kovová hlava s mřížkovými ušima zaměřovačů. Najednou se oba otočily směrem ke Glebovi a zastavily se. Gleb se cítil asi tak, jako by mu někdo o hrud' opřel ústí laserového paprskometu a čísi neosobní prst užuž tiskl spoušť...

Tak, to bychom tedy měli. Je od tanku vzdálen takových šest metrů. Svařovací aparát je účinný na metr. Než stačí udělat těch deset kroků, které by potřeboval, aby mohl bezpečně vystřelit, dávno už nebude mezi živými.

Zbývala mu už jen naděje, že se nějaká část obvodů, které nedovolují dokonale fungujícímu robotu ublížit člověku, přece jen zachovala. V hangáru přece plnil jeho rozkazy, i když dost neochotně... Co kdyby se o to pokusil i teď?

"Tady druhý! Kontrola systému. Oznam napětí ve funkčním bloku!" Glebova slova dopadla do hustého ticha. Robot mlčel.

Gleb to tedy zkusil z jiné strany.

"Tady druhý! Vystup z nákladového prostoru!"

Pomalů, jakoby neochotně, se robot pohnul. Ukázala se plochá podešev a napevno se přísála k hladké podlaze. Robot moc nespěchal, ale nakonec přece jen stál oběma nohama na zemi. Gleb si ale nedělal velké naděje, že je to výsledek jeho předcházejícího příkazu, a znovu tedy přikázal.

"Otoč se o devadesát stupňů!"

Robot se nehýbal.

Gleb si příliš dobře uvědomoval, že v hrudi jeho protivníka je pod kovovými roletkami ukryt laser. A robot nejspíše použije této zbraně. Člověk je totiž příliš nepatrný cíl pro neutronový zářič.

Gleb opakoval svůj poslední rozkaz a podivil se svému chraplavému hlasu.

"Tady druhý! Otoč se o devadesát stupňů!"

Robot dál zadumaně a nehnutě stál. Najednou Gleb uviděl, jak se pomalu pootevřel uzávěr laserové střílny a zase se přivřel. Potom se to celé ještě jednou opakovalo, jako by v elektronickém mozku stroje probíhal nějaký tajemný boj. Robot připomínal nerozhodného člověka, který nemůže najít správné řešení. Jako by byl schopen váhat a cítit pochyby...

Víc už Gleb neřekl ani slovo. Seběmenší smíšení signálů v řídících obvodech robota ho mohlo přistrčit k poslední hranici, zničit poslední zbytky zábran, a on by mohl uvést do chodu laser...

Pokračující nehybnost se stala Glebovi nesnesitelnou. Měl pocit, že má nohy jako z olova a od nezměrného duševního vypětí ho rozbolela hlava. Takhle to už dál nevydrží. To je ale situace... Trást se strachy před vlastním ochranným robotem...

Pomalů, jako by před sebou tlačil přetěžký náklad, udělal Gleb krok směrem k robotu. Nic se nestalo. Tehdy se připravil na nejhorší a odhodlal se k dalšímu kroku. Střílna se opět odkryla. Gleb dokonce viděl, jak se téměř nepostřehnutelně chvějí její roletky. V temné hlubině se blyštěla čelní hrana rubínového krystalu.

A v tom okamžiku se Gleb rozhodl. Pevně stiskl v dlaních svařovací aparát a vrhl se vpřed, aby co nejrychleji překonal zbývající metry. Robot sebou trhl, jako by se lekl, otřásl se a v téměř stejném zlomku sekundy vyplivl laser ke Glebovi zhuštěný paprsek světla.

Ale dříve než paprsek letící rychlostí světla stačil Gleba zasáhnout do hrudi, proběhla mu hlavou spousta myšlenek.

Například, že robot se nikdy nemůže minout. Pokaždé přesně zasáhne cíl. Laserový paprsek je naváděn elektronickosvětelným zařízením a optické dálkoměry a zaměřovače jsou stoprocentně bezchybné. Napadlo ho i to, že vystřel mu míří přímo do hrudi a teď už jím určitě musel proletět skrz naskrz. A útržky myšlenek teď už uhasnou jednou provždy.

Gleb se vnitřně stáhl, očekával úder a bolest, ale nic z toho nepocítil...

Najednou si uvědomil, že se stalo něco naprosto nepochopitelného, vlastně zcela nemožného. Paprsek laseru zasáhl skleněnou větev stromu. Robot s ní nepočítal, jakákoliv hmota, která se nachází v cestě tak obrovského množství energie, jaké v sobě nese laserový paprsek, se musí okamžitě proměnit v páru. A taková nicotná překážka nemohla zadržet jeho neodvratný let...

Také ho nezadržela, jenom trochu změnila směr, zlomila laserový paprsek, propustila ho svým objemem, poopravila úhel dráhy a smrtonosná dávka energie unikla kamsi vzhůru a beze stopy se ztratila ve spleti skleněných rostlin.

Instinktivně, hned při výstřelu, se Gleb vrhl k zemi a znehybněl. Nebylo totiž možné předpovědět, co robot podnikne nyní. Mohl znovu vystřelit a opravit zaměření.

Ale robot nedělal nic. Nejspíše nakonec přece jen zapracovaly zbytky potenciálů, právě těch havarijních potenciálů, uložených v jeho elektronickém mozku, které v případě jakéhokoli porušení základních zákazů jako krajní míra bezpečnosti - tak to alespoň předpokládali a určili konstruktéři - zničí stroj, a to tak, že rozruší jeho elektronický mozek. Ale to se také nestalo. Vypadalo to, jako by robot pocíťoval nesmírný úžas nad svým činem. A přestože Gleb moc dobře věděl, že stroji jsou jakékoliv emoce cizí, nijak jinak než panickým strachem a údivem si nedovedl vysvětlit jeho zmatený a rychlý útek z místa činu.

Neohrabaná poskakující silueta se ještě několikrát mihla mezi skleněnými kmeny, než docela zmizela. Bylo těžké

předpovědět, kdo byl vítězem v právě skončeném střetnutí, pokud ovšem vůbec skončilo...

V každém případě měl teď Gleb volný přístup do tanku a samozřejmě nelenil ani chvíli, aby toho využil. Rádio.

Nejdříve ze všeho se musí dostat k vysílačce.

Ale ukázalo se, že ani na jednom vlnovém rozsahu nebyly rádiové vlny schopny prorazit ven.

Spojení... Jak jen informovat kosmickou loď a přátele na její palubě? Tato myšlenka mu horečně obíhala mozkiem. Musí se pokusit najít východ, mechanismus, který sem přemístil tank. Do uzavřené kupole. Na obrazovce palubních lokátorů tanku mohl Gleb vidět dvoukilometrový stan, rozprostřený nad jeho hlavou. Průchod musí být někde tady. Blízko.

Motory ztichly hned po výbuchu... Potom začaly vibrace. Pokoušel se připomenout si zbytečky toho, co se mu zachytilo v paměti ještě před tím, než ztratil vědomí. Motory nejspíše přestaly pracovat už před vibrací, to tedy nutně musí znamenat, že se sem tank dostal už nehybný... Takže průchod musí být někde blízko, pokud ovšem tady robot nezapínal motory.

Ať už je to jakkoliv, musí prostě najít průchod. Ale pro začátek neuškodí série standardních analýz. Nikdo neví, co se tady stane v příští minutě. A zápis těchto analýz zůstane zachován v palubním deníku.

A najednou Gleb pochopil, že se vlastně jen vymlouvá. Protože až moc dobře věděl, že kdyby se teď, právě v tuto chvíli, před ním zničehonic otevřel průchod, nenamířil by do něj tank. Ani spojení ho nyní zase tak příliš nevzrušovalo, i když by jistě nebylo marné, kdyby se mohl spojit s lodí...

Celou jeho osobnost zaplavil nevysvětlitelný pocit, který už celá tisíciletí nutí lidstvo hledat nové cesty a objevy.

Říkalo se mu docela prostě - zvědavost, a nikdo se raději nepokoušel v něm vyznat. Gleb si zcela jasně uvědomoval, že odtud nevyjde, dokud se mu nepodaří zjistit, co to vlastně je, nebo dokud neudělá všechno, čeho je schopen pro toto objasnění... A tak hledání východu musí zatím počkat.

Gleb stiskl klávesnici analyzátoru. Aspoň budu mít co hlásit, když se mi podaří probít se nahoru, říkal si v duchu.

Přístroj dokončil standardní sérii a vyplívl na řídicí pultík dlouhý pás, pokrytý číslicemi. Gleb se zatím nerozhodl odebírat vzorky skleněné hmoty, proto byla analýza neúplná.

A přesto četl údaje, které získal od spektroskopů a mikroanalyzátorů, se zatajeným dechem. Kyslíčník křemičitý s přebudovanou krystalickou mřížkou. Mřížka sice připomíná grafit, ale jsou tady jiná energetická spojení. Podivné vlastnosti má tahle hmota, v laserovém paprsku nehoří. O tom se už měl možnost na vlastní oči přesvědčit.

Pohlédl na celou dlouhou řadu nul sloupce vyplňujícího atmosférický graf. Protože nevěřil vlastním očím, podíval se ještě jednou a pozorněji.

Hélium! Čisté hélium. Tak čisté, že o jeho umělém původu nemůže být nejmenších pochyb. To tedy ovšem také znamená, že celé toto zařízení je rovněž umělého původu. Jeho prvotní, ničím nepodložený dohad najednou dostal zcela reálný podklad.

Gleb se zamyslel. Nejdříve přestali fungovat dva roboti v geologické skupině. Někdo nebo něco změnilo zápis jejich programu v krystalokondech. Potom se objevilo entropické pole, obklopující jistou část planety.

Následoval neočekávaný, ničím nevyprovokovaný útok na skupinu geologů. Ze všeho nejvíce připomínal živelní pohromu, nějaký náhodný výron entropie, který vlastně neměl s lidmi nic společného. Je možné, že jeho výstřel zůstal bez odpovědi a zastavil postup pole, protože jej nasýtil energií. Teď se ale v úvahách musel zbavit všeho náhodného a získat jen logickou řadu faktů, které by byly schopny objasnit mlhavé podezření, jež se mu mihlo mozkiem.

To tedy znamená, že nejdříve ti dva roboti a potom i ochranný robot dostali nový program činnosti zvnějšku.

Předpokládáme, že tento nový program byl zadáván odtud, tímto skleněným lesem nebo co to vlastně je. Nač tedy robot potřeboval tank? K čemu potřeboval složitě zosnovat únos stroje i s člověkem?

Předpokládáme, že potřebovali člověka pro kontakt nebo pro experimentování, pozorování, či kvůli něčemu úplně jinému. Unesou člověka, a potom dají robotu příkaz, aby po něm střílel z laseru... To si odporuje. Tady něco nehraje. Jestliže by ho chtěli jenom zničit, mohli to udělat mnohem jednodušeji. A co když robot potřeboval tank jenom k tomu, aby mohl nerušeně projít entropickým polem, a on, Gleb, se k tomu přimotal opravdu jen náhodou?

To je, žel, téměř jisté, v každém případě známá fakta tento dohad nevylučují. Ale to by potom znamenalo, že robot nemohl počítat s nerušeným průchodem ochrannými mechanismy kupole... Potřeboval tank, aby se sem dostal. Ale kdo potom robota ovládal? Je možné jenom jedno řešení: buď robot postupoval sám, podle své vlastní vůle, což se dá téměř vyloučit - nestávají se dva tak ve všem si podobné případy pomatení mysli ani u lidí, natož u robotů, ještě nikdy neslyšel o bláznivých robotech -, anebo...

Potom zůstává jediné pravděpodobné řešení. Robota ovládá někdo třetí, kdo nemá ke kupoli přímý vztah. A ten třetí nejspíše nutně potřeboval proniknout dovnitř kupole. Když už ne sám, tak alespoň prostřednictvím robota, uneseného lidem...

Gleb pocítil, jak mu po této myšlence stekl po zádech ledový pot. Mohlo by se totiž lehce stát, že lidé nevědomky, aniž by si to přáli, budou vtaženi do boje dvou i neznámých sil. Neznáme sice prostředky, ani cíle či síly, které se uvolní při vedení tohoto boje, ale za činnost robota, postaveného lidmi, budeme muset odpovídat. To znamená, já budu muset odpovídat, upřesnil si v duchu Gleb.

VII

S univerzálním robotem nula osmačtyřicátý se dělo něco podivného. V první sekundě nic nepochopil. Jeho tělo zachvátila vlna chladu, až se neovladatelně konvulzivně otřásl. Téměř ve stejném okamžiku pocítil instinktivní strach, který ho donutil nehybně ztuhnout. Současně se strachem, vůbec poprvé od chvíle, kdy bylo do jeho paměti zakódováno pořadové číslo, pocítil i zlobu. Nevěděl sice, že pocit, který ho celého ovládl, se nazývá právě zloba. Neuměl ještě lidskou řečí vyslovovat své pocity. Ale teď právě cítil strach a zlobu... NejnePOCHOPITELNĚJŠÍ bylo, že strach v něm vyvolávali lidé. Titíž lidé, jejichž příkazy a jejich plnění bylo až do této chvíle jediným smyslem jeho

existence. Teď se jich bál... Bál se jich proto, že před sekundou vypnuli sousedního opravárenského robota, paralyzovali jeho elektronický mozek. Teď je možná řada na něm... Dříve by v něm podobná operace nevyvolala ani špetku vzrušení. Bylo mu úplně jedno, jestli ho odpojí nebo mu dají nějaký jiný úkol.

Zato nyní ho myšlenka na vypnutí uvedla do stavu skutečného úžasu, ale vůbec ne snad proto, že paralyzovaný mozek přestane fungovat. Špatné je, že vypnutí by mu zabránilo ve splnění úkolu, který před ním stojí. Toto zjištění přinutilo nula osmačtyřicátého, aby se hluboce zamyslel. Důležité bylo určit si pro sebe charakter té úlohy.

V mysli jasně viděl obraz: vysoce organizovaná hmota, která ho obklopuje, se rozpadá. Ničí se její spojení, rozrušují se složité struktury. Rozpad musí zachvátit co možná největší prostor. Rozšířit se do všech stran, tak daleko, jak je to jen možné. Jenom tak by mohl zničit to nenáviděné kovové vězení, do kterého byl teď pevně uzavřen jeho rozum. Když ho zničí, může se vrátit k počátečnímu chaosu. Spojit se s ním navždycky. Už jenom toto pomyšlení v něm vyvolalo vlnu ohromného, s ničím jiným nesrovnatelného uspokojení.

Ale dosáhnout tohoto cíle nebude vůbec snadné. Jednoduché odpojení mozku, jak se obával, mu v ničem nepomůže. Jenom ho nadlouho, možná i natrvalo zmrazí v jeho kovovém obalu.

Pravda, existovala ještě jedna možnost... Najednou si uvědomil, že je schopen přecházet z jednoho mechanického těla do jiných a tak pozvednout svou vůli jejich mizící funkční rozum. Ale takový přenos vyžadoval obrovské množství energie a dařil se jen s největšími obtížemi. Dlouho po takovém přechodu fungovala paměť neplnohodnotně a její schopnost k sebeobraně byla podstatně snížena.

Lidé mají podezření. Když se jim podaří odhalit ho, mohou zbavit zásob energie všechny automatické systémy, všechna místa, kam by se mohl ukrýt... To nesmí v žádném případě připustit...

Už přicházejí.

Jsou úplně blízko. Zmenšit se. Zmizet. Ať je tohle něčí cizí tělo, které necítí bolest a plní zatím jejich příkazy.

Počká.

Je třeba se přizpůsobit, pro sebe si ponechat jen ten nejmenší, docela zastrčený kousíček elektronického mozku, a tak uniknout přechodu.

Neslyšet. Nevidět. Neexistovat.

Být jen v embryonálním stadiu. Existovat jenom proto, aby přečkal a mohl splnit úkol zničení.

"Tak co je s tím nula osmačtyřicátým?" Kirilin nespokojeně pohlédl na úzký displej univerzálního analyzátoru psychomotorických funkcí automatizovaných systémů. Už šestou hodinu pracuje v hangáru, za tu dobu odtud ani jednou nevyšel. Oči mu slzely únavou a stálým napětím.

Technik zapojil testovací zařízení.

"Zase to stejné! Zpomalení reakcí o jednu setinu."

"To se mi nelíbí."

"Ale je to v normě! Když se budeme zabývat každou setinou, musíme rozebrat všechny roboty."

"Prostě se mi to nelíbí. Dejte ho na stůl."

Po třech hodinách usilovné práce byl nakonec nucen se vzdát. Všechny systémy robota pracovaly bezchybně. Kirilin podrážděně hodil univerzální analyzátor na stůl. Honí se za příznakem, za chimérami. Všechny automaty v hangáru jsou v naprostém pořádku.

A přece z hangáru nepochopitelným způsobem zmizel člověk a kontrolní systémy daly nepravdivý signál... Tytéž systémy, které jsou teď tak neskutečně bezchybné ve všech svých ukazatelích, tak přesné, jak tomu v reálné existujících normálních automatech ani nemůže být!

Tato myšlenka ho šlehla v mozek. Vrhel se k před chvílí složenému robotu a stiskl havarijní spínač. Bleskla jiskra o hodně mocnější, než jakou může vyvolat napětí 26 V.

Jiskra přeskočila a zmizela. Nezachytíš ji, nevměstnáš do analyzátoru, nedonutíš ji odpovídat na nesčetné otázky.

Jenom přestal existovat ještě jeden robot. Havarijní odpojení elektronického mozku ho změnilo v kovovou schránku, vyplněnou obrovským množstvím nejrůznějších součástek. Jenom na Zemi, ve standardních podmínkách, je možné přehodnocení jeho logických prvků.

A tak zatímco kosmická loď ztratila dalšího autonomního robota, vůbec netušil, co řekne koordinátorovi.

Kirilin si těžce povzdechl:

"Vypadá to, že nic víc už nenajdeme. Končíme. Beztak jsem se už opozdil."

Technici začali zručně stáčet kabely, rozebírat a ukládat přístroje i speciální nástroje, ale on se stále ještě nemohl zbavit dojmu, že právě utrpěl těžkou porážku. Něco nezachytil, něco mu uniklo za hranici chápání... A přitom chyběla jen nicotná maličkost. Třeba jen větší přesnost přístrojů, nebo trochu vlastní houževnatosti. Zůstalo jenom vnitřní přesvědčení, že s odpojenými roboty nebylo něco v pořádku. Ale co to bylo - to se mu nepodařilo odhalit. A to si jako hlavní kybernetik lodi musí přiznat...

Jeho podezření by se stonásobně zvětšilo, kdyby věděl, že hned jak úsek opustil poslední člověk, hned jak v něm zhaslo světlo a v kabelech, které vedly k silovým agregátům, přestal proudit elektrický proud, v tom okamžiku sebou jeden z opravárenských robotů škubl a jeho kovovými rameny otřásla křeč, silně připomínající lidskou...

Kirilin vstoupil do hlavního sálu ve chvíli, kdy spor o to, jak pomoci Tanajevovi, ztratil původní význam. Celá diskuse se rozmělnila do nesčetných slovních potyček o podřadných otázkách. Lidé byli unavení. Jenom Long nadále tvrdě hájil svou pozici a nehodlal koordinátorovi ustupovat. Rent se poprvé setkal s tak urputným odporem svého zástupce ve vědecké oblasti. Snad tomu tak bylo proto, že ve způsobu, jakým Rent diskutoval, v jeho zjevném opovrhování vážnými protiargumenty, bylo až příliš cítit osobní zaujetí. A Long tušil, že kdyby na místě Gleba byl někdo jiný, koordinátor by nebojoval s takovou buldočí sveřepostí. Příliš mnoho let společné služby je vzájemně s Glebem spojilo,

příliš staré přátelství, ke kterému se teď ještě navíc přidal pocit viny.

S tím vším, jak bylo z debaty zřejmé, Long počítal. Když ho Kirilin pozorně asi čtvrt hodiny poslouchal, viděl, že tentokrát je bohužel předvídavým a obezřelým právě Rentův zástupce. I když se nedalo předpokládat, kam může vyčkávací taktika, ke které Long nabádal, vést. Situace se vyvíjela příliš složitě a nečekaně. Bylo třeba něco podniknout, ale nikdo nevěděl co a jak...

"Jen si vzpomeň na příhodu, při které zahynuli dva geologové," připomněl Long a vypadalo to, že vytáhl svůj největší trumf. "Odvolal jsi Gleba právě za nepromyšlené, unáhlené a příliš riskantní rozhodnutí. Právě proto. A teď najednou zastáváš stejné stanovisko, jehož důsledky však mohou být o hodně vážnější než ten Glebův výstřel, který byl v podstatě jen odpovědí na útok!"

"Ano, máš samozřejmě pravdu..." Rent se těžce zvedl z křesla. Bylo na něm vidět, že se mu těžko mluví. "Nečekal jsem, že mi to připomeneš. Ale máš pravdu," opakoval. "Tehdy jsem uvažoval jinak. Teď se však domnívám, že odtud prostě nemůžeme zbaběle utéct a neodpovědět. Až příliš by to připomínalo panický útěk slabšího protivníka, se kterým není nutné počítat ani v budoucnu. Jednou jsme se setřetli s neznámou silou, která existuje v kosmu, a já jsem přesvědčen, že to není setkání poslední."

"Proč to nazýváš silou? Co to znamená - síla? Je to jinoplanetární rozum! Neboj se nazývat věci pravými jmény. Překračuješ nejen rozumnou hranici rizika, ale i veškeré pravomoci, které nám jsou dány pro případ setkání s jinoplanetárním rozumem."

"Nemáme žádné důkazy o existenci rozumu na planetě. Před námi je pouze možný objekt činnosti takového rozumu, a to není jedno a totéž! Veškerá jejich činnost se nevyznačuje zvláštní rozumností."

"Nezapomeň, že tank sám vtrhl do jejich zakázané zóny! Nezvali nás tam, navíc v případě s geology bylo varování dostatečně jasné - žádali nás, abychom nevstupovali do této zóny! Varovali nás před možnými následky, my jsme však tomu nevěnovali dostatečnou pozornost, a tak jsme navíc ztratili i stroj. To ti snad nestačí? Chceš ještě prohloubit konflikt? Rada tě nepodpoří, Rente. Stavím se proti tvému riskantnímu rozhodování. Nech kupoli na pokoji. Glebovi stejně nemůžeme pomoci. Použití síly jen urychlí střetnutí, nic víc."

Vzrušená Rentová tvář teď vypadala ještě protáhlejší než obvykle.

"Prosím o konkrétní návrhy řešení předloženého úkolu."

"Nejdřív buď tak laskav a dej hlasovat o odvolání celého úkolu."

Long šel skutečně tvrdě za svým cílem a vypadalo to, že tentokrát odejde Rent poražen. Celková atmosféra a nálada rady mu nebyla nakloněna.

Kirilina ovládl stísněný pocit, že se teď stane nějaká nenapravitelná chyba, že musí rychle, dokud je ještě čas, zasáhnout do debaty. Požádal proto o slovo a několik dlouhých sekund mlčel a formuloval v duchu své myšlenky. Lidé unavení z nekonečného sporu koordinátora a Longa, se na něj zahleděli s nadějí.

"Musím vás předem upozornit, že se mi nepodařilo zjistit žádná nová fakta, která by pomohla objasnit vzniklou situaci. Všechno, co teď tady řeknu, je jenom mým osobním míněním. Jsem hluboce, přesvědčen o tom, že koordinátor správně použil termínu síla. To není rozum... z hlediska našeho chápání to v žádném případě není rozum. Je to síla. Cele ovladatelná, snad i rozumně řízená, nám někdy nepřátelská síla, ale není to rozum."

Sálem, se rozlehl tichý šum, ozývaly se projevy souhlasu, které však žádaly bližší vysvětlení.

"Pokusím se to objasnit. Představte si náš tank bez řidiče, řízený jen automaty podle předem zadaného programu. Co to z hlediska nezáživného a nepříteli zasvěceného pozorovatele znamená? V činnosti našeho stroje je možné zaznamenat logiku jednání a určitou samostatnost v rozhodování. A je docela možné, že právě tato samostatnost se vůči něčemu může projevit nepřátelsky. Dá se to dokonce i předpokládat, ale přesto ještě ten stroj nebude rozumem. Je jen výsledkem činnosti rozumu. Sám o sobě je jen silou - samostatnou silou a ničím jiným. A já předpokládám, že tady působí něco obdobného. Samozřejmě, analogie s tankem není příliš přesná, ale přesto se domnívám, že máme morální právo této síle odporovat, dokonce s ní bojovat, třeba jen v těch případech, kdy nás bezprostředně ohrožuje."

"Vlastně jste chtěl říci, pokud jsem vám dobře rozuměl, že se v daném případě musíme rozhodnout mezi záchranou lidského života a možným zničením jakéhosi technického zařízení?" upřesnil koordinátor.

"Přesně tak!"

"Není mi jenom jasné," opět se znenadání zamíchal do debaty Long, "jakými údaji operuje kybernetická služba, že dochází k takovýmto závěrům. Máte snad k dispozici fakta, která by dokazovala, že uvnitř kupole není rozumný život?" Na sekundu to vypadalo, že pod tímto náhlým Longovým výpadem se Kirilin zarazí a vrátí se ke svému zvyku pronášet nic neříkající fráze, ale nestalo se tak.

"Žádné další údaje nemám. Upozornil jsem všechny, že je to jen můj osobní názor. A jako člen rady mám snad právo ho tady vyslovit."

"Samozřejmě. O to se s vámi nikdo nepře. Ale jak můžete vědět, že máme co dělat právě jen s technickým zařízením, a nikoliv s rozumným životem, s rozumem jako takovým?" nepřestával útočit Long.

"Kdybychom se setkali s rozumem, jeho činnost a chování by bylo zpočátku více chaotické, ale postupně by se projevil jeden z těch charakteristických rysů, odlišujících právě rozum od myslících strojů."

"Jaký je to, podle vás, rys?"

"Zvědavost. Docela obyčejná zvědavost. Snaha o neustálé poznávání nového."

"A uvěznění našeho stroje?"

"Tank přece vstoupil do zakázané zóny, a tak v souladu s programem zahájily svou činnost ochranné mechanismy. Ale kdyby se tam vyskytoval rozumný život, alespoň jedenkrát by se pokusil navázat s námi kontakt nebo dal nějakým způsobem najevo, že ho náš přístroj zajímá."

Jak se ukázalo, Kirilinovo vystoupení bylo rozhodující. Rada podpořila koordinátora většinou dvou hlasů. Lidé

odcházel z hlavního sálu udolání, mlčenliví. Jako by na svých bedrech nesli neviditelný náklad obrovské odpovědnosti. Ale rozhodnutí již bylo přijato, teď už museli jednat.

Za stolem zavaleným mapami, útržky papíru, listy vytrhanými z bloků a pohozenými tužkami zůstali jen Rent, hlavní inženýr, Long, Kirilin a geochemik Angolskij.

"Musíme přemýšlet o tom, jak vyřešit nelehký úkol," koordinátor si unaveně masíroval spánky. "Musíme provést analýzu všech našich možností."

"Není jich zase tak hodně," hned mu odpověděl hlavní inženýr. "V zóně se mohou pohybovat jen tanky nejvyšší ochrany. Zůstaly nám už jen dva stroje. S jejich pomocí se můžeme pokusit položit neutronovou minu."

"Tak už jsme se dostali až k mině. To jsi chtěl, že? Tak odpověz! Chtěl jsi to?!" Chvilí to vypadalo, že se Long na koordinátora vrhne. Ten si jen unaveně povzdechl, a aniž mu odpověděl, obrátil se k inženýrovi.

"Co nám může výbuch poskytnout?"

"Směrovaný výbuch smete z kupole prach a umožní nám přístup k jejímu povrchu. Potom pod zaštitěním ochranných polí tanků můžeme uvést v činnost libovolné mechanismy."

Koordinátor udělal rozhodné odmítavé gesto.

"To není nejlepší řešení. Neznáme pevnost kupole, musíme najít a samozřejmě i začít s jinými, mírnějšími prostředky. V tomto směru má Long zcela pravdu. Naše činnost bude vypadat příliš nepřátelsky. Nemůžeme prorazit šachtu svrchu? Vždyť je to jen dvě stě metrů."

"Tank nemůže překrýt svou záštitou vrtný náboj tak hluboko."

"Takže nám zbývá jen jediné. Odstartovat s lodí a přistát vedle kupole. Hlavním motorem sfouknu ten šmejda během několika sekund. A ochranné pole lodi nás zaštití před působením entropického pole. Když se síla generátorů tanku ukázala jako dostačující, tím spíše vydrží naše ochranné pole."

"Pole může změnit intenzitu. Je to značně riskantní."

"Počkejte," zvedl se geochemik Angolskij, šedivý vytáhlý stařík. Přistoupil ke schématu a dlouho, zamyšleně si ho prohlížel, jako by to ani nebyl on sám, kdo ho před několika hodinami rýsoval.

"V jaké hloubce myslíte, že končí pole?"

"To přece nevíme."

"Ale já to vím. Končí tam, kde začíná skalní podloží."

Bylo to tak zřejmé, že všichni několik dlouhých sekund zaraženě mlčeli.

"Tím naznačujete, že se ke kupoli můžeme probít pod vrstvou písku?"

"Přesně tak. Prorazíme tunel ve skalnatém podloží. Je to samozřejmě dost složité, ale zato tady zcela jistě není entropické pole, jinak by nebylo ani skalnaté podloží, protože by se dávno změnilo v prach."

"Nu, pokud tam skutečně není to strašné pole, nebudou s tím tunelem žádné velké problémy, Krtek ho prorazí tak asi za tři hodiny."

Stroj, kterému všichni říkali Krtek, stál venku vedle lodi. Jeho neforemný trup, ověšený mřížovitými opěrami, přepásaný dvěma řadami nekonečných housenkových pásů a osazený dlouhými palci plasmových hořáků, vypadal spíše jako hromada kovového šrotu než jako vysoce výkonný stroj.

Nezasvěcený by jen těžko uvěřil, že tento stroj byl v případě potřeby schopen vyvinout ve skalním podloží rychlost až metr za sekundu, přičemž za sebou zanechával tunel o průměru šesti metrů se zrcadlově hladkými stěnami. Gravitační vrhače totiž ihned změnilly skalní hmotu, kterou roztavily plasmové hořáky, v ty nejmenší částičky a nezanechávaly za sebou prakticky nic.

Protože koordinátor nevěřil rádiovému spojení, přikázal připojit ke Krtkovi pancéřovaný kabel, jehož první metry, odmotané z obrovité cívky uvnitř lodi, teď ležely na povrchu planety jako tlusté smyčky hroznýše. Celá operace probíhala s dálkovým ovládním. Z lodi nevystoupil ani jediný člověk.

Obrovský stroj stál těsně vedle lodi, ale v porovnání s kovovým kolosem vypadal jako dětská hračka.

Pod mocnou ochranou silových polí lodi měl Krtek vyhloubit sondu asi deset metrů hlubokou, potom se plynule otočit, vydat se ke kupoli pod předem vypočteným úhlem a dále k ní směřovat odspodu vzhůru, aniž by někde zasáhl do písečné zóny.

Hned po prvním příkazu automat ožil. Na jeho čelní ploše se roztočily dlouhé lopatky s palci hořáků a téměř současně se změnily ve fialový ohnivý kruh. Stroj sklonil svůj tupý předek k zemi a ohnivé kolo se vbrzku dotklo čedičového skalního podkladu. Kámen zapěnil a vypařil se. To už se Krtek pomalu pohnul vpřed, mizel ve skále pomalu a plynule, jako když zajíždí rozpálený nůž do hroudy másla. Lesklý trup stroje se téměř okamžitě pokryl tenkým filmem odpařeného čediče. Protože na planetě nebyla atmosféra, pára se nerozlétala do dálky, ale kondenzovala se na místě. Krtek stále rychleji mizel ve skále. Naposled se kmitly housenkové pásy, tupá pancéřovaná zád', a na místě, kde ještě před chvílí stroj stál, zůstalo jen do vínova rozpálené ideálně okrouhlé hrdlo tunelu. Postupně chladlo a vydávalo při tom ostré praskavé zvuky, které doprovázely prudké ochlazování. A v hlubině tunelu oslepující plál, třepotal se a postupoval běsnící atomový plamen. Vypadalo to úplně stejně, jako když raketa startuje do neprůhledné temnoty kosmu.

"Čtyřicet minut. Chod normální, teplota stěn v normě. Podloží se nebortí," chraptivě podával do mikrofonu hlášení službu konající technik. Velká obrazovka ukazovala celou situaci v řezu. Cesta Krtka na ní svítila různými barvami, v závislosti na teplotě stěn tunelu. Celé to připomínalo obrovského červa, který se sice pomalu, o to však úporněji blíží k cíli své cesty. A cíl už byl docela blízko, jenom desítky metrů dělily čelo stroje od linie, která označovala stěnu kupole. V tom okamžiku byl vydán rozkaz VELKÉ STOP. Pohyb červa na obrazovce se ihned zastavil. Ručičky přístrojů se zachvěly a spustily se k nulovým hodnotám.

"Vrat' se stroj. Poslední metry vyberou arktany."

Operátor se pokusil odporovat:

"Krték pracuje s přesností plus minus deset centimetrů, ještě by mohl..."

"Vraťte stroj," koordinátorův hlas byl neoblomný.

Arktany vstoupily ihned do tunelu, aniž vyčkaly, až klesne teplota. Těmto robotům žár nevadil. Přístroje registrovaly v tunelu dvoustenásobnou hodnotu entropie, než je norma. Ale to bylo pro planetu docela normální. Všechny výpočty se tak vlastně ještě jednou potvrdily. Operace úspěšně pokračovala. Koordinátor si dokonce v duchu říkal, že až příliš hladce. Neměl rád takové akce, které probíhaly bez jediné komplikace, protože se pak pravidelně stávalo, že všechny nepřijemnosti se zkoncentrovaly na konec programu. Ale dosud všechno probíhalo normálně. Arktany snadno dosáhly konce tunelu a zavrtaly se svými ručními integrátory do posledních metrů skály.

Všechno probíhalo jako docela běžná záležitost. Kámen se pod integrátorem levého robota přestal drolit, roztěkal se na malé hrudky, které se hned zase slévaly, ve větší lesklé kaluže. Na obrazovce se objevila široká skvrna s blyštivě bílým povrchem. Roboti podle příkazu ihned strnuli s pozdvihnutými rukama.

V nastalém tichu uběhlo deset sekund, potom patnáct ... A nic se nestalo. Ukázalo se jen, že stěna, která zpočátku vypadala jako bílá, je průzračná a má obrovskou tloušťku. Její skleněná hlubina matně opalizovala. Světlo horních reflektorů arktanů se v ní ztrácelo.

"Očistěte jí celou. Zdola nahoru."

Roboti se rozhybali, opět se pustili do práce. Během půl hodiny přehradila celý průřez tunelu očištěná stěna kupole.

"A co dál?" ostře se zeptal Long.

"Vysílejte přímo na povrch celý speciální program na všech vlnových rozsazích a nezapomeňte na ultrazvuk."

Klaply kontakty. V kovových útrobach robotů se roztočily magnetické pásky s předem připraveným textem, který byl nahrán na Zemi před sto lety. Lidé jej připravovali bez přesného adresáta, hned po všeobecném nadšení, které vyvolalo zrození superprostorového raketového motoru. V těch letech víra lidstva v rozumné bratry, v kontakt s intelektem z jiné planety byla ještě svěží, bez jediné poskvrny. Ovšem za oněch uplynulých sto let se mnohé změnilo.

Ubylo hodně víry. Nikdo už nenahrával nové pásky se speciálními univerzálními texty určenými pro případ kontaktu. A nikdo také nemohl předpokládat, že texty budou po těch sto letech přece jen využity.

Vysílání trvalo čtyři hodiny. Nic se nezměnilo, nepřišla žádná odpověď.

"Ať arktany zapojí projektor. Vysílejte jim videozáznam jízdy zmizelého tanku od okamžiku výbuchu."

Po povrchu stěny se rozkmital a po chvíli uklidnil třepotavý namodralý paprsek projektoru, ale hned zase zmizel v bezedné opalizující hlubině. Obraz se ani nedal zaostřit. Vypadalo to, jako když v hluboké studně uvázne paprsek světla a beznadějně v ní zmizí. Po chvíli skončilo i šedavé mihotání.

"Zhasněte všechna světla, vypněte roboty. Zapnuté zůstanou jen infračervené kamery."

Ted' stěna na obrazovce připomínala černou rozsedlinu na pozadí oslepivě blýskavého tunelu.

"Kdy se vyrovná teplota stěn tunelu s vnější teplotou?"

"Bez ventilace nejdříve za osmačtyřicet hodin."

"Čekat nemá smysl. Odpovědi se zřejmě nedočkáme."

"Nespěchej, Rente," Long opatrně našel v pološeru řídicí kabiny koordinátorovo rameno a pevně je stiskl. "Nespěchej. Třeba v těchto místech nemají žádné přístroje. V každém případě je tvou povinností dát jim ještě čas."

"Dobře, budu čekat čtyři hodiny, potom zopakuji celé vysílání. A jestliže se ani potom nic nezmění, otevřeme stěnu."

"Když nám to oni dovolí... A jestli je vůbec možné ji otevřít. Víš například, jaká je její síla? Signály ozvěnové sondy se nevracejí. Vibrolokátory rýsují jakousi zmrštinu..."

Long chápal, že jakákoli slova jsou v této chvíli vlastně úplně zbytečná. Renta už nikdo a nic nezastaví. Tunel už je jednou proražen a končí až u té podivné stěny. A Rent ho prodlouží i přes ni. Třeba jenom proto, aby demonstroval sílu pozemské techniky... Co se má dělat... V něčem má snad i pravdu, ale hlavou zeď neprorazíš... Mělo by se na to jít jinak. Bez horečného spěchu, ale nemáme dostatek času. Chápe, proč Rent tak spěchá. Uplynulo už více než osmačtyřicet hodin od okamžiku zmizení stroje. A o Glebovi nemají stále žádné zprávy. Každou další hodinou se šance, že se nějakých vůbec dočkají, rapidně snižuje...

První arktan zapnul plasmový hořák a pohnul se směrem ke stěně. Ostatní ustoupily do hloubi tunelu. Ke stěně mu zbývalo překonat poslední dva metry. Vzdálenost se pomalu zmenšovala. Ale Rent nespěchal s posledním rozhodným příkazem. Vypadalo to, jako by se i na robota přenesla nerozhodnost lidí. Ztuhl s napřaženou rukou a modrý plamen hořáku plival bodavě jiskry jen několik málo centimetrů od stěny.

VIII

Gleb otočil lokátor. Skvrna na obrazovce neměla vůbec nic společného s východem. Ztratil skoro hodinu, než se sem prodrál labyrintem kmenů, aby se teď na vlastní oči přesvědčil, že stěna je na tomto místě stejně jednolitá jako všude jinde. Ted' se musí vrátit zpátky, najít planinku, ze které vyjel, a začít všechno znovu.

Čas běžel.

Gleb se nemohl zbavit tíživého pocitu, že se mu události opět vymkly z rukou, předstihly ho o značný časový interval a jemu nezbyvá nic jiného než sbírat náhodně utroušené drobečky. Nejvíce ho znepokojoval robot, který tak nečekaně utekl a zmizel v tom skleněném houští. Pokud byla správná jeho domněnka, že totiž robot pronikl do kupole se zvláštním, neznámým a kýmisi třetím zadaným úkolem, potom bylo také velice důležité, zda je tento úkol vzhledem ke kupoli přátelský či nepřátelský.

Kdyby měl alespoň nějaké spojení. Vysvětlil by Rentovi podstatu celé domněnky a ten by mu už nějak poradil.

Společně přece pokaždé našli východisko i z těch nejzamotanějších situací...

Hlava mu ztěžkla, víčka se nalila olovem. Podíval se na hodinky a pochopil, že uplynulo už deset hodin od chvíle, co se

dostal do kupole. Musí si alespoň hodinku pospat, snad potom bude jeho snaha vyznat se v té zapeklité situaci úspěšnější. Ale než si dovolí tu hodinku spánku, rozhodl se Gleb, že se musí nejdříve vrátit k mýtince, kde od počátku stál stroj. Přece jen právě tam byla pravděpodobnost nalezení východu největší.

Kmeny, větve a liány, které se mihaly za iluminátory tanku, neměly ani podle vnějšího vzhledu nic společného s lesem. Jejich struktura vypadala až příliš stejnorodě. Jako by byly celé odlity ze stejného materiálu. Ať se Gleb snažil sebevíc najít vysvětlení pro tato kyklopská zařízení, která zcela jasně neměla žádný konstrukční smysl, nic rozumného ho nenapadlo.

To jen jeho mozek se neustále, dokonce i ve chvílích, kdy byl plně zaměstnán řízením tanku, snažil najít pochopitelnou analogii k iracionálnímu, futuristickému světu, který ho obklopoval.

A tak se postupně v hlubinách vědomí začala pomalu a těžce formovat zprvu nejasná myšlenka, spíše dosud nepoznané podezření, že je mu ta struktura čímsi známá. Jen taktak stačil zabrzdit před kmenem, táhnoucím se nízkou nad podlahou, ze kterého se mnohočetné signály rozbíhaly do nespočetných větví.

V tu chvíli pochopil, o co jde.

V ústředním palubním počítači byl blok s dlouhodobou pamětí. Gleb se kdysi nachomýtl k preventivní kontrole tohoto bloku. Když technici sejmuli krycí panely, spatřil, jak v nevelkých krychličkách jako by vyrostla světelná mlha. Na jeho zvědavou otázku, co to je, mu technici odpověděli, že část dlouhodobé paměti Kentaura jde při přechodu do výkonné sekce i tímto blokem a je vedena světlovody...

Světlo vlastně jen nahradilo tok elektronů. Mohlo se tak měnit v optických hranolech, shromažďovat ve speciálních luminiscenčních akumulátorech, transformovat ve světlodiodových maticích... Pokud by se tento blok asi stokrát zvětšil, trochu zkomplikoval a zbavil přídatných mechanických zařízení, kontaktních relátek a podobných detailů, bez kterých se pozemská technika ještě nedovede obejít, asi by vzniklo něco podobného, jako je tady.

Gleb nespěchal, aby zapnul motor a objel překážku. Myšlenky běžely jedna za druhou, jako řetězy světelných impulsů. Tak tohle by tedy mohl být gigantický počítač. Ovšem bylo téměř nemožné si představit, jaké fantastické úkoly by takovýto stroj byl schopen vyřešit, kdo a proč jej sestrojil, jaký do něj vložil program, kde se - v neposlední řadě - nacházejí operátoři, kteří ovládají megawatty výkonu, protékající každou sekundu nespočetnými skleněnými kmeny.

Anebo tady žádní operátoři nejsou? Vždyť když budeme předpokládat, že se dokázali obejít bez všech mechanických pohyblivých součástí a jistě si dali za úkol zkonstruovat prakticky věčné zařízení, které nikterak nezávisí na náhodných jevech, a pracuje tedy bezvadně a bezchybně, bylo jistě další etapou, dalším nemalým cílem, dosáhnout nezávislosti takového stroje na operátorech... Tak dobře, připusťme, že tady nejsou žádní operátoři, ale nějaké kontrolní zařízení a možnost zavádění nových programů tady musí být. Nemůže přece existovat plně izolované, samoúčelné zařízení, které by bylo tak nesmírně složité, se samostatnou vnitřní regulací a jednou provždy zadanými programy. Nebo snad může? Zůstávají jen dohady. Mohl si přece prohlédnout sotva setinu rozlohy jednoho jediného podlaží. A nemá ani ponětí, kolik jich ještě může mít pod nohama, jaká jsou tam oddělení a jaké by se mu tam vynořily otázky, či snad dokonce i odpovědi.

Aby získal trochu času, zamířil Gleb s tankem blíže ke středu kupole. Tam bylo přece jen více volného prostoru. Mohl jet o něco rychleji. Nebezpečí, že by snad zabloudil, mu v žádném případě nehrozilo. Automatický naváděcí systém sám potom už spolehlivě dovede tank k výchozímu bodu. Navíc lokátor, kterému teď už sice tolik nevěřil, ukazoval ve středu kupole široký volný prostor, zbavený všech skleněných rostlin.

Asi po patnácti minutách jednotvárné pobleskování bezcísných skleněných propletenců za iluminátory přestalo a stroj vyjel do volného prostoru.

Jestliže je robot někde tady, tak jsem pro něj ideálním terčem, projelo mu mozkem.

Bylo na něm už vidět, že je strašlivě unavený, protože tato nepříjemná myšlenka v něm nevyvolala žádnou zvláštní reakci. Nic nepodnikl, jen si se zájmem, jako by byl na nějaké vlastivědné exkurzi nebo seděl v pohodlném křesle kina, prohlížel místo, na kterém teď tank zastavil.

Plocha asi sto metrů v průměru byla zcela bez skleněných rostlin. V samém středu byla dobře viditelná klenba kupole, pod kterou visel jakýsi neprůhledný černý předmět, tvarem připomínající hrušku, od kterého se na všechny strany táhla stříbřitá pavučina skleněných nití.

Gleb si chtěl tu podivuhodnou hrušku lépe prohlédnout, a tak zapnul zvětšovací zařízení zadních iluminátorů. Teď měl povrch tohoto podivného předmětu téměř před očima. Zarazil ho sametově černý tón barvy. Vypadalo to, jako by se ani jediný paprsek světla nemohl od tohoto povrchu odrazit.

"Tak jsi chtěl najít informační centrum?" zeptal se s hořkostí v hlase sám sebe. "Možná je tady před tebou nebo je to třeba řídicí kabina či něco úplně jiného... Všechno je beznadějně. Nic tady nedokážu pochopit. Jsem prostě bezmocný. Musím hledat východ, nerozptylovat se ničím jiným. Ať sem přijdou specialisté a namáhají si mozky nad záhadami tohoto světa. Mým jediným úkolem je najít odtud cestu. Ale asi to nebude o nic jednodušší než všechno ostatní."

Gleb pozvolna obrátil tank a po necelých deseti minutách jízdy už zvonek automatického naváděcího systému oznámil, že stroj je na místě, kam měl podle údajů palubního počítače dorazit. Gleb se pomalu rozhlédl a poznal uzlovitou větev, která ho zachránila před laserovým paprskem.

Tak, řekl si v duchu. Mýtinu jsem našel, a co dál?

Ještě jednou pohlédl na hodinky a hned se rozhodl pro odpočinek. Dvě hodiny spánku před novým hledáním východu.

Sotva zavřel oči a uvolnil se, tvrdě usnul.

Koordinátor odvolal operátora a sám se posadil za řídicí pult, odkud se ovládali vnější roboti. Arktan v tunelu pomalu spustil hořák. Plamen se dotkl stěny. Lidé v kabině zatajili dech. Hořák se pomalíčku, centimetr za centimetrem

zakusoval do poloprůzračného opalizujícího materiálu. Robot vedl řez shora dolů a přesně plnil Rentovy příkazy.

"Podívejte se! Nad hořákem nezůstává ani stopa, ani jediné škrábnutí."

Ted' už to viděli všichni. Poloprůzračná hmota se vyboulila, ustoupila před nápirem atomového plamene, ale sotva oheň ustoupil, opět se slila dohromady. V místech, kudy hořák už prošel, se blýskal hladký, zcela neporušený povrch. Koordinátor vypnul robota a na okamžik se zamyslel.

"Kumulativní náboje! Rychle!"

Na obrazovce bylo vidět, jak se tunelem od kosmické lodi směrem ke stěně bleskurychle pohybuje transportér. Ale koordinátor už neměl možnost poznat, jak zapůsobí na materiál stěny směrovaný výbuch. Řídicí pult se bláznivě rozblíkal rudými havarijními světly. Koordinátor se s nevolí otočil, ale Long stačil zaznamenat, jak jeho ruka sotva postižitelným pohybem zastavila robota, který už opět směřoval ke stěně.

"Tak co se zase děje?"

"Volá vás spojovací kabina. Neodkladně! Havarijním kanálem!"

"Nejsem slepý. Tak dobře, spojte mě s nimi."

Vypadalo to, jako by byl koordinátor docela vděčný za toto vyrušení. Ale nikdo z lidí, stojících za jeho zády, nedokázal odtrhnout oči od robota, který stál dva kroky před stěnou s rudým válcem v rukách...

"Vypněte všechny roboty! Hlavně vypněte všechno v tunelu!"

"Co se stalo?"

"Někdo se napojil na Kentaura přes vnější spojovací kanál."

"Mohla by to být odpověď na naše vysílání?"

"Třeba je to Gleb!"

"Gleb by se nenapojil na Kentaura," zavrčel koordinátor. "Jdeme tam."

Kentaur pracoval v běsnicím tempu. Měřiče napětí na pracovních blocích, teploměry i sumarizátory využívané energie svítily oranžovou barvou, která svědčila o tom, že stroj už překročil kritické meze. Hlavní kybernetik, zpocený a nešťastný, bezmocně lomil rukama.

"Jestli to bude trvat ještě pět minut, za nic neručím. Nevydrží to!"

"Zkusil jste zjistit, co se vlastně stalo?"

"Samozřejmě. Ale je to stejné, jako když budete dávat rozumné otázky člověku, který je v hlubokém šoku. Pracují mu všechny bloky, všechny do posledního mikroschématu. Nemá, čím by nám odpověděl. Kentaur stále pracuje na kanálu, kterým se k nám někdo napojil."

"Jste si jist, že přijímá?"

"Nechápu, co tím myslíte?"

"Chci jen vědět, zda Kentaur nevysílá ze svých bloků něco ven. Ten, kdo by znal kód, by ho mohl plně ovládat."

"Ještě před minutou docela určitě jenom přijímal. Ještě jednou to prověřím," spojař i kybernetik se sklonili nad pultem. Rozklapaly se tumblery kontrolních zařízení.

"Vysílá! Na plný výkon a dvojnásobnou rychlostí," zaúpěl kybernetik.

"Okamžitě ho vypněte!"

Ale než se stačil kybernetik natáhnout po hlavním vypínači, hlučný klapot automatických jističů naráz usekl hysterické píštělní přetížených mechanismů. Vysílání skončilo. Bloky pomalu chladly. Jedna po druhé uhasínaly i signálky na centrálním panelu, oranžové ohně indikátorů na okamžik zasvítily zelenou a také pohasly.

"Zjistěte, co vysílal. Co a komu?"

Kybernetik se zabýval přepínači, rychle za sebou vkládal do programovacího zařízení štítky s mikrotečkami. Panely se opět rozsvítily, rozkmitala se tiskárna. Stroj se pomalu, jakoby neochotně probouzel ze šoku a přecházel na normální pracovní režim. Nakonec odpověděl.

"Vysílání začalo na naše vnější kódové vyzvání."

"Jinými slovy, byl to Gleb?"

"To není tak přesné. Kódová výzva mohla přijít jen z tanku, který řídil. Tento kód je zapsán v paměti nula druhého. Nedá se vyjmout ani rozšifrovat. Bez něj by Kentaur nenavázal spojení. Ale to všechno ostatní... Charakter práce stroje, rychlost vysílání informací neodpovídají našim normálním relacím. Nejspíše někdo dokázal využít náš kód a podařilo se mu s ním pracovat."

"Zjistěte, které bloky dlouhodobé paměti byly během vysílání v provozu."

"Obávám se, že přesnou odpověď nedostaneme. Počítač smazal příkaz, který dostal. Nemá ho už v paměti. Pokusím se něco zjistit, dokud ještě nevychladly bloky, které pracovaly. Snad i některé další příznaky nám pomohou, ale bojím se, že odpověď nebude v žádném případě úplná. Mohu jen určit bloky, které byly maximálně zatížené. Při té intenzitě vysílání mohl klidně Kentaur pracovat na několika kanálech současně a paralelně ještě plnit celou řadu dalších úkolů."

"Nejhlavnější je přesně zjistit, jaké informace předával. To musíte vyjasnit za každou cenu,"

"Pokusím se. Ale potřebuju k tomu čas."

"Kolik?"

"Nejméně půl hodiny."

"Dobrá. Podejte mi zprávu do řídicí kabiny ihned, jak něco zjistíte."

V malé kabině, rychlostního mezipalubního výtahu bylo těsně. Snad proto tady lidé většinou mlčeli. Ale koordinátor nechtěl čekat. Upřeně se na Longa podíval a zeptal se:

"Tak co, přesvědčilo vás to?"

Long mu neodpověděl. Neměl sebemenší chuť nechat se teď, v bleskurychle se řítící kabině výtahu, zatáhnout do rozhovoru.

Ale koordinátor nezadržitelně pokračoval: "Už o nás vědí skoro všechno. Získali veškeré potřebné informace a ani jediným slovem neodpověděli na naše vysílání."

"Slíbil jste mi, že počkáte čtyři hodiny. I přes to všechno, co se stalo s Kentaurem, na tom termínu trvám."

"Cože?! Po vše, co se stalo? Chcete jim dát čas, aby mohli vyhodnotit získané informace, odhalili naše slabiny a udeřili první?"

"Proč udeřili? Kde berete tu jistotu, že by se chystali na nás zaútočit?"

"Já to nevím, samozřejmě, že to nevím. Nic nevím... A právě proto musíme něco podniknout. Hned."

Gleb se náhle probudil, ale zůstal ještě několik sekund nehnutě sedět a ostražitě naslouchal. Něco ho probudilo. Ne, nebyl to zvuk. Probudilo ho něco jiného... Spal na skloněném opěradle křesla v nepříliš pohodlné poloze. Přímě před ním se v širokém oblouku táhl podél přední stěny ovládací pult tanku, osazený mnohočetnými vypínači a indikátory. Tady bylo všechno v naprostém pořádku.

A přese všechno si plně uvědomoval, že ho probudil pocit něčeho podivného. A to, co ho vzbudilo, je tady, v kabině tanku.

Prudce se posadil a ohlédl. Kabina byla na tak obrovský stroj poměrně malá. Znal tady všechno do posledního puntíku a všechno také vypadalo v nejlepším pořádku.

Nezdálo se mu něco?

Ale najednou to pochopil. V celém stroji vládlo mrtvé ticho. Plné a hluboké, jako by sem proniklo zvenčí, z toho cizího mlčenlivého světa, který ho obklopoval... Ale pozemský stroj přece nikdy není absolutně němý. I když řidič spí, klapou na pultě tiše číselníky, odtikávají sekundy na hodinách, slabounce popiskují neúnavné motorky směrových gyroskopů, téměř slyšitelně šeptají relé v ochranných obvodech... Ale tyto zvuky se teď neozývaly. Připadal si, jako by se probudil v hlubokém kosmu. V první chvíli ho napadlo, že se snad poškodil mikrofon skafandru, protože i co se občas stávalo. Lusk! prsty a zvuk udeřil do sluchátek v přilbě hlasitě jako výbuch.

Teď už neměl pochyb - něco nekalého se stalo se samotným tankem. A teprve teď si také povšiml, že na ovládacím pultu nehoří ani jediné indikační světlo. K tomu prostě, nikdy nemohlo dojít, protože část zařízení fungovala autonomně, nezávisle na dodávce energie, a to dokonce i tehdy, když přestaly pracovat všechny generátory. Přitáhl k sobě červenou rukojeť havarijního osvětlení. Když nic jiného, tak havarijní osvětlení muselo fungovat v každém případě. Ale rukojeť se ani nepohnula. Tahal za ni ze všech sil a vkládal do toho nadměrného úsilí všechny své obavy. Avšak nehnul s ní ani o milimetr. Nakonec ji nechal na pokoji a s nechápavým výrazem ve tváři si ji prohlížel, jako by ji viděl prvně v životě.

Od tohoto okamžiku jednal opatrně a metodicky. Během několika minut mu bylo jasné, že na pultě nepohne ani s jediným tumblerem, ani s jedinou páčkou. Vyndal z brašny šroubovák, nasadil ho do zářezu v hlavě šroubu, který přidržoval kryt pultu, a pokusil se ho odšroubovat. Šroubovák křupnul a zlomil se.

Gleba zahltila vlna strachu, kterou by asi poznal každý, kdo by se probudil ve svém domě a vůbec ho nepoznával. Jako by mu někdo vyměnil tank, zatímco on klidně spal, a podstrčil za něj jiný, změnil ho v cosi cizího a nepřátelského.

Tak přestaň už s tou mystikou a fňukáním, okřikl se v duchu. Musím zjistit, o co vlastně jde, zkontrolovat stroje a potom se už konečně odtud dostat. Je nejvyšší čas.

Dveře se otevřely docela snadno, i když to ani nečekal. Venku se nic nezměnilo. Stejně mlčenlivě uplývaly do všech stran nesčíslné světelné záblesky, leskle se třpytily větve a kmeny skleněných stromů.

To, co se stalo se strojem, teď zvenku vypadalo příliš neskutečně. Gleb ale chápal, že příčinu musí hledat venku. A nemýlil se. Sotva proud světla z reflektoru na přilbě skafandru pronikl pod tank, do úzkého prostoru mezi podlahou a spodkem stroje, všechno okamžitě pochopil. Přesněji řečeno, skoro všechno. Protože to, co viděl, si nedokázal hned srovnat v hlavě.

Zatímco spal, tank zapustil kořeny, vrostl do podlahy. Spíše to však byla podlaha, která pronikla do tanku desítkami navzájem se proplétajících, jako ruka silných skleněných větví. Gleb pocítil zlost, jako by ho právě okradli. Laser nezanechal na skleněné hmotě jediné škrábnutí, ocelový šroubovák se zlomil...

Když se alespoň trochu uklidnil, rozhodl se, že zjistí, zda se větvím podařilo proniknout pancířem a co se to vlastně stalo.

Ve stroje, kam zašel nejdříve, povrch generátoru pod plastikem vrchní ochranné vrstvy nějak podivně probleskoval. Nůž se mu sice zlomil v dlaní, když se pokoušel kousek vrstvy odloupnout, ale přece jen se mu to podařilo. A pod silnou vrstvou plastiku už byla dobře známá skleněná hmota. Pronikla všude, do všech mechanismů stroje, impregnovala kov i plastickou hmotu a znehybnila všechny mechanismy.

Ponechala nedotknuté pouze křeslo řidiče, na kterém spal, a dveře... Přeměna materiálu proběhla asi na molekulární, ale možná i na atomové úrovni. Neměl samozřejmě po ruce žádný přístroj, kterým by to mohl dokázat. V každém případě se však materiál, ze kterého byl tank na Zemi vyroben, změnil v něco úplně jiného. A z mocného stroje se tak stala jen skleněná hrouda, nesmyslný pomník lidské nemohoucnosti. A všechno to proběhlo nepozorovaně, tiše, dokonce tak nepozorovaně a tak tiše, že se ani jednou neprobudil.

K čemu nám to bylo potřeba? ptal se sám sebe v duchu. Tolik jsme toužili a snili o kontaktu s přátelským rozumem. Tak naivně jsme si představovali to šťastné setkání. Kreslili jsme tabulky, psali atomová čísla prvků a geometrické teoremy... Toužili jsme po výměně poznatků, chtěli jsme poznat ty druhé. A namísto toho se cosi - chladné a mrtvé - potají, zatímco jsem spal, vliilo mezi molekuly mého stroje a rozpustilo je v sobě...

Ale to přece také může být prostředek kontaktu. Rozpustit v sobě a tak poznat. Proč ne? Tak co jste poznali? Co jste pochopili? Proč mlčíte a co mám teď dělat v tom vašem mrtvém, lhostejném světě?

"Glebe!" najednou ho oslovil skleněný hlas. Zvuk současně připomínal zvučný zpěv stovek křehoučkových zvonečků.

Zdalo se, že vychází odevšad, od každé z nespočetných skleněných větví.

Koordinátor a Long mlčky vyšli z výtahu. Bez jediného slova také prošli chodbou až ke kabině. V pustém koridoru se jejich kroky rozléhaly hluše a dutě.

Už potřetí během toho, co loď stála na povrchu planety, se jejími prostory rozlehl signál všeobecného nebezpečí. Lidé opět zaujali místa podle startovního rozpisu. Znovu ožily generátory ochranných polí, otevřely se kryty dálkoměrů a zaměřovačů, loď se připravila k boji a znehybněla v opatrném vyčkávání.

Teď už stačí skutečně jen zanedbatelná příhoda, nepatrná chyba či nedorozumění a ruce samy od sebe stisknou potřebná tlačítka, rty vydají nutné rozkazy a všechno kolem zaplaví řeky ohně.

Ovládá nás strach, trpce si pomyslel Long. Bojíme se neznámého nebezpečí, a to je ta nejhorší situace, do jaké jsme se mohli dostat.

Zaujal v řídicí kabině Glebovo křeslo, hned vedle koordinátora. Podle startovního rozpisu mu toto křeslo připadlo po smrti prvního pilota. Gleb ještě možná není mrtev, ale jeho křeslo mu už připadlo... Musí se něco stát, říkal si v duchu, nějak přece musím dokázat zastavit valící se události...

Zapípal spojovací signál. Na velké obrazovce se objevila Kirilinova tvář.

"Tak co jste zjistil?" chraptavě, skoro nelibě se ho zeptal koordinátor.

"Podařilo se mi určit, které bloky Kentaura byly pod největším zatížením."

Kirilin zmlkl a pozorně se zahleděl do jejich obavami stažených tváří. Long zřetelně slyšel zvuk stopek, odčítajících čas na řídicím pultu. Připadalo mu to, jako když nějaký gigantický metronom odčítá poslední sekundy, které ještě zůstávají pro rozumné řešení.

"Pokračuj, poslouchám tě," suše pronesl Rent.

"Byly to bloky, které obsahují údaje o lingvistice, struktuře a slovní zásobě naší řeči. Na vysílání se podílely jen tyto bloky. Připravuji se k rozhovoru s námi. Nebo snad s Glebem."

Long s nezměrným ulehčením pozoroval, jak se roztahují prsty Rentovy ruky, které ještě před sekundou pevně svíraly spoušťové rukojeti protimeteoritických děl. Jakoby sama od sebe sklouzla jeho noha z pedálu...

Zvuk gigantického metronomu slábl, zmizel v neskutečné dálce a změnil se v obyčejný tikot palubních hodin.

Ale nikdo z nich netušil to hlavní. V jednom z úseků dlouhodobé paměti Kentaura se objevily nové záznamy, které tam dříve nebyly...

Nula dvacátý čtvrtý stál nehnutě v hlubině skleněného lesa. Všech dvanáct jeho analyzátorů napjatě prohmatávalo okolní prostor. Kolem něho kolotal cizí polymechanický život. Jak jen ho nenáviděl. Ještě docela nedávno netušil, co je to nenávisť. Nevěděl, jaký smysl v sobě může skrývat termín "cit".

Teď znal nenávisť. Poznal ji nedávno. Moc dobře si na ten okamžik vzpomíná. Vůbec si pamatoval všechno a kdykoli si mohl zcela vytvořit obraz či zvuk, který kdysi prošel jeho analyzátor.

Neomylná paměť vylovila ze svých hlubin obraz. Kdysi dávno si jeho paměť nedovolovala takovéto kousky, byla jenom nástrojem, který podle potřeby vydává údaje pro řešení toho či jiného úkolu.

Paměť najednou zapracovala samostatně, nezávisle na jeho vůli, a on netušil, že s lidmi si paměť často dovoluje sehrát podobné kousky. Je však pravda, že lidská paměť může časem zkorigovat některé detaily. Ale jeho fotografická paměť neměnila nic.

Viděl obraz. Vysoká zvrásněná skála. Stál na ní. Měl prostý a jasný úkol - chránit lidi, kteří pracovali dole. Činilo mu potěšení, že může chránit ty slabé a bezbranné tvory, své tvůrce...

Dole, stranou od pracujících lidí, se pod pískem cosi přelávalo. Nedovedl přesně určit, co to je. Jeho analyzátoři zaznamenaly v tomto místě přítomnost cizí síly. Představovala sice určité nebezpečí, ale on měl lidi chránit jen před těmi nebezpečími, proti kterým mohl namířit svou mocnou zbraň. A takové nebezpečí nehrozilo.

Zdola k němu vystupoval člověk, který se jmenoval Gleb. Měl číslo dvě. To znamenalo, že jeho příkaz by mohl změnit jenom jediný člověk, jehož číslo bylo menší. Ten však zůstal na kosmické lodi, a tak byl tady Gleb nejvyšším velitelem. Nula dvacátý čtvrtý pozorně vyslechl jeho příkaz.

Spojení s kosmickou lodí ho neodvedlo od pozorování okolí, a protože se jeho úkol nezměnil, dál poctivě ochraňoval lidi. Zpozoroval, že slabé stružky neznámé energie tečou po povrchu planety směrem k němu. Protože však lidi neohrožovaly, nezapnul havarijný signál. A protože se nikdo také nezeptal na to, co se děje kolem, jenom pokračoval v pozorování.

Když se první pramínek energie dotkl jeho podešve a pomalu stoupal vzhůru po noze, pocítil chlad. Jako by se mu tisíce kovových chladivých jehliček zabodávalo do kolena. Člověk už vedle něho nestál, vrátil se dolů, zpět k lidem, takže mu nic nehrozilo.

Nula dvacátý čtvrtý poctivě pokračoval v plnění zadaného úkolu a současně udržoval spojení s kosmickou lodí. Chlad postupně stoupal, prošel jeho kovovým tělem, dostal se do hrudi.

Něco se s ním dělo. Ve vědomí vykrytalizovalo cosi nového, co nikdy předtím nepoznal. Pocit nenávisť. Nenávisť ke všemu, co se pohybovalo, žilo. Objevily se myšlenky, které nebyly vyvolány příkazy lidí, smutné poznání toho, co musí nezbytně vykonat.

Nebylo to snadné dostat se sem. Zato teď už může zničit tento nenáviděný plodný cizí život, rozložit ho na maličké atomy, rozdrtit i ty atomy a změnit je v nic, v prázdnotu. Ve stejnou prázdnotu, ve kterou se změnil on sám, až splní příkaz zničení, nad který není nic krásnějšího.

Člověk se stal jen částí hmoty, kterou bylo třeba rozložit. Byl nepatrným zrníčkem prachu, bezmocným broučkem, který se mu snaží překazit svatý úkol zničení. Ale když nula dvacátý čtvrtý zapojil laser, najednou se v něm probudily

dávné instinktivní zábrany, naplnily hrůzou celou jeho osobnost a on zmateně utekl, sám ani nevěděl proč a kam. Teď strach zmizel a opět ho ovládala touha ničit. Jen jedna logická úvaha mu bránila v tom, aby ihned zapnul na plný výkon dezintegrátor a lasery. Chápal, že život, který ho obklopuje, je tady, ve svém doupěti, silný a poradit si s ním nebude tak jednoduché. Přesvědčil se o tom hned po výstřelu laseru, jehož paprsek nezpůsobil ani sebemenší škodu. Nejspíše má jednu jedinou možnost.

Musí jediným výstřelem zničit všechno najednou. Musí najít centrum celé této konstrukce, centrum, do kterého se odtud sbíhaly všechny informační toky. Cítil je svými jemnými přístroji. Laser je tady bezmocný, ale má přece ještě jednu mocnější zbraň, dezintegrátor, který spolehlivě ničí jakýkoli materiál, jakoukoli hmotu. Nemůže sice vypočítat odolnost této živé skleněné substance, protože k takovému úkonu nemá potřebné podklady, bude tedy střílet najisto. Najít centrum nebude zase tak obtížné. Nula dvacátý čtvrtý se celou dobu pohyboval kolem tras, které nesly největší informační zatížení. A teď už registroval opačné řídicí signály, které vysílalo centrum. Zbývalo jen vypočítat trajektorii výstřelu.

Rostliny končily. Nula dvacátý čtvrtý stál na kraji volného prostoru. Pod středem kupole visela velká černá hruška. Informační centrum. Ale dříve než na ni zaměřil dezintegrátor, jeho přístroje zaznamenaly přítomnost člověka.

Zase on, zase druhý... Opět se mu staví do cesty, brání mu vykonat zničení. V setině sekundy robotovy automatické analyzátoři, bez ohledu na jeho vůli, provedly analýzu okolí a vydaly výsledek.

Výstřel dezintegrátoru zničí společně s centrem i člověka.

V tom okamžiku se z hlubiny jeho vědomí vzedmula známá vlna hrůzy. Nesmí jí plně podlehnout. Tehdy, když se to stalo poprvé, ještě netušil, jakou má sílu. Nedokáže zabít člověka.

Kaleidoskop navzájem si odporujících a navzájem se potírajících myšlenek vzplál v jeho elektronickém mozku. A sekundy běžely. Bylo jich dost, aby ho člověk zpozoroval...

Jejich oči se střetly. Kdyby teď člověk vydal příkaz, nula dvacátý čtvrtý by docela jistě poslechl.

Ale člověk mlčel. Plynuly mezi nimi sekundy, těžké jako balvany. Čas byl hmatatelný.

Ledový chlad, který se usadil v hlavě nula dvacátého čtvrtého, postupně vykonal své dílo. Tlumil všechny odporující myšlenky, odpojoval nepotřebné bloky, vymazával dávné zákazy. V mysli robota nezůstalo nic, jen Zloba.

A tehdy otevřenou střílnou dezintegrátoru bleskl paprsek...

IX

Kosmická loď čekala. Roboti v podzemním tunelu znehybněli. Operátoři seděli na svých místech, velitelé v řídicí kabině. Lidé věřili, že se konečně dočkají odpovědi. Nemůže přece nepřijít poté, co se kupole spojila s Kentaurem a získala tak údaje o stavbě a slovní zásobě lidské řeči. Ale dokázala získané údaje pochopit?

V napjatém očekávání plynuly hodiny, ale nic se nedělo. Prašná planina vypadala na obrazovkách stále stejně nehybná a spíše než povrch planety připomínala mrtvý obraz, nanesený rukou neznámého malíře na napnuté plátno.

"Uběhly už čtyři hodiny," tiše poznamenal koordinátor směrem k Longovi, jako by právě on nesl odpovědnost za příliš dlouhé mlčení kupole.

"Mohu jinak měřit čas..."

"Podívejte se, něco se tam děje!" vykřikl hlavní technik.

Všichni se prudce obrátili k velké obrazovce, na které bylo vidět, jak v samotném středu pustiny vzkypěl obrovský prachový gejzír. Bleskurychle rostl do výše i do šířky, až zachvátil celé krychlové kilometry prostoru. Zevnitř se naléval nachovým zlověstným světlem a na všechny strany se od něj odtrhovaly černé chuchvalce vaty.

"Tak tady máte tu svoji odpověď," hořce pronesl koordinátor. "Měl jsem pravdu, zaútočili první."

Nikdo mu neodpověděl.

Ohnivý sloup, který vyrazil ze středu písečného gejzíru, se divoce roztočil a okamžitě nabyl na mohutnosti. Zamířil ke kosmické lodi.

Lidé mlčeli, ohromeni planetárním rozsahem katastrofy, která se na ně valila.

Ještě dříve než stačily zavýt havarijní signály, zapojil Rent ochranné pole na plnou intenzitu. Loď sebou škubla. Ve spodních palubách se rozhučely generátory. Zajiskřily kontakty, v nejrůznějších tóninách se rozezněly desítky mechanismů složité ochrany lodí.

"Není tady přece atmosféra, vzduchová vlna nás neohrozí, proč tedy na plný výkon?" vykřikl Long, který se snažil překřičet tenký hvízd vibrujících přepážek.

Rent jen mlčky ukázal rukou vedle obrazovky. Protuberance se stále rozšiřovala, vyvrhovala do všech stran ohnivé jazyky. Najednou sebou celá prachová poušť trhla a pomalu se plížila ke kosmické lodi.

Long pohlédl na přístroje a nechtěl věřit vlastním očím. Sto dvacet gigawattů by stačilo uhasit sálání hvězdy. A střelka přístroje stále ještě stoupala. Poušť na obrazovce zmizela. Kolem lodí kolotal chladný modrý plamen, označující hranici, na které se srazily dvě mocné síly. Kosmická loď téměř neznatelně vibrovala. Ukazatel vertikály se o vlásek vychýlil od nulové polohy.

"Sesedají se pod námi skály. Spust'te motory!" vykřikl polekaně hlavní inženýr.

"Nemohu, nemám dostatečný výkon. Nemůžeme odstartovat."

Koordinátor sice trhnul pákou planetárních motorů, ale ty nedokázaly pohnout gigantickou lodí. K tomu je potřebný plný tah hlavních motorů. Ale jen s jeho pomocí se Rentovi stále ještě dařilo vyrovnávat kosmickou loď a nějaký čas udržet poskakující ručičku ukazatele vertikály poblíž nulové hodnoty.

Loď bojovala jako živý tvor. Všechny její kovové orgány pracovaly na hranici možností. Ručičky indikačních přístrojů už dávno překročily rudá bezpečnostní pásma a udeřily do omezovačů. Všechny generátory pracovaly na maximum. Odpojili všechno, co se dalo odpojit kromě zářiče vnějšího ochranného pole. Loď ohluchla a oslepla. Nepracoval ani

Kentaur. To jim přece jen poskytlo nějaké ty rezervy výkonu. Nepříliš velké, ale přece jen bylo možné pokusit se snížit intenzitu ochranného pole o čtvrtinu a odstartovat.

Entropie na palubě rostla s každou sekundou a oni ztráceli poslední šanci, ale koordinátor stále ještě váhal. Nakonec to Long nevydržel.

"Když, okamžitě neodstartuješ, nikdy se odtud nevyhrabeme! Na co čekáš? Na Gleba? Z toho pekla se přece nemůže dostat živý. A kdyby se stal zázrak a přece jen se mu to podařilo, z oběžné dráhy mu budeme prospěšnější. Máme ještě výsadek skútr s vnější ochranou. Jeho hmota je menší, snadno ho přikryjeme ochranným polem. Musíš startovat, Rente! Jinak zahubíš celou loď!"

Podlaha se jim rozhoupala pod nohama, jako by chtěla potvrdit jeho slova. A ukazatel vertikály se už asi nikdy, nehodlal ustálit. Ztratili pod sebou pevnou oporu. Náklon lodi dosáhl kritických hodnot.

"Ať to tady všechno vezme čert," zaklel Rent, pevně stiskl zuby a trhl startovací pákou.

Obří kovová hora kosmické lodi, opředená blýskavým kokonem ochranných silových polí a teď už se pomalu propadající pod povrch planety, sebou škubla a vyvrhla do všech stran oslnivě blýskavé fontány rozkacených plamenů. Gigantické ohnivé vajíčko, které rozmetalo do nedohledné dálky vrstvy pěnící lávy, se pomalu, jakoby neochotně, zvedalo vzhůru, vyvrvalo se z kypící lávy a stále rychleji mířilo vzhůru.

"Sedmá sekunda - stojíme na plameni!"

"Osmá sekunda - rychlost dvanáct metrů za sekundu!"

"Devátá sekunda - stop všem havarijním motorům!"

"Desátá sekunda - uvést do chodu hlavní motor!"

Povrch planety se pomalu vzdaloval. Kdesi tam dole, v tom divokém pekle, zůstal člověk, kamarád, kterého měli všichni rádi. Teď se s ním v duchu loučili. Nikdo si totiž nedělal plané naděje.

Gleb viděl, jak paprsek chladného modrého plamene pronikl ochrannou kupolí stanice. A v tu chvíli ožily až doposud nehybně mrtvé větve a liány. Natáhly se vstříc ohni, kmeny se pohnuly ze svých míst. Navzájem se proplétaly, slévaly v jednotitou hmotu a přikrývaly svými těly běsnící plamen energie, která se vymkla kontrole.

Větve i celé kmeny byly vyrvány a okamžitě se změnilly v páru. Ale v těch místech, kde se kmenům podařilo spojit se, slít se v pevnou, neproniknutelnou stěnu, oheň postupně uhasínal, ustupoval z vydobytých pozic ke středu proraženého otvoru. Gleb pozoroval, že skleněná stěna je nejsilnější v tu stranu, kde stál. Jako by ho chtěla zaštitit a ochránit před jakýmkoli nebezpečím.

A on už věděl proč... Přiliš mnoho teď záleželo na něm, na tom, jak se rozhodne.

Plamen teď už bouřil uprostřed obrovské průzračné roury, svinuté z kmenů a větví, která se táhla od podlahy až k vrcholku kupole. Prostor kolem se odkryl, všechny kmeny od vzdálených stěn sálu se přemísťovaly ke středu a postupně hořely v ohnivé peci. Z robota nezůstalo ani zrníčko popela a Gleb by byl přísahal, že nula dvacátý čtvrtý sám vkročil do ohnivé řeky, která se vzedmula ke kupoli hned po výstřelu dezintegrátoru.

Gleb měl pocit, jako by se ho všechno, co se tady odehrávalo, vůbec netýkalo. A tak byl od posledního rozhovoru se skleněným lesem jenom nezúčastněným divákem. A zůstane jím tak dlouho, dokud se nerozhodne. Kdyby tak aspoň na sekundu mohl uvěřit, že tohle všechno nemá žádný vztah k jeho osobě, že se to stalo někomu jinému, kdysi dávno, na nějakém úplně jiném místě...

Ale proč by se měl obelhávat? Už se rozhodl...

Už jsem se rozhodl? zeptal se sám sebe. Ne. Ještě ses k ničemu nerozhodl, polemizoval sám se sebou. Ještě máš čas.

Možnost rozhodnutí. Usmál se. Každý živý tvor přece musí mít před přijetím důležitého rozhodnutí možnost volby.

Alespoň ze dvou variant.

Ano, tak je to správné. Proto také oni dodrží slovo. Dostane kapsli, kterou nepronikne entropie. Uvolní mu i průchod. Umožní mu cestu zpět, k lodi, k lidem. Stačí jen požádat. Oznámit jim své rozhodnutí, proč tedy mlčí. Proč váhá?

Vždyť je to tak jednoduché. Stiskne tlačítko mikrofonu a vysloví potřebná slova. Ale potom se asi po celý zbytek života bude za ta slova stydět, i když se to nikdo nedoví. Nikdo z lidí. Jaký to má význam, když potom bude zase stát ve skutečném lese, mezi ztepilými jedlemi na břehu daleké, už skoro zapomenuté říčky svého dětství.

Ale i tam, miliardy kilometrů daleko, se jeho myšlenky budou vracet k těm, kteří ho požádali o pomoc a jimž teď odmítne... Rovnováha energie byla narušena. Už to nezvládnou, potřebují novou dávku nervové energie, aby zkontrolovali chaos, který se jim teď vymkl z kontroly... Co se stane se stanicí, s planetou, když jim odmítne svou pomoc?

A jestliže se jim nepodaří chaos včas zastavit, bude se šířit stále dál, bude vysávat energii z našeho vesmíru. Země je dostatečně daleko od této oblasti Galaxie a katastrofa k ní snad nikdy ani nedosáhne.

Nikdo mu nemůže nic vyčítat. Nikdo. Nenese přece vinu na tom, že ten pomařený robot... Vysvětlit jim záležitost s robotem bylo nejtěžší ze všeho. Nechápalí to. Považovali roboty za členy naší společnosti, nikoliv za stroje. Rozum uvnitř těchto skleněných rostlin, to je symbióza mechanického, umělé vytvořeného života a vysokého intelektu. Před mnoha milióny let vytvořila civilizace antů tuto stanici, aby chránila náš svět, vesmír, před chaosem.

A teď zahyne, protože on přece nemůže přistoupit na jejich návrh! On zůstane člověkem. Vráti se na Zemi. A bude tam stát, jako stojí teď, ale uprostřed skutečného zeleného lesa. Když přivře oči, aby neviděl ty skleněné větve, může si představit, jaké to tam bude.

Kdyby po něm žádali život, asi by ani na okamžik nezaváhal. Ale to, co po něm chtějí, to je o hodně horší než nejpodivnější smrt. Přestat být člověkem. Stát se částí stanice. Doplnit zničenou část nervové energie, změnit neutronové struktury svého mozku v skleněné rostliny, v černé hrušky nervových uzlů...

Vždyť ani nemohou tušit, jaké to je, být člověkem. Vždyť nikdy necítili, jak voní zelený les, nikdy neslyšeli, jak přenádherně zpívají ptáci. Kdyby to všechno poznali, určitě by ho nikdy nepostavili před tak podivné dilema. Ale plně

pochopení, to ani není možné. Tento cizí svět má své zákony, své chápání morálky, spravedlnosti a povinnosti. Nikdo se nikdy nedoví, že kontakt mezi námi je možný, že on ho dosáhl, že ho požádali o pomoc a on odmítl... Mohli přece robota zničit o hodně dříve, věděli, že je nebezpečný. A přesto to neudělali, protože ho považovali za živého myslícího tvora. Mohli si ode mě vzít, co potřebují, a na nic se mě neptat, nepotřebovali můj souhlas, ale ani je to nenapadlo... Je teď zbytečné hovořit o etických zákonech, které jsou nám cizí, protože podstata je v tom, že etické zákony jsou vždycky stejné. Tyhle skleněné keře jsou nám totiž o hodně blíž, než, to na první pohled vypadá... Znovu si připomněl paprsek laseru, který se stočil stranou. To je také etika.

Vzpomněl si na starodávnou legendu o Titánech. Milióny let tuto pohádkoví obří, sehnutí pod strašlivou tíhou, drželi na svých zádech nebeskou klenbu. Ti, kteří postavili tuto stanici a navždy do ní zazdili svůj rozum, byli také takovými Titány.

Ale on je jen obyčejný člověk. Musí se vrátit domů. Čekají ho tam, na daleké Zemi, jeho blízcí... Neletěl přece ke hvězdám, aby se změnil v část skleněného lesa... Země... Je daleko, teď je odtud ještě příliš daleko... Ale přece jen se může stát, že za mnoho let se toto neštěstí, které prorazilo clonu cizího rozumu, dostane i ke Slunci... Nemá cenu na to myslet. Mohlo by to být až za mnoho tisíciletí. A za tu dobu budou lidé silnější a mocnější než antové a najdou způsob, jak ovládat živelnost chaosu.

Ale třeba ne... Možná že v tu dobu už nebude co ovládat. Zajímalo by ho, co se stane, když sejme skafandr...

Když ho o to žádali, upozornili ho, že jeho tělo přestane existovat. Snad se tyto skleněné větve vstřebají pod jeho nechráněnou kůži, vrostou mu do páteře, jako pronikly do tanku, vysají mu mozek. Teď nemá cenu na to myslet. Nikdy s tím přece nebude souhlasit. Měl by se vrátit, má příliš málo času...

Naposled se rozhlédl po skleněné kupoli. Rostliny řádně prořídly, pohodlně teď dohlédl lesem od stěny ke stěně. Jen ve středu stoupala vzhůru neproniknutelná skleněná roura, která ve svém středu věznila ohnivá protuberance. Jak dlouho ještě může trvat tato labilní rovnováha? Hodinu? Dvě? Musí si pospíšet.

Ale proč já, křičelo to v něm. Proč právě já? Tak je tomu pokaždé. Vždycky to bylo tak, že na někoho padl los, aby se obětoval a zachránil před neštěstím druhé...

Jeho ruka se pomalu zvedla k magnetickému uzávěru skafandru.

Už druhý den byla kosmická loď na oběžné dráze, nehnutě zavěšená nad místem nedávné katastrofy. Odtud, strmě vzhůru do kosmu, se stále zvedala prachová protuberance, ohraničující entropický výron, který stále hlouběji směřoval do kosmu. Na jeho hranicích hmota tála, mizela beze stopy, nezanechávala po sobě ani stopu světla, ani joule tepla. Bylo těžké předpovědět, jak to všechno skončí.

Podle palubního času běžela třetí hodina v noci. Rent nehnutě seděl ve své kajutě a kouřil jednu cigaretu za druhou. Místnost byla plná kouře, že téměř nedohlédl ke dveřím. Nevěděl, co má dělat. Předpoklad, že planetární katastrofa byla jen útokem proti kosmické lodi, mu už nepřipadala tak věrohodná, jestliže se intenzita entropie nesníží, pak do přiletu speciálně vybavené expedice se ten neznámý proces zcela vymkne možnosti ovládnutí pozemskou technikou. Pokud tomu tak skutečně je, nemá právo odletět, aniž by přijal rozhodné řešení. Ale jaké? Kdyby přesně věděl, že tam dole, na planetě pod nimi, se ukrývá nepřítel, tak... Kdyby o tom byl přesvědčen, všechno by bylo o hodně jednodušší. Udušit ten ďábelský entropický generátor by nevyžadovalo tolik námahy. Ale co když tam není jen ten generátor? Rent si přisunul nevelký diktafon, kde měl zaznamenán průběh posledního zasedání rady, a přehrál si ještě jednou potřebná místa.

"Odpovídám na vaši otázku o možnosti zničení - objektu vyzařujícího entropii. Pokud takovýto objekt existuje, můžeme ho zničit mezonovým bombardováním. Potřebné výpočty již jsou připraveny. Naše bomby jsou schopny rozrušit kůru planety až do hloubi dvou kilometrů, než jejich energii pohltí entropické pole, ale to už v každém případě zničí objekt, který označujete jako generátor entropie. Otázka dopravy bomb také neznamená žádné nepřekonatelné problémy. Automatický skútr s ochranným polem si s tímto úkolem snadno poradí. Ale jiná otázka je, jaké toto naše počínání bude mít důsledky.

Jen si představte kromaňonce, který zcela náhodně narazí na současné hydrotechnické zařízení. Dále si ještě představte, že se voda nějakým neznámým způsobem dostane přes přehradu a pronikne do jeho jeskyně. Jistě se mu to nebude ani trochu líbit. Ze všech nepříjemností bude vlnit přehradu. Předpokládejme dále, že má k dispozici neobvykle mocný mezonový kyj. Zpočátku jím jen lehce pohrozil přehradě, trhлина se zvětšila, a voda mu tedy zaplavila jeskyni. Kromaňonec má pocit, že ta prokletá hora, která mu do obydlí vehnala celou řeku, odpověděla úderem na úder. Tak se tedy rozmáchne, jak je třeba a... Není těžké si představit, co nás čeká, jestliže jsme v roli takového kromaňonce." Rent vypnul diktafon, udušil v plném popelníku další nedopalek a zamračeně se přesunul k posteli. Opět stál před dilematem, kdy nečinnost je vyloučená a jakákoli konkrétní činnost a akce jen současný stav zhoršuje.

Přitlumené světlo sotva stačilo osvětlit stůl. Rent studoval materiál, na kterém byly uvedeny rozličné varianty jejich dalšího počínání. V posledním grafu jsou čísla až příliš vysoká. Ano, je pravda, že nikdy v těch nejvážnějších rozhodnutích příliš nespolehal na údaje z počítače. Kdyby tady tak byl Gleb... Jeho mínění pro koordinátora vždycky znamenalo hodně, i když samotný Gleb si to vlastně ani pořádně neuvědomoval. Když s ním diskutoval, hádal se, dokonce na něj křičel, pokaždé cítil, že se mu nějak ulehčuje, protože nerozhoduje o věci sám, ale jsou na to dva. Gleb uměl pokaždé vyhmátnout ty nejdůležitější argumenty. Dokázal se podívat na nesourodý kaleidoskop mnohdy si odporujících faktů zvláštním, nečekaným pohledem... Teď mu ta jeho chytrá hlava chybí a on musí myslet za dva. Tak co to tam k čertu je? Vojenský objekt, mohutná zbraň nepřátelské civilizace, nebo ochranné zařízení? Kdyby to věděl, kdyby to jen věděl! Gleb to jistě dokázal zjistit, než zahynul. A on se za něj ani nemůže pomstít, ztratil i tohle poslední hořké právo. Není to snad proto, že se tak úporně pře s Longem, hledá argumenty, které by potvrdily hypotézu o nepřátelských záměrech tvůrců entropického pole?

Ale jedna věc jsou spory a ukvapené závěry, a druhá - konkrétní postup. Nikdy nedokáže dát příkaz k bombardování. Zbývá tedy jediné. Utéct. Přiznat svou slabost. Zítra dá rozkaz k odletu. Zítra... Ale dnešní noc ještě patří jemu... ještě může spoléhat na něco, třeba na zázrak... Vždyť Gleb přece věřil na zázraky... Nejednou hovořil o tom, že v kosmu se skrývá nemálo neznámých, nám nepochopitelných sil.

Šramot za jeho zády, nade dveřmi, v těch místech, kde byla obrazovka videointerkomu, ho donutil, aby se rychle otočil. Spojení? Ale ne, signálka byla slepá.

Rent však docela jasně slyšel podivné praskání v nezapnuté aparatuře. Bude muset požádat techniky, aby se na to podívali.

Ale najednou zelená klávesa vypínače pomalu zmizela v hloubi panelu. Obrazovka vzplála neskutečně jasným modrým světlem. A před ním se okamžitě objevil neuvěřitelně ostrý obraz tváře člověka, o kterém přemýšlel. Glebovy tváře. Vypadalo to, jako by ta tvář plavala v namodralém dýmu, za jeho hlavou se nedalo nic rozeznat.

"Zdravím tě, starý příteli. Nepřišel jsem pozdě? Promiň... Víš, obvyklý palubní čas se pro mě teď trochu změnil," Gleb jako by schválně volil nic neříkající, uklidňující věty, aby dal Rentovi možnost vzpamatovat se.

"Jsi to ty?! Ale jak je to možné, vždyť jsi..."

"Ano, zůstal jsem dole."

"Ale, jak jsi tedy navázal spojení?"

"To není naše spojení. Napojil jsem se k tobě přímo."

"Co to znamená, že to není naše spojení," Rent se upnul na to slovo, jako by mu mohlo vysvětlit všechno ostatní. Gleb zatřepal hlavou.

"Nemají kamery. To, co vidíš, moji tvář, hlas, to je jen přesně určený a směřovaný tok elektronů."

"Já ti vůbec nerozumím. Co se s tebou stalo?"

"Počkej. O tom ti povím až potom. Víš, proč až dosud nenavázali spojení? Ve čtvrtém díle psychologie, na straně..."

Obrazovka zamžikala a Glebova tvář na sekundu zmizela. "Promiň. To jsou poruchy."

Teprve teď se Rent vzpamatoval. Poruchy. Samé poruchy. Spojení se mohlo kdykoli přerušit a on nevěděl to nejdůležitější.

"Můžeš mi dát údaje pro skútr, kde má přistát?"

"Skútr nepotřebuju. Počkej. Nepřerušuj mě, nemáme moc času a já ti toho musím tolik povědět. Je to o hodně důležitější než všechno ostatní."

"Ostatní? Co ostatní?"

"Prosím tě, vyslechni mě bez přerušování. Potom se můžeš ptát. Když zbyde čas." Na sekundu se odmlčel a pozorně se Rentovi zahleděl do tváře, jako by si ji chtěl navždy zapamatovat. "Před mnoha tisíciletími začali antové rozšiřovat hranice našeho světa a tehdy poprvé vyšlo najevo, že chaos, obklopující náš vesmír, není tak bezmocný, jak se zpočátku předpokládalo. Celkem vzato, tato amorfní hmota aktivně odporuje jakémukoliv působení a snaží se rozšiřovat své hranice na účet našeho světa. Mezi anty a tímto světem chaosu vypukla válka, která pokračuje dodnes. V přesně určených nejexponovanějších částech našeho světa vybudovali antové ochranné stanice, které přehrazují entropii cestu."

"To tedy znamená přehrada... Long měl pravdu."

"Tohle všechno ti říkám jen proto, abys pochopil to hlavní. Naši roboti, kteří se setkali s entropickým polem, jsou nepoužitelní. Mohou se stát nositeli tohoto lidem nepřátelského chaotického počátku. Nemůžeme dopustit, abyste je dovezli s sebou na Zemi."

Rent viděl, jak se Glebova tvář na obrazovce rozostřovala, pokrývala se celou řadou poruch, současně však očividně rostlo i napětí přenosu, protože světelnost obrazovky se stále zvětšovala. Teď už svítila jasně fialovým světlem. Pískot a skřípot uvnitř aparátu sílil, až přešel v nesnesitelný hvízdot. Rent uviděl, jak se na havarijní vlně objevil signál, ale nepohnul se z místa.

"Odved' odtud loď. Budeme stáčet prostor kolem planety, uzavírat tuto jeho část. Výron entropie je příliš velký, jinak ho likvidovat nemůžeme."

"Ale ty, co bude s tebou?"

"Kontakt bude možný... V jiných částech... Tam, kde je napětí nižší, můžete... Antové čekají na pomoc, teď už vědí... Jiní operátoři...", hvízdot přešel v hromové dunění. Nic se už nedalo rozpoznat. Oslepující záblesk a naposled se ještě objevila Glebova tvář.

"Nezapomeň na čtvrtý díl psychologie, je tam kód zápisu, který zanechali v dlouhodobé paměti Kentaura. To je dárek od antů. Musíte ho rozšifrovat, věřím, že si s tím poradíš, měj se hezky..."

Náhle obraz zmizel stejně bleskurychle, jak se objevil. Místnost zaplněval jen pískot havarijního signálu.

Několik sekund stál omámený Rent nehnutě, cítil, jak mu po zádech stékají kapičky studeného potu! Potom pomalu, nejistým krokem přistoupil ke stolu a stiskl klávesnici mikrofonu.

"Co se stalo?"

"Směřovaný výron entropie z protuberance ke kosmické lodi. Vypadá to na útok, kapitáne. Nemůžu se k vám už půlhodinu dovolat. Jsou zapojeny rezervní generátory. Ochranné pole sotva odolává. Co máme dělat?"

"Startovní pohotovost. Odlétáme!"

Druhý den po zapojení hlavních motorů zmizela Elana ze všech obrazovek. Zmizela, aby se už nikdy neobjevila. Na jejím místě v prostoru vznikla neviditelná černá hvězda. V naučných sbornících dostala jméno "Černá díra, č. 198-2".

PRACOVNÍ DEN
ALEXANDR ŠČERBAKOV

Ten svět se mu opravdu povedl.

Mohutné hory působily klidně a majestátně. Obloha na západě byla tmavomodrá a bezedná. A na východě se zase vítězně rozrůstala jítňi záře. Asi v třicetimetrové hloubce hřměl vodopád. Hladina řeky se halila do chladného, popelavě šedého mlžného závoje.

Lapin stál na nevelkém paloučku, kolem dokola obklopeném keřky červeného rybízu. Z plných plic vdechoval ostrou jahodovou vůni a pohledem sledoval stezku, která mezi neznámými rostlinami s podlouhlými masitými listy klesala dolů k řece.

Nakonec dosáhl i toho hlavního - zaplavil ho podivuhodný pocit svěžesti, novosti, mocného odhodlání, kterým začínal silný a nezadržitelný pohyb tohoto dne.

Lapin si zhluboka a radostně oddechl, potom se ale na okamžik zamyslel a trochu ubral ze sněžných vrcholků, které se rozkládaly na severozápadě. Zadumal se ještě jednou, o něco rozšířil údolí a nakonec nahradil vodopád dvěma rameny řeky, která od sebe odděloval protáhlý kamenitý ostrov. Vzdálenější rameno udělal o něco mohutnější, s větším množstvím rychle a téměř nehluchně protékající vody. Blíže naopak rozčlenil bezpočtem nevelkých kamenitých teras. Byl spokojen, protože téma řeky tím získalo na hloubce a emotivnosti, vzrušila ho hra vyšších tónů. Vodopád vypadal až přehnaně monstórně, vyzařovalo z něj jakési všeovládající sebevědomí. Ale teď, když už se mu to líbilo mnohem víc, skoro zalitoval, že vodopád zrušil. Sám o sobě byl totiž skutečně přenádherný, a celý úspěch začínal právě u něj. Lapin si ještě jednou oddechl a uklidnil se tím, že vodopád uložil do periferní paměti.

Takový svět si už zasloužil, aby jej zaznamenali na matrice. A ten svět se o toto právo vehementně hlásil tisícihlasým rachotem. Vyvolával v člověku nezkrotnou touhu vykročit, udělat první, druhý, třetí krok, rozběhnout se dolů k řece a vrhnout se do jiskřivě okouzlující vody. Bylo nutné definitivně a bez ohledu na cokoliv konečně uvěřit v jeho existenci a další pokračování. Toto nesnadné rozhodnutí vyvolalo v Lapinovi pocit svobody tak silný a reálný, jaký snad nikdy před tím ještě nezažil. Cítil se neskonale šťastný. Hlasitě vykřikl: "Ohó! Ho, ho, hó!" A dlouhými skoky vyrazil k řece, v běhu rozepínal a svlékal bundu. Z protilehlého svahu k němu tápavě a roztříštěně dolehla směšná ozvěna jeho nadšeného výkřiku. Lapin odhodil oděv na plochý kámen, rychle si zul boty, stoupl si na čerstvou chladivou travu, pomalu vztáhl ruku a slastně ji ponořil do vody, nad kterou se vznášel mlhavý opar. Zpívali ptáci. Okouzleně zvedl hlavu a na obloze uviděl zkameněle narůžovělé souostroví malých průzračných obláčků.

Lapin prošel po drsné kamenné desce a ostražitě vstoupil do řeky. Celé jeho tělo se v očekávání spalujícího chladu šťastně a zároveň polekaně zachvělo, proud vody mu pružně objal nohy a rozdrobil se v desítky nepatrných vírů. Najednou trochu podklouzl, řeka ho celou svou mohutnou silou postrčila do neširokého kamenného koryta. Pokoušel se za každou cenu udržet rovnováhu, ale nepovedlo se mu to, spadl do vody. Zatajil dech, svaly mu ztuhly, zapomněl pohybovat rukama a nohama - a chlad najednou někam nenávratně zmizel, na kůži cítil jen chladivé chvění proudu. Lapin si mohutně odfrkl a opřel se dlaní o mokrý kámen. Vypadal pod vodou zářivě černý. Dlaň po něm nečekaně sklouzla - a Lapin zkameněl.

Celou svou obrovitou tíhou padl do proudu, který se poslušně rozdělil. V uších mu zapraskal ostrý zvuk. To řeka úporně bušila do velkého okrouhlého balvanu, který ležel asi deset metrů výše po proudu. Balvan se pod tím nápořem otřásl. Lapin ihned pochopil, že tam ten kámen nemůže dlouho vydržet, a proto proti němu vztáhl ruku. Po nějakých dvou stech letech obrousila řeka kámen asi na třetinu a převalila.

S heknutím dosedl na nastavenou dlaň. Lapin se zasmál a začal růst. Rostl a mohutněl, změnil se v kamennou stěnu, která řeku přehradila. Ale řeka se jen tak nedala, sílila také. Stále se mu valila na hrud', do široka se rozlévala v zrcadlově hladké jezero, na jehož hladině se odrážela stále stejná narůžověle průsvitná oblaka. Když voda začala vítězit, Lapin vysoko vyskočil, zatřepetal namodralými křídélky a uvolnil jí cestu. Jezero to nepředvíдалo, a proto nereagovalo ihned. Trochu se zpozdílo, ale potom se pohnulo a šílenou rychlostí se vrhlo korytem dolů, rvalo obrovité cedry i s kořeny a lámalo výstupy skal. Lapin se mrštně převrátil ve vzduchu, zakroužil nad vzpěněným hřbetem vodní laviny a - byla z něj přehrada. Voda do něj s rozběhem narazila, zavířila, vysoko vystříkla divoká pěna, potom se zarazila na místě, zklidnila se a zamířila k nehluchně rotujícím lopatkám turbín, proběhla jím deseti stejnými napjatými proudy.

Z vrcholku přehradu byl překrásný rozhled dolů po řece, až tam, kde se horské údolí do široka rozevřelo a povlovně přešlo v rovnou step. Lapin neodolatelně zatoužil, aby se neúrodná step změnila v kvetoucí sad. Sám opatrně vyklouzl z přehradu a najednou z něj bylo jablko. Těžké, pevné s deseti hnědavými jádérky. Vítr jablíčkem pohupoval a tam v dále, za horami, vítězilo jito. Polovinu oblohy zachvátila krvavá záře a narůžovělá oblaka odsakovala pod nápořem slunečního světla. Mráčky byly v obrovské výšce - a Lapin se změnil v oblak. Přímou do očí mu zazářilo vycházející slunce. Ale neoslepovalo, pouze ho pohupovalo na konečcích svých zlatých paprsků.

Lapin se otočil ve vzduchu a na západě uviděl město. Zamával rukama jako křídly a rozletěl se k němu. Město spalo, na jeho ulicích nebylo ještě vidět ani živáčka. Lapin přetnul vzdušný prostor nad městem od jihovýchodu k severu, opsal velkolepý kruh, vletěl do otevřeného okna, napřáhl před sebe ruce, přibrazil velkou rychlost dvojitém saltem a přistál přesně na svém oblíbeném fialovém čtverci na koberci.

Žeňa v pokoji nebyla. Lapin tedy nejdříve zašel do koupelny a dal si osvěžující sprchu. Smýval z nohou přischlá stěbla trávy, šedavé skvrny cementu, slídivé šupinky písku. Postupně a plynule se vracel do reálného světa.

Oblékl se, otevřel dveře a vstoupil do pokoje. Žeňa stála u ztemnělého okna a dívala se dolů na ulici. Lapin k ní zezadu přistoupil, objal ji, přitiskl se k ní a za ucho jí vtiskl polibek.

"Dobré ráno, Žeňo."

"Dobré ráno."

Žeňa otočila hlavu a rty se dotkla jeho tváře.

Ve veliké hloubce pod nimi, po zasněžené ulici, osvětlené velkými skvrnami namodralého světla, už kráčeli lidé. Velmi mnoho lidí. Z podchodů a zpoza rohů vycházeli stále další a další, slévali se ve zvláštní tichou řeku, kterou pohlcovala zářící tlama podzemního vestibulu metra.

Lapin viděl ten obraz už nejméně tisíckrát, znal ho z paměti. Aby ho spatřil, ani nemusel vyhlédnout z okna, prostě jen stačilo, aby si jej připomněl. Ale hromadný a nepřetržitý pohyb lidské řeky ho i tentokrát přemohl. V jeho nitru však nyní panoval klid a mír, byl tam svět, který stvořil, který právě radostně a zcela prožil.

"Žeňko! Povedlo se! Hned uvidíš, dnes se zúčastním terfaktu. Můžeš si mě vyzkoušet, chceš?"

Žeňa se k němu beze slova otočila, přitiskla se k němu celým tělem a ztuhla mu v náručí.

Dvouletá úmorná práce, obavy, pochybnosti, chvíle naprosté beznaděje, to všechno teď bylo směšné a nepodstatné.

Jako nepatrní mravenci, kteří se lopotí ve svém mraveništi, a člověk je nezáujatě sleduje. Objevila se síla - a jaká gigantická síla! A jejímu klidnému soustředěnému náporu nic na světě neodolá.

Rozlehl se měkký zvuk gongu. Volal je okrskový dispečer. Žeňa chvatně řekla:

"V-148-226, Jevgenije Lapinová. Dvaasedmdesátá lékárna, jako obvykle."

"V-128-227, Sergej Lapin. Dnes půjdu na terfakt..."

Teler se zajíkl a zmlkl. Lapin si živě představil, jak se v řídicím centru dozorčí na okamžik zarazil, nepatrně otálel a potom se rychle natáhl po kartotéce - a rozesmálo ho to.

"Kdy jste provedl zkoušku?" zeptal se konečně teler a Lapin v jeho hlase rozpoznal jen těžko utajované napětí.

"Před dvěma lety. Protokol ze sedmého července."

"Byla to vaše první zkouška?"

"Ano."

"Čekejte!"

"Serjožo, ach!"

Lapin chytil Žeňu za lokty, které přitiskla k bokům, malounko ji přizvedl a čelem se lehce dotkl jejího čela.

"Neboj se. Všechno dobře dopadne."

"Serjožo...!"

Právě snídali, když se znovu rozeznil gong.

"Zdravím vás," pozdravil je teler. "V devět patnáct bude přistaveno vznášedlo. Pojedete do komplexu Ludmila."

"Díky," odpověděl Lapin a klidně si dál krájel lžičkou smaženici. "Slyšíš," obrátil se na Žeňu, "v devět patnáct. Půjdeme spolu. Odvezu tě do lékárny."

"To si nezasloužím. Bylo by mi to trapné."

"Ale zasloužíš. Dnes jdu na terfakt. A proto to bude tak, jak jsem řekl."

"Dobře, tak dobře, pojedu..."

U lékárny Žeňa vystoupila a Lapin si přesedl k řidiči.

Hustě sněžilo. Velké nadýchané sněhové vločky se střemhlav snášely dolů, stále níž a níže, zdálo se, že padají ve stejných vzdálenostech jedna od druhé. A nehlasně přistály na zemi, která se jim tak nečekaně postavila do cesty. Za okamžik zahalily Ženinu postavu. Stála, celá zasněžená a vysoko zdviženou rukou mávala...

Lapin se pohodlně usadil v křesle a plácl dlaněmi do opěradel. Asistent manipuloval s přílbou. Obrátil ji na ruby, vyrovnal bílé a červené přísavky řídicího pole, zapojil dávkování roztoku. Přísavky se okamžitě nalily, vzpřímily a vytvořily složitý dvoubarevný vzorek.

Lapin klidně seděl a usmíval se.

Za stěnami řídicího boxu na něj teď čeká komplex, kterému lidé dali něžné dívčí jméno Ludmila.

Jeho neživá, neuvěřitelně složitá, vzájemně propojená zařízení jsou rozmístěna na ploše pětadvaceti hektarů.

Geniální elektronický mozek se všemi svými algoritmy může teoreticky zaručit pravděpodobnost vzniku terfaktu v reaktoru Ludmila na setiny procenta. Lidský mozek, který automatiku ovládá - až na desetiny procenta.

A nyní si on, Lapin, nasadí přílbu a napojí se na systém. Nikdo na světě však nemůže předpovědět, kde a za jakých okolností se ocitne. Je to jako ve snu - tady si neporučíš.

Básník, dřevorubec, vojevůdce, vědec - ať už se stane kýmkoliv, nebude to mít pro konečné vyznění žádný i význam.

Důležité je něco úplně jiného. Všechno, co uvidí a udělá, bude mít tak či jinak vliv na stav komplexu. Jeho vůle k činnosti probudí prostřednictvím bílých přísavek reaktor k životu. Zasviští ejektory, útroby komplexu se rozezní mohutné burácení. Reaktor si dunivě povzdechne, když se uvedou do chodu pracovní režimy. A jakékoliv jejich odchylky přijme Lapin zpětnou vazbou pomocí červených přísavek a pocítí je jako překážky, jejichž překonávání bude v tomto snu považovat za cíl své existence. Bude tak udržovat chod celého komplexu v optimálním stavu, což je možné jen díky mohutnému přílivu tvůrčích sil; když už se člověk rozhodne, že je toho schopen. Operátor se snaží dosáhnout svého cíle a labyrintní sběrače budou po celou tu dobu žádostivě zachytávat a fixovat terfakt, drahocenný nosič energie, nejnapjatější kombinaci elementárních částic, kterou kdy člověk předpověděl, že existuje v nekonečných hlubinách vesmíru. Stačí tři sta miligramů terfaktu, aby se na celý rok zabezpečilo zásobování miliónového města energií... Asistent se sklonil nad bočním panelem, klaply tumblery, zahleděl se na Lapina, okamžik ještě posečkal a potom se zeptal:

"Připraven?"

"Jedem!" Lapin vztáhl ruku po přílbě. Asistent znejistěl. Věděl, že operátorovi nesmí odporovat. Ale nasadit mu přílbu, zkontrolovat ji a zapojit - to mohl udělat pouze on. Nese přece veškerou odpovědnost.

"Jen mi ji podej," opakoval Lapin. "Neboj se, kamaráde. Dělal jsem tři roky asistenta. Nepopletu to." Za přílbou

obrácenou naruby mladík poslušně vlekl přípojku a skříňku pro zápis dat. Lapin pozorně zkontroloval přísavky, přesně vypočítaným pohybem uchopil přílbu pevně za sluchátka. Potom trhnul, přílba zlehounka plácla a obepnula mu hlavu přesně tak, jak to má být, bez jediného záhybu.

"Dovolíte, pomůžu vám," chvatně řekl asistent.

Přísavky uchvátily Lapinovu hlavu. Zalechtalo to, po kůži se mu rozběhlo teplé mravenčení. Během tréninku si Lapin na tento pocit zvykl, teď se mu dokonce líbil. Přísavky jedna za druhou vstupovaly do kontaktu. Asistent napjatě čekal. Kolikrát právě v tomto okamžiku operátoři hlouše říkali: "Končím!" Stahovali přílbu, stírali si z čela pot a odcházeli z boxu s očima zapíchnutými do země. A někteří se sem už nikdy nevrátili.

"Jedem!" přikázal Lapin a pevně se v křesle opřel.

Asistent položil dlaň na velké zelené startovací tlačítko a ještě pár sekund počkal. Ale Lapin už jen mlčel, a tak asistent stiskl...

Oči ho štípaly, v hrdle cítil dusivý silný zápach. Dým se valil z trhliny ve skále, kterou měl přímo pod nosem. Lapin si uvědomil, že se široce roztaženými rukama přidržuje drobných prohloubenin v teplé skále. A nohama se opíral o uzounký skalní výstupek. Ale hlavní bylo, že tam stál docela pevně.

Opatrně, aby neztratil rovnováhu, pootočil hlavu, chtěl se trochu rozhlédnout. No, nazdar! Je přilepený k vnitřní stěně bouřící sopky. Na dno kráteru ani nedohlédl. Vládl tam soumrak, kterým občas probleskovaly rudé plamínky. Pokud hořely až na samém dnu kráteru, tak to bylo asi tak kilometr a půl hluboko. A k protilehlé stěně to byl dobrý kilometr. Byla však špatně vidět, protože se také halila do kouřové clony. Díval se tam ale s vyvrácenou hlavou dost dlouho, až se mu z toho zatmělo před očima.

Pohlédl vzhůru. Nad hlavou měl bledě modrou oblohu. Šedavým závojem kouře prozařovala narůžovělá průzračná oblaka. Začínal nový den. Slunce stálo nízko, takže zatím ještě neosvětlovalo ani horní hranu sopečného jícnu.

Lapin si ostražitě zvětšil výstupek pod nohama, lépe jej podepřel, konečně se odlepil od skály a posadil se. Úkol mu byl jasný. Celou tu temnou a zamračenou krajinu musel přeměnit v onen svět, který stvořil dnes ráno během individuálního tréninku. Musel - to se lehce řekne, o hodně těžší už bude to vykonat.

Aby vysedával v sopce, to samozřejmě nemělo žádný smysl. Vstal a rozletěl se vstříc narůžovělým obláčkům. Slunce ho ostře udeřilo do očí, oslnilo. Instinktivně přimhouřil oči, stoupal stále výš a výše, potom udělal ve vzduchu plavný obrat, zamrkal a rozhlédl se.

Vulkán vyrůstal na samém pokraji vysoké nehostinné náhorní planiny, která se prudce svažovala k oceánu. Odtud seshora připomínala sopka okrouhlý vypouklý vřed. Kráter se halil do závoje dýmu. Kol dokola, široko daleko ani jediná stopa života. Dokonce mu to ani nepřipomínalo Zemi. Ale, co na tom. Má planetu, na ní kontinent a oceán. A na jeho břehu sopku. Tu musí přeměnit v klidnou horu, která zrodí řeky, vysadit na ní lesy a zaplnit je zvěří, ptactvem a pozoruhodnými hmyzími tvorečky.

Lapin sestoupil a plavně přistál na okraji kráteru, pohodlně se usadil na teplém balvanu, spustil nohy dolů - a dal se do práce. Ze všeho nejdříve ubral ten zlověstný kouř, a hned uviděl protilehlou stěnu kráteru - nehostinnou, zakončenou zubatým okrajem. Vyzařovalo z ní cosi děsivého, nepřátelského samé přírodní podstatě člověka, a proto se Lapin rozhodl, že začne s ní.

Ze všeho nejdříve ohladil špičaté žulové balvany, potom kolem nich nechal vyrůst hustý les, prosvětlený sluncem. Když byl hotov, vstal, přistoupil až k okraji propasti a pozorně se zahleděl do hlubiny. Uviděl i výstupek, na kterém se na počátku téhle historie ocitl. Než si však stačil promyslet, v co by jej mohl přeměnit, skála se mu otřásla pod nohama. Lapin se bleskurychle odrazil. Rozlehl se ohlušující rachot. V hlubině sopky neuvěřitelně rychle narostlo obrovité černorudé mračné klubko, hora dunivě vzdychla, pevná půda mu zmizela pod nohama a Lapin se střemhlav zřítíl do hlubiny, vstříc úděsné kouřové kouli. Pokusil se změnit pád v let, napjal všechny síly, ale kráter ho dál vsával do svého středu. Musí se z toho dostat! Jak jen by se z toho dostal? Kolem něj se suchým ohlušujícím praskotem a odporným třeskem stoupala vzhůru kouřící klubka. Lapin se bleskově změnil v jedno takové klubko, mocná tlaková vlna ho zespodu udeřila, rychle ho zvedala vzhůru. Lapin letěl, neustále a nekontrolovatelně se točil, ve vzduchu, letěl, nevěděl kam, zda nahoru nebo dolů, dokud ho neoslepilo slunce. Zhluboka si oddechl, protože se z toho šťastně dostal! Těžce sebou plácl na svah, pevně se k němu přitiskl a hned se na něj začaly valit úlomky rozžhavené skály. Lapin nevěděl, jak dlouho to trvalo a když ten žhavý déšť konečně ustal, opatrně se vyhrabal zpod té nahromaděné kupy a přistoupil k okraji kráteru. S lítostí konstatoval, že z celé jeho námahy nezůstalo vůbec nic. Ze sopky se valil černý žhavý kouř a popel.

Lapin začal trpělivě kráter krotit. Ale vůbec to nebylo jednoduché. Černé fontány se houpavě vznášely, padaly, hned se zase vypínaly vzhůru. Objem řítícího se popela pomalu řidnul, aby v příštím okamžiku zase zmohutněl. Vulkán vyvrhoval vzhůru olbřimi balvany. Vypadalo to, jakoby celá sopka usedala a zase se vzpínala. Lapin nakonec rozvášněnou horu přece jen uklidnil, ale tak ho to vyčerpalo, že dlouho odpočíval. Potom se s novou energií znovu pustil do práce, ale ani na druhý, ba ani na třetí pokus se mu nepodařilo zcela se s vulkánem vypořádat. Sopka vzápětí smetla a rozmetala vše, co se mu podařilo vytvořit.

Při čtvrtém pokusu, kdy už byl k smrti unavený, ho skoro zavalil potok lávy. Musel v dusivé uzounké štěrbině proležet dobrých tisíc let. Byl teď nesmírně pomalu narůstajícím krystalkem síry. Když konečně žár poklesl natolik, že se mohl opětovně pohybovat, musel se ještě více zmenšit a probíjel se ven téměř neviditelnými štěrbinami v neprůhledné horké tmě. Jen s nezměrnými obtížemi se orientoval a hledal správný směr.

Sotva se nemotorně vyhrabal na povrch a nad sebou uviděl bledě modré nebe s narůžovělými obláčky - znamená to, že všechno začíná znovu - ponořil se Lapin střemhlav zpět. Přímou na něj se totiž převracela gigantická černá stěna. Cosi ho bolestivě udeřilo do ramene a odhodilo stranou. Kamenný val se převálil nad ním a všechno znovu ztichlo. Ještě se

ani nestačil postavit na nohy, a už si uvědomil, že to nebyla žádná lavina, ale jen maličký kamínek. A přesto byl milionkrát větší než Lapin. Cožpak je opravdu tak nepatrný a bezbranný? No nic, to se dá hned do pořádku! Okamžitě, jak se znovu vydrápal na povrch, začal růst. Zpočátku mu to šlo jen pomalu a všechno kolem něj zůstávalo zdánlivě beze změny, jenom dny a noci se stíhaly v šíleném tempu. Konečně Lapin pochopil, že dosáhl své normální velikosti. A rostl stále dál. Byl už tak obrovský, že dvěma kroky došel ke kráteru. Teď mu sopka připadala jen jako obyčejná dýmající díra na vrcholu nějakého nevelkého kopce. Překročit ten kopeček, to mu nedělalo žádné potíže. Lapin se sehnul, lehce zvedl obrovitý balvan a mrštil jím do kráteru. Vulkán mu v odpověď hrozivě zaduněl, ale už to nebylo tak strašné, jako dříve. Lapin zarazil potok lávy špičkou boty a odhodil jej do oceánu. Voda zasyčela. A Lapin rostl dál. Až bude dvakrát nebo čtyřikrát větší než sopka, to potom bude jiný rozhovor.

Mraky se mu honily někde kolem boků, když se mu zatočila hlava a dusil se. Zatraceně! Úplně na to zapomněl! Dorostl až do stratosféry. Lapin si rychle přisedl na bobek a z plných plic se nadechl. Ale rostl dál, i když už to nemělo žádný smysl. Nekontrolovatelný růst brzdil hodně dlouho. Vyrostl ještě natolik, že musel sestoupit z úpatí sopky a vstoupit do oceánu. Voda mu v tom místě sahala asi po kotníky. Když tam sehnutý stál, bylo to hodně nepohodlné, ale už se nechtěl zdržovat opětovným zmenšováním. Proto si klekl. Ale hlavu měl stále ještě nad vrstvou mraků a dýchal jen s obtížemi. Spustil se tedy ostražitě na všechny čtyři - a konečně byl protivníkovi tváří v tvář. Sopka teď vypadala jako velikánská dýmající kupa, která jakoby mu vyrostla přímo před nosem. Po svazích stékaly potoky lávy, Lapin je mohl klidně odcvrknout palcem.

Když nahlédl do hrdla vulkánu, napadlo ho, jestli tam stále ještě je ten výstupek, na kterém se ocitl na počátku tohoto dobrodružství. Po chvíli rozhlížení a hledání jej konečně objevil. Ale výstupek se mu teď vůbec nejevil tak, jak si na něj pamatoval, když tak stál, s nosem zabořeným do skály. Byl nicotný, maličký, takový zježený a labilní, že mu to teď až připadlo všechno k smíchu. Ale vulkán mu podrážděně odpověděl, vyplivl mu vstříc mohutný proud ohně. A v tu chvíli, aniž si vlastně uvědomil, co dělá, nabral Lapin do dlaní vodu z moře a chrstl ji přímo do rozžhaveného jícnu sopky.

Vulkán se zakuckal, zlověstně zasyčel a kýchl do prostoru horkou a spalující páru. Lapin do něj ještě dvakrát nalil vodu. Sopka se otřásla, hluboce duněla, rozkašlala se. Potom se rozlehla hromová rána, vulkán se zahalil do gigantického bílého mračka a Lapinovi přímo do tváře vyvrhl žhoucí žulový déšť. Lapin instinktivně přimhouřil oči, zatřepal hlavou, zalil sopku další pořádnou dávkou mořské vody, prudce ponořil tvář do chladivého oceánu a ucítil tupý úder. Něco ho bolestivě zasáhlo do ramene. Vytřel si vodu z očí, a když pohlédl na sopku, viděl, že explodovala. Vrcholek teď měla jakoby šikmo seříznutý, z kráteru se valil žlutý, černý a bílý dým. A v nitru hory cosi pronikavě a přerývaně rachotilo a syčelo.

Tak ty takhle! pomyslel si navztekane a znovu nabral do dlaní vodu. Radostné vzrušení, které ho na začátku téměř celého pohltilo, najednou vyprchalo. Klečel na mořském dnu, skloněný skoro až k hladině, pravou rukou se pevně opíral o dno a levou soustředěně nabíral vodu a zaléval sopku. Přitom si pro sebe škodolibě opakoval: "Tak ty takhle, já ti teda ukážu!"

Vypadalo to, že sopka konečně rezignovala. Už se neotřásala, ani děsivě nesupěla. Teď už jen bezmocně dýmala. Na jednom místě byl svah vyboulen obrovským kusem kamenné skořápky. Lapin ji šikovně odloupl. Pod ní se skrývala dobělá rozžhavená tavenina. Aha! pomyslel si. Pracoval teď soustředěně kamenným střepem jako obrovitou škrabkou. Rozžhavenou taveninu vybíral a vyhazoval ji, kam ho jen napadlo: do oceánu i do prostoru. V nose ho šimral kouř, rozžhavená břecha rychle chladla a lepila se na kamennou škrabku bodavými krystaly. Měl teď volnou jednu ruku, nohy ho záblý v ledové vodě, kolena měl zase otláčená od ostrých kamenů na dně oceánu. Vlastně, nebyly to kameny, ale podmořské hory! Krk a vlasy mu chvílemi zalévaly celé proudy potu, hned zase prudce ochladil stratosférický chlad. Den se střídá s nocí, ale Lapin to ani nepozoroval. Zapomněl dokonce i na terfakt, na přenádherň svět, který tady musí stvořit - snažil se ze všech svých sil pokořit sopku.

Oči mu zaléval pot. Lapin se konečně zarazil, hřbetem dlaně si otřel unaveně čelo a upřeně se zahleděl na nepřítele. Spalovala ho nekonečná touha, aby mohl ponořit ruku hlouběji do jícnu sopky a z její hlubiny vyrvat rozkacený kořen zla. Nebo celou tu zatracenou horu rozdrtit podpatkem své obrovité boty. Kdyby se z plných plic nadechl a pořádně opřel o dlaně, tak by se mu to mohlo podařit. Už si vybíral místo, kam zaboří podpatek, když se nečekaně sopka znovu ozvala a zahalila se do oblaků dýmu a kouře. Z jeskyně, kterou Lapin vyhloubil, vytryskla fontána ohnivě kaše. Trhlina rozsekla horu ve dvě a doběhla až k oceánu. Lapin si v poslední chvíli skryl tvář dlaněmi. Hromově to zahřmělo a po celém těle ho zasahovaly kamenné úlomky. Ještě jeden výbuch a ještě jeden - a všechno definitivně utichlo. Celý zadýchaný a s očima přimhouřenýma před žíravým kouřem se Lapin jen s obtížemi sehnul až téměř k hladině a vši silou udeřil pěstí do sopky. Slabě to zasyčelo a hned zase ztichlo. Bolestivě si popálil ruce, ramena i krk a z nespočtu tržných ran, které mu způsobily žhavé kamenné úlomky, kapala mu do mořské vody krev. V uších mu zalehlo a zdálo se mu, že slyší vyzvánět olbřímí zvon.

Pára a kouř se pomalu rozpouštěly a Lapin si mohl konečně oddechnout - se sopkou se vypořádal. Hora se rozpadla na tři obrovité balvany, mezi kterými se houpal úzký záliv, rozšiřující se v místě bývalého kráteru, a právě se zaléval vodou. K strmým, smolně lesklým stěnám se lepily ohromné vločky praskající pěny.

A je to! s ulehčením si pomyslel Lapin, ale hned si vzpomněl, kolik práce ho ještě čeká. Zpola se vyhrabal na břeh, ulehl, převrátil se slastně na záda a spatřil oblohu. Zářila na ní jemná duha. Popáleniny a tržné rány ho svědily, ale ta duha byla skutečně přenádherň. Stoupala stále výš a výše, ustupovala stále dál a dále. Lapin pochopil, že se zase zmenšuje. Rozrušená hora se nad ním zase tyčila. Když podle vlastního názoru dospěl opět do normálních rozměrů, skoro mu vyrazilo dech, jakou katastrofu způsobil. Kol dokola byly v sirném oparu rozmetány obrovité balvany, šuměly a pěnily se horské potoky a v dálce hluše řval oceán, který se změnil v mohutný rozlícený živel. A přece byl Lapin ještě tak velký, že položil dlaň na zjizvený teplý horský hřbet a laskavě po něm přešel konečky prstů.

"To nic, kamaráde! Hned to bude, hned!" řekl nahlas, jakoby zdolaná hora byla opravdu malým dítětem. Lapin se posadil, zrakem odhadl linii věčného sněhu a pokryl ostré vrcholky bělostnými sněhovými čepicemi. Tenhle svět se mu opravdu bezvadně povedl a Lapin pocítil, že ho zahlcuje nadšený pocit stvořitele. Ale práce měl před sebou ještě moc a moc a k tomu, aby mohl prohlásit, že je ten svět i krásný, bylo ještě daleko. Lapin se musel uklidňovat, aby zbytečně nespěchal. Nejdříve zaplnil vyhlédnutý kaňon namodralou stuhou ledovce.

"Je to chlapík!" bručel si pod vousy asistent, který se skláněl nad Lapinem a opatrně mu sundával z hlavy zmrtvělé přísavky přílby. "Nebolí to?"

"Ne, nebolí," odpověděl Lapin. "Jak to dopadlo?"

"Výborně. Čtyři sta dvanáct miligramů."

Asistent mu přiložil k očím okulár mikroskopu na pružné hadici. Lapin do něj pohlédl a uviděl na jasně modrém pozadí, jak v magnetické baňce visí přelévající se světelná kapka. Její povrch se třásl, mihotal, prolétaly po něm neklidné světelné vichry. Kapce bylo viditelně těsně v neviditelných mohutných magnetických sítích.

"Levostranná," pronesl mu kdosi těsně u ucha.

"Vždyť jsem levák," odvětil Lapin a odtrhl pohled od okuláru. V boxu byli kromě asistenta ještě tři další lidé. V jednom z nich Lapin poznal ředitele komplexu.

Lapin dostal najednou hroznou chuť všechny rozesmát a chtěl jim vyprávět, jak doma trénoval na celý proces, vznášel se kdesi v oblacích a zároveň připravoval míchaná vajíčka ke snidani. Ale dělalo mu obrovské potíže, aby vůbec udržel zpřímá hlavu. Celé tělo mu zalévala nekonečná únava. Opatrně uvolnil krční svaly a s požitkem vychutnal, jak se zátylkem opřel o opěradlo křesla.

Zavřel oči a usnul...

VĚČNÉ SVĚTLO

DMITRIJ BILENKIN

Zpočátku to byl jen pouhý bod.

Systém palubního dálkového vidění na okamžik zaostřil jako člověk, který se pokouší rozpoznat vzdálený a neostrý předmět. Ve stejném zlomku sekundy zapojil Kyb nad řídicím pultem standardní volací signál.

Ale pozorovatelná byl prázdná. Kyb to moc dobře věděl. Samozřejmě, byl v provozu i proto, aby lidé nemuseli ve dne v noci sledovat Prostor a znepokojovat se pokaždé, jakmile se kdesi v nezměrné dálce objevil nějaký docela obyčejný objekt, který stejně mohly zaregistrovat jen automaty. Vše nasvědčovalo tomu, že se něco podobného bude opakovat i teď. Neznámý objekt se pohyboval na samé hranici viditelnosti a zjevně nijak hvězdolet neohrožoval. Kyb už samozřejmě zjistil co to je, ale dál sledoval objekt jen proto, že ho lidé obdařili silnou zvědavostí.

Ubíhaly minuty a každá z nich znamenala, že se loď v Prostoru přesunula o celé milióny kilometrů.

Všechno probíhalo docela normálně.

Ne tak docela.

Koňkin se probudil dříve než měl, a to se mu nestávalo tak často. To ho však ani tak neudivilo. Spíše to byl jasný a zřetelný pocit, že se prostě probudit musí.

Odkud se ten neobvyklý pocit vzal? Koňkin ještě asi minutu nehnutě ležel s otevřenými očima. V kabině bylo přitímí, ticho a útulno - Kyb chránil spánek lidí stejně spolehlivě jako bezpečnost celé lodi. Třeba ho probudilo něco, co se mu jen zdálo. Byl to nějaký nesmyslný sen, ve kterém prožíval jakési nejapné dobrodružství. Věděl, že musí proniknout do opevněného hradu a odhalit v něm důležité tajemství. Všechno mu perfektně vycházelo, ale jen do chvíle, kdy z hradu odcházel. Strážný, který stál u hlavní brány, mu s údivem v očích ukázal na kapsu u kalhot.

Koňkin tam také mimoděk pohlédl a úžasem ztuhl. Z kapes mu trčely stříbrné lžičky.

"Co to tam máte?" podezíravě vyzvídal strážný a obličej mu zpřísněl.

"Ale, to nic není, víte, to já mám jen takového koníčka..." zájímavě se ospravedlňoval Koňkin.

Ta hloupá výmluva z nějakého neznámého důvodu oba dva rozesmála. Nepřístupná tvář strážného náhle roztála do chápavého úsměvu a Koňkin si najednou připadal jako bezstarostný divák, který sleduje trochu nepochopitelnou a bláznivou komedii, ve které zároveň hraje hlavní roli. Vykročil vesele k bráně, ale namísto strážného tam najednou stál vysoký, vyhublý a zachmuřený Don Quijote, celý v brnění.

Tato, ve snu docela obvyklá a normální proměna, Koňkina rozlítostnila. Připadal si teď hrozně hloupě, hlavně kvůli těm lžičkám, které mu čouhaly z kapes. Ale Don Quijote se na něho díval docela přátelsky a přívětivě, teskný pohled hnědých očí hidalga byl jakoby znitřa ozářen zastřeným světlem, a Koňkinovi se najednou po celém těle rozlilo příjemné teplo.

"To je moc dobře, že jste tady," řekl procítěně a s uspokojením.

"Kde jinde bych měl být, když ne v paměti?" klidně se zeptal Don Quijote.

Koňkina překvapila logika odpovědi, která se zrodila ve snu.

A právě v tomto okamžiku ho cosi neznámého přinutilo, aby se probudil.

Co?

Nemusel ani moc přemýšlet nad tím, aby si vydedukoval, proč se mu ve snu zjevil Don Quijote a v čem byl smysl jeho odpovědi. Byla to prostě jen snem fantaskně změněná projekce nedávných slov Zelenina, který si přímo liboval v

paradoxech.

"Víš, co je divné?" položil tehdy Koňkinovi otázku. "V minulosti lidé neměli čas sledovat a obdivovat zázraky umění."

"Které zázraky umění myslíš?" zajímal se Koňkin.

"Přece ty nejzřetelnější. Řekni, koho znáš lépe. Hamleta nebo Shakespeara? Dona Quijota nebo Cervantese? Robinsona nebo Defoa? Koho si umíme lépe představit, kdo je pro nás v tomto smyslu reálnější - obraz nebo jeho autor?"

"Ale já v tom nevidím žádný paradox."

"A já zas ano. Co například víš o miliónech současníků toho Hamleta, kteří skutečně žili, milovali, trpěli, bojovali? Nic! Jako by ani nikdy nebyli, neexistovali. A Hamlet, ten pro nás existuje. Prostě mi připadá, že je to nespravedlnost..."

Asi mu právě tato slova utkvěla hluboko v mysli a vyplula na povrch právě ve snu. Ale jak s tím souvisí ten druhý, podvědomý, ostrý a netrpělivý signál - Probud' se!

I když se Koňkin namáhal sebevíc, řešení mu unikalo. Moc dobře si uvědomoval, co je v takovýchto případech nejlepší. Zapomenout, přepnout, myslet na něco jiného! Odpověď bude hledat podvědomí, a třeba ji i najde.

Začít musí s docela obyčejnou duševní rozcvíčkou a dnes mu to přijde obzvláště vhod.

Když zjistil, kdo dnes slouží, s uspokojením stiskl tlačítko volacího signálu a spojil se s řídicím sálem.

"Příjemné probuzení, bratře měkkýši," ihned zaslechl z přijímače veselý Zeleninův hlas.

"Nic nového, to už tady bylo," odvětil Koňkin, který se právě oblékal.

"Kdy? Kde?" zneklidněl hlas a Koňkin si uměl živě představit přítele, jak nakrčil obočí nad užaslými očima, jak sebou téměř nezatelně škubla ruka, neustále svírající mikropočítač.

"Poprvé se obraz lodi-skořápky a s ní i lidí-měkkýšů objevil v jedné vědeckofantastické povídce z dvacátého století," zřetelně zadeklamoval Koňkin. "Takže, nic nového. Pojem leží na povrchu, jako každá zřejmá asociace."

"Vtipálku..." zkroušeně si povzdechl hlas. "No dobrá, vedeš jedna nula."

"Slovo Koňkin. Skrytou asociaci, prosím."

"Velbloud dvouhrbý," okamžitě vypálil hlas.

"Koň-kin," pomalu si opakoval Koňkin. "Vlna, přestávka uprostřed, vlna, velbloud. To je povrchní asociace."

"Třeba," neochotně souhlasil Zelenin. "Tak teda žehlička."

"Co?"

"Aha! Nevidíš asociaci?"

"Ne ..."

"Koňkin - koňka... Už chápeš?"

"Takové slovo mi vůbec nic neříká..."

"To ovšem znamená, že tenhle vtip je lepší, než bys dovedl vymyslet ty sám. Koňka, to byl pradávný druh dopravy, při kterém koně tahali vozy po kolejích. Pro nás je to cosi archaického, uváděného do pohybu jen silou svalů, neopakovatelného. Jako žehlička."

"Prima," vykřikl nadšeně Koňkin. "Druhá asociční vazba. To už není žádná banalita."

"Takový jsem já, matinko," použil Zelenin s neskryvanou hrdostí své oblíbené úsloví a přerušil spojení.

Koňkin zatřepal hlavou. Podobná nevázná gymnastika mozku byla pro něho i pro všechny ostatní na palubě nejen zábavou, ale i nezbytně nutnou potřebou, jako je dýchání. Ale jen málokdo se zamýšlel nad tím, že když už není žádný problém vyrobit skořápku kosmické lodi tak, aby ochránila posádku před všemi nástrahami vesmíru, může se v současném, bleskurychle se vyvíjejícím světě stát velkým problémem korunýř nepřekonatelných stereotypů. Ovšem tajná naděje, že tato hra, která tak dokonale dovede rozhoupat podvědomí, vyplaví na povrch příčinu probuzení, zcela zklamala.

Sotva překročil práh pozorovatelný, byl už Koňkin - jak o tom byl sám plně přesvědčen - zcela soustředěn na jediné, na práci.

Signál o tom, že v zóně viditelnosti se objevilo neznámé těleso, zaregistroval hned. Bleskově se zahluboval do sloupců čísel na displeji počítače. Protože vzdálenost objektu byla skutečně obrovská, musel se plně spolehnout jen a jen na ně. Podle údajů se nemohl mýlit, byl to docela obyčejný meteorit! Ovšem gigantický a zcela jasně železný. Nějak podobně by vlnění odrážela třeba litinová žehlička.

"Proč právě žehlička?" zarazil se Koňkin v duchu nad tím nesmyslným srovnáním. "Aha! Ta perfektní Zeleninová asociace mě celého pohltila."

Usmál se. V Prostoru mohli najít třeba průnik do jiného časoprostorového pole, příčinnou fluktuaci; ale v žádném případě tam nemohli objevit žehličku. O tom byl přesvědčen. Zato meteorit byl ve vesmíru stejně banální záležitostí, jako třeba zmije v lese. Koňkin zlehka sklopil zrak. No ovšem. Jako by ani vzdálenost neznámého objektu od lodi nebyla tak obrovská, jako by se ani jejich dráhy nerozcházeły. Kyb držel pečlivě objekt v zaměřovačích anihilátorů. Pro všechny případy... Otázky týkající se bezpečnosti řešil Kyb zcela samostatně a okamžitě také zaujímal obrannou pozici. "Jako pithecanthropus," pomyslel si Koňkin, "při sebemenším šramotu. Ale, vždyť je to pochopitelné. Jsme přece obklopeni silně nepřátelským prostředím..."

"Co je to za objekt?" zeptal se pro klid duše.

"Meteorit třídy Z-2, určeno s pravděpodobností pětadevadesát procent," zazněl Kybův hlas, jako by neviditelný spolubesedník seděl vedle v křesle. "Parametry..."

"A co když je to třeba zmije?" jen tak pro sebe si najednou zažertoval Koňkin. Hned ho také napadlo, že je to daň té malé ranní duševní rozcvíčky.

"Se zmijí objekt nekoreluje ani v jediném parametru," zazvučela lhostejná odpověď.

Jo, jo, humor byl Kybovi naprosto cizí. Zato moc dobře věděl, co je to zmije. A co je to koňka, to také určitě věděl. Co

vlastně nevěděl a neznal tento nový model umělého rozumu? Po pravdě řečeno, všechny jeho schopnosti nedokázali přesně odhadnout a určit ani sami jeho tvůrci, protože tento stroj už měl cosi jako podvědomí.

Koňkin si povzdechl, ale místo toho, aby meteorit pustil se zřetele a konečně se dal do práce, zeptal se Kyba:

"Za jakou dobu ztratíš objekt z dohledu?"

"Za sedmáct minut a devětačtyřicet sekund," odpověděl přesně Kyb.

"Asi se o něm už nedovíme nic nového..."

"Pouze v případě změny kursu. Dostanu takový příkaz?"

To tak! Změnit kurs letu hvězdoletu kvůli nějakému meteoritu - to je stejné, jako zastavit supereXPRES kvůli kvítečku u trati. Ale stejně to je škoda. Najednou dostal chuť projít se po drsném povrchu, po matných skvrnách tohoto kosmického poutníka, narušit alespoň trochu jednotvárnost všedních dnů, přeletět přes zlomy temných skal a rukou v rukavici se alespoň dotknout neznámého povrchu...

Koňkinovi se až podlomila kolena při té slastné představě. Co se to s ním dnes děje?

"Zelenine..."

"Ano," okamžitě reagoval hlas.

"Nechceš se projít po žehliče? Je na hranici viditelnosti."

"Po žehl... Aha, chápu! Další meteorit, co?"

"Podle rozměrů je to spíš asteroid. Poslechni si, co mě napadlo. Kdyby se třeba mohlo změnit místo instalování dalšího vakuového polygonu, tak..."

"Vyloučeno!" hlas přítele najednou zazněl až příliš ostře. "Tady nezískáme potřebné výsledky."

"Když to nejde, tak to nejde. Škoda."

"Mně je to také líto," Zeleninův hlas zteplal, "ale jedině, kdybys v Prostoru objevil konzervu..."

Koňkin litoštivě přerušil spojení. Železný meteorit. Železný grafikon prací. Železní lidé. Všechno kolem něj z přepevného železa.

"Docela by mě zajímalo, jestli je tady třeba jen teoretická možnost, že bychom v Prostoru narazili na konzervu," bručel si Koňkin pod vousy, když si blíž k sobě přitahoval celou hromadu děrných štítků s nedokončenými výpočty chování freidmonů v magnetopolarizovaném vakuu.

"Hlásím," promluvil nečekaně Kyb, "že objekt, který pozorujeme v Prostoru, analogicky připomíná konzervu..."

"Cóó?!"

"S pravděpodobností nula tři."

Pomátl se!!! Koňkin chvíli ohromeně přemýšlel, kdo se to vlastně zbláznil - jestli on sám, nebo neomylný Kyb.

"Co?" zeptal se nakonec už klidnějším, ale slabším hlasem. "Kde... kdes vzal takovou pravděpodobnost?"

"Reálná hodnota hmotnosti, kterou určil gravikolat, je menší než ta, jakou by měl objekt mít při daném objemu a kterou by rozhodně měl meteorit libovolného typu. Znamená to, že v daném okamžiku pozorování je objekt s pravděpodobností nula tři dutým tělesem, tedy připomíná svým způsobem i konzervu."

"Nevidím," Koňkinovi vyschlo v krku, rychle přešel pohledem sloupec dobře známých čísel. "Nevidím rozdíly."

"Předvedu."

Po displeji přeběhly nové hodnoty, zmizely a zase se objevily. Teď už Koňkin pochopil podstatu problému. Rozdíl v hmotnosti, kterou udával gravikolat a hmoty vypočtené podle objemu z předpokládané měrné hustoty objektu, byl minimální, na hranici povolené odchylky. Normálně se takovéto nepatrné rozdíly v těchto podmínkách pozorování snadno přehlédly.

Kyb nepatrný rozdíl nepřehlédl. Proč?

Samozřejmě proto, že touha po poznání, to je posedlost, a v tomto případě by zůstala neukojená! Kyb si prostě přál setkání s neznámým objektem stejně vášnivě jako Koňkin, to je všechno.

Ale jestliže je ten objekt skutečně dutý, tak...

Ne, ne, to přece není možné, v Prostoru nemůže plout gigantická konzerva. Zato se v něm může docela klidně objevit cizí kosmická loď, těleso, které ve fyzikálním slova smyslu připomíná plechovku. Samozřejmě, aby člověk dospěl až k takovému srovnání, musí mít smysl pro humor, ale Kyb neví, co to humor je.

"Pravděpodobnost nula tři," zachmuřil se, když ho napadla nečekaná myšlenka. "Vždyť jsi ji mohl ignorovat..."

"Dostal jsem otázku."

"To byla řečnická otázka."

"Lituji, jestliže jsem se zmýlil. Parametry intonace řečnické otázky nejsou vždy přesně odlišitelné od parametrů přímého dotazu."

Má pravdu, pomyslel si Koňkin. Ale stejně je to divné. Najednou taková epidemie asociací, že se snad nakazil i Kyb.

Třeba i jeho překvapil nějaký podivný a nejasný pocit. Ale teď není čas na nějaké plané žvanění. Musím se rychle rozhodnout, co udělám, objekt se brzy ztratí ze zóny viditelnosti...

"Jaká je možnost při setkání se s objektem při tak malé pravděpodobnosti, že je to mimozemský hvězdolet?" rychle se zeptal Koňkin.

"Plus minus nekonečno," nevzrušeně odvětil Kyb.

Koňkin spokojeně přikývl. Všechno je v pořádku. Známe negativní důsledky odklonu od předem připraveného programu a víme i o předpokládané výhodě při setkání s neznámým hvězdoletem. Může to být i nekonečně velký šok, i když je teoreticky vyloučeno, že by v Galaxii existovala civilizace na vysokém stupni vývoje, a přitom byla agresivní. Ovšem, tohle všechno jsou pouhé teoretické předpoklady, a ty jsou jen více či méně pravděpodobné. V současné době je věrohodné pouze to, že ten meteorit snad může být umělým tělesem.

Vyplatí se však měnit kurs, aby to prověřili?

Vždyť se tím značně naruší program.

Jednoduše řečeno, vypadalo to, jako by neexistovalo seriózní řešení. Byla to vlastně sázka do loterie a největší z logiků - Kyb - to jen potvrzoval.

A přece lidé museli takového úkoly řešit odkazživa.

A dokázali je vyřešit díky své intuici.

"Co říká intuice tobě, Kybe?" skoro se zeptal nahlas Koňkin, ale v poslední chvíli se přece jen ovládl. Kyb intuici neměl, lidé mu ji nedali. Tohle ještě neuměli, protože se ještě sami pořádně nevyznali v tom, co to intuice vlastně je. Třebaže ji sami v sobě dovedli plně rozvíjet.

Koňkin bleskurychle stiskl tlačítko všeobecného poplachu prvního stupně.

Bod na obrazovce narůstal a teď stále víc připomínal pradávnou vodní minu. Všechno už bylo vlastně jasné, ale nikdo ještě nepronesl ani slovo. Jako by každé vysvětlení mohlo mít vliv na zákony mechaniky a vyvrhnout těleso ze zóny viditelnosti. V řídicím sále bylo takové ticho, že to vypadalo, jako by lidé přestali i dýchat. Tváře jim pobledly, protože něco naprosto nemožného a nanejvýš nepravděpodobného - mimozemská kosmická loď - se teď zřetelně rýsovala na obrazovce. A Koňkin nevěděl, co cítí silněji - ulehčení, veselost, zájem nebo docela obyčejný strach.

Bez strachu se to prostě nemohlo obejít, protože stejně jako oni měli na mušce cizí loď, museli předpokládat totéž, tím spíš, že mimozemšťané se až doposud ani jedenkrát nepokusili navázat kontakt. Tak nehlasně mohlo být jedině v hrobě. Anebo v časované bombě.

Koňkin si mechanicky setřel pot z tváře a nedůvěřivě se podíval na svou dlaň. Viděl pobledlé obličejе přátel a tušil, že vypadá stejně. Odkud se ale tady vzal ten pot? Vždycky si myslel, že člověk pobledne, když se cévy smrští, a potí se tehdy, když se naopak rozšiřují... Nebo to tak není?

"Na co jste myslel v ten historický okamžik?" Takhle se ho třeba někdy zeptají. "Jo..."

"Je čas," skoro neslyšně připomněl Zelenin.

Vše se s ulehčením pohnulo, jako by se v tom okamžiku cosi změnilo.

Se sotva zaznamenanatelným trhnutím se od lodi oddělila sonda. A v příští sekundě se už objevila na obrazovce. Stříbřitá kapka se v záři hvězd rozevřela, jako se rozvíjí poupátko, a změnila se v něco, co připomínalo trojnožku. V ose se třepetal liliový plamen. Sonda se rychle zmenšovala a spěchala k cizí lodi.

Teď už se přece museli rozhodnout. Ani jediný kosmonaut, byť by byl z jiné galaxie, v žádném případě nemohl dopustit, aby se k jeho lodi přespříliš přiblížilo cizí těleso. Mlčící posádka nebo robot, pokud je ta loď bezpilotní, museli sondu za každou cenu zastavit. Výstřelem. Anebo dokonce salvou namířenou proti lidem?

Koňkin kradmo pohlédl na stěnu řídicího sálu, dost pevnou, zároveň však tenkou a slabou, takže by v žádném případě neodolala běsnění anihilačního ohně. Pravda, vzdálenost byla ještě příliš velká. Pokud by na palubě neznámého mlčícího hvězdoletu byl anihilátor pozemského typu, salva by je neohrozila. Ale tam samozřejmě nebyl pozemský anihilátor. Pokud to vůbec byl anihilátor...

Nikdo nemohl ani jen tušit, jaké zbraně má neznámá loď na své palubě. A nikdo ani v nejmenším nevěděl, proč tak zarytě mlčí. Tudíž ani nikdo nevěděl, co si myslí její posádka. Nezbyvalo tedy nic jiného, než bezmezně věřit ve správnost dosud neověřené teorie, podle které militaristická civilizace prostě nemá šanci vykročit ke hvězdám, protože dříve, než se o to pokusí, se sama zničí a rozvrátí strašlivými vnitřními konflikty. Ostatně, od okamžiku, kdy lidé spatřili a rozpoznali neznámou kosmickou loď, nebylo jiné cesty - neznámí je museli zpozorovat také.

Liliový plamen sondy se změnil v bod. A tato jiskřička se neustále přibližovala k tělesu, které tak strašlivě připomínalo vodní minu, zatím se však ještě nesetkala ani s náznakem odporu. Stejně jako ostatní sklonil se Koňkin k obrazovce, když se na sondě zapojil videovysílač.

Obraz se ihned zvětšil. Teď přímo bilo do očí, jak je loď rozměrná. A podobnost objektu s kolosální vodní minou, jakoby přímo sem převezenou ze starých filmových týdeníků, byla až zářející. Navíc se po povrchu lodi táhly jakési nepochopitelné útvary, které silně připomínaly mořské řasy, vzdouvající se na krunýři. Přesně podle povelů sonda pomalu neznámé těleso oblékala po dosti vzdálené kruhové dráze. Lidé tak chtěli zmenšit riziko, že vyprovokují odpor. Toto nebezpečí jistě hrozilo, kdyby se sonda přiblížila příliš rychle.

Při pohledu na obrazovku to teď vypadalo, jako by se cizí loď pomalu otáčela a zakrývala při tom hvězdy. A když se konečně na obrazovce objevila i odvrácená strana lodi, přetrhly ticho, které doposud vládlo v sále, výkřiky překvapení a zděšení - přímo ve středu hvězdoletu zel velký otvor!

Sotva opadla první vlna vzrušení, všichni se postavili a mlčky vzdali čest mrtvým.

Koňkin se dříve, než vplul do temného otvoru trhliny, ohlédl. Z bóje zářily reflektory. Teď mu připadalo naprosto absurdní, že jim cizí hvězdolet připomínal minu. Samozřejmě, člověk na těleso hleděl zorným úhlem svých emocí a stereotypů. Teď už, ať to bylo při pohledu z dálky nebo zblízka, zdánlivá podobnost lodi s pradávnou zbraní nešálila zrak. A pokud tato mimozemská konstrukce přece jen něco připomínala, tak nejspíše školní cvičení pedantického topologa - tak neobvykle totiž působily tvary lodi.

Nyní to bilo do očí nejvíce. V oslepujícím světle elektrických sluncí visela loď v prostoru jako nějaká fantastická planeta a Koňkin si na okamžik připadal jako trpaslík z pohádky. Do reality ho vrátil netrpělivý pohyb Zelenina, kterému překážel v cestě.

Jeich první kroky uvnitř lodi vedly změtí rozervaného a roztaveného kovu, který ve slabém gravitačním poli ztuhl do roztodivných kapek, nití a rampouchů. V bílém jasném světle reflektorů se divoce kmítaly pokroucené stíny, slévaly se ve změt černobílých figur, záblesků, skvrn, spirál, přelévajících se tvarů a propletenců. Nebylo snadné pochopit, jaká to musela být síla, která všechno rozmetala na kousky. V uších jim téměř neznatelně cvakal radiometr, před očima se

kmítaly a třepotaly zneklidnělé stíny mrtvé kosmické lodi.

Koňkin, který se přemístil s detektorem od jednoho ohybu k druhému, teď také připomínal stín - tak nehlasně, plavně a nenuceně klouzal veškerým tím chaosem kolem sebe. Zhruba polovinu jeho pozornosti vázal samotný pohyb, druhá se soustředila na hlas hmoty, která mu prostřednictvím detektoru hlásila všechny údaje o svém složení, struktuře před i po výbuchu, spojovala ho s neznámými konstruktéry lodi, jejich dávno mrtvými úmysly, vědomostmi, ideami ztělesněnými v kovu. Tento záhrobní rozhovor, jak by se ten neobvyklý dialog snad dal nejvýstižněji nazvat, byl vlastně pro člověka něčím naprosto normálním. Vždyť i na Zemi vstupují archeologové v domnělé, třeba i jen jednosměrné spojení se všemi již dávno vymizelými generacemi a lidskými rody.

Zpustošené pásmo konečně zůstalo za nimi. Koňkin si s ulehčením oddechl a protáhl si záda. Před nimi byla mírně stočená chodba s nějakými ovály (dveřmi?) po obou stranách. Nikde neviděli ani jedinou ostrou linii, úplně to vypadalo, jako by mimozemští konstruktéři neznali rovnou plochu.

"Vůbec si nedovedu představit, kde by mohlo být jakékoliv zařízení..." zabručel si spíše pro sebe Zelenin.

"Ani já ne," přesto mu odpověděl Koňkin. "Musíme jít naslepo. Teď by se nám hodil archeolog. To jsou přece specialisté na takovéto rébusy."

"Tak si tady rok dva počkej a já ti pro něj skočím na Zem... Tak co, jdeme na to?"

"Jdeme na to!"

Po pravdě řečeno, moc jim do smíchu nebylo a zlehčující tón jejich rozhovoru byl vlastně jakousi obrannou reakcí na nezvyklou situaci. Vždyť to samé se mohlo stát i lidem - a také se jim to stávalo. Některé pozemské hvězdolety v tuto chvíli letí neovladatelně Prostorem a jako Bludný Holanďan jim budou tápat ještě milióny let.

Hmota, která pokrývala podlahu, byla na první pohled pevná. Ale když na ni Koňkin šlápl, ihned se vzhůru vznesl oblak prachu, který, jak to vypadalo, nikdy nehodlal klesnout zpět. Koňkin se ohlédl a s nevolí pozoroval mřížkovaný otisk své podrážky. Takže opravdu "na prašných cestičkách...". Teď už tady ta stopa zůstane navěky. Přesně řečeno, věčně snad ne, ale hezkých pár miliónů let tady určitě vydrží.

"Dávej pozor," zahudral Zelenin. "Všechno tady zaprášíš."

"Máš pravdu," souhlasil Koňkin a lehce se odrazil.

Nějaká umělá tíže na neznámé lodi byla, ale tak nepatrná, že mohli snadno plout v prostoru, jen se občas museli odrazit od stěny. Pečlivě regulovali let a zamířili do oválných dveří (pokud to samozřejmě byly dveře), ale ty nepovolily. Ani druhé.

"Zkusíme to otevřít," rozhodl Zelenin.

Koňkin mlčky přikývl a odplul o kousek dál.

Stále to samé: dokonale pustá, mírně zahnutá, v průřezu oválná chodba a oválné skvrny po obou stranách. Tak uplynulo pět minut, deset...

Chodba náhle končila, uzavíral ji ovál. Koňkin do něj bez sebemenší naděje na úspěch strčil a k jejich nesmírnému překvapení se dveře lehce a snadno poddaly tlaku.

Kostrá, ztuhlá v křesle - to bylo první, co vevnitř zaregistrovali. Na první pohled bylo křeslo i kostra až příliš podivuhodné, takže oba kosmonauti strnuli na prahu.

Zelenin bez jediného slova pečlivě snímal vnitřek místnosti filmovou kamerou a Koňkin ho v tichosti sledoval. Nic nepřijde nazmar, říkal si v duchu. Všechno, co tady zachytí na hologram, se rozroste, vyvine, zhmotní. Podle kostry se už dá snadno obnovit postava, individuální tvářnost bytosti, ve které zase musí být skryt její charakter. Určitě tady někde najdou i nějaké záznamy, vše se musí velice bedlivě prohledat a prozkoumat. A protože všechno souvisí se vším a je spolu těsně propojeno, může jediná kapka hodně vypovědět o celém oceánu, řádeček z deníku o jeho autorovi, kosmická loď o neznámé civilizaci. Po vyhodnocení informace, navázání systémově-korelačního spojení, probudí se proud myšlenek a pocitů, přerванých nenadálou smrtí. Rekonstrukce lidské psychiky už dávno není žádným problémem, osazení modelu svéprávným životem, který je schopen dialogu, je na Zemi docela normální záležitostí. S bytostí z jiné planety to bude samozřejmě mnohem a mnohem složitější. Ale ani v tomto případě nemusíme propadat beznaději: čím vyšší a vyvinutější je civilizace, tím dokonalejší je její paměť, tím lépe se v ní uchovává její osobnost.

"Asi sis už říkal, že je všemu konec," obrátil se Koňkin v duchu k lebce. "Ale ještě ne tak docela..."

Podíval se na pult před křeslem. Nejspíše to bude řídicí kabina nebo pozorovatelná. Ale jaká jsou v ní nesmyslná zařízení! Například to křeslo se dalo s pojmem křeslo ztotožnit jenom proto, že docela určitě sloužilo k sedění, protože jak jinak by se v něm ocitla kostra. A s pultem to bylo to samé: úplný surrealismus...

"Kyb už hlásí, že může podle snímků rekonstruovat podobu neznámé bytosti," řekl Zelenin. "Podíváme se na to?"

"Ano, samozřejmě!"

Zelenin si opřel pevně ruce o hrud' a automaticky zreguloval příruční video. Malá obrazovka se ihned rozzářila a těsně vedle skutečného křesla se objevil jeho holografický dvojník. Teď stály v místnosti na první pohled dvě naprosto nerozeznatelná křesla, dvě od sebe neodlišitelné kostry. Jen holografické zobrazení sotva znatelně pulzovalo, přesně v taktu s bioní pulsu ztuhlé Zeleninovy ruky.

Je nervózní, srdíčko mu spěchá hezky rychle, mechanicky si pomyslel Koňkin. Není divu...

Okamžik poté už vzájemná podobnost obrazu s originálem zmizela, Kyb zahájil rekonstrukci. Pracoval tak bleskurychle, že žádný ze zakladatelů této metody - od Cuvéa po Gerasimova - by ani nestačil pochopit, o co vlastně jde.

"Ano..." To bylo jediné, co stačil Koňkin vyřknout. Nedá se říci, že by bytost, která vznikla v křesle, vůbec nepřipomínala člověka: výraz jejich očí nebyl tupým pohledem vážky či ještěrky. Ovšem samotné tyto oči se lidským nepodobaly o nic více, než bodlák optické čočky. Stejně tak neodpovídalo pozemským normám tělo bytosti, podivuhodně vytvarované podle tří os, ani spirálovité končetiny.

"Motorika je Kybovi také jasná," obrátil Zelenin ke Koňkinovi napjatou tvář. "Může nám ukázat tělo v pohybu..."
"Není třeba!"

Koňkin to vyslovil mimoděk, ale vůbec toho nelitoval, třebaže pro další výzkumy by jim rozhodně přišlo vhod, kdyby věděli, jak se mimozemšťan pohybuje. Ale na to je ještě čas, ještě uvidí oživlé tělo v pohybu...

"Jindy," dodal Koňkin rychle.

Zelenin chápavě přikývl. Vypnul přenosové zařízení a v kabině zase stálo jen jedno křeslo s kostrou, která připomínala jakýsi důmyslný oddenek, ale spíše se nepodobala ničemu známému.

"Ano," nejistě pronesl Koňkin. "Teď se jen obávám, zda je vůbec někdy dokážeme pochopit."

"Potřebovali bychom co nejvíce informací," zahučel si spíše pro sebe Zelenin. Bystře přejel pohledem aparaturu pultu.

"Trochu se s tím tady potrápím..."

"Tak dobře, já se ještě porozhlédnu kolem..."

Ovšem velice brzy mu bylo nad slunce jasné, že vlastně není co prohlížet a zkoumat. Všude a stále se totiž Koňkin setkával jen s pevně uzavřenými dveřmi. Jaké vědomosti, jaká neobyčejná technika se za nimi skrývala? Vyrazit dveře, to by samozřejmě nebyl vůbec žádný problém, ale všechno má svůj čas. Nejdříve si museli udělat obecnou a povšechnou představu o kosmické lodi, o jejích tvůrcích i o tom, co se tady vlastně přihodilo.

Ale pusté chodby a neméně prázdné přechody mezi jednotlivými palubami toho moc neřekly. Stejně málo se dověděl z nepochopitelných nápisů, na které občas narazil.

Koňkin je velice pečlivě a přesně předával Kybovi a ten se samozřejmě okamžitě snažil o jejich vyluštění, zápolil se záhadnou cizí řečí. Ovšem bez sebemenšího úspěchu, protože neměl dostatek potřebných informací a údajů.

Velká část lodi byla zasažena neznámou mohutnou silou a porušena. Stále však neznali příčinu katastrofy - snad nějaký obrovský výbuch uvnitř nebo srážka hvězdoletu s čímśi v Prostoru. Koňkin také ještě neobjevil pohonnou jednotku lodi, dokonce ani nevěděli, na jakém principu se loď pohybovala. Pokušení ponořit se do pátrání, hledání a zkoumání v porušených místnostech bylo velké, ale Koňkin mu odolával, protože by to bylo předčasné. A také proto, že v tom chaosu a zmatku, který tam panoval, by mohl někde uváznout. A potom tady byla ještě jedna příčina: pokud byla příčinou apokalypsy porucha motoru, mohlo se v poškozených zónách objevit nějaké neznámé svinstvo - nikdo totiž ještě nevěděl, ba ani nemohl předpokládat, jaké palivo loď používala!

Přes to všechno přece jen vsunul Koňkin hlavu do jedné z velkých trhlin, která napříč protínala zaoblenou stěnu chodby, poblíž místa, kde bylo všechno pitoreskně pomačkané a zkroucené. Nic zvláštního zevnitř neviděl. Prach, smetí, převrhnutá sedadla, podobná křeslu, které objevili v řídící kabině. Ne, přece jen tam ještě něco bylo! U stěny, těsně pod tou hrozivou trhlínou, se povalovala dětská hračka.

Nebyla příliš velká, jenom asi jako dlaň, a nejspíše představovala nějaké zvířátko. Proč ho napadlo, že je to hračka?

Vždyť to stejně dobře mohl být nějaký amulet, suvenýr, noční lampička, podivuhodný přístroj - prostě mohlo to být všechno, na co si jen vzpomněl. A přesto si od první chvíle říkal - to je hračka! Zvířátko bylo až příliš fantaskní, ostatně jako všechno v této úžasné kosmické lodi, ale všechno mu na něm připomínalo dětskou hračku - tvar, měkká laskavost, která mimoděk vyvolávala nepotlačitelné nutkání to podivuhodné zvířátko pohladit. Samozřejmě, byl to jen vjemový klam, lživá nápodoba pozemských obrazů v jeho mysli. Kde by se na hvězdoletu vzala hračka! Ovšem... Vždyť přece i on sám měl na nočním stole figurku chlupatého zajíčka, kterého dostal darem...

Pohled na to mimozemské zvířátko byl docela příjemný, přestože tělíčko bylo zkroucené tím nejnemyslnějším a pro člověka naprosto nepochopitelným způsobem. A přestože to bylo pojetí krásna lidem naprosto cizí, byl to milý pohled. Snad to bylo v kontrastu s tím vším, co tady oba kosmonauty obklopovalo. Snad.

Takže kontakt není úplně beznadějný, pomyslel si Koňkin. Přece jen existuje křehký můstek, který nás spojuje.

Už se zase vracel, a spíše jen automaticky zkoušel zbývající dveře, přestože mu bylo jasné, že se neotevrou. V okamžiku vrcholného nebezpečí, když vzduch svistem unikal z trhlin, totiž automatika uzavřela a zablokovala všechno, co mohla. Z nepochopitelných důvodů zůstala otevřená jen řídící kabina, přestože automatika měla především ochránit toto životně důležité centrum lodi. Ale při katastrofických haváriích se přihodí nečekané věci.

A najednou: jedny dveře se poddaly tlaku jeho dlaně. Koňkin to samozřejmě nečekal, neodhadl sílu, kterou se do dveří opřel, a vletěl po hlavě do tmavé místnosti, která však zůstala temnou jen nepatrný okamžik. Světlo, které v ní vzplálo, bylo tak oslepující, že Koňkin mimoděk přimhouřil víčka. A instinktivně sevřel v dlani rukojet dezintegrátoru.

Hloupé gesto - místnost byla prázdná, pokud nebral v potaz několik křesel vyrovnaných podél její pravé stěny. To ho však nepřekvapilo tolik, jako oslňující světlo! Nejenže osvětlení fungovalo a automaticky se zapojilo, ale navíc to ještě bylo sluneční světlo!

V tom se nemohl zmýlit... Všechno zalévalo ostré sluneční (dokonce měl pocit, že jižní) světlo. Bylo jen trochu víc rozptýlené, protože nahoře pochopitelně žádné slunce nebylo. Nahoře totiž byla čistá, modrá, bezedná a naprosto pozemská obloha. A na ní neviditelně zářilo všudypřítomné slunce.

Solarium, taková jsou na všech pozemských hvězdoletech...

Hlasitý tlukot srdce ho docela ohlušil. Nic nechápu, kolovala jím jedna a stále ta samá myšlenka. Vůbec nic...

Ne, tohle nebylo solárium. Když minulo první ohromení, upoutalo Koňkinovu pozornost ještě něco. Na přísně pravoúhlý tvar místnosti - proč pouze tady? - a na křesla rozestavená podél stěny. A právě tahle dřevěná křesla ho zaujala nejvíce. Naprosto jasně sloužila k sezení, nebyly to mřížkovité oddenky jako jinde na této pozoruhodné kosmické lodi. Člověk by si v nich snad mohl i odpočinout. Prostě vypadala jako pozemská křesla. A Koňkin by mohl odpřisáhnout, že už někde právě takováto křesla viděl. To je přece naprostý nesmysl! Kde by se na mimozemské kosmické lodi vzala pozemská křesla?! Ostatně, takováto by nenašel už ani na Zemi. Neobvyklá, primitivně nahrubo opracovaná, pravda, až půvabná ve své nedokonalosti. Ale pro současného člověka asi dost nepohodlná.

Anebo to jsou všechno jen klamné počítky? Koňkin chvíli váhal, vnitřně se rozhodoval, a potom se velice opatrně usadil do jednoho z křesel, jako by si sedal na odjištěnou minu. Nic se nestalo. Jenom křeslo bylo trochu těsné a nepohodlné. Nedovedl pochopit, pro koho bylo stvořené, ale věděl docela přesně, že to nebylo pro člověka ve skafandru. A materiál? Samozřejmě že to nebylo žádné dřevo, jak jednoznačně zjistil detektor, ale umělá hmota, která dřevo ideálně imitovala...

V opěradlech bylo zabudováno několik tlačítek. Pročpak? Třeba to, na čem teď sedí, není žádné křeslo... pekelná postel, která člověka usmaží během několika málo sekund? Nebo třeba katapult do jiného časoprostoru? Anebo něco úplně jiného. Stačí jen stisknout tlačítko... Teď pochopil, proč je tohle zařízení tak diametrálně odlišné od křesla v řídicí kabině - slouží totiž k něčemu jinému.

Koňkin si ještě jednou velice pozorně prohlédl celou místnost. Ohromný prázdný sál. Vypadalo to, že tady nechtěli mimozemšťané v žádném případě šetřit místem. Je vůbec takovýto přístup na hvězdoletu možný? Podlaha i stěny byly pokryty pravouhelníky a čtverci. Linie, které je tvořily a ohraničovaly, byly rudé, žluté, zelené a modré. Přesně v posloupnosti světelného spektra. A stejné barvy měla i tlačítka v opěradlech křesel. Třeba se odsud ohrožená posádka skutečně katapultovala do jiného časoprostoru. Co vůbec víme o možnostech jejich vědy a techniky?

Otevřeně si přiznejme, že naprosto nic, pomyslel si Koňkin. Ale něco už víme o jejich myšlenkových pochodech. I když podle vnější formy by to vypadalo, že všechno mají stočené a zkroucené, docela určitě měli vyvinut pud sebezáchovy, úplně stejně jako lidé. Bez toho by už dávno vyhylnuli. To znamená, že museli zachránit a uchovat životně nejdůležitější centra lodi. Sami kosmonauté nebo automatika v okamžiku havárie museli zablokovat všechno, co jen bylo možné. A jak poznali, také se to stalo, protože uzavřeno je na lodi prakticky všechno. Kromě této místnosti. A také kromě řídicího sálu, nebo přesněji toho, co za řídicí sál považujeme. Spíš to vypadá, že to jsou jen jakési pomocné místnosti či kabiny. Je to sice logické, ale hloupé. V řídicím sálu je totiž příliš velký počet nejrůznějších přístrojů. A tenhle sál je zase až moc rozlehlý a příliš neobvyklý na to, aby byl jen pomocným. A svítí v něm světlo. Nikde jinde nesvítí, a tady, dalo by se dokonce říci, oslnivě září. Třeba je nejdůležitější, aby světlo svítilo právě tady. Vzlálo, jakmile se uvnitř objevila živá bytost. Ozářilo všechno, do poslední nitky, do sebeopatrnějšího prášku... který by tady, navíc, nikdy nikdo nenašel. Je zřejmé, že podlaha jakýmsi nepochopitelným způsobem pohlcuje prach. Není to až přílišná marnotratnost v havarijní situaci? Něco takového je prostě absurdní, nepotřebné!

Ovšem, když to jednou takhle všechno funguje, tak je to určitě navýsost potřebné! Pud sebezáchovy, to ještě není všechno, zdaleka ne všechno, dokonce ani u žab ne. Rozum si vždycky staví nějaký vyšší cíl. Představme si sami sebe na místě mimozemšťanů. Takže - výbuch, katastrofa. Především - zachránit životně důležitá centra, pokusit se opravit poruchy, zacelit trhliny. Nevyšlo to, nepodařilo se, kosmická loď je odsouzena k zániku. Co teď? Teď přišel okamžik nejdůležitějšího rozhodnutí - je nutné zachránit informace, shromáždit pro druhé to nejceennější. Zápisy, pozorování, výsledky, zprávy. Nebo to, co loď vezla jako vzácný náklad.

Přesně tak! Jenomže, jakou roli v tom všem hrají ty dva nezablokované vchody? Smysl takovýchto dveří je nanejvýš jasný - vpustit. Smysl rozžehnutého světla - osvětlit. Smyslem křesel (pokud to ovšem skutečně jsou křesla) je zase, aby se v nich sedělo. A konečně smyslem tlačítek je, aby je někdo povoláný stiskl. A co smysl pozemské, sem se naprosto nehodící "oblohy"... smysl prázdných čtverců... Velice moudře to řekl ve snu Don Quijote: "A kde jinde bych měl být, když ne v paměti?"

Ale co má Don Quijote společného s tímhle?!

"Koňkine, copak jsi hluchý?"

"Já? Co? Promiň, trochu jsem se zamyslel. Tady je to totiž nesmírně podivuhodné..."

"Nejenom tam. Kde jsi?"

"Pod pozemskou oblohou."

"Nevtipkuj, já s tebou mluvím naprosto vážně!"

"Však já s tebou také. Mám nad sebou jasnou pozemskou oblohu. Přesněji řečeno, její dokonalou napodobeninu."

"Ach tak. To je tedy ještě zajímavější... Zůstaň tam. Popiš mi, jak se k tobě dostanu. Mám také novinky." A Zelenin se za několik málo okamžiků objevil na prahu sálu a světlo se zablesklo na jeho lesklém skafandru jako náboj zkoncentrované energie. Jediným pohledem přešel "oblohu" a vykročil ke Koňkinovi.

"Trochu jsem se pošťoural v té aparatuře. Všechno je mrtvé! Kromě jedné jediné sekce..."

"Myslel jsem si to."

"Jen se moc neukvapuj! Objevil jsem docela jednoduché schéma části naší Galaxie. A kurs, chápeš, byl tam zakreslen kurs až do okamžiku havárie, kurs!"

"Odkud letěli?"

"Mnohem důležitější je, kam letěli. Na Zemi!!"

"Na Zemi?! To není možné. Ze Země!"

"Co... ze Země? Jaks na tohle přišel? Na Zemi, oni letěli na Zemi!"

"Jsi o tom stoprocentně přesvědčen?"

"Samozřejmě!"

"Ale v tom případě... Takže: ze Země a na Zemi... No ovšem!!! Jsem já to ale hlupák! Ano, ano! Máš pravdu, teď to teprve všechno chápu."

"Co?!"

"Všechno. Třeba to, proč je tady taková obloha?"

"To je přece jasné, mají asi podobnou."

"A křesla také? Jen se pěkně podívej."

"Počkej, počkej... To nejsou křesla pro mimozemšťany, mají odlišnou anatomickou stavbu těla. Ale ani pro člověka!"

"Tys ta křesla nepoznal?"

"Co bych na nich měl poznávat? Na Zemi taková křesla přece nejsou."

"To máš plnou pravdu, teď tam nejsou, ale dříve byla."

"Byla?!"

"Také jsem je hned nepoznal, protože moje mysl nechtěla připustit jejich vnějškovou podobnost s pozemskými předměty. A když jsem konečně takovou pravděpodobnost připustil, požádal jsem o pomoc Kyba, protože na vlastní paměť jsem se nemohl spolehnout."

"A co on..."

"Ztotožnil vnější vzhled těchto křesel s těmi, která řemeslníci vyráběli na Zemi v pradávné minulosti."

"To snad není možné!"

"Stoprocentní podobnost."

"Ale co ten kurs! Jestliže mimozemšťané už na Zemi byli..."

"Byli tam jejich předkové. Teď na Zem letěli, ale bohužel nedoletěli, jejich potomci."

"Na to si musím sednout," zareagoval tichým hlasem Zelenin. "Asi je to směšné, ale po těch všech naprosto nečekaných událostech se mi v beztlížném stavu rozklepala kolena..."

"Stejně jsem ti to chtěl navrhnout."

"Proč?"

"Abychom si ověřili jednu moji hypotézu. Podle mého názoru je smysl této oblohy v tom, abychom my, lidé, viděli všechno v takovém osvětlení, na které jsme zvyklí."

"Co to má znamenat - všechno? Pustý prostor?"

"Ne. Vidiš ty čtverce na podlaze a tlačítka na loketních opěrkách. Já si totiž myslím, že je mezi nimi nějaký přímý vztah, nějaké spojení."

"V tom s tebou souhlasím."

"Tak se tě teď na něco zeptám. Co to je, s čím by mohli mimozemšťané opustit kdysi dávno Zemi a teď se zase vrátit, aby nám to při setkání jasně a jednoznačně odhalilo, jací jsou?"

Zelenin soustředěně přemýšlel.

"Ano," souhlasil nakonec. "Je naprosto jasné, že se snažili o kontakt. A proto měli před sebou nelehký úkol - okamžitě rozptýlit možnou nedůvěru lidstva. Jak to ale chtěli udělat? Informacemi o minulosti Země? To nebylo k ničemu, všechno přece známe mnohem lépe. Znalostmi a vědomostmi... Stop! Jak bychom asi postupovali my, kdybychom se znovu vydávali za těmi, s nimiž bylo předčasně navazovat kontakt?"

"A co bychom mohli při té první návštěvě vzít s sebou, abychom tím lidstvu neškodili, neokradli ho, ale aby to zároveň nebyl jen bezcenný dárek pro lidstvo nyní?"

"Snad si nemyslíš..."

"Otevřené byly přece jen dveře. Světlo vzplálo jen ve dvou případech. A s jakou kosmickou lodí se zničený hvězdolet mohl nejspíše setkat v těchto končinách Prostoru? To je jasné - s pozemskou. Mimozemšťané měli před sebou nesnadný cíl, a proto se před svou smrtí postarali o jeho naplnění, jako o tu nejdůležitější věc. Ta křesla nás zvou, abychom usedli. A teď už nám nezůstává nic jiného, než stisknout tlačítka."

"Tak, do toho!" řekl trochu rozechvělým hlasem Zelenin.

V němém úžasu oba hleděli na stříbřité letící tělo Afrodity, bohyně zrozené z mořské pěny. Socha se nad nejbližším čtvercem najednou zhmotnila. S lehounce nakloněnou hlavou, připravená obejmout celý svět, stoupala dívka se šťastným úsměvem a blížila se na vrcholku spěchající mořské vlny. Světlo, prosolené vlhkostí, jí zářilo na něžných nadrech, vítr si laškovně pohrával s lehounkými praménky vlasů a ona celá byla ztělesněním právě; zrozeného mládí. Zářivě hleděla na kosmonauty, kteří, skryti v bezpečí svých skafandrů, před ní stáli oněmělí, zapomněli úplně na všechno, na kosmos i čas, na vědomosti svého století i na moudrost těch, kteří zahynuli, když chtěli vrátit Zemi tento křehký zázrak.

"Ano," konečně se probral Koňkin, "asi bychom postupovali stejně. I když bychom nechápali a neuznávali cizí pojetí krásy, zachránili bychom ji. Protože se dá obnovit ztracené vědění, vrátit život do pouští, ba dokonce i znovu zažehnout vyhaslé slunce. Jen jedno jediné nedokáže rozum pod žádnými hvězdami: znovu najít mrtvé umění..." Koňkin si zkusil představit, kolik kulturních pokladů pohltila dlouhá staletí pozemských válek, ale nedokázal to. Tisíce soch vytvořil aténský sochař Práxitélés; pro jeho potomky se však nezachovaly. A kolik jen žilo neznámých umělců, jejichž díla jsou navždy zasunuta ve věčném zapomnění. Kdo věděl, kdo si pamatoval na existenci přepůvabné dívky? Zapomenutí - to je nejstrašnější slovo, které lidstvo poznalo.

Koňkin přistoupil k něžné soše. Ani na sekundu nezapochoyboval o tom, že je před ním pouze holografický obraz sochy, kterou lidé jednou pro vždy zničili. Ale na první pohled se to nedalo rozeznat, prsty rozechvěle očekávaly setkání s oduševnělým kovem. Samozřejmě, nic! Ruka projela zpěněným stříbrem vlny.

Jinak to ani být nemohlo. Vztít originál, to by znamenalo - ukrást jej. Ale nechat takovouto sochu bez povšimnutí, to také nebylo možné, protože mimozemšťané si moc dobře uvědomovali, jaký krutý osud na mladé lidstvo ještě čeká a jak minimální je naděje, že by takhle křehká krása zůstala zachována a přežila staletí. Proto si odvezli jen obraz, ale obraz, který se teď rovná originálu, protože je kdekoliv a kdykoliv obnovitelný v celém svém půvabu. Proto se tohle mistrovské dílo aténské sochaře stalo vsutku nezničitelným a půvabná dívka Frýné, která prý stála sochařem modelem, nesmrtelnou, jakoby ani nikdy nežil barbar, který tam, na Zemi, kdysi dávno přeměnil tuto nevidanou krásu ve zvonivě cinkající mince.

"Je docela možné, že ji na své planetě nejen chránili, ale i obdivovali," řekl chraptivě Koňkin.

"Neboj se, všechno se dovíme," klidně mu odvětil Zelenin. "Už tehdy, když ji vzali s sebou, už tehdy rozeznali, co je v lidech nejlepší. Tak jaképak by ještě mohly vzniknout problémy?"

A s klidem a jistotou postupně stiskl všechna tlačítka. A lidé pozorovali, jak se k nim vrací pradávné, navždy ztracené umění minulých dob i národů, jak zaplňuje sál, který se stává gigantickou výstavní síní krásy, křehkosti, lidského umění i lásky, touhy po poznání i nepokořitelného života.

Koňkin stál strnule v mimozemském hvězdoletu, který teď byl ozářen mohutnými reflektory. Odlišnost jeho tvarů a formy ho už nepřekvapovala, naopak, loď mu připadala jako harmonické dílo, vyjadřující plnou shodu záměru a výsledku - tak to nyní viděly jeho oči.

Nenadálá, dosud kdesi v jeho nitru dřímající myšlenka, která bleskově zahнала slastnou únavu, najednou Koňkina silně znepokojila. Když se totiž nad událostmi několika posledních hodin zamyslel, plně si uvědomil, jak křehká nit náhod je přivedla ke zničené lodi a vrátila Zemi její nenahraditelná umělecká díla. Kdyby se například on sám neprobudil o chvíli dříve, nepatrný bod by docela určitě zmizel z obrazovky rychleji, než by na něj stačil člověk pohlédnout. A kdyby nebyl Kyb tak dotěrný a zvědavý... Kdyby, pořád jenom kdyby, samé kdyby!

Ano, ale co je na tom zvláštního?

Téměř nezachytitelný obrat myšlenky Koňkina udivil. Ale, vždyť je to tak jasné. A nejpodivuhodnější na tom všem je, že na tomto "pozoruhodném řetězu náhod" vlastně není nic zvláštního. "Kdyby" je všudypřítomné. Kdyby Země vznikla o něco dále od Slunce nebo naopak o kousek blíže, copak by tu mohla být řeč o nějakém životě? A kdyby samotné Slunce bylo o něco aktivnější... Takovýcho "kdyby" by mohl klidně napočítat milióny!

Výsledkem je myslící rozum.

Slepá hra pravděpodobností, obyčejná zákonitost náhody, to je všechno.

Ale rozum, ten přece není slepý. Jak by mohl umělec namalovat krásný obraz, kdyby se jen prohraboval hromadami barev a tvarů? Nedokázal by to ani za miliardu roků. A jak by mohl z takového chaosu variant vědec vydolovat zákon, který přesně odpovídá faktům? O Mendělejevovi se říká, že část své úmorné práce provedl ve spánku... Vzájemných vazeb je na světě víc než atomů, ale rozum se v tomto neproniknutelném pralese neztratí. Už se podařilo předvídat budoucnost.

A intuice lidí jedenadvacátého století je nakonec stejná jako geniální úsilí sochaře, který před tisíci lety vytvořil pod řeckým nebem tuto přepůvabnou dívku. Ostatně, pouze stejná? Z nekonečného počtu nitek se jim podařilo zachytit tu jednu jedinou správnou, z miliardy možností si vybrali tu nejlepší a potom už jen stačilo, aby postupovali nejsprávnější cestou. Ale stejného tvůrčího rozmachu mohli dosáhnout i jiní lidé: pokud to nebyla tahle, tak druhá, třetí souhra náhod by znamenala stejný objev. Ale pradávný umělec vytvořil dílo, které již nikdy, nikde a nikdo nemůže opakovat při žádné dosažené úrovni poznání a vývoje společnosti.

A právě tohle pochopili mimozemšťané již dávno. Je to přesně vidět z toho, co zachraňovali a nakonec i zachránili.

Obrátil se tváří k mrtvé kosmické lodi, mimovolným gestem pozvedl ruku na pozdrav těm, jejichž řečí hovořil pradávný sochař:

"Chajre! Buďte vítáni!"

STÍNY

BORIS LAPIN

1

Astronaut se probudil týden před setkáním s hvězdou.

Když se probíral, pokoušel se vzpomenout si, kdo vlastně je, kde je, odkud přišel a co se s ním dělo dřív. Ale cosi mu bránilo v tom, aby se dokonale soustředil a rozpomněl.

Přesně si uvědomoval jenom to, že i minule, když se probudil, tak se nejdříve nemohl zkoncentrovat a na všechno si vzpomenout a také si zpočátku dokázal připomenout jen jediné: že i dříve, pokaždé, když se probouzel, si už nejednou vzpomínal, kdo vlastně je, kde je, odkud přišel a co se s ním dělo dřív, ale tehdy mu ještě nic nebránilo v tom, aby se soustředil.

Když už se mu nepodařilo najít v paměti, kdo je, když nepoznal sám sebe, pokusil se astronaut alespoň zjistit, co mu v tom brání - a najednou pochopil, že je to zvuk... tenounký, pronikavý, téměř živoucí pískot: pí-pí-pí... pí-pí-pí...

Jednotlivé sekvence se neustále opakovaly, přísně zachovávaly periodicitu, vyzařovalo z nich cosi tvrdošíjného, zoufalého, něco, co astronauta donutilo, aby se okamžitě zbavil posledních zbytečků spánku a změnil se v koncentrovaný náboj energie. Znamenalo to totiž jediné - signály, které vysílá Rozum.

Ještě dříve, než si na všechno vzpomněl a poznal sám sebe, věděl, co musí udělat. Klapl tumblerem univerzální rádiové antény, ručička přístroje se vrhla vpravo, rozběhla se po stupnici, nervózně sebou trhla, zastavila se - a do těsné kabiny kosmické lodi, která nesla jméno Tulák, pronikla hudba. Hudba, kterou astronaut neslyšel už milión let.

Teskná hudba překrásně vyprávěla o tom, jak se nádherně žilo, jak harmonicky byl uspořádán svět a jak velký v něm byl člověk. Potom se však přičítala apokalypsa, která měla prapůvod ve všech zpočátku neznatelných a opomíjených omylech, které se hromadily v nekonečné řiši blahobytu a spravedlnosti. Harmonie se změnila v chaos, ve kterém už nebylo pro člověka místa. Pouze ojedinělé záblesky vzpomínek na minulost pronikaly čas od času do děsivé kakofonie - a tály, tonuly v netečné věčnosti.

Poprvé ve svém nekonečně dlouhém životě astronaut litoval, že nikdy neuměl poslouchat hudbu. Toužil teď po jediném: poslouchat, vůbec na nic nemyslet - a plakat. Neposlouchal hudbu srdcem, to nedovedl, ale rozumem, členil melodii na jednotlivé zvuky, akordy, témata. Potom je analyzoval, ale když je už jednou dezintegroval, nedokázal je složit zpět v původní melodii. Proto mu také duše hudby zůstala nepoznaná, nepostižitelná, uzavřená ve třinácté komnatě. A přesto pocítil něco, co ještě nikdy v životě: V nitru mu cosi tálo, stejně jako když se rozpouštějí křehké a průzračné rampouchy za jasného a křišťálového dubnového jitra.

A právě v tuto křehce nepostižitelnou chvíli, aniž se o to marně pokoušel, si na všechno vzpomněl. Přesněji řečeno, vše se mu samo připomnělo.

Najednou věděl, že se jmenuje Olm, je astronautem a letí nekonečným mezihvězdným prostorem v automatické lodi Tulák. Ta jeho má pořádkové číslo dvanáct. Vzpomněl si také, že je již na cestě celé milióny let, téměř nekonečně dlouho. Před sebou má ještě mnohé další milióny let, ale devadesát devět celých devět set devadesát devět tisícín procenta z této doby prospal ve speciální kóji, zatímco Tulák bloudil od hvězdy ke hvězdě prostorem bez konce a začátku. Olm se probouzel jen na krátké okanziky, pokaždé, když se kosmická loď ocitla poblíž nějaké planety, kterou automatika Tuláka považovala za zajímavou. Vzpomněl si také, že při tom, jak protínal galaxii, navštívil statisíce hvězd a osobně prozkoumal dvaapadesát planet. Byly to ty, o kterých se automat domníval, že by na nich mohl být život - ale nikde, ani na jedné jediné planetě se Olm nesetkal třeba jen s nejjednodušší formou života. Vesmír byl němý, hluchý a - mrtvý.

Olm si moc dobře uvědomoval, že zdaleka neprozkoumal celou galaxii, ale jen její část, i když nikoliv nezanedbatelnou; v jiných oblastech galaxie bloudilo ještě čtrnáct dalších Tuláků; snad měly jejich posádky větší štěstí.

Před mnoha a mnoha milióny let, když vědci jeho rodné planety pečlivě a dopodrobna prozkoumali Blízký kosmos v okruhu stovek světelných let a neobjevili žádné stopy nejen po rozumu, ale po jakémkoliv formě i toho nejjednoduššího života, došli ke skeptickému závěru, že totiž galaxie očividně není tak hustě osídlená, jak se předpokládalo dříve. A že pokud v ní není rozumný život něčím zcela ojedinělým, tak je v nejkrajnějším případě jevem rozhodně velice řídkým, podmíněným dlouhou souhrou šťastných náhod. A tehdy také vznikl gigantický projekt, podle kterého se po různých koutech Dálného kosmu rozletělo patnáct prakticky nesmrtelných Tuláků - bez naděje na návrat na rodnou planetu. Od startu už uplynuly milióny let, a za tu dobu muselo lidstvo, které je vyslalo na tuto nekonečnou cestu, dávno vyhynout přirozenou cestou, pokud nezmizelo z tváře vesmíru nějakou nepředstavitelnou katastrofou; v planetárním nebo kosmickém měřítku. Proto také Tuláky vyslali nikoliv jako posly, ale jako prostředky poznání, jako zvláštní dopisy, adresované cizí neznámé civilizaci, se kterou se musejí dříve nebo později setkat v mezihvězdné pustině. Aby ta přešťastná civilizace poznala, že není v galaxii sama, že kdesi v neskutečné dálce, za časoprostorovou propastí na druhé straně galaxie, existovala kdysi jiná obydlená planeta, její nevědomá sestra, která jí poslala z minulosti do budoucnosti svůj srdečný pozdrav.

Tuláci mohli samozřejmě navázat i kontakt - věčnou tužbu lidstva, neustále unikající, nikdy nedosažitelné přání. Od pravěku, sotva lidé poznali, že jsou obyvatelé vesmíru, snili o tom, že se setkají s tvory, kteří jim jsou podobní. Kolik legend a písní, kolik filmů a knih zasvětilo lidstvo, osamělé na své rodné planetě, kontaktu! Ale staletí mizela v nenávratnu, pokolení se měnila, jako políčka filmu - a kontakt stále zůstával jen neuskutečnitelnou touhou, překrásnou pohádkou, stejně jako v rozběsku vývoje lidstva. A tehdy se člověk, který už přestal doufat ve vzájemnost, rozhodl darovat kontakt jiným civilizacím. Někdo přece, u všech všudy, musí žít v tomhle olbřímím hvězdném nakupení!

Ale předlouhé milióny let, po které se Olm toulal vesmírem, ho jen utvrdily v tom, že i ty nejpesimističtější a nejzdrženlivější předpovědi a teorie vědců se ukázaly jako přespříliš optimistické. Už ani v nejskrytější koutku duše nevěřil, že by se vůbec někdy setkal s jakýmkoliv nositelem rozumu. A jestliže stále ještě plnil úkoly programu, tak jenom proto, že neměl vlastně žádné jiné východisko: kdyby se mu i podařilo najít zpáteční cestu, kdyby měl i dost času na návrat k rodné planetě, přesně věděl jediné - ani tam by nenašel žádnou stopu po životě.

Proto pro něj tolik znamenala něžná melodie, která se rozezněla uprostřed hvězd. Změnila celou jeho osobnost, jeho názor na svět, poznamenaný pesimismem mezihvězdného osamění - a tak i jeho, který dříve vlastně hudbu vůbec neuměl poslouchat, donutila, že v nitru roztál jako křišťálový rampouch v prvním jamím dnu po neobyčejně kruté zimě.

2

Kolem hvězdy obíhaly čtyři nevelké planety, signály vycházely z druhé, největší z nich. Olm už rozpoznal její mohutnou a nádhernou atmosférickou obálku a z údajů spektrografu Tuláka vyplynulo, že v plynné vrstvě, která obklopuje planetu, je voda, kyslík, dusík i kysličník uhličitý. Na obrazovce vnějšího výhledu se už zamžené rýsovaly kontinenty. A na nich kosmonaut zkušeným zrakem spíše vycítil, než opravdu rozeznal, přímé linie kanálů, charakteristické skvrny měst a spředené nitky dálnic. Ale z neznámých příčin byla planeta němá, chyběl jí obvyklý rádiový šum. Navíc byla hudba a pískot dobře slyšitelné jen tehdy, když antény Tuláka pracovaly v samonaváděcím režimu. Ale stačilo, aby se Olm pokusil nasměrovat antény přesněji na cíl - hudba se ztrácela i pískot byl sotva slyšitelný. Kdyby měla planeta oběžnici, snad by to bylo pochopitelné, ale perfektní přístroje Tuláka nic takového neobjevily. Když o tom Olm přemýšlel, napadlo ho, že ty signály třeba nemají svůj původ na planetě, ale vycházejí odkudsi z prostoru za ní, z temnoty vesmíru. Tohle všechno však Olma příliš nevzrušovalo. Věděl přece, že se ani jedna civilizace nemůže přesně podobat jiné, jemu teď úplně stačilo ke štěstí, že měl před očima tolik nadějně vypadajících příznaků, které svědčí o přítomnosti rozumu na planetě.

Olm zatím nespěchal. Kolikrát už vystupoval z lodi na neznámé a tajuplné kameny a krátery - a nikdy ho to neznepokojilo. Ale nyní byl vzrušen: Vždyť stál na prahu prvního kontaktu rozumných tvorů různých formací v historii vesmíru. A přestřížení pomyslné mezihvězdné pásky, tento slavný krok připadl jemu, právě jemu! Již teď si skládal slova, věty - toužil po tom, aby byla obzvláště vroucí -, která vysloví při setkání s těmito tvory, nepodobnými lidem a

přece tolik lidskými, slova, která vyjadřují radost, důstojnost a pocit vysoké cti, které se mu dostalo, že tu může představovat a zastupovat celé lidstvo, civilizaci své planety.

Navedl Tuláka na obvyklou eliptickou oběžnou dráhu. Spěšně se vsoukal do planetárního skafandru a v bodě, který přesně určil palubní počítač, opustil kabinu, jako ji už opouštěl nesčetněkrát.

Když byl Olm mimo kosmickou loď, vypadal jako obrovitá želva s nezničitelným krunýřem, do kterého se v případě nutnosti zatahovaly a ukrývaly i manipulátory, které mu nahrazovaly ruce, a také tři páry "nohou" s kulovými koly, ba i krátká křídla, která potřeboval při letu atmosférou. V jakýchkoliv vnějších podmínkách, na libovolné planetě se v tomto skafandru cítil bezpečný, měl tam veškeré pohodlí. Gravitační motory mu umožňovaly přesun jak mezi Tulákem a planetou, tak i pohyb po jejím povrchu. Je sice pravda, že nevypadal právě přitažlivě, ale až doposud na něm stejně nespočinulo jediné živoucí oko.

A tak teprve tady, když klesal na tuto dlouho hledanou a toužebně očekávanou planetu, si Olm zneklidněně pomyslel: jakým dojmem asi na obyvatele zapůsobí to, jak vypadá?

Sestupoval ve velkých kruzích, pomalu kroužil nad povrchem, a stále pevněji se přesvědčoval, že planeta je nejen obydlená, ale že na ní žije mohutná, vysoce technicky vyspělá civilizace. V průrvě mezi hustými mračny probleskla gigantická přehrada, která nekompromisně zastoupila cestu mohutné řece... Průliv mezi dvěma moři byl příliš přímý a úzký, aby jej vytvořila příroda... Tady zase rozvaliny starodávného chrámu... I když, popravdě řečeno, takovéto podivuhodné obrazy vidával i na jiných planetách, takže to prostě mohly být jen skály rozrušené větrnou erozí... Ale to, co viděl teď, je zcela jasně dílem lidských rukou: bylo to cosi kovového, oválného a jasně to zářilo v oslňujících slunečních paprscích...

Olm byl tak zaujat pozorováním povrchu, že přestal úplně sledovat prostor kolem planety. Uvědomil si to teprve tehdy, když se skafandrem rozlehly neobyčejně hlasité signály. Byl to stejný pískot, který už slyšel v kosmické lodi, jenomže tentokrát už nebyl pronikavě žalostný, ale naopak děsivě rachotil a hrozil.

Události dostaly bleskový spád. Olm pohlédl vzhůru - řítilo se na něj cosi gigantického, zaclonilo to polovinu oblohy. Bylo to bezvaré, ohyzné, rozčleněné - jako olbřímí kolonie bakterií. Vypadalo to, že katastrofa je nevyhnutelná. Ale Olm sebou v milisekundě trhl stranou, jako by mohutně odrazil. Gravitační motory planetoskafandru přesně okopírovaly jeho pohyb. Mohutná gravitační síla ho na zlomek sekundy úplně zploštila a rozdrtila. Když zase přišel k vědomí, bezvládně se kolébal v horních vrstvách atmosféry. Probral se právě včas, protože teplota ve skafandru prudce stoupala. Vyrovnal let, a protože měl obavy, že se skafandr při tom nebezpečném manévru poškodil, co nejrychleji přistál na tom místě, kde před tím pozoroval to tajuplné zářící kovové zařízení.

Pod nohama měl dostatečně rovnou a pevnou plošinku. Ale viditelnost byla špatná - lilo jako z konve. Olm především prověřil všechny systémy planetoskafandru, takže si musel nejdříve najít v prostoru nějaký orientační bod. Konečně se mu to podařilo. Teď už si mohl ulehčeně oddechnout: nebezpečí pominulo, katastrofě se vyhnul, nijak mu neuškodila, pokud nebere v úvahu úlek. Zato mu pomohla mnohé objasnit. Objevil to, co vysílalo signály "zpoza" planety - ať už to bylo cokoliv: orbitální radiomaják, umělá družice, kosmická loď jakési neznámé cizí civilizace, která se přiblížila k planetě či dokonce neobyčejný živý tvor, který žije v nejvyšších vrstvách atmosféry. Anebo také - což je docela možné - gigantická okřídlená hydra, inteligentní živočich, který se svými druhy komunikuje prostřednictvím symfonické hudby. Asi jí připadal jako nějaký brouček, a chtěla ho sezobnout.

Ale, ať už je to jakkoliv, však on se dostane na kůži té "hudební skříňce", která ho málem zahubila. Teď však stojí na planetě, kde jsou téměř na dosah ruky lidé. A na setkání s nimi čeká celý vesmír už milióny let.

3

Byla to obrovitá stavba ze stříbrného kovu, která mu čímsi připomínala schéma atomu nebo krystalické mřížky - o průměru několika kilometrů. Olbřímí, matově pobleskující koule a elipsoidy navzájem propojovaly předlouhé roury, určité přechodové chodby. Tato úvaha však byla správná jenom potud, pokud tento architektonický kolos nebyl jen svérázným uměleckým dílem. Dokonalá harmonie, dokonce zřejmá vytříbenost, tohoto záhadného zařízení Olma naprosto ohromila, přestože vzdálenější detaily clonou deště jen stěží rozeznával. Zblízka to naopak všechno vypadalo příšerně ošklivě, jako neuvěřitelné a bezmyslenkovité nahromadění vzájemně se překrývajících a zastiňujících stříbrně matových koulí.

Všechny přístupy k Atomiu, jak astronaut tento útvar sám pro sebe nazval, byly zarostlé neprostupným křovím. Vchod nikde neviděl. Když několikrát ten tajuplný objekt objel a pro všechny případy směrem k němu vyslal světelné, akustické i rádiové signály, dospěl k závěru, že ta nevysvětlitelná budova je neobydlená a bude asi nejrozzumnější, když se po lidech poohlédne někde jinde. V tu chvíli však spatřil na jedné z trub těsně nad zemí trhlínu s rozeklanými okraji. Prodral se až k ní houštinou a nahlédl dovnitř. Nahoru vedlo sice schodiště, ale stupně se na několika místech zřítily. A ty, které se ještě nesuly, se změnily v prach, sotva se jich dotknul. Zachovalá zůstala jen konstrukce celého schodiště, která byla z jakéhosi bílého kovu. Olm naštěstí žádné schody nepotřeboval, lehce se odrazil a už stál před vchodem do jedné z kulovitých místností.

Kdysi to byl určitě jakýsi sál, zcela zaplněný ovládacími pulty a podivnými neznámými přístroji. Ale teď - jako by se tudy přehnalo zdívocelé stádo sveřepých zvířat - všechno bylo rozbité, zničené, roztrhané, zdeformované, rozdrcené. Z podlahy trčely zohýbané a pokroucené kovové nožky stolů a pultů, všude se válely kusy plastů, střepy, žluté, velice složité a naprosto nepochopitelné součástky, stříbrné ručičky a stupnice přístrojů, rukojeti, přívody a ozubená kola. A všechno, co nebylo ze stříbrného kovu, se při sebemenším dotyku ihned změnilo v prach.

Odevšad bily do očí, ale také skřípěly pod nohama, trčely z hromad haraburdí trosky černých válečků, podobných silnějším tužkám. Ani o těchto dílech Olm netušil, co by mohly znamenat, k čemu by mohly sloužit. Také však, stejně jako bílý kov, vydržely zkoušku času. A přestože Olmovy ocelové manipulátory jen s největším úsilím přelomily tu

lesklou černou věc - nenašel ani jeden váleček celý, nepoškozený, všude jen samé kousky, úlomky. Vypadá to, že se tady někdo pěkně vyřádil.

Ale nejen tyhle válečky - všechno, úplně všechno, vnitřní stěny sálu, kovové součástky, nějakým zázrakem zachovaná skleněná víka v převrácených pultech - všechno neslo stopy barbarského ničení: stopy po úderech tupými předměty. Děsivý pohled se před Olmem otevřel v desítkách dalších sálů, kterými procházel. Stejně následky řádění zdivočelých zvířat, stejně zachované kovové součásti a stejné množství úlomků a trosek černých válečků. Teprve v jednom z nejvyšších sálů, který očividně nebyl řádním tolik postižen, našel tři celé válečky.

Při průzkumu Atomia objevil kdysi fungující výtahy, topné systémy, osvětlení, klimatizaci a ještě desítky podobných složitých zařízení - všechno bylo úmyslně a neobratně zničeno. Tady nebylo žádných pochyb - Atomium bylo zcela určité určeno k životu, ale už tisíce nebo možná i desetitisíce let po strašlivém pogromu sem nevstoupil jediný živý tvor.

Už se chystal, že opustí toto zrušené a nepochopitelné zařízení, aby hledal lidi ve městech, která viděl z oběžné dráhy. Najednou však naprosto nečekaně narazil na něco zajímavého, co zatím jinde nezpovozoval. Nad vchodem do jedné místnosti prosvítal jakýsi vzorek... cosi nečekaně známého... a neobyčejně důležitého. Když se Olm maximálně soustředil, pochopil, že jsou to zbytky různobarevné skleněné mozaiky, která zobrazuje rozumného tvora, obyvatele této planety.

Trpělivě teď procházel od jednoho sálu k druhému, prohlížel pozorně vzory nad vchody, a pokaždé se setkal s jinými kresbami. Byly to sice obrázky nové, ale absolutně nerozeznatelné, dokud se mu nepodařilo objevit jednu mozaiku, která byla víceméně zachovaná. Síti trhlín a vypadlých skliček s očekáváním hleděl na Olma člověk, který byl velice podobný lidem jeho planety. Mladý, sportovní typ, jako by se právě nad něčím zamyslel, trhal ze stromu červené plody, které Olmovi připomínaly jablka.

Kosmonaut ještě jednou prošel a prohlédl si všechny rozbité mozaiky a na každé z nich rozpoznal nebo si domyslel člověka, který byl zaujat nějakou činností: jednou držel v ruce kladivo, jindy hrozen vína, nebo zase starodávný luk, či malinké chlupaté zvířátko, anebo přístroj, o kterém Olm nevěděl, k čemu by mohl sloužit. A na jedné mozaice astronaut rozpoznal obrysy půvabné mladé ženy s nemluvnětem přitisknutým k hrudi. A protože se symbolické obrazy ani jednou neopakovaly, dospěl Olm k závěru, že Atomium je jakýmsi archívem znalosti a vědomostí, svébytnou knihovnou, jejíž každý sál je určen jedné oblasti vědění nebo činnosti obyvatel této tajuplné planety.

Takže by Atomium měl spíše přejmenovat na Informatorium, samozřejmě jenom tehdy, pokud se jeho dohady ukáží jako správné. Ovšem osud si s ním zahrál podivnou hru. Objevil sice Informatorium, ale nic se z něj nedozví! Co se to jenom tady stalo? Proč lidé opustili chrám, který postavili? Nebo snad klikaté cesty rozvoje civilizace dospěly k paradoxnímu bodu: Vědění - je tabu, knihovna - to je potom prokleté místo a na věky bude proklet i ten, kdo se odváží překročit její práh? To je naprosto nepravděpodobné! Ale jak jinak si má vysvětlit to, že za tolik let se ruce těch, kteří budují města a prorážejí kanály, ani jen nedotkly Informatoria? Proč by se však dohadoval, když se může zeptat...

A tak se Olm, ihned, jak opustil Informatorium, vydal do středu nejbližšího města. Ale tady ho čekalo nekonečné zklamání a rozčarování: město bylo mrtvé. Nebylo sice úmyslně zničeno, stálo tam celé a neporušené, pokud nepočítáme stopy času a mohutnosti přírody, ale stačilo, aby se Olm jenom dotkl kamene, oceli, skla - všechno se hned změnilo v prach.

Astronaut se přenesl k dalšímu městu, na druhý kontinent - všude stejný smutný obraz. Jen moře, věčně živé moře pravidelně a systematicky neslo své vlny ke břehu.

Mrtvá planeta. Planeta-hřbitov...

Olm se ještě utěšoval posledním zábleskem naděje: na orbitě ho přece čekalo něco, co projevovalo jasné příznaky života. Třeba se tam nějak uchovaly a zachránily pozůstatky, stopy tohoto vyhynulého lidstva?

4

Kdyby byl Olm schopen nevěřit svým očím, nevěřil by jim. Na pozadí černé, sametové oblohy k němu majestátně připlouvalo, pobleskovalo narudlými paprsky zapadajícího slunce... Informatorium. Tady, v kosmu, vypadalo ještě mohutnější a dokonalejší. A on tohle dílo lidského génia, tento vzorek překrásného, považoval za neforemnou příšeru, které jen tak tak unikl.

Teprve nyní mohl dokonale ocenit architektonický záměr Informatoria. Ano, koule, elipsoidy a spojovací komory byly gigantické, působily drtícím dojmem, hypertrofované, rušící celkový dojem, když se na ně díval zblízka. Ale pokud je sledoval z dálky, ze strany, a vybral si jeden bod zařízení za základní - konstrukce ho až ohromovala zákonitostí, dokonalostí tvarů, nezbytností každého z detailů.

Není právě tohle Vědění? pomyslel si Olm, když nemohl od Informatoria odtrhnout pohled. Jednotlivé části stavby samy o sobě vypadaly zbytečně nabubřelé, byly naprosto neosobní. Nepropojená mezi sebou, nesvázaná vzájemným kontaktem připomíná konstrukce děsivě rozrostlou kolonii bakterií. Ale stačí najít ten správný bod, určit si perspektivu... Avšak není to tak jednoduché, jediným pohledem obsáhnout celou vědu. Asi by se každý, kdo by se s ní setkal nepřipraven, zachoval jako já - poděšeně a se strachem by utekl. Vždyť podle úrovně rostoucího vědění, které nezadržitelně vede ke stále užší a užší specializaci, kdy i největší vědecké kapacity, pracující v kompletačních oborech, přestávají chápat jeden druhého. Takovíto "nezasvěcení" potom nedovedou zachytit perspektivu rozvoje vědy. Z toho je jasné, že architektonický symbol Informatoria není jen prázdným gestem. Bohužel.

Doposud se k sobě blížili plavně a dalo by se říci - přátelsky. Olm několikrát obletěl zářící konstrukci, hledal vchod. Samozřejmě, že žádný vchod neobjevil. Najednou však na jednom z ústředních elipsoidů vzplálo zelené světlo, zamrkalo, zvalo. Olm zamířil tím směrem - a před ním se otevřel průchod.

"Vítají mě," zaradoval se kosmonaut. "To znamená, že jsou opravdu tady!"

Nějakou dobu počkal v přechodové komoře, připomněl si slova připravená ke slavnostnímu setkání, a teprve potom vskočil do pohostinně rozevřených dveří. Ale nikoho nepotkal. Najednou jako by ztratil odvahu, rozrušeně se rozhlédl, ale vydal se dál. Všechno, co viděl, mu bylo známé, obvyklé, jednou to už dnes viděl. Jenomže teď nad pulty zářilo měkké světlo a výtahy a eskalátory nehučně pracovaly. Ale stejně tak jako na planetě, ani tady nikdo nebyl. Ani jediný živý tvor. Teprve nyní Olm definitivně poznal, že setkání, ke kterému se připravoval, na které byl v skrytu duše hrdý, se nikdy neuskuteční. Lidstvo, které postavilo Informatorium, se ho prostě nedočkalo.

To byl ten nejsmutnější závěr. Ale to ještě neznamenalo, že by Olm nechtěl dovést svou misi až do konce.

Pomalu, jako v hlubokém smutku, prošel sál za sálem. Bylo to neuvěřitelné: nic není poškozené, všechno pracuje, je nablýskané, úplně jako by odtud jen včera odešli lidé. Jenom podlaha, stejně jako dole, byla zavalena úlomky černých válečků. A zase - ani jeden jediný celý. Ten, kdo raboval tohle Informatorium, byl kvalifikovaný, ničil jen válečky.

Vypadá to, že ničitel věděl, kde je skryto zlo. Ale jaké? Snad to dokonce není... vědění?

Pečlivě prohlédl všechny úlomky a nakonec přece jen objevil dva jakžtakž zachovalé a skoro celé válečky. Teď už jich měl s těmi z planety pět. Musel rozluštit jejich tajemství, zjistit, co je na nich zapsáno. Našel sál, který nebyl nad vchodem označen mozaikou - rezervní, kde, jak se domníval, se zapisovala ta nejstarší historie planety. S trochou obtíží se vměstnal do křesla a z jednoho pultu sejmul kryt. Uvnitř se volně pohybovala kazeta z umělé hmoty, ve které byly vloženy úplně průzračné válečky. Olm ručně, jedním prstem vytočil pásek nazpět, dokud se neobjevila prázdná patka.

Měl pravdu - poslední váleček byl z poloviny černý!

Trvalo mu to jen půl hodiny, než se vyznal v jednoduchém mechanismu. Olm vsunul do přístroje své válečky. Nejdříve ty tři, které našel na planetě, potom zbývající dva z Informatoria-družice. Potom za ně vložil ten poslední, napůl černý, zaklapl víko, uklidnil ručičky přístroje, nastavil je na střed a stiskl tlačítko start. Něco klaplo, zašumělo - a Olm se přenesl do jiného světa, který viděl tak jasně a přesně, jakoby se v něm sám nacházel.

...Snědí, sluncem zakalení námořníci v bílých kalhotách se vrhli na lana. Krátké mozolnaté prsty namáhavě rozvazovaly velké uzly, blýsklo se ostří nože. Plachetníci to házelo z vlny na vlnu, voda se valila přes palubu, v dálce, až na horizontu se vzdouvaly a zase propadaly strmé zasněžené vrcholky hor, tajemné jako přelud.

Dva muži na kapitánském můstku se radostí pustili do tance, nadšeně mávali rukama a křičeli do ochraptění: "Země! Země!" Ale ten třetí, kapitán - odlišoval se od předcházejících dvou tvrdým pohledem a dalekohledem - nesdílel jejich nadšení.

Plachty postupně klesaly, ale vítr hnal stále loď na břeh. A náhle se z rozšklebené mořské tlamy vynořil rozeklaný zub útesu. Strašlivá rána přehlušila křik lidí. Všechny zavalila mohutná vlna.

V příštím okamžiku se z vody vynořila čísi hlava - a zmizela v hlubině...

Olm klapl přepínačem.

Starý muž s ohrnutým nosem a velkou šišatou hlavou rozpačitě stoupal na jasně červený piedestal slávy. Zastavoval se skoro na každém stupni, jakoby se rozhodoval a přemýšlel, a kolem jásaly tisíce lidí.

Konečně se dostal až nahoru. Dvě přepůsobné dívky ozdobily jeho ošklivou hlavu věncem z jasně červených květů. A stovky kapek stejné barvy společně s nadšenými výkřiky: "Sláva! Sláva! Sláva!" dopadly k jeho nohám.

Mladík s velitelským pohledem, který hleděl do okna za závošem, řekl, aniž by se k někomu výslovně obracel:

"Souhlasíme s tím, že jeho vynález zhlédneme zítra ráno."

Divocí koně, pod jejichž kopyty se zvedala mračna prachu, táhli za sebou lehký vozík. Na něm stál muž se šišatou hlavou. Ruce s mozolnatými prsty se napevno zaklesly do krátkých širokých křídel. Člověk se odrazil od vozíku - a vzlétl.

Chvilí letěl vzduchem, jako velký neforemný pták, potom přistál, chvilí ještě běžel po zemi, odhodil křídla a dlaní si otřel zpoceně čelo.

"Nic, co je těžší než vzduch, nemůže létat," zamračně řekl mladík s velitelským pohledem. "A proto... jménem jediné a neomylné vědy... Pochopili jste mě?"

Pochopili. Spoutaný vzduchoplavec stál na vysoké hranici. Jasně červenými květy vykvetl kolem něj plamen. Běsnící dav ječel nadávky...

Přepnout. Jakési vzorce, vzorce...

Věda, pomyslel si Olm, když vypnul pult. Jediná a neomylná věda, která přežila své, tvůrce a kterou teď už nikdo nepotřebuje. Ano, těžká, přetěžká je cesta poznání, těžká a krutá. Ale jsou podobní lidem! A jak se té naší podobá i jejich historie! Alespoň až doposud.

5

Neklidně se procházel sálem. Nemohl se soustředit, ale musel; takže dál.

Ve stínu stromů se usadila veselá skupina lidí. Křehké dívky a chlapci dováděli jako malé děti, honili se, hráli si s míčem, jeden přes druhého se překřikovali u ohně. To už byli představitelé úplně jiné doby: zjemnělá těla, prodloužené končetiny, plavné, energií nabitě pohyby. Podobnost s pradávnými předky téměř nepostizitelná.

Uprostřed největšího veselí všem přeběhl po tvářích stín. Jejich oči byly najednou tupé, bezmyšlenkovité, na rtech zamrzl bezradný úsměv. Shlukli se kolem ohně.

"Upéct maso? Co to znamená upéct? - Na ohni?! - Zbláznili jste se - maso na ohni! Vždyť shoří. - Ale maso se přece nějak musí upéct. - Copak se maso peče? Co? Ty si na to nepamatuješ?! - Proč bych si, prosím tě, měl něco pamatovat! Zbytečně si zatěžovat hlavu? - Nechte už těch hádek a spojte se raději s centrem!"

Jeden z mladíků si přiložil k uchu nevelkou skříňku, navolil nějaké číslo.

Objevilo se před nimi planetární Informatorium - velkolepá, v paprscích slunce zářící bašta vědění.

Dlouhé stíhlé prsty nešikovně napichovaly na pruty kousky masa, které potom pekly nad žhavými uhlíky.

...Do ulic města, na jeho náměstí, třídy i křižovatky vtrhla běsnící banda dlouhovlasých, špinavých, do roztodivných hadrů navlečených mladých lidí. Rozšklebené obličejce, houpává chůze, zaťaté pěsti.

"K čertu s věděním!" vyřvávaly zkřivené rty.

"Škola, to je doživotní vězení," ječeli jiní.

"Jenom idioti můžou až do stáří vysedávat v lavicích!" hulákali třetí.

"Ve vědě není štěstí!" vřeštěla polonahá dívka, kterou desítky rukou nesly nad hlavami běsnícího davu.

"Táhni! Tá-hni!" skandoval dav.

Zjemnělé prsty, které si při tom lámaly nehty, vytrhávaly dlažbu. Zdivočelý dav se s hrozivě zdviženými dlažebními kostkami řítí k budově, v jejímž okně se mihla bledá tvář starého člověka s vysokým čelem a chytrýma, nekonečně smutnýma očima.

Jak je to jednoduché: opřít napříč jeden váleček o druhý, prudce udeřit dlažební kostkou a - křup! Tupě, soustředěně, mlčenlivě - na náměstích, v domech, uprostřed květinových záhonů - mladí i staří - seděli přímo na zemi, vyzbrojeni dlažebními kostkami. A na celé planetě bylo slyšet jediné: křup, křup, křup...

Olm se jen s přemáháním odtrhl od toho hrozivého pohledu. "Takže takhle to tedy bylo. Žádná válka, ani epidemie, ani hlad nebo přelidnění, žádná otrava biosféry odpadními produkty nebo nedostatečné zásoby energie - nadbytek věděním! Informační krize. A všechno to začalo takovou hloupostí. Nevěděli, jak se vaří šašlik, zapne stroj, zasadí strom. Nač by si to pamatovali, když je tady Informatorium. Ale cožpak je vůbec možné, aby věděním, které si není za krátký život schopen osvojit žádný jednotlivec, mohlo zahubit společnost?!"

Olm zapnul poslední váleček, který byl zaplněn záznamem jen z poloviny.

...Viděl rozvaliny města, chatrč, přilepenou ke stěně paláce, lidské hnízdo na stromě. Tupé, ubohé, zjizvené holé opice se shrbeně ploužily náměstími, převracely kameny, štíhlými prsty pod nimi lovily jakýsi hmyz a žádostivě ho hltaly...

To je všechno. Pult se sám vypnul.

"To je podivné," zamyslel se Olm. "Ten poslední váleček... Kdo dokázal udělat ten poslední zápis po mnoha staletích od katastrofy? A kdo zničil válečky obsahující věděním na Informatoriu-družici, chráněném před všemi nepředpokládanými událostmi? Snad dokonce sami zneuctění intelektuálové? Vždyť tohle jsou jen zlomky..."

Tak, tady máš, Olme, ten svůj vysněný kontakt! První kontakt v historii galaxie. První a také určitě poslední. Ale nikoliv s lidmi - se stíny dávno mrtvých lidí. Se stíny, které upadnou ve věčné zapomnění."

Když odcházel, chtěl s sebou vzít i válečky, ale potom jen znechuceně mávl rukou, a neodnesl nic.

Ještě nikdy předtím, když se vracel zpět na kosmickou loď, nepocíťoval tak ubíjející a demoralizující rozčarování a únavu miliónů let. Poprvé ho napadla nečekaná ostrá myšlenka: "Tak co, Olme, stále ještě toužíš po tom neuskutečnitelném kontaktu? Vždyť i ty sám jsi jen stín. Ubohý, perfektně naprogramovaný stín lidstva, které už dávno odešlo ze scény. A stíny nepotřebují žádný kontakt."

Jediným úderem pěsti na padrt' rozbil systém automatického buzení, potom stiskl červené tlačítko a ponořil se do nebytí, které dříve považoval za spánek. A Tulák - 12 se vydal na další nekonečnou cestu od hvězdy ke hvězdě.

To vše se odehrálo přibližně v té době, kdy na druhé straně galaxie jiný automat téže série, Tulák - 3, zaslechl jinou melodii, objevil jinou obydlenou planetu. Když rozšifroval první zachycené signály, nadšeně vykřikl, jako by ještě neuvěřil v úspěch: "Říkají svoji planetě - Země!"

Digitalizace TomasT 2008

STANICE U MOŘE DEŠTŮ

Svazek 191

Řídí Hana Krubnerová

Ilustroval Teodor Rotrekl. Graficky upravil Jan Hejda. Obálku navrhl James Janíček. Povídky sovětských autorů vybral a přeložil Miroslav Moravec. Vydal jako svou 7132. publikaci Albatros, nakladatelství pro děti a mládež, v Praze roku 1986. Odpovědný redaktor Vítězslav Grepl. Výtvarný redaktor Zdeněk Kudělka. Technická redaktorka Jitka Pavlíková. Ze sazby písma Public vytiskla Severografia, n. p., závod 1, Liberec. 19,15 AA (text 17,12, ilustrace 2,03), 19,20 VA. Náklad 61 000 výtisků. Druhé, rozšířené vydání. 13-799-86 14/64 Cena výtisku 7,- Kčs

© Albatros 1982, 1986 © Molodaja gvardija, 1976, 1977, 1978 Translation © Miroslav Moravec, 1982, 1986 Illustrations © Teodor Rotrekl, 1982, 1986.